

Dabas lieguma “Burtnieka ezera pļavas”

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

Valmieras novads

Plāns izstrādāts laika periodam no 2025. gada līdz 2036. gadam

Izstrādātājs: Latvijas Universitāte

Pasūtītājs: Valmieras novada pašvaldība

Rīga, 2025

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti un speciālisti:

Ieva Akmane, vaskulārie augi, zālāju biotopi

Edmunds Bērziņš, zivis

Jānis Bikše, hidroloģija

Oskars Keišs, putni

Dāvis Ozoliņš, saldūdeņu biotopi

Inga Retiķe, hidroloģija

Līga Strazdiņa, sūnas, atsegumu un mežu biotopi, vaskulārie augi

Uvis Suško, vaskulārie augi, atsegumu, zālāju un mežu biotopi

Dmitrijs Teļnovs, bezmugurkaulnieki

Lelde Eņģele, kartogrāfe un redaktore

Elmīra Boikova, plāna administratore

Plāna izstrādes uzraudzības grupa (izveidota ar DAP 29.01.2024. rīkojumu Nr. 1.1/17/224, grozījumi 29.05.2024. ar rīkojumu Nr. 1.1/79/2024)

Evija Zvejniece, Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas aizsardzības departamenta Monitoringa un plānojuma nodaļas vecākā eksperte

Līga Zvirbule, Valmieras novada pašvaldības Dabas resursu pārvaldes vadītāja

Mārtiņš Kļaviņš, Valsts vides dienesta Vidzemes reģionālās vides pārvaldes direktors

Kaspars Beriņš, Valsts meža dienesta Ziemeļvidzemes virsmežniecības inženieris vides aizsardzības jautājumos

Didzis Punāns, Lauku atbalsta dienesta Ziemeļvidzemes reģionālās lauksaimniecības pārvaldes Kontroles un uzraudzības daļas vadītājs

Inita Svilāne, AS “Latvijas valsts meži” Korporatīvās plānošanas daļas vides plānošanas speciāliste

Kārlis Višņevskis, pārstāvis no zemes īpašnieku puses

Izmantotie saīsinājumi

BVZ – bioloģiski vērtīgie zālāji

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

DA plāns – dabas aizsardzības plāns

DL – dabas liegums

ES – Eiropas Savienība

IAIN – individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

ĪADT – īpaši aizsargājamā dabas teritorija

LAD – Lauku atbalsta dienests

LU – Latvijas Universitāte

LVĢMC – VSIA Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

MK – Ministru Kabinets

PNV – putniem nozīmīga vieta

SDF, Natura 2000 SDF – Natura 2000 teritoriju apraksta standarta datu forma

TIAN – teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi

VMD – Valsts meža dienests

VVD – Valsts vides dienests

VARAM - Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija

SATURS

KOPSAVILKUMS	7
1. DABAS LIEGUMA “BURTNIEKA EZERA PĻAVAS” APRAKSTS	9
1.1. Vispārēja informācija par teritoriju	9
1.1.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība	9
1.1.2. Zemes lietošanas veidu un zemes īpašuma formu raksturojums	9
1.1.3. Vidzemes plānošanas reģiona un Valmieras novada pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktās prasības teritorijas izmantošanai	10
1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums	17
1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	18
1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums	19
1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība dabas lieguma teritorijā	20
1.2. Normatīvo aktu normas, kas tieši attiecas uz dabas lieguma teritoriju	21
1.3. Fiziski ģeogrāfiskais raksturojums	25
1.3.1. Klimats	25
1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija	26
1.3.3. Augsnes.....	26
1.3.4. Hidroloģija	26
1.4. Sociālās un ekonomiskās situācijas apraksts	37
1.4.1. Iedzīvotāji	37
1.4.3. Dabas lieguma teritorijas izmantošanas veidi	37
1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz dabas liegumu	38
2. Dabas Lieguma “BURTNIEKA EZERA PĻAVAS” NOVĒRTĒJUMS.....	39
2.1. Aizsargājamā teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un to ietekmējošie faktori	39
2.2. Ainaviskais novērtējums	42
2.3. Biotopi	44
2.3.1. Zālāju biotopi	44
2.3.2. Mežu biotopi.....	49
2.3.3. Purvu (avoksnāju) biotopi.....	57
2.3.4. Atsegumu biotopi	60
2.3.5. Tekošu saldūdeņu biotopi	66
2.3.6. Stāvošu saldūdeņu biotopi	68
2.4. Sugas.....	70
2.4.1. Augi, ķērpji un sēnes.....	70
2.4.2. Bez mugurkaulnieki	73
2.4.3. Zivis	77
2.4.4. Putni.....	78

2.5. Citas vērtības dabas lieguma teritorijā un tās ietekmējošie faktori	87
2.6. Dabas lieguma vērtību apkopojums un pretnostatījums	87
3. DABAS LIEGUMA APSAIMNIEKOŠANAS MĒRĶI	91
3.1. Teritorijas apsaimniekošanas ideālais jeb ilgtermiņa mērķis	91
3.2. Teritorijas apsaimniekošanas īstermiņa mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam (2025. - 2036.).....	91
4. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI.....	92
A.1.1. DL Burtnieka ezera pļavas robežas precizēšana.....	99
B.1.1. Zālāju regulāras apsaimniekošanas turpināšana	102
B.1.2. Zālāju atjaunojoša pļaušana ar siena novākšanu.....	102
B.1.3. Koku un krūmu apauguma novākšana zālajos	102
B.1.4. Celmu, atvašu, ciņu frēzēšana.....	102
B.2.1. Nogāžu un gravu meža biotopa saglabāšana.....	103
B.3.1. Smilšakmens atsegumu atjaunošana un uzturēšana	103
B.4.1. Krūmu un selektīva koku novākšana	104
B.4.2. Koku un krūmu struktūras veidošana	105
B.4.3. Zemsedzes novākšana ezera krastmalā	105
B.4.4. Ūdensaugu un krastmalas pļaušana	105
B.4.5. Aleju, dižkoku un potenciālo dižkoku apsaimniekošana	105
B.4.6. Invazīvo sugu izplatības ierobežošana.....	105
C.1.1. Burtnieku centra publiskās zonas apsaimniekošana un attīstīšana	106
C.1.2. Silzemnieku pludmales apsaimniekošana un attīstība	108
C.2.1. Piekļuves ezeram uzturēšana un labiekārtošana	110
C.2.2. Automašīnu stāvvietu uzturēšana un labiekārtošana	116
C.2.3. Taku uzturēšana, labiekārtošana, ierīkošana.....	116
C.2.4. Skatu torņu uzturēšana.....	118
C.2.5. DL teritorijas iekļaušana tūrisma maršrutos	118
C.3.1. Informācijas stendu izvietošana un atjaunošana	119
C.3.2. Robežzīmju uzturēšana	119
D.1.1. Natura 2000 monitoringa turpināšana.....	119
5. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA.....	120
5.1. Priekšlikumi grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumā	120
5.2. Priekšlikumi grozījumiem individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos un funkcionālajā zonējumā	121
6. Silzemnieku poldera rietumu daļas izvērtējums.....	137
IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI	145
PIELIKUMI	148

KOPSAVILKUMS

Dabas liegums “Burtnieka ezera pļavas” dibināts 2004. gadā 432 ha platībā un ietver Burtnieka palieni no Santupītes ietekas līdz Sedas ietekai, izņemot krasta posmu pretim Burtnieku ciemam, kā arī Burtnieka stāvo austrumu krastu. DL izveidots, lai saglabātu palieņu pļavas – pļavu putniem nozīmīgas dzīvotnes, kā arī smilšakmeņu atsegumu un nogāžu un gravu meža biotopus.

DL “Burtnieka ezera pļavas” tika izstrādāts dabas aizsardzības plāns 2005.-2015. gada periodam, paredzot gan pasākumus biotopu un dzīvotņu apsaimniekošanai, gan sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumus un tūrisma infrastruktūras attīstību.

Izvērtējot sugu un biotopu sastopamību un stāvokli dabā un DA plānā 2005.-2015. gadam paredzēto pasākumu īstenošanas rezultātus, ir aktualizēti DL “Burtnieka ezera pļavas” aizsardzības mērķi un apsaimniekošanas pasākumi. DA plānā 2025.-2036. gada periodam kā apsaimniekošanas mērķis izvirzīts ES nozīmes biotopu saglabāšana:

- 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas 2,5 ha;
- 6450 Palieņu zālāji 138 ha;
- 6510 Mēreni mitras pļavas 1,3 ha;
- 9180 Nogāžu un gravu meži 1,6 ha;
- 8220 Smilšakmens atsegumi 187 m².

Attiecīgi ir paredzēti biotopu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumi, kā arī pasākumi ainavas un aizsargājamo sugu dzīvotņu apsaimniekošanas pasākumi (DA plāna 4. nodaļa).

DA plāna 5. nodaļā sniegti priekšlikumi grozījumiem DL “Burtnieka ezera pļavas” individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem, t.sk. priekšlikums mainīt funkcionālo zonējumu teritorijā uz ziemeļiem no Aunupītes uz dabas lieguma zonu, bet Burtniekos no Centra kanāla līdz Zirgu kanālam – uz dabas parka zonu.

DA plānam pievienots Silzemnieku poldera rietumu daļas izvērtējums (DA plāna 6. nodaļa), secinot, ka konstatētās dabas vērtības – ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājamie biotopi 6510 Mēreni mitras pļavas un 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, kas aizņem 93 % no apsekotās teritorijas, plaša un vitāla īpaši aizsargājamās augu sugas mātīgās knīdijas atradne, teritorijas atbilstība putnu bioloģiski vērtīgā zālāja kritērijiem un potenciāla piemērotība īpaši aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām liecina par augstu teritorijas bioloģisko vērtību un ir pamats iekļaušanai DL “Burtnieka ezera pļavas”. Taču priekšnoteikums dabas vērtību saglabāšanai apsekotajā Silzemnieku poldera teritorijā ir zālāju saglabāšana un apsaimniekošana, pļaujot reizi sezonā un novācot nopļauto sienu (zāli).

Dabas aizsardzības plānu izstrādājis Latvijas Universitātes Medicīnas un dabas zinātņu fakultātes Bioloģijas institūts Valmieras novada pašvaldības, Dabas aizsardzības pārvaldes un Latvijas Vides Aizsardzības fonda uzdevumā.

1. att. Dabas lieguma “Burtnieka ezera pļavas” atrašanās vieta.

1. DABAS LIEGUMA “BURTNIEKA EZERA PĻAVAS” APRAKSTS

1.1. Vispārēja informācija par teritoriju

1.1.1. Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība

DL “Burtņieka ezera pļavas” atrodas Latvijas ziemeļu daļā, Valmieras novada Burtņieku pagastā un ietver Burtņieka un tajā ietekošo upju lejteču palienes no Santupītes ietekas ezera dienvidrietumos līdz Sedas ietekai ezera ziemeļaustrumos, izņemot krasta posmu pretim Burtņieku ciemam un nelielu posmu dienvidrietumu krastā (1.att.). Liegumā ietilpst arī Burtņieka stāvais austrumu krasts.

DL “Burtņieka ezera pļavas” platība ir 431 ha, centra koordinātas Latvijas koordinātu sistēmā (LKS 92): X 575979, Y 398284.

DL “Burtņieka ezera pļavas” nav apdzīvots, taču dienvidu daļā tas robežojas ar Burtņieku ciemu, bet austrumu robežas tuvumā atrodas vairākas viensētas un Burtņieku baznīcas apbūve. Savukārt ziemeļos tas robežojas ar dabas liegumu “Vidusburtņieks”, ziemeļaustrumos – ar mežu masīvu Radziņmežs un meliorēto pļavu un lauksaimniecības zemju masīvu Silzemnieku polderi, arī dienvidrietumos lieguma teritorija robežojas ar mežu masīvu.

DL “Burtņieka ezera pļavas” ir sasniedzams no reģionālajiem autoceļiem P16 Valmiera–Matīši–Mazsalaca un P17 Valmiera–Rūjiena–Igaunijas robeža (Unguriņi), ko savieno valsts vietējais autoceļš V112 Puikule–Rencēni–Vēveri, kā arī pa valsts vietējo autoceļu V208 Sveipeles–Krogzemji–Dūres un vairākiem pašvaldības ceļiem.

1.1.2. Zemes lietošanas veidu un zemes īpašuma formu raksturojums

DL “Burtņieka ezera pļavas” lielākā daļa zemes – 274,6 ha (64 % no lieguma kopējās platības) ir privātīpašumā (8 juridisko personu īpašumā 149,4 ha un 32 fizisku personu īpašumā 125,2 ha), Valmieras novada pašvaldības īpašumā un valdījumā ir 94,6 ha (22%), bet Valsts īpašumā AS Latvijas valsts meži valdījumā ir Radziņu mežam piegulošā DL ziemeļu daļa, kā arī VARAM valdījumā esošā zemes vienība, kur līdz 26.06.2017. bija izvietota valsts hidroloģiskā stacija Burtņieki, kad tā tika pārcelta uz ezera pretējo krastu. Informācija par zemes īpašuma formām DL “Burtņieka ezera pļavas” apkopota 1.1.2.1. tabulā un 1.1. pielikumā.

1.1.2.1. tabula

Zemes īpašuma formas DL “Burtņieka ezera pļavas” (VZD, 2023)

Īpašnieks	Platība, ha	Īpatsvars, %
Fiziska persona	125,2	29
Juridiska persona	149,4	35
Pašvaldība	94,6	22
Valsts	61,6	14

Lielākā daļa (281,1 ha) no DL “Burtņieka ezera pļavas” teritorijas atbilstoši *CORINE Land Cover* 2018. gada datiem ir mitrzemes (1.1.2.2. tabula, 1.1. pielikums), kas ietver gan ezera krastmalas mitrājus, gan aizaugošos palieņu zālājus. Daļa no šīm platībām atzīta par neapsaimniekotu lauksaimniecības zemi, daļa reģistrēta Meža valsts reģistrā kā zāļu purvi, pārplūstoši klajumi un meži. Pārējo DL “Burtņieka ezera pļavas” teritoriju aizņem lauksaimniecības zemes (80,9 ha), meži (24,4 ha), kā arī nelielas Burtņieka ezera un apbūves platības.

1.1.2.2. tabula

Zemes segums DL “Burtnieka ezera pļavas” atbilstoši *CORINE Land Cover* 2018. gada datiem

Kods	Klase	Platība, ha
Mākslīgās platības		
112	Pilsētas struktūra ar pārtraukumiem	0.7
Lauksaimniecības platības		
231	Ganības	79.7
242	Sarežģītas kultivēšanas modelis (veids)	1.2
Meži un dabiskās platības		
311	Platlapju mežs (lapu koku mežs)	24.3
324	Pārejoši mežu apgabali/krūmi (kailcirtes)	0.1
Mitrzemes		
411	Iekšzemes purvi (dumbrāji)	281.1
Ūdenstilpes		
512	Ūdenstilpes	44.2

1.1.3. Vidzemes plānošanas reģiona un Valmieras novada pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktās prasības teritorijas izmantošanai

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030 ietvertais reģiona ilgtermiņa attīstības redzējums, stratēģiskie mērķi, telpiskās attīstības perspektīva un attīstības prioritātes ņemtas vērā, izstrādājot Valmieras novada ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2022-2038.

Jāatzīmē, ka stratēģijā ieteiktās vadlīnijas un risinājumi *Lauku telpai ar jauktu mozaīkveida zemes lietojumu*, kurā telpiskās attīstības perspektīvā atrodas DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā apkārtnē, ietver arī sekojošos:

- attīstāma mazā ražošana un pārstrādes uzņēmumi, lauku tūrisma un ar to saistītās infrastruktūras kā alternatīva uzņēmējdarbības veida attīstība;
- Vidzemes lauku ainavas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana;
- ainavas apsaimniekošanas noteikumu izstrāde un iekļaušana apbūves noteikumos;
- netradicionālās lauksaimniecības, amatniecības, tautas mākslas tradīcijas kā alternatīvu nodarbes veidu attīstība;
- tradicionālās apbūves (arī viensētu) saglabāšana;
- lauku darbības daudzveidošana, bioloģiskās lauksaimniecības attīstība.

Viena no stratēģijā noteiktajām *Dabas, kultūrvēstures un ainaviski nozīmīgajām teritorijām* ir *Salacas-Burtnieku telpa*, kas ir kompleksa, jutīga, sarežģītu dabas un cilvēka mijiedarbības rezultātā veidojusies teritorija. Šī teritorija ir jutīga ne tikai ekoloģiski, bet arī no kultūrvēstures, tūrisma, rekreācijas un ekonomiskā viedokļa. Tā ietver arī DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā apkārtni, tostarp Burtnieka ezeru un Silzemnieku polderi.

Vairāki stratēģijā ieteiktie risinājumi *Dabas, kultūrvēstures un ainaviski nozīmīgajām teritorijām* ir svarīgi arī DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā apkārtnē, piemēram:

- ekoloģisko tīklojumu attīstīšana, saglabājot zaļos koridorus sugu migrācijai;
- sabiedrības iesaistes un izglītojoši pasākumi dabas un kultūrvēsturisko ainavu apsaimniekošanā;

- izmantošanas nosacījumu noteikšana sabiedrībai nozīmīgām dabas, kultūrainavu un rekreācijas teritorijām, kas nodrošina ūdensmalu, dabas un kultūras pieminekļu publisku pieejamību un paredz ainaviski nozīmīgu vietu aizsardzību;
- ainavu teritoriju, kuras ir ļoti būtiskas ar ainavas izmantošanu saistītajiem atpūtas veidiem, saudzēšana, uzturēšana un attīstīšana tā, lai varētu radīt apstākļus brīvā laika pavadīšanas iespējām dabā un ainavā, gan arī līdztekus nodrošinot prasības sugu un biotopu aizsardzībai;
- videi draudzīgas saimnieciskās darbības atbalstīšana;
- ekotūrisma objektu un tūrisma infrastruktūras attīstība;
- uzņēmējdarbības un tūrisma pakalpojumu infrastruktūras attīstība saistībā ar kultūrainavu telpas kvalitātes palielināšanu;
- kultūrainavas uzturēšana un kopšana, saglabājot reljefu un attīstot tās atsevišķos elementus;
- tūrisma attīstības veicināšana saskaņā ar vides aizsardzību, lai saglabātu skaistās ainavas, tīro vidi un unikālos dabas objektus;
- nav pieļaujama ainavas daudzveidības un estētiskās kvalitātes samazināšanās ainaviski vērtīgajās Vidzemes teritorijās, nepieļaujot panorāmas skatu zaudēšanu un kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu aizsegšanu.

Valmieras novada ilgspējīgas attīstības stratēģija 2022-2038

Stratēģijā kā viens no Valmieras novada attīstības vīzijas elementiem minēts: “*Dabas teritoriju daudzveidība – Gauja, Salaca, Burtnieks, mitrāji, ūdeņu un lauku ainavas – veido ekosistēmu pakalpojumu pamatu, sniedzot iespēju aktīvās atpūtas un tūrisma attīstībai, veselīgam un videi draudzīgam dzīvesveidam.*”

Stratēģijā izvirzītā ilgtermiņa prioritāte *Pievilcīga dzīves vide un telpa* ir vērsta arī uz dabas, kultūrvēsturisko vērtību un Ziemeļvidzemei raksturīgo ainavu aizsardzību, tostarp ūdeņu un zaļo zonu pieejamību iedzīvotājiem.

Valmieras novada *Telpiskās attīstības perspektīvā* DL “Burtnieka ezera plavas” attēlots kā *saudzējama dabas un kultūrvēsturiskā telpa*, ko ietver *Burtnieka ūdeņu telpa, lauksaimniecības telpas, mežu telpas* un Burtnieki kā *pārvaldes centrs*. DL “Burtnieka ezera plavas” piegulošās lauksaimniecības un meži ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības zonā.

Stratēģijā iekļautās vadlīnijas ūdeņu telpu plānošanai cita starpā paredz, ka “jāplāno ūdeņu teritoriju pieejamība, īpaši pilsētās un ciemos paredzot peldvietas un atpūtas vietas pie ūdens, infrastruktūru gājēju kustības organizēšanai un pakalpojumu izvietošanai, lai atdzīvinātu ūdensmalas”, kā arī “publiskajos ūdeņos jāiekārto publiskās peldvietas ar atbilstošu infrastruktūru un ūdens kvalitātes uzraudzību un drošības pasākumiem.” un “jāattīsta ūdensceļi un pie tiem esošie tūrisma, kultūras un apskates objekti un laivotāju un cita atpūtas uz un pie ūdens infrastruktūra.”

Stratēģijā iekļautā ***Dabas teritoriju telpiskā struktūra*** nosaka dabas telpas (mežus, publiskos ūdeņus), kā arī īpaši aizsargājamās un ainaviski vērtīgās telpas novada teritorijā. Vadlīnijas dabas teritoriju izmantošanai un kultūrvēsturiski nozīmīgo un ainaviski vērtīgo teritoriju plānošanai cita starpā paredz, ka

- Jāpiegalā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanā, lai sasniegtu bioloģiskās daudzveidības, īpaši aizsargājamo sugu, biotopu un ainavu aizsardzības mērķus. Sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanā jāveicina nevalstiskā un privātā sektora un vietējo iedzīvotāju iniciatīvu grupu iesaistīšanās.

- Jāizstrādā vienots Valmieras novada dabas tūrisma taku tīkls, ietverot zaļā dzelzceļa maršrutus, NATURA2000 taku tīklu un Eiro Velo maršrutus. Jāattīsta zaļā un zilā infrastruktūra apdzīvotajās vietās.
- Jāveicina Ziemeļvidzemes raksturīgo ainavu saglabāšana. Attīstoties jauniem apbūves veidiem, jānodrošina vietējās sabiedrības līdzdalība.
- Valmieras novada teritorijas plānojumā, ja nepieciešams, papildus Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta Ainavu aizsardzības zonām un valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem, ir jādefinē pašvaldībai kultūrvēsturiski nozīmīgas un ainaviski vērtīgas telpas, nosakot prasības apbūvei un teritoriju izmantošanai.
- Jāsaglabā novada dabas daudzveidība, kultūras mantojuma un ainaviskās vērtības, lai vairotu Gaujas senlejas un Burtnieka ezera u.c. Valmieras novada tūrisma teritoriju potenciālu.
- Jāveicina mazpilsētu un ciemu vēsturiskās apbūves aizsardzību, tā veidojot vietējo identitāti un izkopjot mazo apdzīvoto vietu pilsētvides ainavu.
- Partnerībā ar valsts un privāto sektoru jārealizē novada kultūrvēsturisko objektu (muižu, piļu, sakrālo būvju u.c.) sakārtošana un atgriešana sabiedrības izmantošanai. Kultūras pieminekļu un teritoriju attīstības plānošanā jāiesaista vietējā sabiedrība.

Viena no stratēģijā noteiktajām **prioritāri attīstāmajām teritorijām** ir *Burtnieka ezers (ezera apsaimniekošana, kultūras pieminekļu un dabas vērtību saglabāšana, tūrisma attīstība)*, kā arī Burtnieku ciems kā novada nozīmes centrs.

Valmieras novada attīstības programma 2022. - 2028.

Valmieras novada attīstības programmā 2022. - 2028. vidējā termiņā izvirzītā prioritāte *Pieejams mājoklis* ir vērsta uz kvalitatīvas dzīves vides veidošanu Valmieras novadā un cita starpā ietver arī publiskās ārtelpas uzlabošanu un paplašināšanu un dabas pamatnes aizsardzību, iesaistoties īpaši aizsargājamo dabas vērtību un kultūras vērtību aizsardzībā, kā arī ieviešot viedus risinājumus pilsētvides, ēku un inženierapgādes sistēmu energoefektivitātes paaugstināšanā, vides aizsardzībā.

Rīcības virziens *RV5 Daba, kultūrvēsture* paredz uzdevumus un pasākumus, kas īstenojami arī DL “Burtnieka ezera pļavas” un tam pieguļošajā teritorijā:

U1-2 Pilnveidot publisko ūdeņu izmantošanu un pārvaldību un uzlabot ūdensmalu pieejamību

- P1 Atpūtas vietu pie ūdeņiem apkopošana, izvērtēšana, tematiskā plāna izstrāde
- P2 Pludmaļu un atpūtas vietu pie ūdeņiem labiekārtošana, publisko peldvietu ierīkošana
- P3 Sadarbība ar nekustamo īpašumu īpašniekiem ūdenstilpju krastu apsaimniekošanā un pieejamības nodrošināšanā
- P4 Pētījumi par ūdenstilpju ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanu un ūdenstilpju izmantošanu
- P5 Kompleksu Burtnieka ezera un citu ūdenstilpju apsaimniekošanas projektu īstenošana

U1-3 Iesaistīties īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (ĪADT) apsaimniekošanā, veicinot dabas un kultūras vērtību aizsardzību un ekosistēmu pakalpojumu, tostarp īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un apsaimniekošanas mērķiem piemērotu tūrisma pakalpojumu attīstību

- P1 Līdzdalība ĪADT dabas aizsardzības plānu izstrādē un ieviešanā

- P4 Bioloģiskās daudzveidības veicināšana, īstenojot apsaimniekošanas pasākumus un tūrisma infrastruktūras attīstību NATURA 2000 teritorijās Valmieras novadā (Burtnieku apvienībā)

U1-5 Veicināt ainavu aizsardzību un pilsētvides ainavu kvalitātes paaugstināšanos

- P1 Ainavas kvalitātes mērķu sasniegšanas instrumentu ieviešana tūrisma kontekstā

U2-1 Veicināt valsts aizsargājamo kultūrvēsturisko objektu sakārtošanu un atgriešanu ekonomiskajā aprītē

- P1 Valmieras novada kultūrvēsturisko objektu atjaunošanas programma
- P7 Sakrālā mantojuma saglabāšana
- P11 Ziemeļvidzemes dabas un kultūrvēstures izziņas centra izveide Burtnieku muižā

DL “Burtnieka ezera pļavas” un tam piegulošajā teritorijā iespējams īstenot arī rīcības virziena *RV5 Mazo un vidējo uzņēmumu, mikrouzņēmumu, mājražotāju vide*

- uzdevuma *U2-5 Sekmēt lauksaimniecības un meža zemju ilgtspējīgu izmantošanu, veikt vides un dabas resursu izmantošanas uzraudzību un paaugstināt iedzīvotāju zināšanas par vides un dabas jautājumiem* pasākumus *P1 Netradicionālo lauksaimniecības nozaru uzņēmumu darbības un lauku saimniekošanas veicināšana* un *P3 Vides apziņas veidošana*,
- uzdevuma *U3-2 Attīstīt lauku tūrisma tīklu un veicināt ekotūrismu* pasākumus *P3 Tūrisma piedāvājuma pie Burtnieka ezera attīstīšana, P6 Pārgājienu maršrutu un velomaršrutu attīstība, P7 Tūrisma objektu piekļuves, meža ceļu un tūrisma maršrutu attīstība sadarbībā ar AS Latvijas Valsts meži, P8 Līdzdalība Vidzemes tūrisma piedāvājuma veicināšanā, P9 Lauku atbalsta pasākumi tūrisma veicināšanai, P10 Ekoinovāciju un viedo risinājumu ieviešana lielākas klimata neitralitātes panākšanai tūrisma mobilitātē un pieredzējumos.*

Valmieras novada attīstības programmas 2022. - 2028. investīciju plānā 2022.-2024. (aktuālā versija 18.02.2025.) rīcības virzienā *RV5 Daba, kultūrvēsture* paredzēti investīciju projekti, kas attiecas uz DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā apkārtni:

- *Burtnieku ciemata centra, Burtnieka ezera krasta/pludmales rajona labiekārtošana* (Burtnieka ezera piekrastes Burtnieku ciemā labiekārtošana ar apgaismojumu, soliņiem, tualeti u.c. nepieciešamo “mazo” infrastruktūru iedzīvotājiem un pludmales apmeklētājiem. Projekta teritorijā valsts nozīmes arhitektūras piemineklis – Burtnieku muižas apbūve. Izveidots pretpūdu valnis/nostiprinājums Burtnieku ciemata centra pludmales rajonā, kas kalpo arī kā labiekārtojuma elements ar apgaismojumu, soliņiem u.c. Zilā karoga pludmale.).
- *Līdzdalība dabas lieguma “Burtnieka ezera pļavas” dabas aizsardzības plāna izstrādē, bioloģiskās daudzveidības veicināšana dabas liegumā “Burtnieka ezera pļavas”* (izstrādāts DL “Burtnieka ezera pļavas” DA plāns, īstenoji īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumi DL “Burtnieka ezera pļavas”, iekļaujot dzīvotņu atjaunošanu un infrastruktūras izveidi antropogēnās slodzes mazināšanai, ieviesti sugu aizsardzības plāni; pilnveidota zaļā tūrisma infrastruktūra nozīmīgākajos novada Burtnieku apvienības tūrisma objektos, piem., Burtnieka ezerā un tā apkārtnē (velomaršruta apkārt Burtnieka ezeram attīstīšana)).
- *Burtnieku pagasta Veco kapu kapličas un vārtu atjaunošana; sakrālās ekspozīcijas izveide* (Renovēta kapliča un vārti Burtnieku pagasta Vecajos kapos. Ekspozīcijas izveidei nepieciešamā aprīkojuma iegāde par kapsētu kultūras tradīcijām valsts aizsargājamā kultūras pieminekļi (valsts aizs. Nr.6900)).

- *Ziemeļvidzemes kultūrvēstures un dabas mantojuma izziņas centra izveide Burtniekos* (Pārbūvētas Burtnieku muižas ēkas Burtniekos Ezera ielā 6 un Ezera ielā 8 (valsts aizsargājamie arhitektūras pieminekļi “Klēts Nr.2” (valsts aizs. Nr.6896) un “Stallī” (valsts aizs. Nr.6897) Ziemeļvidzemes dabas un kultūrvēstures izziņas centra izveides vajadzībām).

Valmieras novada tūrisma attīstības stratēģija 2024-2028

Raksturojot pašreizējo situāciju, stratēģijā minēts, ka nozīmīga loma atpūtas piedāvājumā pie ūdens ir Burtnieka ezeram, kas ir 4. lielākais Latvijas ezers pēc platības. Ezera aktīvās un pasīvās atpūtas piedāvājums ir pietiekami plašs – peldvietas (lai gan peldvietu uzturēšana ezera morfoloģisko (sekls ezers) īpatnību dēļ prasa regulāru niedru pļaušanu un smilšu piebēršanu), apskates objekti, peldlīdzekļu nomas, kruīza kuģītis (pontonlaiva Made Marija), makšķerēšana, velotūrisms, fototūrisms (saulrietu un ziemeļblāzmas vērošana, pavasaros – ledus torosi, putnu vērošana u.c.). Atzīts, ka ezers kā rekreācijas objekts nav pietiekami attīstīts, trūkst pakalpojumu netālu no pludmalēm (īpaši Burtnieku centra pludmale, kas vasarās ir samērā noslogota).

Attiecībā uz DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā apkārtni jāmin stratēģiskais mērķis SM3: *Veicināt tūrisma piedāvājuma kvalitātes līmeņa noturību un pieaugumu, tai skaitā videi draudzīgu un atbildīgu tūrisma pakalpojumu attīstību un tam atbilstošie rīcības virzieni:*

- *R3.13. Minimizēt tūristu un atpūtnieku negatīvo ietekmi, atbalstot ilgtspējīgu risinājumu ieviešanu tūrisma pakalpojumu norisēs, nepieļaut tūrisma attīstībai nozīmīgu resursu degradējošas darbības.*
- *R3.16. Izstrādāt un iesniegt priekšlikumus Attīstības pārvaldē Burtnieka ezera pludmalē (Burtnieku ciems) estētiskas infrastruktūras izveidei un vietas sakopšanai, kas sekmētu vasaras galamērķa nostiprināšanos vietējos iedzīvotājos. Mērķis – Zilā karoga pludmale vai līdzvērtīgs standarts.*

Burtnieka ezera tūrisma attīstības koncepcija līdz 2027. gadam

Burtnieka ezera tūrisma attīstības koncepcijā līdz 2027. gadam paredzēts Burtnieka un tā apkārtnē dažādot tūrisma piedāvājumu, paralēli makšķerēšanas tūristiem vairāk attīstot ar izcilo kultūras mantojumu un radošām kultūras izpausmēm saistītu piedāvājumu. Plānots, ka Burtnieka apkārtnē papildinoši iekļaujas kopīgā piedāvājumā ar Valmieru un Gaujas Nacionālo parku Baltijas maršrutos, kas aptver Rīgas un Tartu galamērķus.

Nākotnes redzējumā ir kvalitatīva ainava ar pārdomāti veidotām tālām skatu perspektīvām, uzlabotas ezera piekļuves, pietātņu un pārgājienu iespējas, dabas vērtības netiek noplicinātas, tūrismā iesaistītie resursi izmantoti ilgtspējīgi.

Tiek sagaidīts, ka, attīstot Burtnieku akmens laikmeta apmeklētāju centru, Ezera ielas promenāde kļūs par vienu no ainaviskākajām skatu un pastaigu vietām novadā. Tā savienos Vīsruga pļavas un skatu torni, un pastaigu taku tīklojumu Burtnieku muižas parkā ar Burtnieku centra kanālu, kas nākotnē varētu kļūt par labiekārtotu ezera ostu.

Koncepcijā iekļauti uzdevumi Ezera ielas promenādes izveidošanai, paredzot skatu vietu labiekārtošanu, atpūtas zonas un satiksmes mierināšanas pasākumus. Paredzēts attīstīt centra kanāla stāvlaukumu, izbūvējot kvalitatīvu publisko WC un pieslēdzot to ciema kopējam kanalizācijas tīklam.

Plānota Burtnieku muižas kā vienota vēsturiska ansambļa estētiski augstvērtīgas ainavas veidošana, saglabājot un atjaunojot vēsturiskās ainavas struktūras un elementus, nojaucot graustus, iekonservējot brūkošās Burtnieku viduslaiku pilsdrupas.

Izmantojot projekta “Ezeru pieredzējums: atklāj Ziemeļu-Baltijas ezerus” (“Lakesperience: Explore the Nordic-Baltic lakes” 2018-2020) rezultātus, lai pilnveidotu piekļuvi ezeram, pietātņu

funkcionalitāti, pārvietošanās iespējas ap ezeru, koncepcijā attiecībā uz DL “Burtnieka pļavas” un tā apkārtni paredzēts:

- Burtnieku centra kanāla veidošana par nelielu iekšzemes ostu, kur iespējams droši turēt vairāk laivu un peldlīdzekļu, pieslēgt tos;
- projektēt un attīstīt divas jau iepriekš apspriestas laivu piestātņu vietas: pie Burtnieku baznīcas un pie t.s. Zvejnieku ostas, kur uz pašvaldības zemes pilnveidojama arī piekļuve ezeram;
- attīstīt dabas taku starp Vecajiem kapiem un Ezerpriedēm gar Burtnieku mācītājmuižu un baznīcu (daļēji pa ezera palienes daļu, daļēji pa stāvkrasta kranti, labāku skatu perspektīvu nodrošināšanai);
- uzturēt vietējās nozīmes velomaršruta ceļus izbraucamā kārtībā, īpaši posmu starp Matīšu pludmali un Briedes grīvu;
- prioritāri veidot atpūtas infrastruktūru blīvi apdzīvoto vietu tuvumā;
- nodrošināt esošo tūrisma un atpūtas infrastruktūras un labiekārtojuma objektu uzturēšanu labā stāvoklī.

Valmieras novada teritorijas plānojums

Atbilstoši 2023. gada 30. marta Valmieras novada pašvaldības domes lēmumam, Valmieras novadam notiek jauna teritorijas plānojuma izstrāde un, saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma Pārejas noteikumu 17. punktu, tas izstrādājams līdz 2025. gada 31. decembrim.

Pašlaik DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā apkārtnē ir spēkā Burtnieku novada teritorijas plānojums 2012.-2024. gadam un tā saistošie noteikumi Nr.10/2012 “Burtnieku novada teritorijas plānojuma 2012.-2024. gadam grafiskā daļa, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”, apstiprināti ar Burtnieku novada pašvaldības domes 19.09.2012. sēdes lēmumu Nr.411 (protokols 12, 1.punkts).

Burtnieku novada teritorijas plānojuma 2012.-2024. gadam plānotās (atļautās) izmantošanas kartē DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā noteiktas galvenokārt kā *ārtelpu teritorijas* – neapbūvējamas un neapbūvētas teritorijas ar daļēji vai pilnīgi dabisku veģētāciju (piemēram, dabīgas pļavas, mitrāji, meži, meža parki, birzis, apstādījumi, skvēri, alejas), kuras netiek intensīvi koptas, labiekārtotas un apsaimniekotas gan ciemā, gan lauku apvidū. Šo teritoriju izmantošana saistīta ar ekstensīvu brīvdabas atpūtu, dabas tūrisma un dabas aizsardzību, kā arī ar dabas resursu izmantošanu ražošanai - zivsaimniecībai, derīgo izrakteņu ieguvei, lauksaimniecībai un mežsaimniecībai un atļautas būves un ēkas, kas funkcionāli saistītas ar šīm izmantošanām. Ārtelpu teritorijas iedalītas zonās atbilstoši topogrāfiskajai kartei:

- *Ūdeņu teritorijas (U)* – pašvaldības administratīvās teritorijas daļas, kurās ietilpst dabīgas vai mākslīgas ūdenstilpes (ezeri, dīķi u.c.), ūdensteces (upes, strauti u.c.), kā arī būves, kas saistītas ar attiecīgā ūdens baseina izmantošanu (laivu piestātnes, peldētavas u.c.) un uzturēšanu, krasta nostiprinājumus, kā arī citas tauvas joslā atļautās būves.
- *Dabas pamatnes teritorijas (DP)* – pašvaldības administratīvās teritorijas daļas, kurās ietilpst dabas teritorijas lauces, pārplūstošus klajumus, smiltājus, virsājus, ugunsnovērošanas torni, ūdenstilpju un ūdensteču krastu joslas, ieskaitot pludmali, aizsargjoslas un tehnisku līnijbūvju koridorus, atmatas.
- *Mežu teritorijas (M)* – meža zemju areāli, kur galvenās funkcijas ir mežsaimnieciskā darbība un kokmateriālu sagatavošana, kā arī ar mežsaimniecību un kokmateriālu sagatavošanu saistītie pakalpojumi, rekreācija un dabas aizsardzība. Mežu teritorijās

ietilpst arī purvi, klajumi, lauces un ar galvenajām funkcijām saistītie infrastruktūras objekti. Ietilpst mežu, jaunaudžu un izcirtumu teritorijas, zeme zem meža infrastruktūras objektiem, mežā ietilpstoši un tam pieguļošie pārplūstošie klajumi, lauces, purvi, kas pamatā tiek izmantoti no topogrāfijas kartēm.

- *Purvu teritorijas (MP)* – purvi un citas pārmitrās teritorijas, kuru izmantošana ir saistīta ar mežsaimniecību, kūdras ieguvu vai vides aizsardzības mērķiem.
- *Lauku zemju teritorijas (L)* – pamatizmantotais veids ir lauksaimnieciskās produkcijas ražošana (tīrumi, atmatas, pļavas, ganības, augļudārzi, dārzi, dīķi, grāvji, nelieli mežu un koku puduri) un kurās izvieto lauku viensētu apbūvi: dzīvojamās un saimniecības ēkas, lopu kūtis, būves lopbarības un lauksaimniecības produkcijas uzglabāšanai un pārstrādei.

Burtnieku ciema teritorijā, kā arī atsevišķās zemes vienībās (kad. apz. 96480040044, 96480040008, 96480040067) Burtnieka austrumu krastā DL “Burtnieka ezera pļavas” noteiktas *Rekreācijas teritorijas (DR)* – paredzētas rekreācijas nodrošināšanai pildot pašvaldības funkcijas, izmantojot dabas dotumus un saglabājot dabas teritorijas – ūdensobjekti, mežs, pļava dārzs u.c.. Tās paredz arī tūrismam nepieciešamo būvju izvietojumu – naktsmītnēm, sportam atpūtai, kā arī būves palīgizmantotai un papildizmantotai. Teritorijās gar ūdensobjektiem ar applūstošu teritoriju tūrisma un rekreācijas teritorijas ir bez apbūves iespējām, izņemot Aizsargjoslu likumā atļautās būves un atklātas rekreācijas būves – takas, atklāti rotaļu un sporta spēļu laukumi, ūdens tūrisma pietātnes un vietas, atpūtas vietas.

Burtnieku ciema teritorijā DL “Burtnieka ezera pļavas”

- zemes vienībā ar kad.apz. 96480070093 un daļā z.v. ar kad.apz. 96480070013 noteiktas *Labiekārtotas apzaļumotas teritorijas (D)* – paredzētas rekreācijai un atpūtai, kā arī publiskās apbūves izvietojumam, izmantojot esošo vēsturisko parku, koka puduru vai mežu teritorijas, saglabājot dabas teritorijas – ūdensobjektus, mežu, pļavas, dārzu kā primāru. Publiski objekti papildina pamatizmantotā - kultūrai, pārvaldei, sportam atpūtai peldvieta, estrādi u.c. arī palīgizmantotai un papildizmantotai. Komercoobjekts nodrošina pamatizmantotā.
- zemes vienībā ar kad. apz. 96480070150 noteikta *Savrupmāju apbūves teritorija (DzS)* – dzīvojamās apbūves zona, nodrošina mājokļa funkciju ar savrupmāju apbūvei atbilstošu teritorijas organizāciju, apbūves struktūru un dzīves apstākļiem.

Burtnieku novada teritorijas plānojuma 2012.-2024. gadam plānotās (atļautās) izmantošanas kartē DL “Burtnieka ezera pļavas” piekļuves vieta pie ūdeņiem un peldvieta Burtnieku ezerā norādīta Burtnieku centrā, pie Silzemnieku poldera ZR stūra un pie pie Mielām, kur pārrāvums DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā. Piekļuves vieta pie ūdeņiem norādīta arī kempinga “Ezerpriedes” teritorijā.

Burtnieku novada teritorijas plānojuma 2012.-2024. gadam plānotās (atļautās) izmantošanas kartē neprecīzi norādīta ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa “Burtnieka smilšakmens atsegumi” robeža, kā arī DL “Burtnieka ezera pļavas” robeža Burtnieku ciemā.

Jāatzīmē, ka Burtnieku novada teritorijas plānojuma 2012.-2024. gadam Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi ir ļoti detalizēti, tostarp ir noteiktas prasības novada teritorijas ainavu aizsardzībai un pārvaldībai, piemēram:

- 85. *Novada teritorijā aizliegta jebkura darbība, kas būtiski negatīvi ietekmē izveidojušos kultūrainavu un estētiskas nozīmes ainavas elementus vai samazina dabas daudzveidību un ekoloģisko stabilitāti, ir pretrunā ainavu aizsardzības un teritorijas plānojuma mērķiem vai izraisa nevēlamas pārmaiņas dabas procesu norisēs, kā arī kultūrvēsturiskās vides un ainavu telpiskajā struktūrā.*

- 481. *Ainavu plāns novada lauku teritorijai, kas izstrādāts teritorijas plānojuma sastāvā, ir uzskatāms par tā daļu. Ņemot vērā kultūrvēsturisko informāciju, ainavas telpiskās struktūras īpatnības, vizuāli uztveramo ainavas pievilcību un skaistumu, ainavu plānā visā novada teritorijā, tiek noteikts: (...)*
- 2. *Īpašās nozīmes ainavas, kas nozīmīgas tieši Burtnieku novadam, ir tā attīstības resurss un ir atšķirīgas pēc vadošās pazīmes, kas nosaka to īpatnību vai nozīmi, vai arī procesa, kas nosaka vai ietekmē ainavas attīstības virzienu. Ainavu plānā pēc nozīmes īpašās ainavas tiek iedalītas:*
 - 2.1. *Senās kultūrainavas, kas pārstāv vienoto dabas un kultūras mantojumu konkrētās vietās (skat. PR 4.-3.attēlu): (...)*
 - 2.1.1. *Burtnieka ezera ainavas telpa,*
 - 2.2. *Vizuāli nozīmīgas ainavas, kuru vērtību un nozīmi nosaka konkrētas ainavas raksturs, un/vai īpašās vērtības, arī to atrašanās attiecībā pret nozīmīgām vietām, kur pašreiz veidojas jaunās apbūves vienības.*

1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums

Saskaņā ar MK 2007. gada 16. janvāra noteikumiem Nr.60 “Dabas lieguma “Burtnieka ezera pļavas” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” DL teritorijā ir noteiktas dabas lieguma un dabas parka zonas. Dabas lieguma zonas platība ir 372 ha, dabas parka zonas platība – 58 ha.

Dabas lieguma zona izveidota, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo putnu sugu *ķikuta Gallinago media*, griezes *Crex crex*, ormanīša *Porzana porzana* un īpaši aizsargājamā biotopa – upju palieņu pļavas saglabāšanu, kā arī citu īpaši aizsargājamo sugu un dabisko biotopu aizsardzību un apsaimniekošanu.

Dabas parka zona izveidota, lai veicinātu dabai draudzīgu tūrisma un atpūtas attīstību dabas liegumā.

1.1.4.1. att. DL Burtnieka ezera pļavas funkcionālo zonu shēma (DL Burtnieka ezera pļavas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu 1. pielikums).

1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijai valsts nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas statuss ir kopš 1990. gada, kad tika izveidots Ziemeļvidzemes reģionālais dabas aizsardzības komplekss.

No 1997. gada līdz lieguma nodibināšanai teritorija atradās Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības zonā.

Teritorija apsekota projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” ietvaros (EMERALD 2003). Ņemot vērā nozīmīgās platībās konstatētos ES aizsargājamās zālāju biotopus, teritorijas ainavas un biotopu dabiskumu un piemērotību ķikutam un citiem pļavu putniem, kā arī teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas nepieciešamību, tika ierosināts izveidot dabas liegumu.

DL “Burtnieka ezera pļavas” izveidots 2004. gadā, nosakot tā robežas MK “Noteikumos par dabas liegumiem”.

Likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” nosaka DL “Burtnieka ezera pļavas” *Natura 2000* – Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas statusu (kods LV0532700, tips C – teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai) un aizsardzības mērķus, kas ietver šādas ES nozīmes sugas un biotopus:

- akmeņgrauzis *Cobitis taenia*, grieze *Crex crex*, ķikuts *Gallinago media*, niedru lija *Circus aeruginosus*, ormanītis *Porzana porzana*, purva pūce *Asio flammeus*, spilgtā purvuspāre *Leucorrhinia pectoralis*, zivjērglis *Pandion haliaetus*;
- 3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, 3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi, 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, 6430 Eitrofās augsto lakstaugu audzes, 6450 Palieņu zālāji, 7160 Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji, 8220 Smilšakmens atsegumi, 9180* Nogāžu un gravu meži.

2005. gadā tika izstrādāts DL “Burtnieka ezera pļavas” DA plāns (apstiprināts 31.03.2006. ar Vides ministra rīkojumu Nr. 138). Ņemot vērā DA plānā iekļautos priekšlikumus, 16.01.2007. tika pieņemti MK noteikumi Nr.60 “Dabas lieguma “Burtnieka ezera pļavas” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, kas nosaka teritorijas funkcionālo zonējumu un izmantošanas ierobežojumus.

DL “Burtnieka ezera pļavas” ietver lielāko daļu ģeoloģiskā dabas pieminekļa “Burtnieka smilšakmens atsegumi” teritorijas, kā arī pārklājas ar ES nozīmes putniem nozīmīgo vietu “Burtnieka pļavas” (kods LV083) (Račinskis 2004).

1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums

DL “Burtnieka ezera pļavas” apkārtnē atrodas daudz kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu, gan valsts, gan vietējās nozīmes, piemēram, Burtnieku pilsdrupas (1.1.6.1. att.), Burtnieku luterāņu baznīca, Burtnieku Vecie kapi (1.1.6.2. att.), Adzelvietu senkapi, kā arī daudz dižkoku. Burtnieka ezera apkārtnē atrodas trīs akmens laikmeta apmetnes (Eberhards, Kalniņa, Zagorska 2003).

1.1.6.1. att. Burtnieka D krasts Burtniekos ar Burtnieku pilsdrupām un pilsmuižu 1828. vai 1829. gadā – skats no ezera krasta zālāja mūsdienu Vīsrags torņa ZR pusē. V. Tuša zīmējums no marķīza F. Pauluči Livonijas piļu attēlu albuma (Ose, 2008).

1.1.6.2. att. Burtnieka DAA krasts ar Burtnieku Vecajiem kapiem un kapelu un skatu pāri ezeram uz Burtnieku pilsmuižu 1798. gadā. E.M. Ulprehta zīmējums no J.K. Broces krājuma (Broce, 2002).

Burtnieka stāvkrasta nogāzes augšmalā mācītājmužas D pusē joprojām atrodas arī senās, E. M. Ulprehta 1798. gada zīmējumos attēlotās (1.1.6.3. att.), mūsdienās sabrukušās rijas akmeņu kaudze (koord. 387938N/577446E), ko nākotnē varētu iekļaut perspektīvās Burtnieka stāvkrasta takas pagarinājuma apskates objektu klāstā.

1.1.6.3. att. Burtnieka DAA krasts starp Vecajiem kapiem un Burtnieku baznīcu 1798. gadā – skats no mūsdienu Vecu kapu puses. E. M. Ulprehta zīmējums no J. K. Broces krājuma (Broce, 2002). Rija zīmējuma kreisajā pusē, tālāk pa labi redzama zemnieku sēta mūsdienu „Ezermaļu” vietā, vecā mācītājmuža ar saimniecības ēkām un baznīca.

1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība dabas lieguma teritorijā

DAP (struktūrvienība – Vidzemes reģionālā administrācija) uzrauga DA plāna izstrādi un veicina tā īstenošanu, kontrolē Sugu un biotopu aizsardzības likuma, likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” un tiem pakārtoto normatīvo aktu nosacījumu ievērošanu, sniedz normatīvajos aktos noteiktās atļaujas un saskaņojumus, organizē un koordinē Natura 2000 monitoringu.

VVD Vidzemes reģionālā pārvalde normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos izsniedz tehniskos noteikumus un atļaujas, veic sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, kontrolē vides aizsardzības prasību ievērošanu.

LAD Vidzemes reģionālā lauksaimniecības pārvalde uzrauga normatīvo aktu ievērošanu lauksaimniecības nozarē un pilda ar lauksaimniecību un lauku atbalsta politikas īstenošanu saistītas funkcijas, t.sk. administrē atbalsta maksājumus.

VMD kontrolē meža apsaimniekošanu regulējošo normatīvu ievērošanu, izsniedz apliecinājumus koku ciršanai mežā.

Valmieras novada pašvaldība ir Burtnieka ezera valdītājs un organizē un veic tā apsaimniekošanu, kā arī apsaimnieko pašvaldības zemes īpašumus un īpašumā esošo infrastruktūru, nodrošina teritorijas attīstības plānošanas dokumentu izstrādi, kā arī sniedz atzinumu par izstrādāto dabas aizsardzības plānu un par aizsargājamās teritorijas robežu, zonējuma, kategorijas vai aizsardzības režīma izmaiņām.

1.2. Normatīvo aktu normas, kas tieši attiecas uz dabas lieguma teritoriju

LR normatīvi

Likums “**Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām**” definē ĪADT kategorijas, nosaka ĪADT izveidošanas kārtību, kā arī nosaka nepieciešamību tām izstrādāt DA plānus un individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

Likuma 18. panta ceturtajā daļā noteikts ka, izstrādājot ĪADT individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī valsts un reģionālās attīstības plānošanas dokumentus un apsaimniekojot ĪADT, var izmantot DA plānā ietvertu informāciju, un to, ka DA plānam ir ieteikuma raksturs. Likuma 43. panta 4. daļa nosaka, ka ĪADT DA plānos paredzētu publiski pieejamu dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu ierīkošanai nav piemērojams Ietekmes uz vidi novērtējums.

Minētā likuma pielikumā uzskaitītas ES nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*).

MK 2023. gada 21. novembra noteikumi Nr. 674 “**Noteikumi par dabas liegumiem**” nosaka DL robežas un teritoriju aizsardzības statusu, tostarp DL “Burtnieka ezera pļavas” robežas.

MK 2001. gada 17. aprīļa noteikumi Nr.175 “**Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem**” nosaka dabas pieminekļus, to teritorijas shēmas un robežpunktu koordinātas, tostarp dabas pieminekļa “Burtnieka smilšakmens atsegumi” robežas.

MK 2007. gada 16. janvāra noteikumi Nr. 60 “Dabas lieguma “Burtnieka ezera pļavas” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” nosaka dabas lieguma zonējumu un lieguma izmantošanas nosacījumus.

MK 2007. gada 9. oktobra noteikumi Nr. 686 „**Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību**” nosaka, kādai informācijai jābūt ietvertai DA plānā un kāda ir DA plāna izstrādes kārtība.

Sugu un biotopu aizsardzības likums regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Minētais likums nosaka valsts pārvaldes institūciju kompetenci un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

MK 2000. gada 14. novembra noteikumi Nr. 396 „**Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu**” uzskaita Latvijā īpaši aizsargājamās (1. pielikums) un aizsargājamās un ierobežoti izmantojamās (2. pielikums) sugas.

MK 2006. gada 21. februāra noteikumos Nr. 153 „**Par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu**” ietverts Latvijā sastopamo ES prioritāro sugu un biotopu saraksts.

MK 2017. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 350 „**Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu**” iekļauts Latvijā īpaši aizsargājamo biotopu veidu saraksts.

Likums “**Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās**” paredz nosacījumus, ar ko piešķirama kompensācija par saimnieciskās darbības ierobežojumiem valsts un pašvaldību izveidotajās ĪADT un mikroliegumos un kas izriet no aizsargājamo teritoriju aizsardzības prasībām, kā arī kompensācijas piešķiršanas kārtību. Tajā noteikts, ka ikgadēju atbalsta maksājumu par saimnieciskās darbības ierobežojumiem ES nozīmes ĪADT (*Natura 2000*) izmaksā normatīvajos aktos par lauku attīstības atbalsta piešķiršanu noteiktajā kārtībā no attiecīgo ES fondu līdzekļiem.

MK 2016. gada 7. jūnija noteikumi Nr. 353 „**Kārtība, kādā zemes īpašniekiem vai lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem, un minimālās aizsardzības pasākumu prasības postījumu novēršanai**” nosaka kārtību, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem.

Likums “**Par ietekmes uz vidi novērtējumu**” nosaka darbības un objektus, kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums un darbības, kurām ir nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī nosaka plānošanas dokumentus, kuriem nepieciešams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Likuma 4.¹ pants paredz, ka kompetentā institūcija var pieņemt lēmumu par ietekmes novērtējumu uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju arī darbībām, kuras nav iekļautas likuma 1. un 2. pielikumā. Novērtējums jāveic saskaņā ar atsevišķi noteiktu kārtību. Likums piemērojams darbībām, kā arī izstrādes procesā esošiem plānošanas dokumentiem, kuros paredzētas darbības, kas var būtiski ietekmēt ES nozīmes ĪADT (*Natura 2000*), izņemot plānošanas dokumentus, kuri nosaka dabas aizsardzības un apsaimniekošanas prasības un pasākumus attiecībā uz šīm teritorijām.

MK 2011. gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 300 „**Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)**” nosaka, kā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz ES nozīmes ĪADT (*Natura 2000*), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

MK 2015. gada 27. janvāra noteikumi Nr. 30 „**Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai**” nosaka paredzētās darbības, kurām nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, bet kuru veikšanai ir nepieciešami tehniskie noteikumi, kā arī šo tehnisko noteikumu saturu, pieprasīšanas, sagatavošanas un izdošanas kārtību. Tehniskajos noteikumos tiek noteiktas vides aizsardzības prasības paredzētajai darbībai tās norises vietā, tajā skaitā norāde par atrašanos ĪADT, ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, īpašu uzmanību pievēršot: ūdenstecēm, ūdenstilpēm (tai skaitā ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas noteiktas normatīvajos aktos par riska ūdensobjektiem), kā arī prasībām, kas attiecībā uz attīrīšanas iekārtu projektēšanu, būvniecību un ekspluatāciju noteiktas normatīvajos aktos par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī, vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslās un īpaši aizsargājamiem meža iecirkņiem, kā arī ģeoloģiskajiem procesiem.

Meža likums nosaka mērķi regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

MK 2012. gada 18. decembra noteikumi Nr. 935 „**Noteikumi par koku ciršanu mežā**” nosaka koku ciršanas kārtību mežā, kā arī dabas aizsardzības prasības koku ciršanai.

MK 2012. gada 18. decembra noteikumi Nr. 936 „**Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā**” nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā, aprobežojumus aizsargjoslās ap purviem, bioloģiski nozīmīgu meža struktūras elementu noteikšanas un saglabāšanas nosacījumus, kā arī saimnieciskās darbības ierobežojumus dzīvnieku vairošanās sezonas laikā.

MK 2012. gada 2. maija noteikumi Nr. 309 „**Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža**” cita starpā nosaka kārtību koku ciršanai ārpus meža zemes un kārtību, kādā izsniedz atļauju šo koku ciršanai. Minēto noteikumu 1. pielikumā ir norādītas koku sugas un to izmēri, kuru nociršanai ārpus meža nepieciešama vietējās pašvaldības atļauja, kā arī DAP atzinums.

Meliorācijas likuma mērķis ir nodrošināt tādu meliorācijas sistēmu pārvaldības mehānismu, kas veicina dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu un izmantošanu, nodrošina iedzīvotāju drošībai un labklājībai, infrastruktūras attīstībai nepieciešamo ūdens režīmu, kā arī racionālu meliorācijas sistēmu būvniecību, ekspluatāciju, uzturēšanu un pārvaldību.

MK 2010. gada 3. augusta noteikumi Nr. 714 „**Meliorācijas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi**” nosaka prasības, kas zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam jāievēro meliorācijas sistēmas izmantošanā, kopšanā un saglabāšanā. Meliorācijas sistēmu izmanto atbilstoši paredzētajam mērķim, kopj un saglabā tā, lai tās darbība nodrošinātu zemes ilgtspējīgu izmantošanu, nepasliktinot citu zemes īpašnieku vai tiesisko valdītāju zemes izmantošanas iespējas un meliorācijas sistēmas darbību.

Ūdens apsaimniekošanas likums nosaka mērķus, kas ietver tādas virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības sistēmas izveidošanu, kas: veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni; novērš ūdens un no ūdens tieši atkarīgo sauszemes ekosistēmu un mitrāju stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā šīs ekosistēmas un uzlabo to stāvokli. Likumā tiek definēts termins: virszemes ūdensobjekts, kas ir nodalīts un nozīmīgs virszemes ūdens hidrogrāfiskā tīkla elements: ūdenstece (upe, strauts, kanāls vai to daļa), ūdenstilpe (ezers, dīķis, ūdenskrātuve vai to daļa), kā arī pārejas ūdeņi vai piekrastes ūdeņu posms.

MK 2005. gada 27. decembra noteikumi Nr. 1014 “**Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība**” nosaka ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtību, tajā skaitā nosaka prasības noteikumu izstrādātājam un noteikumu saskaņošanas kārtību.

MK 2004. gada 19. oktobra noteikumi Nr. 858 „**Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību**” nosaka virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu un virszemes ūdensobjektu klasifikāciju, antropogēnās slodzes noteikšanas kārtību, prioritārās vielas un to emisijas ierobežošanas kārtību, kā arī virszemes ūdeņu ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes kritērijus.

Lauksaimniecības un lauku attīstības likums nosaka mērķi radīt tiesisku pamatu lauksaimniecības attīstībai un noteikt ilglaicīgu lauksaimniecības un lauku attīstības politiku saskaņā ar ES kopējo lauksaimniecības politiku un kopējo zivsaimniecības politiku.

MK 2023. gada 18. aprīļa noteikumi Nr. 197 „**Atbalsta piešķiršanas kārtība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai platībatkarīgo un dzīvniekatkarīgo saistību īstenošanai**” nosaka kārtību, kādā piešķir, administrē un uzrauga atbalstu vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanas pasākumiem. Viens no pasākumiem, kam tiek piešķirts atbalsts, ir “Zālāju biotopu apsaimniekošana”.

Aizsargjoslu likums nosaka aizsargjoslu veidus un funkcijas, izveidošanas, grozīšanas un likvidēšanas pamatprincipus, uzturēšanas un stāvokļa kārtības kontroli, kā arī saimnieciskās

darbības aprobežojumus aizsargjoslās, tostarp stingrus būvniecības ierobežojumus applūstošajās teritorijās.

Starptautiskās saistības

ANO 1992. gada 5. jūnija **Riodežaneiro konvencija „Par bioloģisko daudzveidību”**, kurai Latvija pievienojās ar LR Saeimas (turpmāk – Saeima) 1995. gada 31. augustā pieņemtu likumu „Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro konvenciju par bioloģisko daudzveidību”, kas stājās spēkā 1995. gada 8. septembrī. Konvencijas **“Par bioloģisko daudzveidību”**, regulējuma mērķis ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Eiropas Padomes 1979. gada 16. septembra **Bernes konvencija „Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību”** (tekstā – Bernes konvencija), kurai Latvija pievienojās ar Saeimas pieņemtu likumu „Par 1979. gada Bernes konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu”, kas stājās spēkā 1997. gada 3. janvārī. Šīs konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpaša vērība pievērsta apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Eiropas Padomes 2000. gada 20. oktobra **Eiropas ainavu konvencija** kurai Latvija pievienojās ar Saeimas pieņemtu ar likumu „Par Eiropas ainavu konvenciju”, kas stājās spēkā 2007. gada 19. aprīlī. Eiropas ainavu konvencijas dalībvalstis apstiprina, ka Eiropas ainavu kvalitāte un daudzveidība ir kopīgs resurss un ka ir jāsadarbojas, lai tās aizsargātu un pārvaldītu, kā arī veiktu plānošanu, vēloties radīt jaunu instrumentu, kas īpaši domāts Eiropas visu ainavu aizsardzībai, pārvaldībai un plānošanai.

ANO 1998. gada 25. jūnija **Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju vērsties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem jeb Orhūsas konvencijas**, kurai Latvija pievienojās ar Saeimas pieņemtulikumu „Par 1998. gada 25. jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” kas stājās spēkā 2002. gada 26. aprīlī. Konvencijas mērķis ir nodrošināt sabiedrības informēšanu, piekļūšanu informācijai, iespējas piedalīties lēmumu pieņemšanā un griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem.

ANO 1979. gada 23. jūnija **Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību jeb Bonnas konvencija**, kurai Latvija pievienojās ar Saeimas pieņemtu likumu „Par 1979. gada Bonnas konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību”, nosaka apdraudētās migrējošās sugas, migrējošās sugas, kurām ir nelabvēlīgs aizsardzības statuss, kā arī principus, kas jāņem vērā, īstenojot minēto sugu aizsardzības pasākumus.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 30. novembra Direktīva 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību (tekstā – Putnu direktīva). Direktīva izdota, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai lai regulētu šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim. Daudzas savvaļas putnu sugas, kuras dabiski sastopamas Eiropā, skaitliski samazinās, dažos gadījumos tas notiek ļoti strauji, un tas rada nopietnus draudus vides aizsardzībai, īpaši tādēļ, ka tiek apdraudēts bioloģiskais līdzsvars.

Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (tekstā – Biotopu direktīva) mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu un faunas un floras aizsardzību. Tā nosaka, ka programmas *Natura 2000* ietvaros jāizveido Vienotais Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurš aptver īpaši aizsargājamās teritorijas. Šim tīklam jānodrošina dabisko biotopu tipu un attiecīgo sugu biotopu saglabāšanu, vai, kur tas nepieciešams, labvēlīgā aizsardzības statusa atjaunošanu to dabiskās izplatības areāla robežās.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 23. oktobra Direktīva 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas (šobrīd – ES) rīcībai ūdens resursu politikas jomā (Ūdens Struktūrdirektīvas), mērķis ir aizsargāt un uzlabot virszemes un pazemes ūdeņu ekosistēmu stāvokli un veicināt ilgtspējīgu ūdeņu lietošanu, ieviešot integrētu upju baseinu apsaimniekošanas procesu. Latvijā izdalīti četri upju baseinu apgabali (Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas) un katram no tiem ir jāizstrādā apsaimniekošanas plāns un pasākumu programma.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2007/60/EK (2007. gada 23. oktobris) par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību mērķis ir izveidot plūdu riska izvērtēšanas un pārvaldības sistēmu, lai mazinātu ar plūdiem saistītu nelabvēlīgo nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, vidi, kultūras mantojumu un saimniecisko darbību. Arī Plūdu direktīva ir cieši saistīta ar Ūdens struktūrdirektīvu un izmanto upju baseinu apgabalu pieeju.

1.3. Fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

Dabas liegums atrodas Vidzemes Centrālās augstienes klimatiskajā rajonā, kas ir vismitrākais un aukstākais klimatiskais rajons Latvijā ar visbargāko ziemu. Klimats mēreni vēss, vidēji un stipri mitrs. (Kalniņa 1995, Zelčs 1994).

Klimatiskās standarta normas periodā (1991.–2020. gads) Valmieras novadā vissiltākais mēnesis ir jūlijs, tā vidējā gaisa temperatūra ir +17,8 °C. Savukārt visaukstākais gada mēnesis ar vidējo gaisa temperatūru -3,9 °C ir februāris. Visā novērojumu periodā visaukstākā reģistrētā gaisa temperatūra Valmieras novada novērojumu stacijā “Rūjiena” ir +35,6 °C (novērota 1992. gada 11. augustā). Savukārt viszemākā gaisa temperatūra (-42,2 °C) meteoroloģisko novērojumu stacijā “Rūjiena” reģistrēta 1940. gada 17. janvārī (Klimata portāls 2024).

2023. gada vidējā gaisa temperatūra Valmieras novadā bija +7,4 °C, esot 0,9 °C siltākam par 1991.-2020. gadu normu (+6,5 °C), bet kopējais nokrišņu daudzums bija 632,6 mm, šim gadam esot 8,4 % sausākam par 1991.–2020. gada normu (685,8 mm). Mēnešu griezumā visvairāk nokrišņu ir augustā (80,8 mm), bet vismazāk – martā, kad kopējais nokrišņu daudzums sasniedz vidēji 35,4 mm. Salīdzinot klimatisko standarta normu (1991.–2020. gads) ar klimatiskās references periodu (1961.–1990. gads), gada vidējā gaisa temperatūra Valmieras novadā paaugstinājusies par 1,2 °C, bet nokrišņu daudzums palielinājies par 25,8 mm (Klimata portāls 2024).

Nākotnes prognozes liecina, ka gada vidējā gaisa temperatūra Valmieras novadā turpinās paaugstināties. Gadsimta beigās (2071.–2100. gads), atbilstoši vidēju klimata pārmaiņu scenārijam, gada vidējā gaisa temperatūra sasniegs +8,8 °C, tas ir, būs par 2,3 °C augstāka nekā 1991.–2020. gadu periodā. Savukārt nozīmīgu klimata pārmaiņu scenārija gadījumā gada vidējā gaisa temperatūra sasniegs +10,9 °C, tas ir, būs par 4,4 °C augstāka nekā mūsdienās. Būtiski saruks sala dienu skaits – no vidēji 135 sala dienām 1991.–2020. gadu periodā līdz 93 dienām pie vidējām klimata pārmaiņām un līdz vidēji 63 dienām pie nozīmīgām klimata pārmaiņām 2071.–2100. gadu periodā (Klimata portāls 2024).

Mūsdienās Valmieras novadā tropiskās naktis ir bijušas vien atsevišķos gados, vidēji esot mazāk nekā vienai tropiskajai naktij gadā. Pie vidējām klimata pārmaiņām gadsimta beigās prognozētas 2, savukārt pie nozīmīgām klimata pārmaiņām – vidēji 9 tropiskās naktis gadā. Veģetācijas perioda ilgums no 192 dienām mūsdienās pieaugs līdz 218 vai 236 dienām gadsimta beigās, attiecīgi vidēju vai nozīmīgu klimata pārmaiņu gadījumā. Valmieras novadā karstuma viļņu ilgums pēdējo 30 gadu laikā ir pieaudzis, savukārt aukstuma viļņu – sarucis. Prognozes līdz 21. gadsimta beigām liecina, ka abiem klimatiskajiem indeksiem tendences nemainīsies (Klimata portāls 2024). Detalizētāks klimata pārmaiņu scenāriju apraksts ir pieejams LVĢMC ziņojumā “Klimata pārmaiņu scenāriji Latvijai”.

1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija

DL “Burtnieka ezera pļavas” atrodas Tālavas zemienes Burtnieka līdzenumā (Ramans, Zelčs 1995), kas ir viļņots līdzenums ar tipiskāko drumlinu reljefu Latvijā – Burtnieka drumlinu lauku, kura centrālajā daļā atrodas Burtnieka ezers. Drumlinu nogulumi satur bagātu karbonātisko materiālu, tāpēc bieži sastopamas saldūdens kaļķiežu iegulas, kas veidojušās senajos ezeros.

Burtnieka līdzenuma pamatiežu virsu veido vidusdevona Burtnieka svītas smilšakmeņi un aleirolīti, kas atsedzas arī Burtnieka DA krastā. Pamatiežus klāj 10 – 20 m biezi kvartāra (ledāja un tā kušanas ūdeņu) nogulumi: morēnmāls, grants, oļi, smiltis, aleirīti, māli. Pazeminājumā, kuru aizņēma senais Burtnieks, uzkrājušies māli, smalkas smiltis un aleirīti. Starpdrumlinu ieplakās u.c. plašākos reljefa pazeminājumos ledāja nogulumus sedz purvu nogulumi, upju ielejās – aluviālie nogulumi (Zelčs 1994, Eberhards, Kalniņa, Zagorska 2003).

Burtnieka līdzenuma centrālo daļu aizņem Burtnieka ieplaka ar Rūjas, Sedas un Briedes pazeminājumu, kas ir pēcledušlaikmeta ezera līdzenums ar reljefā maz izteiktām baseina krasta līnijām un upju deltu veidojumiem (Zelčs 1994). Leduslaikmeta beigu posmā un pēcledušlaikmeta sākumā senais Burtnieks bija ap 20 km garš. Iespējamo pašu senāko un augstāko krasta līniju fragmenti izsekojami gar tagadējā Burtnieka ezerieplakas R puses drumlinu nogāzēm 50 – 51 m un 49 m v.j.l. pie Vecates, Bauņiem u.c., kā arī gar ezerieplakas A, DA malu. Augstākā senā Burtnieka krasta līnija, kas ar pārtraukumiem apliec visu pazeminājumu, atbilst 46 – 47 m v.j.l. jeb 5 – 6 m virs tagadējā ezera līmeņa. Vislabāk reljefā iezīmējas nākamā krasta līnija ap 43,5 – 44 m v.j.l., kurai atbilst senās Sedas deltas veidošanās sākums. Jaunākā krasta līnija (41,9 – 42 m v.j.l.) vienīgā nepārtraukti aptver tagadējo Burtnieka un atbilst ezera līmenim pirms 1929. gada. Tagadējā Burtnieka krasta līnija reljefā labi iezīmējas 40,7 – 40,9 v.j.l. (0,8 – 0,9 m virs ezera vasaras līmeņa) vietām ar izteiktu smilšu valnīti (Eberhards, Kalniņa, Zagorska 2003).

1.3.3. Augsnes

Burtnieka līdzenuma augsnes veidojušās uz mālsmilts, smilšmāla un smilts cilmiežiem (Nikodemus, Kūmiņš, Zvaigzne 1998). Starpdrumlinu ieplakās, gar purviem un pazeminājumos ir velēnu glejaugsnes, aluviālās augsnes un velēnpodzolētās glejaugsnes, kā arī kūdrainā podzolētā glejaugsne (Zelčs 1994).

Burtnieka palienē augsnes veidojušās uz ezera nogulumiem, kas ir lielākoties ir sīkgraudaina un smalkgraudaina smilts, detrīts un augu atliekas. Vietām sastopama arī kūdra un akmeņi. Nav informācijas par augšņu tipiem DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā.

1.3.4. Hidroloģija

DL “Burtnieka ezera pļavas” atrodas Burtnieka ezera baseinā, kas ir daļa Salacas baseina (Eipurs 1998).

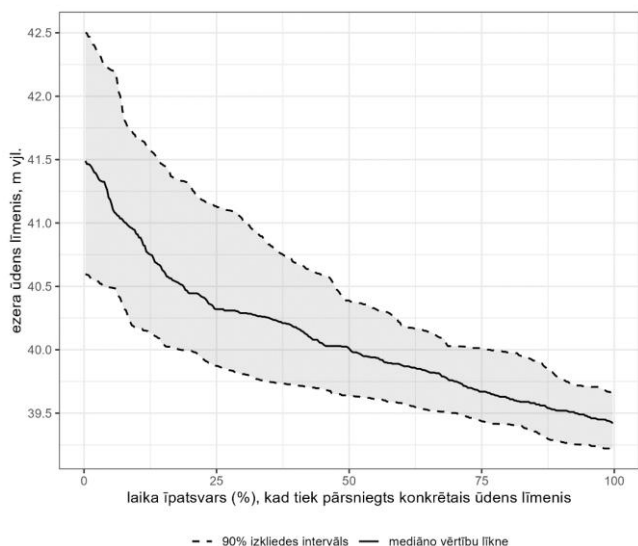
DL “Burtnieka ezera pļavas” hidrogrāfisko tīklu veido upes, upītes un grāvji, kas ietek Burtniekā, kā arī izveidotās grāvju sistēmas. Liegums robežojas ar Sedas un Santupītes lejtecēm un to šķērso Briedes, Eiķinupes, Dūres, kā arī vairāku mazu upīšu: Smiltsvēveru upītes (Negurskas), Mieļupītes, Aunupītes lejteces līdz ietekām Burtnieka ezerā. Savulaik regulēts ir Briedes posms pirms ietekas ezerā, kā arī Eiķinupes, Santupītes, Aunupītes lejteces.

Burtnieka ezera ikgadējā ūdens līmeņa ilguma līkne

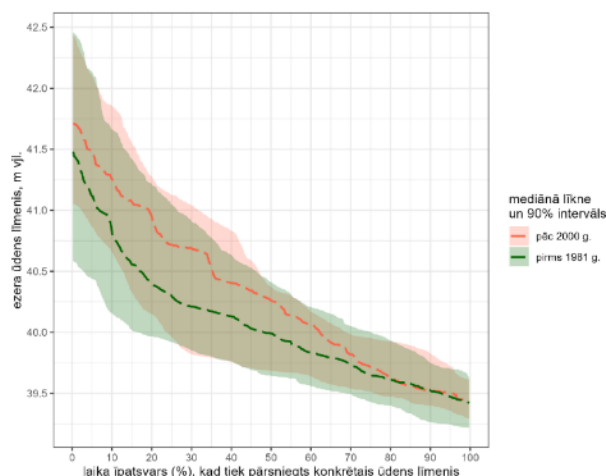
Informācija par Burtnieka ezera līmeņa svārstībām iegūta, izmantojot VSIA “Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” Vides datu arhīvā pieejamos un analīzei korekti izmantojamās hidroloģiskās monitoringa stacijas “Burtnieki” datus par 1946.-2024. gadu periodu.

Pēc ūdens līmeņa ilguma līknes (1.3.4.2. att.) ir nolasāms, ka tipiskā gada griezumā Burtnieka ezera ūdens līmenis gandrīz vienmēr (99,7% laika) ir augstāks par 39,42 m vjl. Pusi no gada, jeb 50% laika ūdens līmenis ir augstāks par 40,0 m vjl., 25% no laika ūdens līmenis ir augstāks par 40,32 m vjl., bet 10% no laika jeb aptuveni 36 dienas gadā ūdens līmenis ir 40,91 m vjl. vai augstāks.

Statistiski vidējā gadā Burtnieka ezera ūdens līmenis vārstās aptuveni 2 metru amplitūdā (39,42 – 41,49 m vjl.). Faktiski šī amplitūda var būt mazāka vai lielāka, ko lielākoties nosaka ūdens daudzums daudzūdens periodā.

1.3.4.2. att. Burtnieka ūdens līmeņa ilguma līkne 1947-2023.g. periodam.

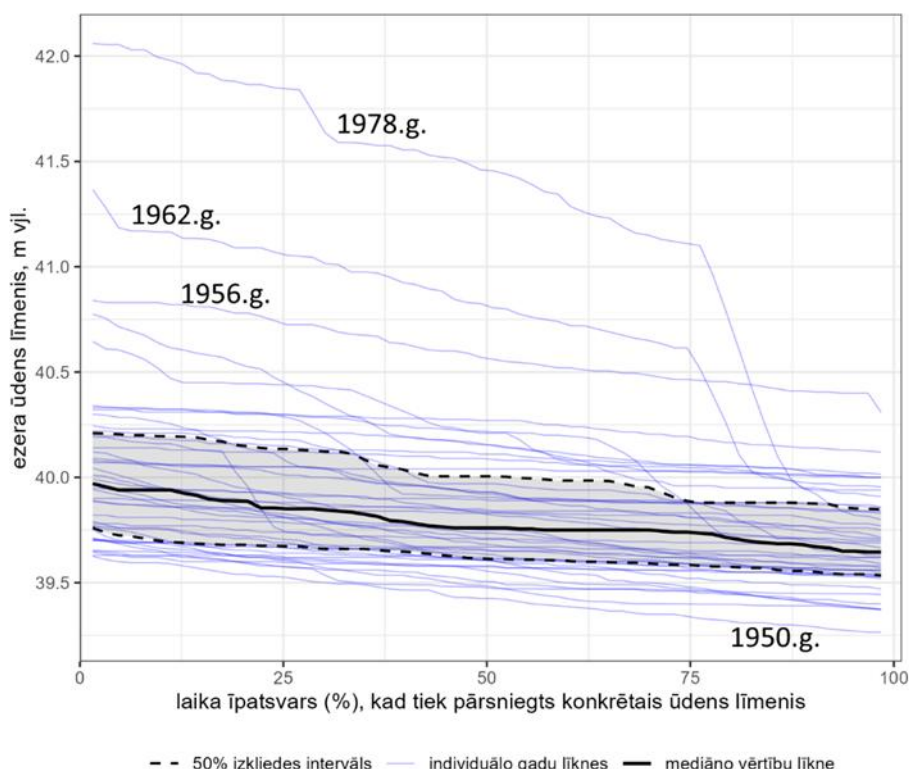

1.3.4.3. att. Burtnieka ūdens līmeņa ilguma līkne laika periodam pirms 1981.gada un pēc 2000.gada.

Lai novērtētu vai Burtnieka ezera ūdens līmenis ir mainījies kopš 1981.-1984. gadā tika izveidota Silzemnieku poldera sistēma, ir izstrādāta dalīta ezera ūdens līmeņa ilguma līkne, kur dati ir dalīti divos laika posmos – pirms 1981. gada un pēc 2000.gada (1.3.4.3. att.). Laika posmā no 1981. līdz 2000.gadam ir datu iztrūkums, jo nav pilnu hidroloģisko gadu datu bez būtiskām iztrūkstošām vērtībām. Rezultāti norāda, ka gada zemākie līmeņi nav būtiski mainījušies, salīdzinot laika posmu pirms 1981. un pēc 2000. gada, bet gada augstākie līmeņi ir pieauguši pēc 2000. gada. Lai gan gada mediānais līmenis datus līdz 1981. gadam bija 40,0 m vjl. un pēc 2000. gada tas ir 40,26 m vjl, tomēr 90 % izkliedes intervāls ap mediānām vērtībām abos periodos ir principā vienāds, norādot uz kopumā nebūtisku atšķirību. Savukārt ikgadēji augstākie līmeņi ir mainījušies būtiskāk – piemēram, ikgadēji 10% augstākie līmeņi pirms 1981. gada bija 40,81 m vjl, bet pēc 2000. gada tie pieauguši līdz 41,25 m vjl., kā arī 90 % izkliedes intervāls ir atšķirīgāks starp abiem periodiem (1.3.4.3. att.). Novērotā atšķirība starp abiem periodiem var būt skaidrojama ar Silzemnieku poldera ietekmi, taču nav izslēgta arī citu faktoru ietekme novērotās atšķirībās starp abiem aplūkotajiem laika periodiem, kā arī jāatzīmē, ka periodu pēc 2000. gada raksturo tikai 9 hidroloģisko gadu dati, kas arī var ietekmēt rezultātu robustumu.

Ilggadīgie vasaras mazūdens perioda ūdens līmeņi jūlijā-augustā ir stabili ar mediāno vērtību 39,76 m vjl., kas mainās nelielā intervālā no 39,65 līdz 39,97 m vjl. (1.3.4.3.4. att.), norādot, ka tipiskā jūlijā-augustā Burtnieka ezera ūdens līmenis patstāvīgi būs zemāks par 40 m vjl., bet augstāks par 39,65 m vjl., savukārt, ņemot vērā 50 % izkliedes intervālu, ūdens līmenis jūlijā-augustā parasti būs robežās no 39,5 līdz 40,2 m vjl. Individuāli gadi var būt izlecoši no statistiski vidējiem skaitļiem (zilās līnijas 1.3.4.3.4. attēlā). Viszemākais ūdens līmenis novērots 1950.gadā, kad mediānais ūdens līmenis jūlijā-augustā bija 39,43 m vjl. (minimālais līmenis 39,27 m vjl.). Savukārt vairāki gadi ir izcēlušies ar vasarai neraksturīgi augstu ūdens līmeni jeb plūdiem (zilās līnijas 4. attēlā) – visaugstākais ūdens līmenis jūlijā-augustā ir novērots 1978.gadā, kad mediānais

ūdens līmenis mazūdens periodā sasniedza 41,46 m vjl. (maksimālais 42,06 m vjl.), kam seko 1962. gads (mediānais/maksimālais 40,82/41,36 m vjl.) un 1956. gads (40,57/40,84 m vjl.).

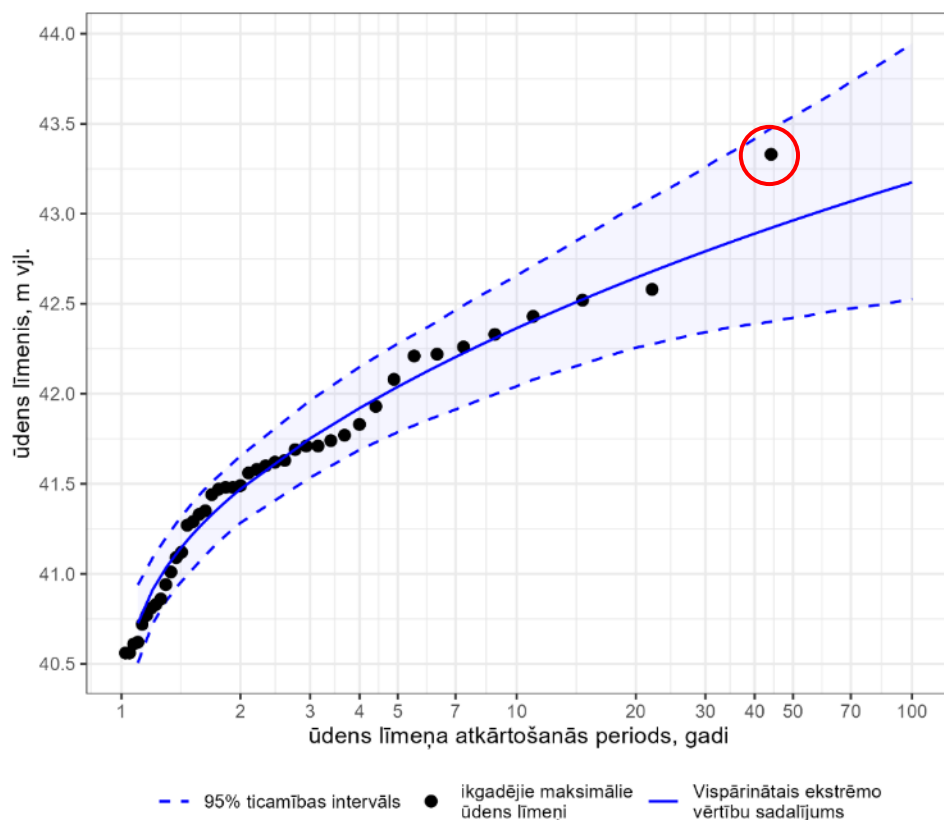

1.3.4.4. attēls. Burtnieka ezera ūdens līmeņa ilguma līkne mazūdens periodam: jūlijam-augustam (izstrādāta no 43 gadu datiem par laika periodu 1947-2023.g.).

Burtnieka ezera plūdu atkārtšanās biežums

Burtnieka ezera plūdu atkārtšanās perioda prognozēšanai izmantots vispārinātais ekstremālo vērtību sadalījuma statistiskais modelis, kas ir viena no izplatītākajām metodēm plūdu atkārtšanās biežuma analīzei¹. Līdzīgi kā ikgadējā ūdens līmeņa ilguma līknes aprēķinā, arī vispārināto ekstremālo vērtību sadalījuma modelī izmantoti 43 gadu hidroloģiskie dati ar Burtnieka ezera ūdens līmeni, kuros nav būtisku datu iztrūkumu. 1.3.4.5. attēlā redzama modeļa prognoze (zilā nepārtrauktā līnija), kā arī modeļa 95 % ticamības intervāls, jeb modeļa nenoteiktība. Pēc šī grafika nolasāms ar kādu laika periodu var atkārtoties noteikta augstuma ezera ūdens līmeņi.

¹ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/hyp.9941>

1.3.4.5. att. Plūdu atkārošanās biežuma modelis Burtnieka maksimālajiem ūdens līmeņiem (ar sarkanu apvilks 1956. gada augstākais ūdens līmenis)

Plūdu atkārošanās biežuma analīze pēc vispārinātā ekstremālo vērtību sadalījuma modeļa norāda, ka:

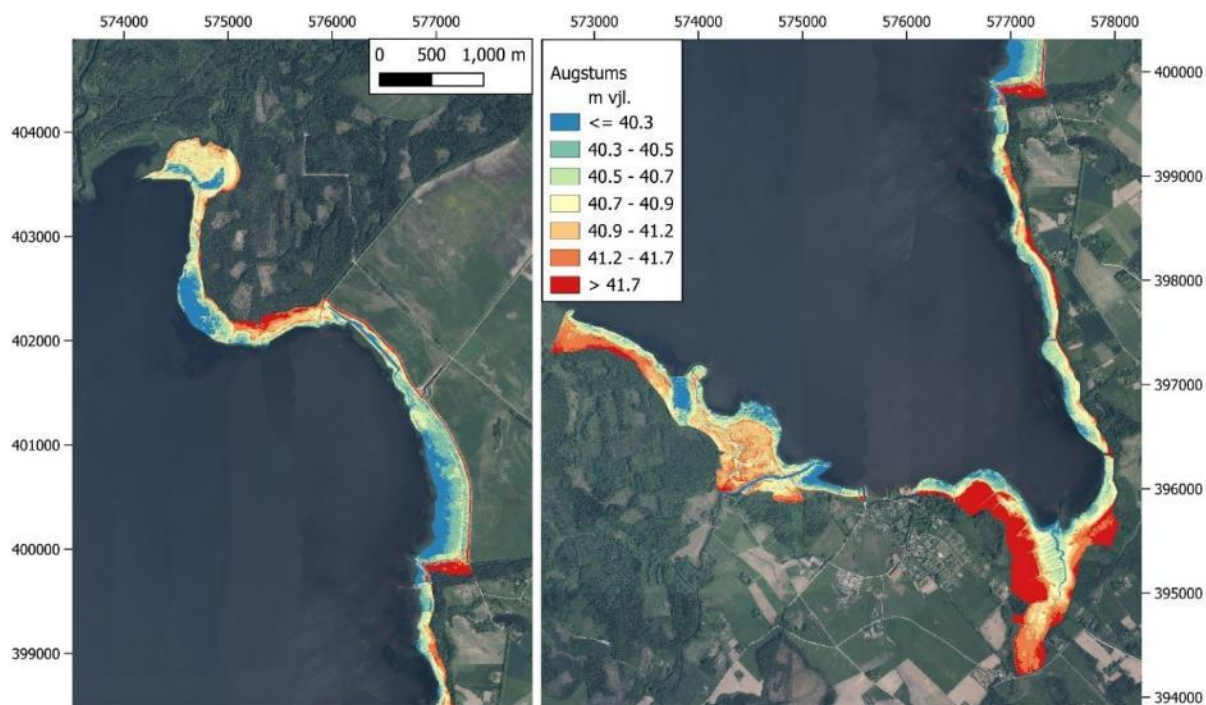
- reizi 5 gados ezera ūdens līmenis sasniedz 42,04 m vjl.;
- reizi 10 gados ezera ūdens līmenis sasniedz 42,36 m vjl.;
- reizi 50 gados ezera ūdens līmenis sasniedz 42,96 m vjl.;
- reizi 100 gados ezera ūdens līmenis sasniedz 43,17 m vjl.

Jāatzīmē, ka šiem rezultātiem pastāv liela nenoteiktība, it īpaši prognozēm, kas pārsniedz 50 gadu atkārošanās periodu (1.3.4.5. att.). Burtnieka hidroloģisko datu kopā augstākais ezera ūdens līmenis reģistrēts 1956. gada 5. un 6. maijā, kad tas sasniedza 534 cm virs stacijas nulles atzīmes, jeb 43,33 m vjl. Atbilstoši izstrādātajam statistiskajam plūdu modelim, šāds ūdens līmenis ir ar atkārošanās periodu 176 gadi. To, ka šāds ezera ūdens līmenis ir bijis netipiski augsts, norāda tas, ka 1956. gada līmeņa mērījums šķietami neiederas starp citiem gadiem, jeb ir novirzīts uz augšu no vispārinātās ekstremālo vērtību sadalījuma līknes (sarkanais aplis 1.3.4.5. attēlā).

Burtnieka ezera pļavu applūšanas biežums

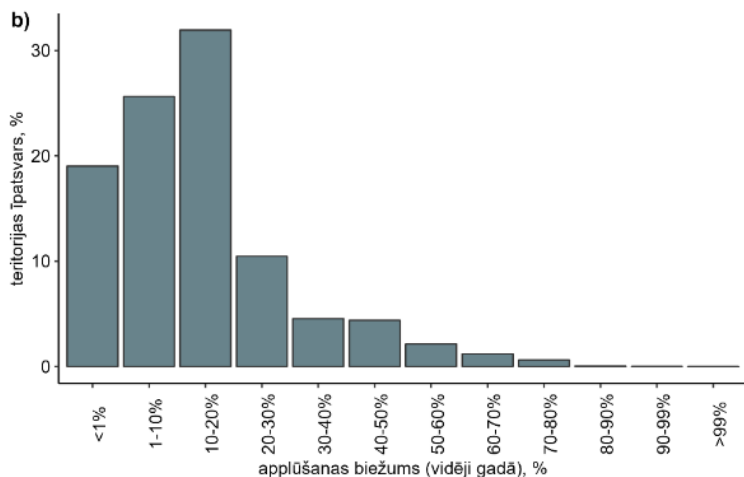
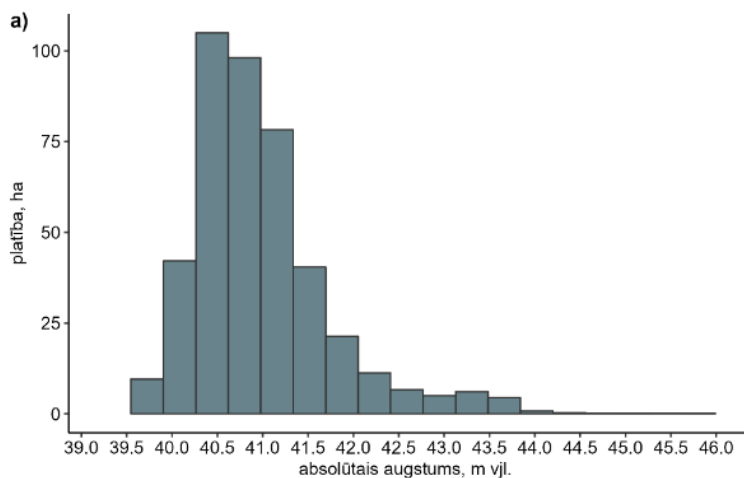
Ikgadējā ūdens līmeņa ilguma līkne ir izmantojama, lai ne tikai raksturotu ikgadējo ezera līmeņa svārstību raksturu, bet arī lai novērtētu ezeram piegulošo teritoriju, t.sk. DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijas ikgadējo applūšanas ilgumu. Tam par pamatu tika izmantots digitālais reljefa modelis (DRM), kas izstrādāts no Lidar lāzerskenēšanas datiem, kas iegūti Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras mājaslapā². Lidar dati par DRM pārvērsti, izmantojot LĢIA klasificētos zemes virsmas punktus un reljefa modeli veidojot ar rastra šūnu izmēru 1 metrs (1.3.4.6. att.).

² <https://www.lgia.gov.lv/lv/Digit%C4%81lais%20virsmas%20modelis>

1.3.4.6. att. Digitālā reljefa modelis dabas lieguma “Burtņieka ezera pļavas” teritorijai.

Atbilstoši izstrādātajam DRM vidējais teritorijas absolūtais augstums DL “Burtņieka ezera pļavas” ir 40,99 m vjl., bet mediānais augstums 40,83 m vjl., norādot, ka kopumā teritorija ir zema (1.3.4.7. att. a).

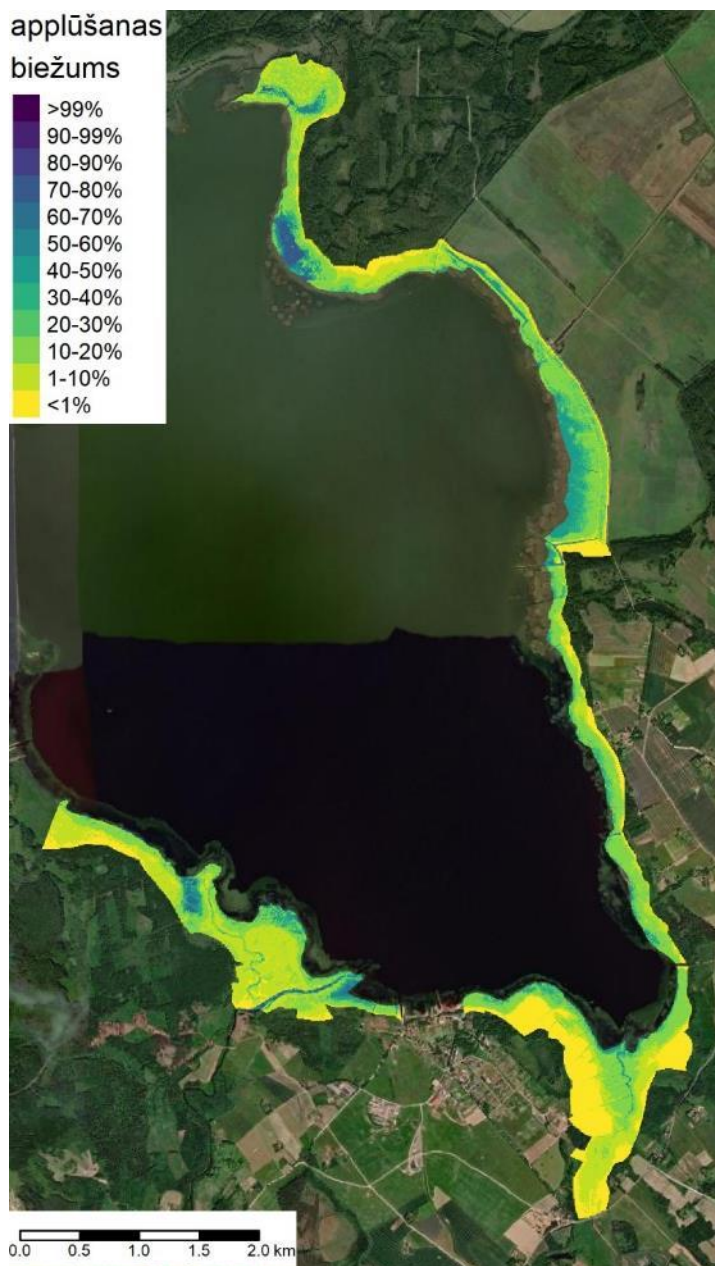

1.3.4.7. att. a) DL “Burtņieka ezera pļavas” teritorijas absolūto augstumu sadalījums; b) DL “Burtņieka ezera pļavas” teritorijas applūšanas biežums (balstoties uz ikgadējo ūdens līmeņa ilguma līkni)

Apvienojot rezultātus no izstrādātās ikgadējās ūdens līmeņa ilguma līknes un DRM analīzes, ir iespējams aprēķināt cik bieži vidēji gadā dabas un cik liela platība no dabas lieguma teritorijas ir applūdusi (1.3.4.7. att. b).

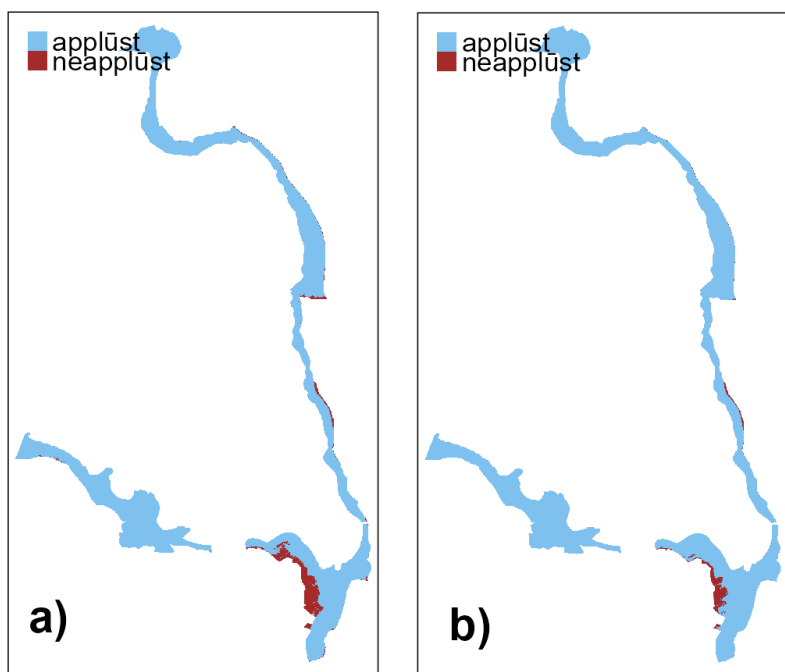
Patstāvīgi ar ūdeni klātas teritorijas (ūdenstilpes) aizņem aptuveni 7,5 % no DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijas – Sedas grīvā, pie Raga sēres, garenstiepti dīķi gar Silzemnieku poldera dambi, kā arī dabas lieguma rietumu daļā, t.sk. pie Briedes.

Vismaz 1 % no laika (vidēji vismaz 3 līdz 4 dienas gadā) zem ūdens ir 81 % no visas DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijas, savukārt 55,4 % no DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijas vidēji ir applūdusi vismaz 10 % no visa laika, jeb aptuveni 36 dienas gadā. Tikai 13 % no DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijas ir tik zemu, ka tās applūst vismaz 30 % laika (~122 dienas gadā), bet mazāk kā 2 % teritorijas ir tādas, kas gada griezumā vismaz 60 % laika (ap 7 mēnešiem gadā) atrodas zem ūdens līmeņa. Teritorijas, kuras visbiežāk applūst, redzamas 1.3.4.8. attēlā ar zilākiem toņiem, savukārt ar dzeltenu krāsu apzīmētas vietas, kuras applūst reti.

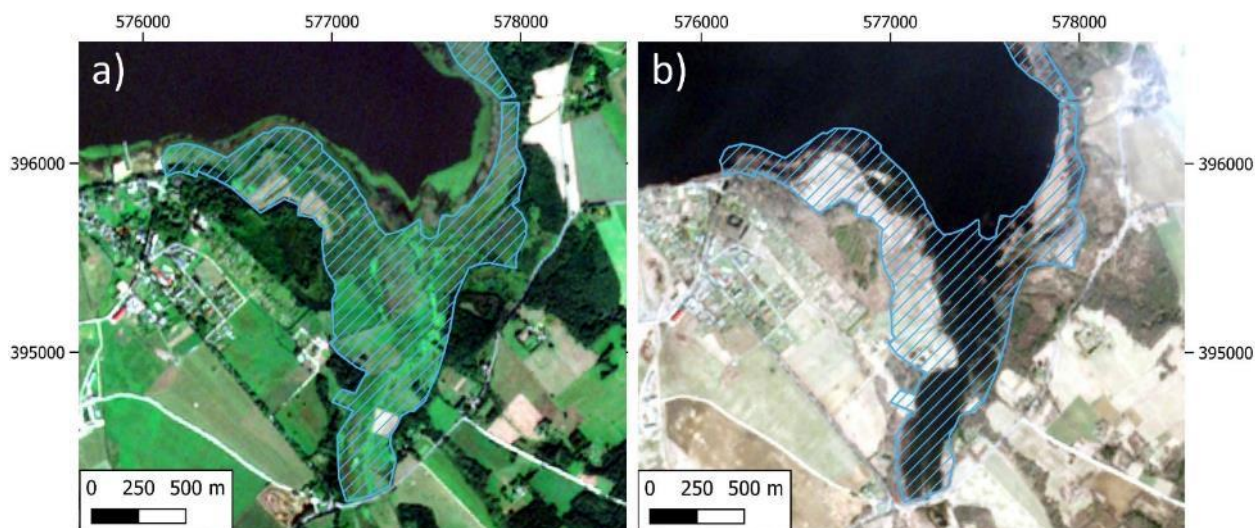

1.3.4.8. att. DL “Burtnieka ezera pļavas” ikgadējā vidējā applūšanas biežuma karte (kartes pamatne ESRI Imagery).

Ikgadējai applūšanai pakļautas teritorijas ir viscaur DL “Burtnieka ezera pļavas”, no kurām visilgāk zem ūdens atsevišķi laukumi Burtnieka Z daļā pie Sedas upes grīvas un Radziņu meža, laukumi gar Silzemnieku poldera dambi, atsevišķi laukumi pie Briedes upes grīvas, kā arī Burtnieka dienvidu galā pie Eiķenupes ietekas ezerā (1.3.4.8. att.). Visretāk applūst augstākās teritorijas Burtnieka D krastā netālu no Eiķenupes, kā arī neliels laukums ezera A krastā pie Aunupītes ietekas. Daļa no šīm vietām applūst tikai pie plūdiem ar 10 gadu atkārtšanās periodu, kad kopumā applūst 93,9 % no visas DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijas, bet neliela teritorija starp Burtniekiem un Eiķenupi neapplūdīs pat pie plūdiem ar 100 gadu atkārtšanās periodu, kad kopumā zem ūdens atradīsies 97,1 % no visas DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijas (1.3.4.9., 1.3.4.10. att.).

1.3.4.9. att. DL “Burtnieka ezera pļavas” applūšana plūdos ar
(a) 10-gadu atkārtšanās periodu un
(b) 100-gadu atkārtšanās periodu.

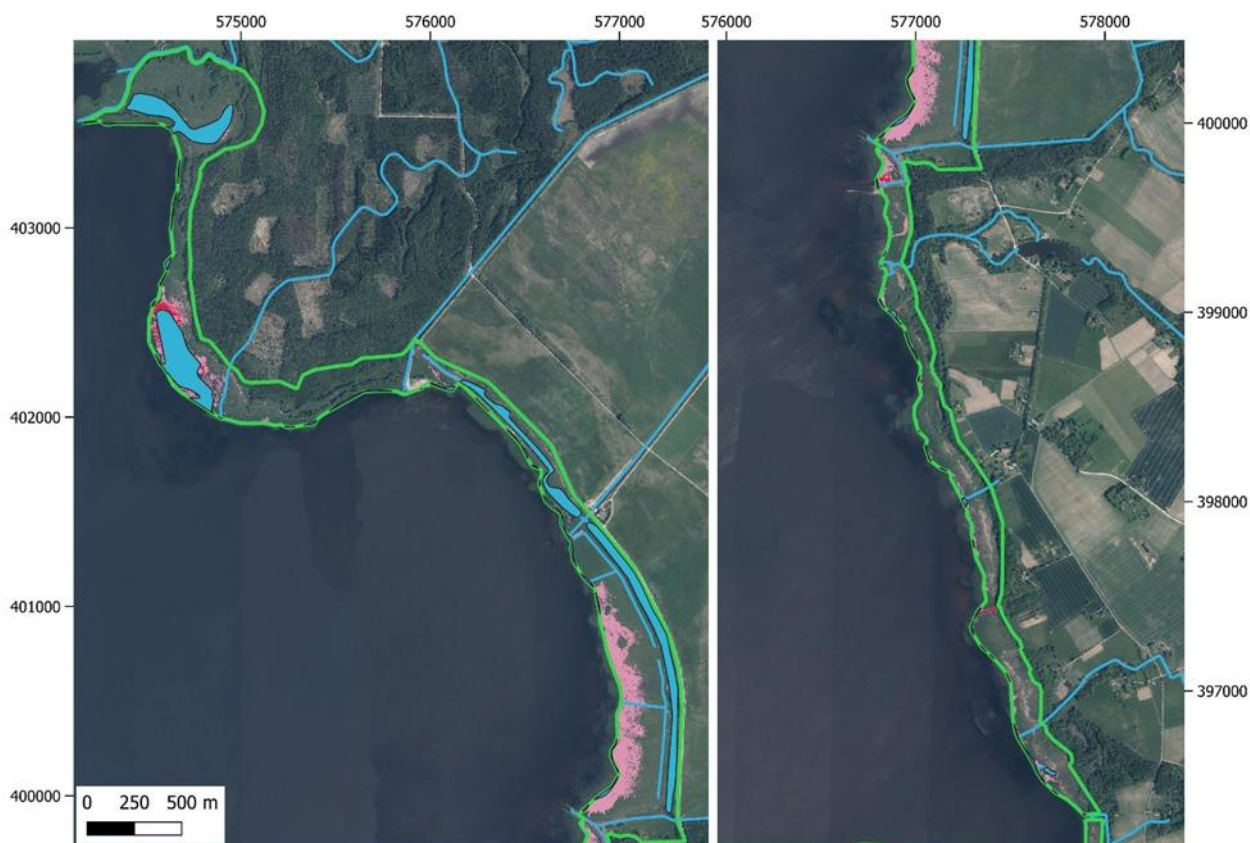

1.3.4.10. att. DL dienvidu daļa Sentinel-2 satelītuizņēmumos zema ezera ūdens līmeņa apstākļos ($h=39,55$ m vjl.) 2022. gada 27. augustā (a) un augsta ūdens līmeņa apstākļos ($h=41,69$ m vjl.) 2019. gada 2. aprīlī (b). Ar zilu svītrojumu – DL “Burtnieka ezera pļavas”

Burtnieka ezera pļavu applūšanas biežums vasaras mazūdens periodā

Zemākie ezera ūdens līmeņi ir jūlijā, augustā un septembrī. Jūlija-augusta laika posmā vidējais ezera ūdens līmenis ir 39,76 m vjl. ar mazām ikgadējām svārstībām. Izņēmums ir atsevišķi augsta ūdens līmeņa gadi, piemēram, 1978.g., 1962.g. un 1956.g.

Pie vasaras augstajiem ezera ūdens līmeņiem applūšana sagaidāma dabas lieguma un ezera kontaktzonā gar Silzemnieku polderi, pussalas veida dabas lieguma daļā ezera R krastā pie Grīvas kakta, kā arī atsevišķas joslās ezera D krastā gan gar pašu ezeru, gan gar Eiķenupi (1.3.4.11. - 1.3.4.13. att., zaļā līnija – dabas lieguma robeža; zilie poligoni – ūdenstilpes; zilās līnijas – ūdensteces; tumši sarkanās krāsas laukumi – applūstošas teritorijas pie tipiskiem vasaras zemajiem ūdens līmeņiem; gaiši sarkanās teritorijas – applūstošas teritorijas pie vasaras augstajiem ūdens līmeņiem).

1.3.4.11. attēls. DL “Burtnieka ezera pļavas” A daļas applūšana vasaras mazūdens periodā.

Vietas, kas nav iekrāsotas ar zilu vai sarkanu krāsu, parasti vasarās neapplūst.

1.3.4.12. attēls. DL “Burtnieka ezera pļavas” R daļas applūšana vasaras mazūdens periodā. Vietas, kas nav iekrāsotas ar zilu vai sarkanu krāsu, parasti vasarās neapplūst.

1.3.4.13. attēls. DL “Burtnieka ezera pļavas” D daļas applūšana vasaras mazūdens periodā. Vietas, kas nav iekrāsotas ar zilu vai sarkanu krāsu, parasti vasarās neapplūst.

Meliorācijas sistēmu izvērtējums

Meliorācijas sistēmu izvērtējumā izmantota informācija no Meliorācijas kadastra informācijas sistēmas, kā arī kartogrāfiskais materiāls un lauka apsekojumos iegūtā informācija.

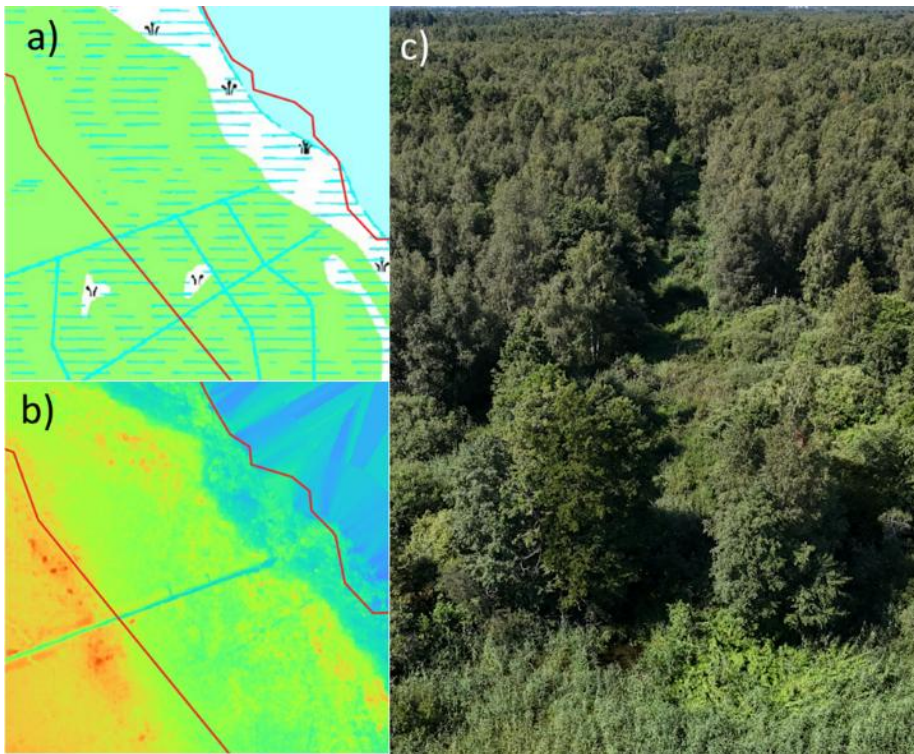
DL “Burtnieka ezera pļavas” R daļas (no Santupītes līdz Burtniekiem) robežu dabā iezīmē Santupīte (Balodiņu grāvis) – aizaudzis koplietošanas novadgrāvis, kods 54591-01), kas ietek Burtnieka ezerā (1.3.4.14. att.). Aptuveni 330 metrus pirms ietekas ezerā uz tā ir izveidots bebru aizsprosts. Grāvī ir novērojama ūdens plūsma, lai gan tas ir stipri aizaudzis ar laukstaugiem.

No R puses DL “Burtnieka ezera pļavas” šeit piekļaujas meži, kas ar grāvju tīklu tiek drenēti ezera virzienā. LĢIA topogrāfiskajā kartē ar mērogu 1:10 000 atzīmēti vairāki grāvji, kas nav uzrādīti meliorācijas kadastra reģistrā. Bet ne visi grāvji, kas attēloti topogrāfiskajā kartē, ir identificējami digitālajā reljefa modelī (DRM) un dabā. Piemēram, no Balodiņu grāvja nedaudz uz austrumiem tikai meža teritorijā reljefā identificējams grāvis, bet ezeram piegulošajā klajumā tas nav identificējams ne reljefā, ne dabā. Šis grāvis paredzēts meža zemju susināšanai ārpus dabas lieguma teritorijas, kur reljefa absolūtie augstumi lielāki un tam nav tiešas hidroloģiskas ietekmes uz dabas lieguma teritoriju, kur reljefa absolūtie augstumi ir tikai nedaudz virs ezera ūdens līmeņa (sezonāli arī zem ezera ūdens līmeņa). Lielāks neregistrēts meliorācijas grāvis ir identificēts starp Grausta sēri un Ataku (1.3.4.15. att). Lai gan topogrāfiskā kartē tur ir attēloti vairāki grāvji, faktiski ir viens izteikts grāvis, kura iegrauzums reljefā sasniedz 1,5 metrus. Dabā šis grāvis ir pildīts ar ūdeni, to ieskauj koki no abām pusēm, bet pats grāvis stipri aizaudzis (apaugums ap 90-100 %).

DL “Burtnieka ezera pļavas” R daļu šķērso Briede un Briedes vecupe, kas ietek Burtnieka ezerā. Ar kokiem un krūmiem blīvi aizaudzis koplietošanas novadgrāvis (545811-01) ietek Briedē aptuveni 370 metrus pirms ietekas Burtnieka ezerā (1.3.4.16. att.).

1.3.4.14. attēls. Skats uz DL Burtnieka ezera pļavas ZR daļu (robežu iezīmē zaļā līnija, liegums pa kreisi no tās) un neregistrēta grāvja atrašanās vietu (sarkana bulta). Tālumā Balodiņu grāvis (gaiši zilā bulta).

1.3.4.15. att. Nereģistrēts meliorācijas grāvis dabas lieguma teritorijā starp Grausta sēri un Ataku. Topogrāfiskajā kartē (a, LĢIA) attēloti vairāki grāvji, no kuriem viens ir identificējams DRM (b attēls). Skats uz grāvi dabā no ezera puses uz rietumiem (c).

1.3.4.16. attēls. Novadgrāvis ar kodu 545811-01, kas ietek Briedē (grāvis tecējuma virzienā atzīmēts ar sarkanu bultu).

DL “Burtnieka ezera pļavas” D daļā (no Burtniekiem līdz Mielām, ietverot Eiķenupi) identificēti 17 Meliorācijas kadastra informācijas sistēmā reģistrēti grāvji, drenu tīkls ar 23 kolektoriem, kā arī četri neregistrēti grāvji. Grāvji pārsvarā aizauguši gan ar krūmiem, gan ar

lakstaugiem (1.3.4.17. att.), tie daļēji veic susināšanas funkciju – pie augstiem ezera ūdens līmeņiem tie ir applūduši, bet vasarās pie zemajiem ūdens līmeņiem tie daļēji ir sausi.

Eiķīnupei arī DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā ir valsts nozīmes ūdensnotekas regulētā posma statuss, izņemot aptuveni 450 m posmu no ietekas Burtnieka ezerā, kas nav reģistrēts kā regulēts.

1.3.4.17. attēls. Daļa no meliorācijas grāvjiem DL “Burtnieka ezera pļavas” D daļā.

DL “Burtnieka ezera pļavas” A daļa robežojas ar Sedu un to šķērso vairākas dabiskas (Dūre, Dambjupīte) un regulētas (Aunupīte) ūdensteces, koplietošanas novadgrāvis 54551-01, kas tek gar Silzemnieku poldera malu, kā arī valsts nozīmes ūdensnoteka Nr. 545512-01 (Silzemnieku M-1), kas novada Silzemnieku poldera ūdeņus Burtnieka ezerā. Gar Silzemnieka poldera dambi atrodas garenstiepti dīķi.

1.4. Sociālās un ekonomiskās situācijas apraksts

1.4.1. Iedzīvotāji

DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorija nav apdzīvota, izņemot divas viensētas lieguma A daļā pie Aunupītes.

Burtnieku pagastā ir 1140 iedzīvotāji, Burtnieku ciemā – 369 iedzīvotāji (Oficiālās statistikas portāls, 2024).

Pagastos ap Burtnieka ezeru kopā dzīvo ap 2000 iedzīvotājiem, taču pusstundas brauciena sasniedzamībā līdz ezeram kopējais iedzīvotāju skaits pārsniedz 45 tūkstošus (Valmieras novada Tūrisma pārvalde 2022).

1.4.3. Dabas lieguma teritorijas izmantošanas veidi

Dabas aizsardzība

Saskaņā ar DL statusu dabas aizsardzība ir DL “Burtnieka ezera pļavas” prioritārais izmantošanas veids, kura mērķis ir nodrošināt labvēlīgu aizsardzības stāvokli sugām un biotopiem, kuru aizsardzībai DL ir izveidots, kā arī veicināt teritorijas dabas vērtību saglabāšanos kopumā.

Lauksaimniecība

Daļa DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijas tiek izmantota lauksaimniecībā kā zālāji lopbarības ieguvei un ganībām, kas ir nepieciešams galveno DL mērķa biotopu un sugu populāciju saglabāšanai. 2023. gadā apsaimniekoti un atbalsta maksājumiem pieteikti bija 32 ha ilggadīgo zālāju.

Ekstensīva zālāju apsaimniekošana DL teritorijā nepieciešama lielākās platībās nekā tā notiek pašlaik.

Tūrisms un atpūta, vides izglītība

Burtnieka ezers un tā apkārtnes ainava, kultūrvēsturiskie objekti un izveidotā tūrisma infrastruktūra – Vīsraga un Silzemnieku skatu torņi, Burtnieku un Silzemnieku pludmales, takas pie Burtnieku parka un pie Burtnieku Vecajiem kapiem, kempings “Ezerpriedes” piesaista apmeklētājus un ir nozīmīgs tūrisma resurss.

Burtnieka pļavas un Silzemnieku polderis ir iecienīta putnu vērošanas vieta.

1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz dabas liegumu

DL “Burtnieka ezera pļavas” dabas apstākļi – pastāvīgi un periodiski pārmitras aizaugošas pļavas, krūmāji, grūti pieejami meži ar būtiskiem mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem, grūti pieejams un nepieejams ezera krasts, kā arī Burtnieka ezers kā galvenais apmeklētāju mērķis un rekreācijas objekts nosaka to, ka antropogēnā slodze uz DL pašlaik ir ļoti maza un nav prognozējams, ka nākotnē tā būtiski pieaugs.

Pārdomāta tūrisma infrastruktūras veidošana un apmeklētāju plūsmas virzīšana, kā arī teritorijas dabas vērtībām atbilstoša apsaimniekšana arī turpmāk ļaus saglabāt minimālu antropogēno slodzi uz DL.

2. DABAS LIEGUMA “BURTNIEKA EZERA PĻAVAS” NOVĒRTĒJUMS

2.1. Aizsargājamā teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un to ietekmējošie faktori

DL “Burtnieka ezera pļavas” ietver Burtnieka un tajā ietekošo Briedes, Ēķinupes un Sedas grīvu palienes, kā arī Burtnieka stāvkrastu. Līdz ar to teritorijā sastopams ūdeņu, zālāju un mežu ekosistāmu komplekss. Kā īpaša vērtība atzīmējami smilšakmens atsegumi Burtnieka stāvkrastā.

DL teritorijā nozīmīgākie ES nozīmes biotopi ir 6450 Palieņu zālāji, 8220 Smilšakmens atsegumi un 9180* Nogāžu un gravu meži, kas cieši saistīti ar pārējiem sastopamajiem ES nozīmes biotopiem 3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, 3260 Upju straujtes un dabiski upju posmi, 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, 6510 Mēreni mitras pļavas, 7160 Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi un 9160 Ozolu meži. Visi šie biotopi noteikti kā teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas mērķis DA plāna laika periodam (2.1.1., 2.2.2. tabula).

2.1.1. tabula

ES nozīmes biotopi DL “Burtnieka ezera pļavas”

Biotopa kods un nosaukums	Platība, ha	Platība, m ²
3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	24.2	242004
3260 Upju straujtes un dabiski upju posmi	2.7	27482
6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	2.5	24944
6450 Palieņu zālāji	138.3	1382575
6510 Mēreni mitras pļavas	1.35	13488
7160 Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	0.04410	441
8220 Smilšakmens atsegumi	0.00439	43.9
9160 Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)	0.28	2781
9180* Nogāžu un gravu meži	0.87	8686
Kopā	170.2	

Teritoriju vēsturiski ietekmējusi (un lielā mērā arī izveidojusi) Salacas padziļināšana un Burtnieka ezera līmeņa pazemināšana 1928.- 1929. gadā., kā arī Silzemnieku poldera izveidošana 1981.-1984. gadā. Pašlaik uz teritorijas dabas vērtībām vislielākā negatīvā ietekme ir zālāju apsaimniekošanas pārtraukšanai un neapsaimniekoto zālāju aizaugšanai. Zālāju un Burtnieka seklūdens piekrastes aizaugšanu veicina Burtnieka ar barības vielām bagātie ūdeņi. Informācija par DL teritoriju ietekmējošiem faktoriem apkopota 2.1.3. tabulā.

2.1.2. tabula

ES nozīmes biotopu aizsardzības un apsaimniekošanas mērķis DL "Burtnieka ezera pļavas"

Nr. p.k.	Biotopa kods un nosaukums	Teritorijas izveidošanas mērķis/grozījumi	Platība līdz DA plāna izstrādei (SDF), ha	DA plāna ietvaros aktualizētā platība, ha	Aizsardzības mērķis, ha (IP Nature)	Aktualizētais aizsardzības mērķis, ha	Piezīmes
1.	3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju		8,17	24,2	22,2	24	
2.	3260 Upju straujteses un dabiski upju posmi	+	2,77	2,73	2,74	2,7	
3.	6270* Sugām bagātas ganības un ganības pļavas	+	1,06	2,5	1,06	2,5	
4.	6430 Eitrofas augsto lakstaugu audzes	+	0,97	-	0,97	-	DA plāna izstrādes laikā nav konstatētas. Iespējams, izzudušas eutrofikācijas rezultātā.
5.	6450 Palieņu zālāji	+	122,2	138,3	122,2	138	
7.	6510 Mēreni mitras pļavas			1,3		1,3	
8.	7160 Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji	+/nav		0,044	0,01	0,044	
9.	8220 Smilšakmens atsegumi	+	0,01	0,004391 (0,018731)	0,005	0,005	Ja tiek mainīta robeža, tad mērķa platība 0,0187 ha
10.	9080* Staignāju meži			0,0054		-	
11.	9160 Ozolu meži			0,28		-	Ja tiek mainīta lieguma robeža, tad mērķa platība 7,7 ha
12.	9180* Nogāžu un gravu meži	+	1,62	0,89 (1,65)	1,66	0,9	Ja tiek mainīta lieguma robeža, tad mērķa platība 1,6 ha

DL "Burtnieka ezera pļavas" ietekmējošie faktori

N.p.k.	Ietekmējošais faktors	Ietekmes kods	Ietekmes veids	Ietekmes pakāpe	Ietekmes vieta	Piezīmes
1.	Zālāju apsaimniekošanas pārtraukšana	PA05	negatīva	liela	teritorijā	
2.	Lauksaimnieciskās darbības, kas rada difūzo piesārņojumu virszemes un pazemes ūdeņos	PA17	negatīva	maza	ārpus teritorijas	
3.	Ar klimata izmaiņām saistītas nokrišņu režīma izmaiņas	PJ03	negatīva	maza	teritorijā	Palielināts nokrišņu daudzums, kas izraisa vasaras plūdus, apdraud putnu ligzdošanu un platību apsaimniekošanu.
4.	Dabisko procesu ietekme, dabiskā sukcesija	PM07	negatīva	vidēja	teritorijā	Atsegumu aizbiršana. Ūdeņu eitrofikācija. Zālāju aizaugšana.

Ietekmes kods: atbilstoši izziņu portālā http://cdr.eionet.europa.eu/help/habitats_art17/ norādītajam (List of pressures and threats, last updated 24.05.2023).

2.2. Ainaviskais novērtējums

Saskaņā ar ainavu telpisko vienību iedalījumu DL “Burtnieka ezera pļavas” atrodas Ziemeļvidzemes ainavzemes Burtnieka ezera ainavas areālā (Latvijas ainavu atlants, 2024). Burtnieku apkārtnē raksturīgs drumlinu līdzenuma reljefs, ko veido garumā stiepti pauguri un ieplakas starp tiem. Ainavā mijas lauksaimniecības zemes uz drumlinu pauguriem un meži starppauguru ieplakās, redzamas seno muižu un vecsaimniecību teritorijas, alejas un koku rindas, kā arī izceļas Burtnieka ezers. Nozīmīgākie mežu masīvi ietver Sedas un Rūjas lejtecī.

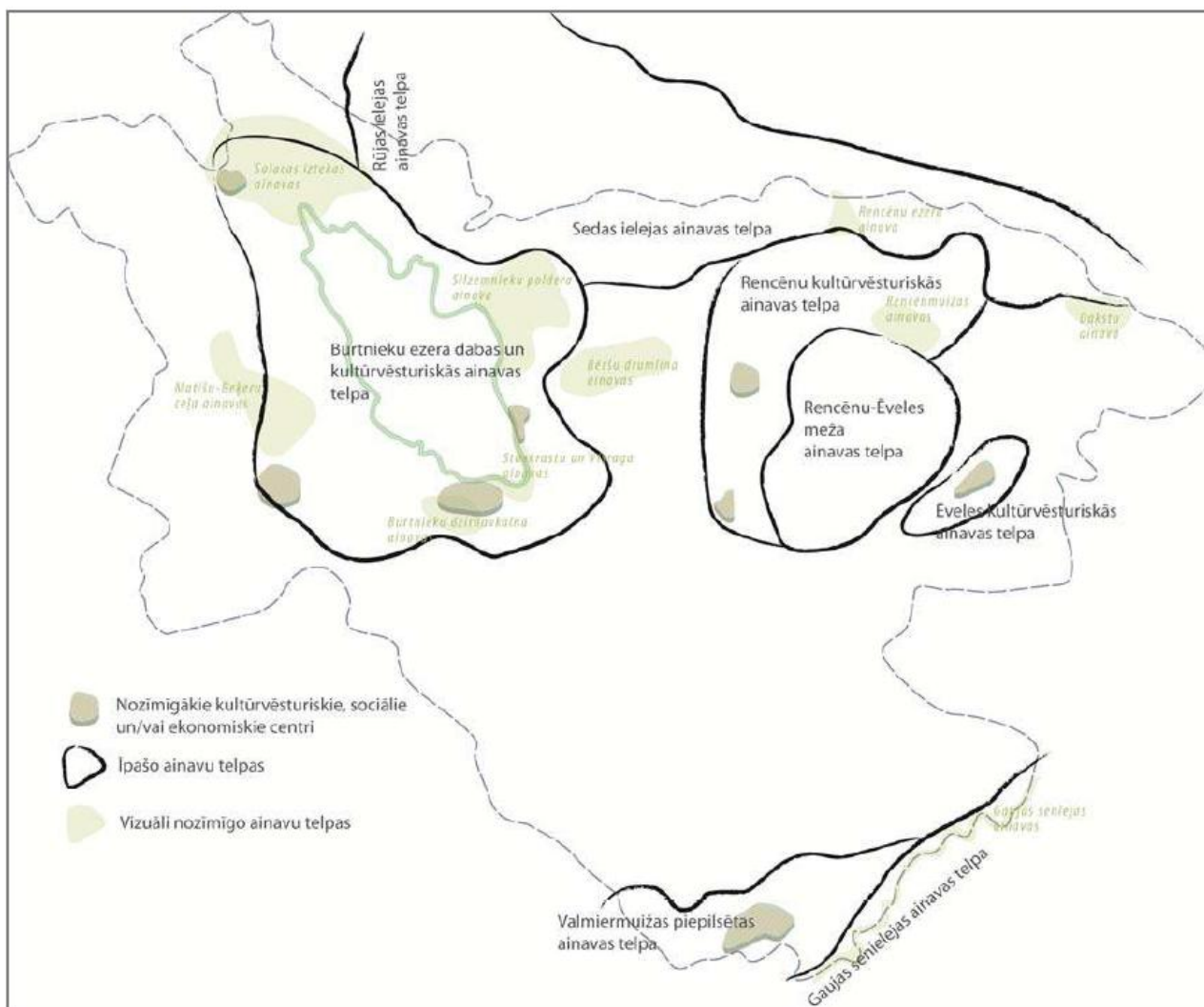
Burtnieka ezera ainava ir atzīta par vienu no reģiona īpašajām kopējā kultūras un dabas mantojuma ainavu (senajām kultūrainavu un nozīmīgu dabas ainavu) teritorijām (Burtnieku novada pašvaldība, 2012), skat. 2.2.1. attēlu. Tā ir sena kultūrainava, ietver Burtnieka ezeru, Burtniekus, Matīšus, Vecatī, piegulošo Silzemnieku pļavu masīvu, ir nozīmīgs dabas daudzveidības un tūrisma resurss. Kultūrtelpa ap Burtnieka ezeru veidojusies gadsimtu gaitā no vēlīnā akmens laikmeta perioda līdz mūsdienām. Apsaimniekotī lauki, viensētas un mežu puduri drumlinu ainavā, Burtnieku muiža ar parku, Burtnieku mācītājmuižu, Burtnieku baznīca, Burtnieku Vecie un Jaunie kapi, Dūres muiža un aleja uz to, Burtnieku ciems un Burtnieku zirgaudzētava, kā arī Silzemnieku un Burtnieka pļavas raksturo kultūrainavu DL “Burtnieka ezera pļavas” apkārtnē.

Kā vizuāli īpaši pievilcīgas un skaistas ainavas Burtnieku apkārtnē izceltas Burtnieku Dzirnau kalna ainava, Burtnieka ezera stāvkrastu un Vīsruga ainava, Silzemnieku poldera ainava un Bēršu drumlinu ainava. Par ainaviski pievilcīgiem ir uzskatāmi ceļu posmi Taubes-Burtnieku baznīca, Burtnieku baznīca–Eniņi–Mazsirmēli, Krasti–Burtnieki u.c. (Burtnieku novada pašvaldība, 2012).

Burtnieku kultūrainava ir ietverta arī Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu ekoloģiskajā plānā (2007) izdalītajās ainavu telpās ar vērtīgiem kultūrvēsturiskiem objektiem un augstu ainavu estētisko kvalitāti.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu ekoloģiskajā plānā (2007) kā nacionālās nozīmes biocentrs izdalīts arī Burtnieka ezera biocentrs ar buferzonu, jo tam ir liela nozīme bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un sociālekonomiskajā attīstībā, kā arī pastāv vairākas ekoloģiskās problēmas. Savukārt Silzemnieku polderis ietverts ainavu telpā ar speciālām prasībām vides aizsardzībā un zemes izmantošanā. Silzemnieku poldera ainava izdalīta kā teritorija ar mākslīgu hidroloģiskā režīma uzturēšanu, vienlaikus veidojot zemes segumu, kas nodrošinātu pļavu bioloģisko vērtību saglabāšanu un paaugstināšanu.

Ainavu politikas ieviešanas plānā 2024.-2027. gadam definētas Nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgās teritorijas – nacionālā līmenī nozīmīgas Latvijas ainavas vai areāli, kas reprezentē Latvijas dabas un kultūras mantojuma daudzveidību, sociālās vērtības, kopīgo politisko vēsturi, nācijas identitāti un pasaules redzējumu, kas veidojies un turpina attīstīties dabas apstākļu un cilvēka mijiedarbībā. Šo teritoriju pārvaldības modelis nacionālā līmenī tiek izstrādāts sadarbībā ar valsts institūcijām, plānošanas reģioniem, pašvaldībām un vietējo kopienu, biedrībām. Priekšlikumus Nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgajām teritorijām izstrādādāja valsts pētījumu programmas “Ilgtspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana” projekta “Ilgtspējīga zemes resursu un ainavu pārvaldība: izaicinājumu novērtējums, metodoloģiskie risinājumi un priekšlikumi (LandLat4Pol)” ietvaros (Nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgo teritoriju noteikšanas metodika 2023) un tie ir publicēti Latvijas ainavu atlantā (2024).

2.2.1. att. Burtnieku novada īpašo ainavu un vizuāli nozīmīgo ainavu telpas. Attēls sagatavots pēc iedzīvotāju aptaujas rezultātiem novada ainavu plāna ietvaros. © Anita Zariņa. (Burtnieku novada pašvaldība, 2012).

Nacionālas nozīmes ainaviski vērtīga teritorija “Salacas ieleja un Burtnieks”

DL “Burtnieka ezera pļavas” ietilpst ieteiktajā nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgajā teritorijā “Salacas ieleja un Burtnieks” (2.1.2. att.). Tā izdalīta kā identitātes ainava, kur dabas un cilvēka mijiedarbība nepārtrauktībā pastāv kopš akmens laikmeta līdz pat mūsdienām, saglabājot kultūras iezīmju pēctecīgumu. Ietver plašas Burtnieka ezera un Salacas ielejas skatu perspektīvas, savdabīgo drumlinu reljefu, mazpārveidotas dabiskas vietas un tradicionālu Vidzemes lauku kultūrtelpu ar muižu centriem un viensētām (Nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgo teritoriju noteikšanas metodika 2023).

DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā apkārtnē izaicinājumus rada lauksaimniecības zemju aizaugšana, intensīvas lauksaimniecības saimniekošanas ietekme uz mozaīkveida ainavu, ilggadīgo zālāju saglabāšana, iekļaujot ar to saistīto plašu nemateriālās kultūras identitātes daļu, kultūras mantojuma degradācija un muižu centru ainaviski vienotā kompleksa fragmentācija, kā arī potenciāls apdraudējums, ierīkojot lielas inženiertehniskas infrastruktūras būves (piemēram, vēja parkus).

Teritorijai ir potenciāls palielināt atvērtību uz Burtnieka ezeru, akcentēt raksturīgo ainavas elementus, labiekārtot skatu vietas, palielināt iespējas ainavas pieredzēšanai, mazināt antropogēno slodzi, atjaunot kultūras mantojumu. Piemēram, Burtnieku ciema Ezera iela starp muižas ēkām un Burtnieka krastmalas atpūtas zonu iespējams attīstīt kā vienu no Ziemeļvidzemes ainaviskākajām

ezer malas promenādēm, kā arī iespējams rūpēties par ainaviskām skatu perspektīvām savos īpašumos. Tādējādi ainava un tajā esošās dabas un kultūrvēsturiskās vērtības ir nozīmīgs resurss teritorijas, tostarp tūrisma, ilgtspējīgai attīstībai.

2.2.2. att. Nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgās teritorijas Salacas ieleja un Burtnieks kartoshēma (Nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgo teritoriju noteikšanas metodika 2023).

2.3. Biotopi

2.3.1. Zālāju biotopi

Zālāju apsekošana DA plāna izstrādes vajadzībām veikta 2024. gada veģetācijas sezonā kopumā 21 dienu. Apsekošana veikta maršrutu veidā visā DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā tuvākajā apkārtnē, ieskaitot Silzemnieku poldera daļu, īpaši vērību veltot jau iepriekš zināmajiem ES nozīmes īpaši aizsargājamo zālāju biotopu poligoniem un zālājiem ar potenciāli augstu bioloģisko daudzveidību. Izvērtēta arī DAP DDPS “Ozols” pieejamā informācija par ES nozīmes biotopu sastopamību un to kvalitāti, kā arī kartogrāfiskais materiāls un informācijas avoti ar informāciju par zālāju attīstības vēsturi Burtnieku apkārtnē.

Senākās zināmās Burtnieka krastu ainavas ar apsaimniekotiem zālājiem redzamas E. M. Ulprehta zīmējums no J. K. Broces krājuma (Broce, 2002; 2.3.1.1., 2.3.1.2. att.).

2.3.1.1. att. Burtnieka D krasts Burtniekos pie mūsdienu Vīsraga torņa un skats ZAZ virzienā uz krastu ar nelielo ragu pie mūsdienu „Lezdkalniem” un Burtnieku baznīcu 1798. gadā, E. M. Ulprehta zīmējums no J. K. Broces krājuma (Broce, 2002).

2.3.1.2. att. Burtnieka DAA krasts starp Vecajam kapiem, Burtnieku baznīcu, mācītājmuižu un sēri ar palieņu pļavām pie mūsdienu „Lezdkalniem” 1798. gadā – skats no mūsdienu Veco kapu puses, E. M. Ulprehta zīmējums no J. K. Broces krājuma (Broce, 2002).

Situāciju ap 1800.-1820. gadu raksturo Vidzemes speciālā karte, kur mūsdienu DL Burtnieka ezera pļavas teritorijā ezera D krastā gar Briedes un Vecbriedes ieteku līdz Burtnieku pilsmuižai pletās plašas palieņu pļavas (Specialkarte von Livland, 1839). Plašas palieņu pļavas pletās arī starp Burtnieku pilsmuižu, Smiltsvēveru upītes ieteku un „Sveipelēm” (1839. g. kartē „Weipel”), ieskaitot Eiķinupes un tajā ietekošās Negurskas upītes krastus gandrīz no „Jērcēniem” Rencēnu ceļa tilta D pusē līdz ietekai Burtniekā. Burtnieka A krastā pie Silzemniekiem tajā laikā pletās milzīga, aptuveni ap 6 km gara, 3,5 km plata un 25 km² liela palieņu pļava (Specialkarte von Livland, 1839).

20. gs. sākumā tikuši ierīkoti grāvji palienē starp “Dīķeriem” un Briedi. Pļavās pie mūsdienu Vīsrāga skatu torņa, kā arī Eiķinupes abos krastos un Smiltsvēveru upītes kreisajā krastā atradušies vairāki siena šķūņi, bet pļavas vēl bija bez grāvjiem. Arī Silzemnieku pļavās tajā laikā atradušies vairāki siena šķūņi (Cariskās Krievijas vienverstu karte, 1915).

Pēc Burtnieka ūdens līmeņa pazemināšanas 1928.-1929. gadā atsedzās ezera gultne, kur izveidojās un tika apsaimniekoti zālāji (2.3.1.3. att.).

2.3.1.3. att. Burtnieka DAA krasts „Lezdkalnu” Z pusē ar ganību zālājiem pēc ezera ūdens līmeņa pazemināšanas 1928.-1929. gadā – skats no ezera stāvkrasta ZRZ virzienā uz ezeru un Radziņmežu tālumā, E. Benjamiņas izdevniecības foto ap 1932. gadu (V. Lindes privātkolekcija).

Līdzīga situācija saglabājās arī pēc 2. pasaules kara, kad DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā joprojām pletušās plašas palieņu pļavas. Šajā laikā arī pēc ūdens līmeņa pazemināšanas atsegtā ezera gultne ir apaugusi ar palieņu zālājiem (PSRS Bruņoto spēku Ģenerālštāba kartes, 1952). Vēlāk zālāju apsaiminiekšana pakāpeniski apsīka, bet Silzemnieku pļavās tika ierīkots polderis.

Pašlaik DL “Burtnieka ezera pļavas” lielākās zālāju platības ar dažādas kvalitātes palieņu zālājiem ir sastopamas Burtnieka D krastā ap Briedes un Vecbriedes ietekām, Burtniekos pie laivu bāzes, Vīsrāga skatu torņa un Smiltsvēveru upītes ietekas, kā arī Eiķinupes abos krastos no Rencēnu ceļa tilta līdz ietekai Burtniekā.

Burtnieka DA un DAA krastā no Mieļas priedēm līdz „Ezerpriedēm” palieņu zālāji ir sastopami tikai piecās vietās – pie Dambjupītes ietekas, Vecajiem kapiem, „Lezdkalniem”, „Pīlādžu dārza” un „Ezerpriedēm”. Pārējās Burtnieka krasta applūstošajās platībās plešas pārpurvojušies ezera krasti ar nabadzīgu sugu sastāvu, kas apsaiminiekšanas neesamības dēļ daudzviet ir stipri aizauguši ar ekspansīvām niedru audzēm un sāk aizaugt arī ar krūmiem.

Burtnieka A krasta posmā no „Ezerpriedēm” līdz Silzemnieku peldvietai palieņu zālāji ir praktiski izzuduši vēsturiskā ezera krasta radikālas pārveidošanas dēļ, jo te ezera pusē gar Silzemnieku poldera dambi visā poldera garumā ir izrakts plats kanāls, bet kanāla ezera pusē plešas grūti pieejamas pārpurvojošās platības ar ekspansīvām niedru un sugām nabadzīgām grīšļu audzēm.

Divi nelieli zālāji sastopami Burtnieka ZAA krastā pie Silzemnieku peldvietas un vēl viens palieņu zālājs – Tēvplaviņa Burtnieka ZA krastā pie Radziņmeža. Pārējās Burtnieka krasta atklātās vai daļēji atklātās platības posmā no Silzemnieku peldvietas līdz Melnattekas apkārtni un Sedas ietekai ilgstošas apsaimniekošanas neesamības dēļ ir pārsvarā pārpurvojušās un šeit līdzīgā veidā dominē ekspanzīvas niedru un sugām nabadzīgas grīšļu audzes, kas daudzviet sāk vai turpina aizaugt ar krūmiem.

Viens neliels, ilgstoši neapsaimniekots un aizaugošs palieņu zālājs ir sastopams arī Burtnieka DR un Santupītes (Balodiņu grāvja) labajā krastā pie dabas lieguma DR gala.

Daudzviet kādreizējo Burtnieka krastmalas zālāju vietā tradicionālās apsaimniekošanas pārtraukšanas dēļ ir uzauguši sekundārie bērzu un baltalkšņu meži – DR daļā starp Santupītes (Balodiņu grāvja) ieteku un Vecbriedes ieteku, Burtnieka A krastā, kā arī no Silzemnieku peldvietas līdz Sedas ietekai.

DDPS „Ozols” (zālāju biotopi kartēti galvenokārt „Dabas skaitīšanas” projektā 2018. un 2019. gadā) DL Burtnieka ezera pļavas norādīti trīs ES nozīmes zālāju biotopu veidi:

- 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas” (1. variants), kas pārstāvēts divos poligonos Burtnieka dienvidu galā Eikīnupes kreisajā krastā, kur aizņem 1,24 ha lielu platību (neliela daļa no tās atrodas ārpus lieguma robežām);
- 6430 Eitrofas augsto lakstaugu audzes (1. variants), kas pārstāvēts vienā 0,97 ha lielā poligonā Burtnieka ZAZ krastā Sedas kreisajā krastā pie tās ietekas ezerā starp Melnatteku, Sedu un ezeru (DL Burtnieka ezera pļavas DA plānā 2005.-2015. gadam norādīta 16,6 ha liela šī biotopa platība);
- 6450 Palieņu zālāji, kas pārstāvēts ar visiem trim tā variantiem 20 poligonos, kur aizņem kopumā 121,24 ha (neliela daļa no tā atrodas ārpus dabas lieguma).

DL “Burtnieka ezera pļavas” DA plānā 2005.-2015. gadam minēti vēl divi ES nozīmes biotopu veidi, kas nav norādīti DDPS „Ozols”:

- 6210 Sausi zālāji kaļķainās augsnēs, kas bez sīkāka apraksta un detalizācijas norādīts Eikīnupes apkārtnē;
- 6410 Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs, kas bez sīkāka apraksta un detalizācijas norādīts dabas lieguma ZA daļā.

2024. gada apsekojumu rezultātā tika precizēta ES nozīmes zālāju biotopu sastopamība DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā, novērtējot arī kvalitāti (2.3.1.1. tabula).

2.3.1.1. tabula

ES nozīmes zālāju biotopi DL “Burtnieka ezera pļavas”
(kvlītātes klases: A – izcila, B – laba, C – vidēja, D – zema)

Biotopa kods un nosaukums	Platība, ha	Platība kvalitātes klasēs, ha			
		A	B	C	D
6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	2,5		0,5	2,0	
6450 Palieņu zālāji	138,36	0,96	45,5	75,3	16,6
6510 Mēreni mitras pļavas	1,3		1,3		
Kopā	142,16	0,96	47,3	77,3	16,6

Biotopiem **6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas** un **6510 Mēreni mitras pļavas** konstatēts tikai 1. variants (tipiskais). Biotopam **6450 Palieņu zālāji** sastopams galvenokārt 1. variants (augsto grīšļu un miežabrāļa zālāji), kas aizņem 97,6 ha. Šī biotopa 2. variants (pļavas lapsastes un skareņu zālāji) konstatēts 11 ha platībā un ir galvenokārt vidējā kvalitātē, bet 3. variants (mitri palieņu zālāji vidēji auglīgās augsnēs) – 29,7 ha platībā un ir galvenokārt labā un vidējā kvalitātē. Vienā palieņu zālāju 1. varianta paligonā aptuveni 10 % ieslēgumu veidā konstatēts

arī ES nozīmes biotops 6410 Mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnēs 4. variants (zālāji bez izteiktas dominējošas sugas).

Jāatzīmē, ka DL “Burtnieka ezera pļavas” kā izcilā kvalitātē esošs novērtēts tikai viens palieņu zālāju 1. variantā poligons 0,96 ha platībā. Tas ir regulāri pilnībā applūstošs zālājs – Tēvplaviņa, kas izveidojies pēc 1928.-1929. gadā veiktās ezera ūdens līmeņa pazemināšanas un atrodas Burtnieka ZA krastā pie Radziņmeža. Zemes īpašnieki to atjaunoja laika posmā starp 2005. un 2010. gadu no gandrīz pilnībā ar krūmiem aizaugušas platības un turpina apsaimniekot. Tas pierāda, ka Burtnieka aizaugušos palieņu zālājus ir iespējams sekmīgi atjaunot. Ezera krastā pie šī zālāja, regulāri pļaujot ezerā krastmalas niedres, ir atjaunota arī smilšaina peldvieta. Šajā pļavā sastopama arī bagāta retās un aizsargājamās mānīgās knīdijas *Cnidium dubium* atradne (500 eksemplāri).

2.3.1.4. att. Eiķinupes palieņu zālāji, 6450_1 poligons 18RZ686_48 un 18RZ686_53, skats no tilta. U. Suško foto, 19.06.2024.

2.3.1.5. att. 6450 Palieņu zālāji 3. variants aplokā pie “Madarām”, poligonā 18RZ686_45, 394947N/577195E, skats uz ZAZ. U. Suško foto, 19.06.2024.

2.3.1.6. att. Palieņu zālājs (6450_2, 18RZ686_64), skats no Vīsrags torņa DAA virzienā. U. Suško foto, 19.06.2024.

Lai nodrošinātu dabas lieguma „Burtnieku ezera pļavas” ES nozīmes zālāju biotopu labvēlīgu aizsardzības stāvokli nepieciešama:

- 1) regulāras apsaimniekošanas turpināšana 38,66 ha platībā,
- 2) atjaunojoša pļaušana ar siena novākšanu dabas lieguma 102,14 ha platībā,
- 3) koku un krūmu apaugums novākšana 24,46 ha platībā.

Lai uzlabotu apsaimniekošanas apstākļus un mazinātu krūmu atvašu augšanu, ieteicams veikt celmu, atvašu un ciņu frēzēšanu vienlaidus platībā.

Nepieciešams novākt teritorijas apsekošanas laikā konstatētos bebru dambjus uz Santupītes (Balodiņu grāvja) palieņu zālāja 24US6_29 poligona ZR pusē (koord. 397407N/572625E), Smiltsvēveru upītes palieņu zālāja 18RZ689_59 poligona A un 18RZ689_37 poligona R pusē (koord. 395616N/577712E un 395N/577741E); uz Aunupītes mēreni mitrās pļavas 24US6_44 poligona DA malā (koord. 400392N/578139E) un DAA malā (koord. 400598N/578050E) un jāturpina uzraudzīt situāciju.

2.3.2. Mežu biotopi

DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā tuvākās apkārtnes meži tika apsekoti 2024. gada veģetācijas sezonā kopumā 12 dienas, īpaši vērību veltot jau iepriekš zināmajiem ES nozīmes īpaši aizsargājamo meža biotopu poligoniem un meža nogabaliem ar potenciāli augstu bioloģisko daudzveidību. Mežu rasturojumam izmantoti arī Mežu valsts reģistra dati, DAP DDPS “Ozols” pieejamā informācija par ES nozīmes biotopu sastopamību un to kvalitāti, kā arī kartogrāfiskais materiāls.

Salīdzinot ar situāciju pirms gandrīz 100 gadiem, mežu platības Burtnieku apkārtnē ir palielinājušās. Lielākās mežainības izmaiņas ir ezera ZR un DR krastā, kur senāk meži aizņēma tikai izolētus fragmentus, bet mūsdienās to vietā ir plaši mežu masīvi. Meža masīva robežas ezera ZA krastā (Radziņmežs) ir saglabājušās gandrīz nemainīgas pēdējo 100 gadu laikā un te koncentrējas apkārtnes vecākie meža nogabali. Atsevišķi bioloģiski vecu mežu nogabali sastopami arī Burtnieka A krasta centrālajā daļā ap Dūres ieteku.

DL “Burtnieka ezera pļavas” mežu platības ir salīdzinoši mazas (Mežu valsts reģistrā DL reģistrēti 27 ha meža) un galvenokārt tās ir vidēja vecuma bērzu mežaudzes, vietām ar ar melnakšņu

un baltalkšņu piemistrojumu, kas veidojušās, aizaugot Burtnieka palienes zālājiem lieguma DR daļā starp Santupītes (Balodiņu grāvja) ieteku un Vecbriedes ieteku, kā arī no Silzemnieku peldvietas līdz Sedas ietekai ezerā (2.3.2.1., 2.3.2.2., 2.3.2.3. att.). Šo mežu ezeram tuvākā daļa lielākos palos applūst, par ko liecina līdz pat 130 m attālumā no ezera krasta līnijas vietām mežā atrodamie niedru sanesumi. Sekundārajos bērzu mežos pie Sedas ietekas un Radziņmeža R un DR malā pie meža ceļa ir sastopama īpaši aizsargājamā mātīgā knīdija, ko acīmredzot nosaka tās bagātīgā klātbūtne sēklu bankā un izplatīšanās ar Burtnieka palu ūdeņiem.

2.3.2.1. attēls. Sekundārs bērzu mežs Burtnieka DRD krastā starp Santupīti un Ataku 477. kv. 3. nog. Z pusē – skats uz DAD (skatu punkta koord. 397469N/572881E), U.Suško foto 31.07.2024.

2.3.2.2. attēls. Sekundārs bērzu mežs pie Sedas ietekas starp Melnatteku un Burtnieku – skats no DRR uz ZAA (skatu punkta koord. 403594N/574307E), U.Suško foto 21.10.2024.

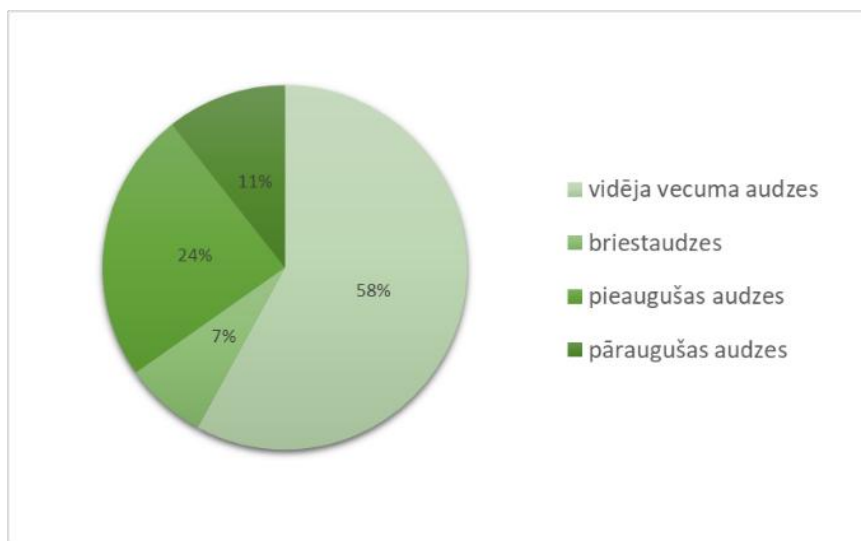

2.3.2.3. attēls. Sekundārs bērzu mežs pie Sedas ietekas starp Melnatteku un Burtnieku – skats no DRR uz ZAA (skatu punkta koord. 403594N/574307E), U.Suško foto 21.10.2024.

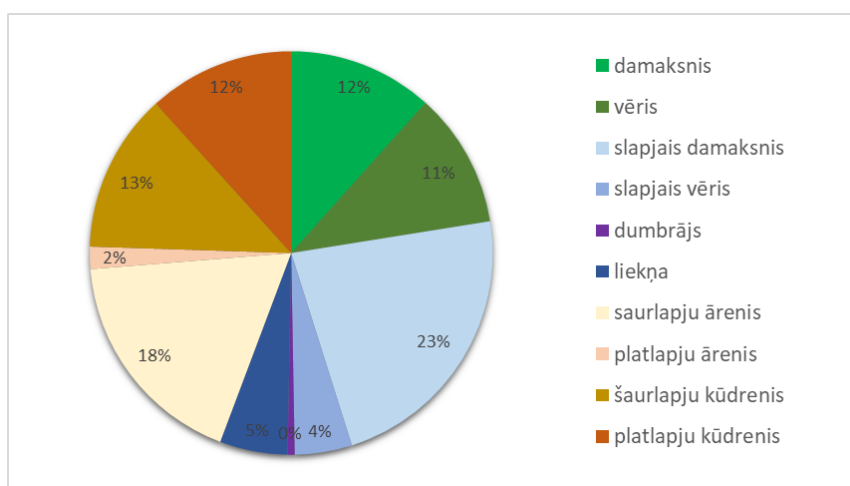
2.3.2.4. attēls. Sekundārs bērzu mežs Radziņmeža R malā 4. kv. 2. nog. – skats uz ZR (skatu punkta koord. 402847N/574738E), U.Suško foto 08.10.2024.

Sastopami arī nelieli, pārsvarā sekundāra baltalkšņu meža fragmenti gar lieguma robežu no Eiķinupes labā krastā līdz Dambjupītes ietekai, nogāzes mežs ezera stāvkrastā no Vecajiem kapiem līdz „Lezdkalniem”, nelieli, pārsvarā sekundāra baltalkšņu meža fragmenti gar lieguma robežu no „Lezdkalniem” līdz Aunupītes caurtekai pie Silzemnieku poldera. Tikai viens meža nogabals ir vecāks par 100 gadiem (daļa no 481. kv. 2. nog.), bet vairāki šādi nogabali atrodas pie DL robežas – Radziņmežā (6. kv. 3. un 17. nog.), pie Dūres ietekas, pie Mācītājmuižas un Burtnieku Vecajiem kapiem, Burtniekos pie parka un netālu no “Madarām”.

2.3.2.3. attēls. Mežu valsts reģistrā reģistrēto mežu vecumstruktūra DL “Burtnieka ezera pļavas”.

DL “Burtnieka ezera pļavas” sastopami 10 dažādi meža augšanas apstākļu tipi auglīgās un vidēji auglīgās augsnēs (2.3.2.4. att.). Sastopami gan sausieņu, gan slapjainu, gan susinātie meži.

2.3.2.4. attēls. Mežu valsts reģistrā reģistrēto mežu augšanas apstākļu tipi DL “Burtnieka ezera pļavas”.

Radziņmeža DR malā pie senā Burtnieka krasta, kas vietām atrodas līdz pat 190 m attālumā no mūsdienu krasta līnijas, gar meža ceļu daudzviet sastopamas nedaudz slīpas priedes ar aptuveni 1962. gada lielajos pavasara palos ezera lediem ievainotajiem priežu stumbriem, (J. Grīnberga stāstījums 21.10.2024., 2.3.2.5. att.). Tā ir liecība par ezera ietekmi uz šī meža malu laikā, kad pašā ezera krastā vēl pletās apsaimniekoti zālāji un nebija uzaudzis sekundārais bērzu mežs.

2.3.2.5. att. Priedes ar slīpiem stumbriem un ievainotiem stumbriem senajā ezera krastmalā Radziņmeža DR malā starp Cāļteku un Tēvplaviņu – skats uz ZRZ (skatu punkta koord. 402444N/574785E), L. Strazdiņas foto 21.10.2024..

ES nozīmes biotopi

Pēc apsekošanas 2024. gadā secināts, ka DL “Burtnieka ezera pļavas” sastopama daļa no četriem ES nozīmes aizsargājamajiem meža biotopu poligoniem un vēl viens poligons atrodas pie pašas lieguma robežas, pārstāvēt kopumā trīs aizsargājamo meža biotopu veidus:

9080* Staignāju meži (1. variants) – ar vienu 0,31 ha lielu poligonu Burtnieka DAA krastā uz lieguma robežas Mielas priežu meža D malā (24US6_32 poligons), no kura liegumā atrodas tikai 2 % jeb 0,0054 ha (vienā vietā), bet pārējie 98 % jeb 0,306 ha ārpus tā, un vēl vienu 0,31 ha lielu poligonu starp „Lezdkalniem” un „Pīlādži dārzus” (24US6_41 poligons), kas atrodas tieši pie pašas lieguma robežas;

9160 Ozolu meži (3. variants) – ar vienu 2,49 ha lielu poligonu Burtnieka ZA krastā Radziņmeža DR malā un Cāļtekas DA pusē uz lieguma robežas (24LS126_3 poligons), no kura liegumā atrodas tikai 9 % jeb 0,22 ha (divās vietās), bet pārējais 91 % jeb 2,27 ha ārpus tā, un vēl vienu 5,28 ha lielu poligonu Burtnieka ZA krastā Radziņmeža R malā starp Melnatteku un Tēvplaviņu (24LS126_4 poligons), no kuras liegumā atrodas tikai 1% jeb 0,05 ha (četrās vietās), bet pārējie 99 % jeb 5,23 ha ārpus tā;

9180* Nogāžu un gravu meži – ar vienu 1,65 ha lielu poligonu Burtnieka DAA stāvkrasta nogāzē no Veco kapu vidus smilšakmens atseguma 18DO167_4 poligona Z pusē līdz „Ezermalīem” un Burtnieku mācītājmuižai, no kura liegumā atrodas 53 % jeb 0,87 ha, bet pārējie 47 % jeb 0,78 ha (piecās vietās) ārpus tā.

Visu DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā tiešā tuvumā konstatēto aizsargājamo meža biotopu kopējā platība ir 10,04 ha, no kuriem tikai 11 % jeb 1,14 ha atrodas liegumā, bet 89 % jeb 8,90 ha ārpus tā.

Iepriekšējā dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā kā vienīgais ES nozīmes meža biotops tika noteikts **9180* Nogāžu un gravu meži** 2,43 ha lielā platībā ezera DAA stāvkrastā no Veco kapu DR stūra gandrīz līdz „Lezdkalniem”, un tā saglabāšanai tika paredzēta neiejaukšanās. Tika atzīmēts, ka šo biotopu zināmā mērā ietekmē Burtnieka ūdens līmeņa svārstības un senāk arī neliels piegružojums no Burtnieku Vecajiem kapiem, kas 2000. gadu sākumā kopā ar lapām tika bērts ezera nogāzē, bet šobrīd vairs nenotiek (Latvijas Dabas fonds, 2005). Šis biotops šobrīd ir arī vienīgais lielākais un nozīmīgākais aizsargājamais meža biotops lieguma pašreizējās robežās un ir izveidojies pēdējo 125 gadu laikā kopš 20. gadsimta sākuma. Par to liecina gan J.K.Broces audzudēla Ernsta Markusa Ulprehta (1770-1831) pirms 227 gadiem 1798. gadā Burtniekos tapušie zīmējumi, kas iekļauti J.K. Broces krājuma 3. sējumā, gan senas Burtnieka krastu fotogrāfijas no 1910. līdz 1932. gadam (2.3.1.2., Broce, 2002; 2.3.2.6. att.).

2.3.2.6. att. Burtneka DAA krasts starp Veco kapsētu un baznīcu pirms ezera ūdens līmeņa pazemināšanas 1928.-1929. gadā – skats pāri ezeram no Burtnieku puses, J. Oša foto ap 1910. gadu (U. Suško privātkolekcija).

Pirmā nogāžu un gravu meža biotopa anketa tika aizpildīta 12.09.2018. projekta “Dabas skaitīšana” ietvaros 2,43 ha poligonam, kas paralēli ezera krastam 890 m garumā aptuveni no Veco kapu vidus līdz „Lezdkalniem” pilnībā vai daļēji iekļāva septiņus meža nogabalus (637. kvartāla 1., 2., 3., 4., 5., 6., 8. nog.). Biotopa kvalitāte tika novērtēta kā vidēja, kas atbilst potenciālam dabiskā meža biotopam, tajā lielā skaitā sastopami bioloģiski veci koki un atmirusī koksne (kritālas, sausokņi). No poligona platības aptuveni 5 % raksturīgi avoksnaini apstākļi. Vietām nelielā platībā sastopama arī invazīvā sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora*.

Šī DA plāna izstrādes laikā pēc teritorijas apsekošanas biotopa 9180* Nogāžu un gravu meži (2.3.2.7., 2.3.2.8. att.) kvalitāte tika novērtēta kā laba, kas atbilst dabiska meža biotopam, un secināts, ka biotopa poligona robeža ir jālabo, izslēdzot no tā 637. kv. 1. un 2. nogabalu, kā arī 3. nogabala ziemeļu daļu, bet iekļaujot 637. kv. 11. nogabalu. Pārējo nogabalu iekļaušana biotopu poligonā paliek nemainīga (t.i. 637. kv. 4., 5., 6., 8. nog.). Precizētajam biotopa poligonam piešķirts numurs 24LS126_2.

2.3.2.7. att. 9180* Nogāžu un gravu meži Burtņieka DAA stāvkrasta nogāzē – skats no stāvkrasta nogāzes pakājes DAD virzienā (skatu punkta koord. 397756N/577459E), U. Suško foto 02.08.2024.

2.3.2.8. att. 9180* Nogāžu un gravu meži Burtņieka DAA stāvkrasta nogāzē – skats no stāvkrasta nogāzes pakājes ZRZ virzienā (skatu punkta koord. 397745N/577459E) U. Suško foto 15.10.2024.

Burtņieka stāvkrasta nogāzes augstums šajā nogāžu un gravu mežā ir no 10 m pie „Ezernaļiem” un mācītājmuižas līdz 13 m pie Vecajiem kapiem, un tajā Veco kapu ziemeļu pusē ir divas sausas sāņgravas. Šajā nogāžu mežā no mācītājmuižas līdz Veco kapu Z pusei atrodas arī septiņi aizsargājamā biotopa 8220 Smilšakmens atsegumi poligoni, četri aizsargājamā biotopa 7160 Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi poligoni, kā arī vēl pieci mazāki avoksnāji bez raksturīgajām sugām.

Šajā nogāžu un gravu mežā (poligons 24LS126_2) ir sastopamas vairākas īpaši aizsargājamās un retas sugas: pumpurainā akrokordija *Acrocordia gemmata*, sarkanā bacīdija *Bacidia rubella*, tievā gludlape *Homalia trichomanoides*, lielā raganzālīte *Circaea lutetiana*, zaļziedu naktsvijole *Platanthera chlorantha* un parastā strauspaparde *Matteuccia struthiopteris*. 47% no nogāžu un gravu mežu biotopa poligona platības t.sk. lielās raganzālītes atradne atrodas ārpus dabas lieguma. Attiecīgi būtu precizējama DL “Burtņieka ezera pļavas” robeža, to nosakot pa stāvkrasta augšējo malu un iekļaujot visu nogāžu un gravu mežu biotopa platību.

Nogāžu mežs Burtņieka DAA stāvkrasta nogāzē starp mācītājmuižu („Ezernaļiem”) un „Lezdkalniem” 637. kv. 1. un 2. nogabalā, kā arī 3. nogabala ziemeļu daļā vēl ir veidošanās stadijā un varētu kļūt par aizsargājamo biotopu 9180* Nogāžu un gravu meži tuvāko 10-20 gadu laikā, un tāpēc būtu saudzīgi jāapsaimnieko un jā saglabā. Tajā vietām „Lezdkalnu” D, DR, R. un ZR pusē (637. kv. 1. nog. un 1. kv. 2. nog.) jau sastopami diezgan dabiskas un bagātas platības ar kumelīpēdu *Asarum europaeum* un parasto strauspapardi *Matteucia struthiopteris*, bet vietām 637. kv. 2. nog. un 3. nog. Z daļā sastopamas plašākas sekundāras baltalkšņa audzes un lielākas neaizaugušu lauču platības (2.3.2.9., 2.3.2.10. att.).

2.3.2.9. att. Nogāžu mežs ar kumelīpēdām *Asarum*

2.3.2.10. att. Skrajš mežs Burtņieka DAA

europeum Burtnieka DAA stāvkrasta nogāzē „Lezdkalnu” DR pusē (637. kv. 1. nog.) – skats no stāvkrasta pakājes ZR virzienā (skatu punkta koord. 3984125N/577176E), U. Suško foto 15.10.2024.

stāvkrasta nogāzē pie Burtnieku mācītājmuižas „Ezermaļiem” (637. kv. 3. nog.) – skats ZRZ virzienā uz stāvkrasta nogāzi (skatu punkta koord. 398132N/577365E), U. Suško foto 15.10.2024.

DL “Burtnieka ezera pļavas” robežai piegulošajā teritorijā Radziņmežā konstatēti divi ES nozīmes biotopa **9160 Ozolu meži** 3. variantā poligoni, no kuriem tikai neliela daļa atrodas liegumā (2.3.2.11., 2.3.2.12. att.). Šie priežu-ozolu meži ir izveidojušies senajā Burtnieka krastā un pirms ezera ūdens līmeņa pazemināšanas 1928.-1929. gadā atradās pašā ezera krastā, veidojot ļoti ainavisku vietu. Viens no minētajiem poligoniem tika nokartēts jau 2020. gadā (20SE120_136), bet 2024. gada apsekojuma rezultātā šī biotopa platība tika precizēta un nedaudz palielināta. Abiem biotopa poligoniem 24LS126_3 un 24LS126_4 raksturīga bioloģiski vecu ozolu un priežu klātbūtne, piemistrojumā apse, bērzs un egle. Radziņmeža R malā nesen veiktā krūmu stāva un egļu, un bērzu izciršana ir veicinājusi biotopa (24LS126_4) atjaunošanu un būtiski uzlabojusi tā kvalitāti, veicinot veco ozolu atēnošanu un samazinot nevēlamo koku – egles un bērza – segumu.

2.3.2.11. att. 9160 Ozolu meži 4. kv. 11. nog. Radziņmeža R malā blakus lieguma robežai starp Melnatteku un Tēvplaviņu (24LS126_4) – skats uz DR (skatu punkta koord. 403344N/574815E), U. Suško foto 08.10.2024.

2.3.2.12. att. 9160 Ozolu meži 6. kv. 27. un 37. nog. Radziņmeža DR malā (24LS126_3) – skats uz A (skatu punkta koord. 402287N/574982E), U. Suško foto 08.10.2024.

Šajos mežos sastopamas vairākas īpaši aizsargājamas un retas vaskulāro augu, sūnu un sēņu sugas: tievā gludlape *Homalia trichomanoides* un smaržīgā naktsvijole *Platanthera bifolia* Radziņmeža R malā poligonā 24LS126_4 un ozolu melnkausene *Bulgaria inquinans*, Hellera ķīļlapīte *Crossocalyx hellerianus*, līklapu novellija *Nowellia curvifolia*, uzpūstā smaillape *Lophozia ventricosa*, rudens džeimsonīte *Syzygiella autumnalis*, Krīmas divzobe *Orthodicranum tauricum* un mānīgā knīdija *Cnidium dubium* DR malā poligonā 24LS126_3 (97 % no šo poligonu platības ar īpaši aizsargājamo un reto sugu atradnēm atrodas lieguma).

Abos ozolu mežu poligonos konstatēta samērā augsta bioloģiskā daudzveidība, ko veicina liela dabisko struktūru atrašanās mežā – lielu dimensiju kritālas, sausokņi, veci ozoli un priedes, t. sk. viena dižpriede un viens potenciāls dižozols, dabisks meža stāvokums, minimāla antropogēnā ietekme. Tā kā lielākā abu poligonu platība atrodas ārpus dabas lieguma, nepieciešams mainīt dabas lieguma robežu, iekļaujot abus aizsargājamā ozolu meža poligonus liegumā, šādā veidā veicinot to ilgtspējīgu saglabāšanu un reto sugu aizsardzību.

Burtnieka DAA krastā Mielas priežu D malā, kā arī starp „Lezdkalniem” un „Pīlādžu dārzu” konstatēti arī divi ES nozīmes biotopa **9080* Staignāju meži** 1. variantā poligoni (2.3.2.13. att.). Vērtīgākais no tiem atrodas Mielas priežu meža D malā daļēji uz lieguma robežas un atbilst labas kvalitātes dabiskajam meža biotopam (24US6_32), bet otrs atrodas tieši pie lieguma robežas un

atbilst vidējas kvalitātes potenciālam dabiskajam meža biotopam (24US6_41). Abus biotopa poligonus arī vēlams iekļaut lieguma teritorijā.

2.3.2.13. att. 9080* Staignāju meži Burtnieka DAA krastā pie lieguma robežas, 24US6_32, 1. kv. 3 nog. – skats uz ZRR (skatu punkta koord. 396369N/577986E), U. Suško foto 11.10.2024.

Labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanas prasības

Bioloģiski vērtīgākais mežs DL “Burtnieka ezera pļavas” ir ES nozīmes biotops 9180* Nogāžu un gravu meži Burtnieka DAA stāvkrastā starp Vecajiem kapiem un Burtnieku mācītājmuižu, kas izveidojies pēdējo 125 gadu laikā un kur sastopami arī vienpadsmit smilšakmens atsegumi, četri avoksnāji un divi avoti ar avoksnājiem. Šajā nogāžu un gravu mežu biotopā (24LS126_2; 637. kv. 3., 4., 5., 6., 8., 11. nog.) un uz Z no tā līdz „Lezdkalniem” (637. kv. 1., 2., 3. nog. un 1. kv., 2. nog.) nepieciešams nodrošināt galvenokārt neiejaukšanās režīmu, pieļaujot ierobežota apjoma pameža tīrīšanu takas pagarinājuma izveidošanai.

Lai sekmētu mātīgās knīdijas saglabāšanos, sekundārajos bērzu mežos 4. kv. 2. nog., 6. kv. 38. nog. Burtnieka ZA krastā un Radziņmeža malā līdz Silzemnieku peldvietai nepieciešams nodrošināt saules izgaismotus apstākļus, pieļaujot kokaudzes biežības samazināšanu līdz 0,7.

Arī sekundārajos bērzu mežos 4. kv. 2. nog., 6. kv. 38. nog. Burtnieka DRD krastā starp Santupīti (Balodiņu grāvi) un Ataku (477. kv. 1., 3., 4. 7. nog., 16. kv. 2. nog.), ieteicams nodrošināt saules izgaismotus apstākļus un pieļaujot kokaudzes biežības samazināšanu līdz 0,7.

ES nozīmes biotopā 9160 Ozolu meži Radziņmeža R un DR malā blakus lieguma robežai starp Melnatteku un Tēvplaviņu (24LS126_4), kā arī Cāļtekas DA pusē (24LS126_3) jāierobežo bērza un egles klātbūtne kokaudzē, nodrošinot saules izgaismotus apstākļus.

Lai sekmētu DL „Burtnieka ezera pļavas” mežu bioloģiskās daudzveidības vērtību labvēlīgu aizsardzības stāvokli, nepieciešams paplašināt dabas lieguma platību, iekļaujot tajā:

- 1) veco ozolu-priežu mežu Radziņmeža R malā blakus lieguma robežai starp Melnatteku un Tēvplaviņu (9160_3, 24LS126_4 pol., 4. kv. 11. nog., daļa no 4. kv. 2. un 22. nog.);
- 2) senā Burtnieka ZA krastmalas priežu mežus (6. kv. 2., 3., 4., 16., 17., 18. nog.) un Cāļtekas D daļu (6. kv. 10. nog.);
- 3) ozolu-priežu mežu (9160_3, 24LS126_3, 6. kv. 16., 27. un 37. kv.) Radziņmeža DR malā un lieguma malā pie tā robežceļa Cāļtekas DA pusē;
- 4) senā Burtnieka ZA krastmalas priežu mežus (6. kv. 32. nog.) un Cāļtekas D daļu (6. kv. 10. nog.);
- 5) Burtnieka DAA krasta priežu mežus „Ezerpriežu” D pusē (622. Kv. 5., 6. nog.);
- 6) Dūres upītes gravā un tās tuvumā esošos ozolu un apšu mežus (1. kv. 1., 2., 3., 4. nog.);

- 7) Burtnieka DAA krasta mežus un atsevišķus zālājus starp „Pīlādžu dārzu” un „Lezdkalniem” 1. kv. 7., 8., nog., 9. nog. R pusē ar zālāju, 630. kv. 1. nog., 2. kv. 1. un 2. nog., 1. kv. 1. un 2. nog.), ieskaitot mežaini stāvkraustu;
- 8) visu nogāžu mežu biotopā (9180*, 24LS126_2) un ārpus tā Burtnieka DAA stāvkrausta nogāzē starp mācītājmuižu un Vecajiem kapiem līdz stāvkrausta krantij (637. kv. 3., 4., 5., 6., 8., 11. nog.);
- 9) Burtnieka DAA stāvkrausta mežaino nogāzi no Vecajiem kapiem līdz Dambju dižakmenim;
- 10) Dambjupītes gravu līdz Dambju dižozolam un Dambjupītes bērzam, ieskaitot abus smilšakmens atsegumus.

2.3.3. Purvu (avoksnāju) biotopi

DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā tuvākās apkārtnes avoksnāji apsekoti 2024. gada veģetācijas sezonā kopumā trīs dienas augustā un oktobrī starp Burtnieku Vecajiem kapiem un Burtnieku baznīcu un mācītājmuižu („Ezermaļiem”).

Purvi DL “Burtnieka ezera pļavas” nav sastopami. Ļoti slapjās, sugām nabadzīgās un slīkšņainās platības ezera kādreizējā litorāla seklūdens daļā, kas atsedzās pēc 1928.-1929. gadā veiktās ezera ūdens līmeņa pazemināšanas un kur daudzviet pēc tam izveidojās palieņu zālāji, tagad ir aizaugušas pārsvarā ar niedrēm un lielajiem grīšļiem un uzskatāmas par pārpurvotām platībām. Vienīgie purvu biotopi dabas liegumā un tā tiešā tuvumā avoksnāju veidā ir sastopami tikai Burtnieka DA stāvkrausta pakājē starp Vecajiem kapiem un Burtnieku baznīcu un mācītājmuižu.

Iepriekšējā DA plāna izstrādes laikā kā vienīgais ES nozīmes aizsargājamais purvu (avoksnāju) biotops tika konstatēts 7160 Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi 1. variants, un DA plāna pielikuma kartē tas norādīts tikai vienā vietā Burtnieka stāvkrausta pakājē 145 m uz DR no Burtnieku mācītājmuižas.

Pēc teritorijas apsekošanas 2024. gadā secināts, ka DL “Burtnieka ezera pļavas” sastopams viens ES nozīmes purvu biotops **7160 Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi** ar 1. (avoksnāji) un 2. (avoti) variantu, kas sastopams kopumā septiņos poligonos Burtnieka DAA stāvkrausta nogāzes lejasdaļā un pakājē (2.3.3.1. tabula, 2.3.3.1., 2.3.3.2. attēls). Turpat sastopami arī četri potenciāli biotopa 7160 Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi 1. varianta poligoni (2.3.3.1. tabula). Visi stāvkrausta nogāzes lejasdaļā un pakājē šeit izplūstošie avoksnāji un avoti iztek no Burtnieku svītas Devona smilšakmens slāņiem. Daļa avoksnāju atrodas ES nozīmes biotopa 9180* Nogāžu un gravu meži poligonā 24LS126_2, kur atrodas arī septiņi ES nozīmes biotopa 8220 Smilšakmens atsegumi poligoni.

2.3.3.1. att. 0,5-1 m plats un 10 m garš avots ar avoksnāju tā R galā (24US6_36) Burtnieka DAA stāvkrausta pakājē starp Burtnieku mācītājmuižu

2.3.3.2. att. 1 m plats un 8 m garš avots ar avoksnāju tā R galā (24US6_37) Burtnieka DAA stāvkrausta pakājē starp Burtnieku mācītājmuižu

(„Ezermaļiem”) un Vecajiem kapiem – skats no avota iztekas A malas ZRR virzienā uz avota gultni (skatu punkta koord. 397987N/577410E), U. Suško foto 15.10.2024.

(„Ezermaļiem”) un Vecajiem kapiem – skats no avota vidusteces D krasta R virzienā uz avota lejteci ar avoksnāju (skatu punkta koord. 398022N/577399E), U. Suško foto 15.10.2024.

Visu DL “Burtnieka ezera pļavas” un dabas pieminekļi “Burtnieka smilšakmens atsegumi” konstatēto ES nozīmes avoksnāju biotopa poligonu kopējā platība ir 441 m² jeb 0,044 ha. Šie biotopi šobrīd neatbilst Latvijas īpaši aizsargājamajam biotopam „2.4. Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji”, jo tajos ir nepietiekošs raksturojošo sugu skaits (2-3 vajadzīgo piecu vietā) un tāpēc to kvalitāte vērtējama kā vidēja. Četru potenciālo avoksnāju poligonu kopējā platība ir 18,12 m² jeb 0,002 ha un tajos 2024. gadā netika konstatēta neviena biotopu raksturojošā suga. Abi Burtnieka stāvkrasta nogāzes lejasdaļā un pakājē iztekošie avotiņi ir 8-10 m gari ar 0,5-1,0 m platu smilšainu gultni un mazu debitu.

2.3.3.1. tabula

DL “Burtnieka ezera pļavas” un dabas pieminekļi “Burtnieka smilšakmens atsegumi” iepriekš konstatēto un autoru aprakstīto purvu (avoksnāju) biotopu raksturojums (iepriekšējie dati – Latvijas Dabas fonds, 2005)

Nr.p.k.	ES biotopa kods	ES biotopa nosaukums	Poligona nr., tā kvalitāte (un apsekošanas datums)	Koordinātas (LKS-92)	Eksperts (iepriekšējais / aktuālais)	Poligona platība (m ²)	Komentāri
Esošie biotopi							
1.	7160_1	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	24US6_35 vidēja kvalitāte (2..8.2024., 15.10.2024.)	397863N 577433E	Uvis Suško	94,7	17 m garš un 6,7 m plats avoksnājs Burtnieka senkrasta kraujas nogāzes pakājē, platlapju mežā un 51 % nogāžu mežā 9180*, atrodas 315 m uz D no mācītājmuižas pie sausās sāngravas, sastopama <i>Cardamine amara</i> , <i>Chrysosplenium alternifolium</i> , <i>Myosotis palustris</i> un <i>Veronica beccabunga</i> , avoksnāja DA malā atrodas 1,8 m garš, 1,4 m plats un 0,6 m augsts granīta laukakmens, apaudzis ar sūnām.
2.	7160_1	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	24US6_59 vidēja kvalitāte (15.10.2024.)	398066N 577386E	Liene Auniņa (toreiz Salmiņa) Uvis Suško	10,0	10 m garš un 1 m plats avoksnājs Burtnieka senkrasta kraujas lejasdaļā un pakājē, platlapju mežā un 72 % nogāžu mežā 9180*, atrodas 145 m uz DR no mācītājmuižas, pārsvarā bez raksturīgajām sugām, bet leļpusē ir nedaudz <i>Chrysosplenium alternifolium</i> , <i>Myosotis palustris</i> un <i>Veronica beccabunga</i> .
3.	7160_1	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	24US6_38 vidēja kvalitāte (15.10.2024.)	398113N 577370E	Uvis Suško	136,7	19 m garš un 10 m plats avoksnājs Burtnieka senkrasta kraujas pakājē, 19 % platlapju un nogāžu mežā 9180* un aptuveni puse gar tā malu klajā vietā, atrodas 134 m uz DRR no mācītājmuižas, sastopama <i>Cardamine amara</i> , <i>Myosotis palustris</i> un <i>Veronica beccabunga</i> , avoksnāja ZA malā atrodas 2,8 m garš, 2,5 m plats un 0,8 m augsts granīta laukakmens, apaudzis ar sūnām, no avoksnāja senāk sūknēts ūdens, jo tā D daļā saglabājusies metāla sūkņa pamatne.

4.	7160_1	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	24US6_39 vidēja kvalitāte (15.10.2024.)	398156N 577327E	Uvis Suško	130,0	15 m garš un 10 m plats avoksnājs Burtņieka senkrasta kraujas un nogāžu meža pakājē, atrodas 130 m uz DRR no mācītājmuižas, sastopama <i>Cardamine amara</i> , <i>Myosotis palustris</i> un <i>Veronica beccabunga</i> , avoksnāja Z malā atrodas 1,9 m garš, 1,5 m plats un 1,0 m augsts granīta laukakmens, apaudzis ar sūnām.
5.	7160_1	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	24US6_40 vidēja kvalitāte (15.10.2024.)	398178N 577313E	Uvis Suško	33,0	8 m garš un 5 m plats avoksnājs Burtņieka senkrasta kraujas un nogāžu meža pakājē, atrodas 130 m uz DRR no mācītājmuižas, sastopama <i>Cardamine amara</i> un <i>Veronica beccabunga</i> .
6.	7160_2	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	24US6_36 vidēja kvalitāte (15.10.2024.)	397986N 577403E	Uvis Suško	16,6	Avots ar 0,5-1,0 m platu smilšainu gultni, iztek no Burtņieka senkrasta kraujas pakājes, atrodas platlapju mežā un 36 % nogāžu mežā 9180*204 m uz DRD no mācītājmuižas, avoksnājs neliels, sākas 10 m leņpus avota iztekai, kopā ar avoksnāju 17 m garš, sastopama <i>Equisetum palustre</i> , <i>Myosotis palustris</i> un <i>Veronica beccabunga</i> .
7.	7160_2	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	24US6_37 vidēja kvalitāte (15.10.2024.)	398019N 577400E	Uvis Suško	20,1	Avots ar 1,0 m platu gultni, iztek no Burtņieka senkrasta kraujas pakājes, atrodas platlapju mežā un 100 % nogāžu mežā 9180*172 m uz DR no mācītājmuižas, avoksnājs sākas 8 m leņpus avota iztekas, kopā ar avoksnāju 12,8 m garš, sastopama <i>Cardamine</i> un <i>Myosotis palustris</i> .
Potenciālie biotopi (bez rasksturojošajām sugām)							
1.	7160_1	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	- zema kvalitāte (15.10.2024.)	397931N 577424E	Uvis Suško	2,0	2 m garš un 1 m plats avoksnājs Burtņieka senkrasta kraujas nogāzes lejasdaļā, 100 % platlapju un nogāžu mežā 9180*, atrodas 255 m uz DRD no mācītājmuižas,
2.	7160_1	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	- zema kvalitāte (20.10.2024.)	397950N 577413	Uvis Suško	6,0	2 m garš un 2 m plats avoksnājs ar 1 x 2 m lielu turpinājumu un mazu avotiņu zem izgāzta koka saknēm Burtņieka senkrasta kraujas pakājē, 100 % platlapju un nogāžu mežā 9180*, atrodas 240 m uz DRD no mācītājmuižas,
3.	7160_1	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	- zema kvalitāte (15.10.2024.)	398031N 577397E	Uvis Suško	5,0	5 m garš un 1 m plats avoksnājs Burtņieka senkrasta kraujas lejasdaļā, 100 % platlapju un nogāžu mežā 9180*, atrodas 168 m uz DR no mācītājmuižas,
4.	7160_1	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	- zema kvalitāte (15.10.2024.)	398047N 577394E	Uvis Suško	5,0	5 m garš un 1 m plats avoksnājs Burtņieka senkrasta kraujas lejasdaļā, 100 % platlapju un nogāžu mežā 9180*, atrodas 156 m uz DR no mācītājmuižas,

Avoksnāju poligonos tika konstatētas kopumā piecas vaskulāro augu sugas – rūgtā ķērsa *Cardamine amara*, pamišā pakrēslīte *Chrysosplenium alternifolium*, purva kosa *Equisetum palustre*, purva neaizmirstule *Myosotis palustris* un avota veronika *Veronica beccabunga* un viena sūnu suga – viļņainā skrajlaide *Plagiomnium undulatum*, kas katrā no avoksnājiem dažādās kombinācijas pārstāvētas ar 2-3 sugām. Retas un aizsargājamas vaskulāro augu un sūnaugu sugas avoksnājos un to tuvākajā apkārtnē netika atrastas.

Tikai vienā no poligoniem ar avotu un avoksnāju (24US6_37) ļoti nelielā daudzumā (mazāk nekā 0,1 % seguma) tikai atrasta viena invazīvā suga – sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora*.

Viens avoksnāja poligons ar avotu (24US6_37) un visi četri potenciālo avoksnāja biotopu poligoni pilnībā iekļaujas biotopā 9180* Nogāžu un gravu meži poligonā (24LS126_2), četri avoksnāji daļēji iekļaujas nogāžu un gravu mežu biotopā (19-72 % platības). Vēl divi avoksnāju poligoni (24US6_39 un 24US6_40) atrodas nogāžu meža pakājē, kas neatbilst ES nozīmes biotopa statusam. Gandrīz visi esošie un potenciālie avoksāju biotopa poligoni atrodas Burtnieka stāvkrasta nogāzes lejasdaļas un/vai tās pakājes mežā un tikai vienam no tiem (24US6_38) aptuveni puse no tā platības (aptuveni 60 m²) atrodas klajā un ar mežu vēl neaizaugušā vietā. Avoksnājā (24US6_38) pie Burtnieku mācītājmuižas un „Ezermaļiem” no 1930. gadiem ir saglabājusies arī metāla sūkņa pamatne.

ES nozīmes biotops 7160 Minerālvielām bagāti avoti DL “Burtnieka ezera pļavas” un veido nelielu, bet nozīmīgu un šai apkārtnē raksturīgu dabas daudzveidības daļu, kas jāaizsargā un jāsaglabā.

Lai nodrošinātu DL “Burtnieka ezera pļavas” sastopamo avoksnāju labvēlīgu aizsardzības stāvokli nepieciešams ievērot neiejaukšanās režīmu, pieļaujot ierobežota apjoma pameža tīrīšanu un mazvērtīgo kritalu izvākšanu, ja tas nepieciešams takas veidošanai.

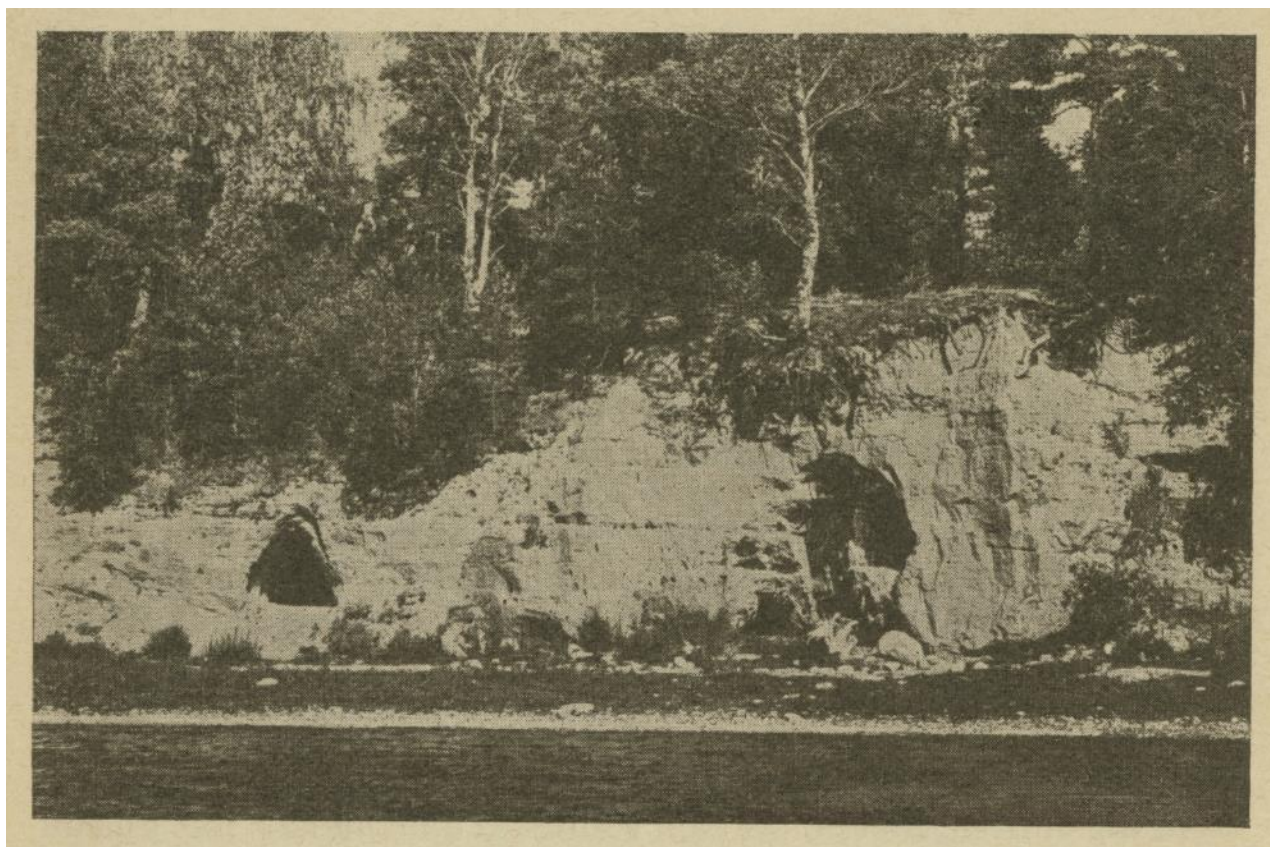
2.3.4. Atsegumu biotopi

Smilšakmens atsegumi Burtnieka stāvkrasta pakājē starp Burtnieku Vecajiem kapiem un Burtnieku baznīcu un mācītājmuižu („Ezermaļiem”) un Dambjupītes gravā apsekoti 2024. gada veģetācijas sezonā kopumā astoņas dienas jūnijā, augustā un oktobrī. Pārējā DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā smilšakmens atsegumi nav sastopami. Izvērtēta arī DAP DDPS “Ozols” pieejamā informācija par ES nozīmes smilšakmens atsegumu biotopu sastopamību un kvalitāti.

Burtnieka stāvkrasta nogāze sākotnēji ir veidojusies leduslaikmeta noslēgumā pirms 15 līdz 12 tūkstošiem gadu zem šļūdoņa Ziemeļvidzemes mēles, ledāja un kušanas ūdeņu erozijai veidojot Burtnieka ezera ieplaku (www.daba.gov.lv). Pēc ledāja nokušanas nogāzi erodēja Burtnieka ezera viļņi, nodrošinot smilšakmens atsegumu pastāvīgu atjaunošanos. Vidusdevona Živetas stāva Burtnieku svītas smilšakmens atsegumi, satur fosilo zivju un bezžokļu atliekas, bet apsekojumu gaitā Burtnieka atsegumos tās netika konstatētas.

Smilšakmens atsegumi tuvējā apkārtņē ir sastopami arī Dambjupītes gravā tās kreisā krasta nogāzē 600 m uz DA no Burtnieku Vecās kapsētas un 230 m no DL “Burtnieka ezera pļavas” robežas, divi nelieli, blakus esoši atsegumi (lielākais no tie ar 3 m garu, 1,3 m dziļu un 1,3 m augstu nišu) Negurskas upītes kreisajā krastā 565 m no dabas lieguma robežas pretī „Selgām”, kā arī vēl divi atsegumi Eiķinupes labā krasta nogāzē pie Penču „Aizvējiem” – Velnakalna Velna pēdas avota atsegums un 90 m uz DRR no tā vēl viens neliels atsegums otra mazāka avota gultnē (Bikše, 2023).

1924.-1929. gadā, regulējot Salacu septiņu kilometru garā posmā lejpus tās iztekai no Burtnieka, 1928.-1929. gadā par aptuveni vienu metru tika pazemināts Burtnieka ūdens līmenis, izraisot atsegumu degradāciju – aizbiršanu un aizaugšanu, kas turpinās arī šobrīd (Cukurs, 1930, Glazačeva, 2004, Malta & Galenīks 1936). Pirms ūdens līmeņa pazemināšanās tā laika lielākajā un iespaidīgākajā Burtnieka smilšakmens atsegumā Kapu klintī bijusi arī šaura, līdz 2,2 m gara ala, kas tagad ir aizbirusi vai arī sagrūvusi, un pati klints ir bijusi aprakstīta ar daudziem seniem uzrakstiem (2.3.4.1., 2.3.4.2. att., Cukurs, 1930).

2.3.4.1. att. Kapu klints ar alu pirms ezera ūdens līmeņa pazemināšanas 1928.-1929. gadā – skats no ezera puses uz austrumiem, nezināma autora foto 1920. gadu sākumā vai vidū (Cukurs, 1930).

2.3.4.2. att. Burtnieka stāvkrasta D daļa ar Kapu klinti ezera ūdens līmeņa pazemināšanas sākumā 1928.gadā – skats no ezera puses uz Kapu klinti un tās uzrakstiem. A. Dambja foto 1933. gada vasarā (U. Suško privātkolekcija).

Iepriekšējā dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā ES nozīmes biotops 8220 Smilšakmens atsegumi ir attēlots vienā kopīgā poligonā kopā ar biotopu 9180 Nogāžu un gravu meži un atsevišķi atsegumi konkrētās vietās nav izdalīti (Latvijas Dabas fonds, 2005).

Pēc teritorijas apsekošanas 2024. gadā secināts, ka tajā sastopams ES nozīmes biotops **8220 Smilšakmens atsegumi** kopumā 11 poligonos Burtņieka DAA stāvkresta nogāzē posmā no Veco kapu DR malas līdz mācītājmuižai un „Ezermaļiem” (2.3.4.1., 2.3.4. 2. tab.). Četri atsegumi atrodas Veco kapu DR un R malā (18DO167_1, 18DO167_2, 18DO167_3, 18DO167_4), pirmie trīs no tiem klajā un saules apspīdētā vietā, bet ceturtais – ēnainā stāvkresta nogāzes mežā. Pārējie septiņi atsegumi atrodas ES nozīmes aizsargājamajā biotopā 9180* Nogāžu un gravu meži.

Visu dabas pieminekļi “Burtņieka smilšakmens atsegumi” konstatēto smilšakmens atsegumu biotopu poligonu kopējā platība ir 160,72 m² jeb 0,0161 ha un tie atbilst Latvijas īpaši aizsargājamajam biotopam „8.7. Smilšakmens atsegumi”. Četru lielāko atsegumu biotopa kvalitāte (stāvoklis) novērtēta kā laba (18DO167_1, 18DO167_2, 18DO167_3, 18DO167_5), trīs vidēji lielo atsegumu – kā vidēja (18DO167_4, 18DO167_6, 18DO167_7) un četru mazo atsegumu – kā zema (24US6_45, 24US6_46, 24US6_47, 24US6_48) (2.3.4.1. tab.).

DL “Burtņieka ezera pļavas” pilnībā ietilpst tikai četri mazākie atsegumi (18DO167_7, 24US6_45, 24US6_46, 24US6_47, 24US6_48), bet vēsturiskā Kapu klints (18DO167_2) un vēl viens atsegums (18DO167_6) tikai daļēji (36 % apmērā), bet pieci atsegumi (18DO167_1, 18DO167_3, 18DO167_4, 18DO167_5, 24US6_48), ieskaitot mūsdienās visizteiksmīgāko atsegumu Veco kapu ZR pusē pie dabas takas kāpnēm (18DO167_5), atrodas ārpus dabas lieguma 0,8-30,6 m attālumā no tā robežas.

Atsegumu platības ir robežās no 0,1 m² līdz 96,83 m² (2.3.4.1. tab.). Vislielākais smilšakmens atsegums (poligons 18DO167_2), kas ir senās Kapu klints pārpalikums, atrodas Veco kapu DR malā un tā garums ir 31 m, platums – 2 m, augstums – līdz 4 m un platība – 96,83 m². Tās augstums 1920.-1930. gados bija 6-7 m (2.3.4.1. att.). Otrs lielākais un šobrīd visizteiksmīgākais smilšakmens (18DO167_5) atsegums atrodas Veco kapu ZR pusē pie dabas takas kāpnēm un tā garums ir 18,5 m, augstums – 3,0 m un platība – 43,32 m² (2.3.4.3., 2.3.4.4. att.).

2.3.4.3. att. Kapu klints (18DO167_2) – skats no stāvkresta nogāzes lejasdaļas DAD virzienā uz atseguma D daļu (skatu punkta koord. 397526N/577459E), U.Suško foto 21.10.2024.

2.3.4.4. att. Smilšakmens atsegums (18DO167_5) Veco kapu ZR pusē – skats no dabas takas kāpnēm DAA virzienā uz atsegumu (skatu punkta koord. 397751N/577469E), U.Suško foto 12.10.2024.

Pieci vidēji lieli atsegumi ir daudz mazāki un to platība ir no 3,24 m² līdz 6,84 m² (2.3.4.1. tab.). Pārējie četri vismazākie atsegumi atrodas Burtņieka DAA stāvkresta nogāzes augšdaļā starp Vecajiem kapiem un mācītājmuižu („Ezermaļiem”) un to platība ir no 0,1 m² līdz 0,5 m² (2.3.4.1. tab.).

Smilšakmens atsegumu iežu struktūru veido pārsvarā viscaur irdens smalkgraudains smilšakmens, kas sacementēts ar māla cementu (2.1. pielikums). Tikai diviem (24US6_47, 24US6_46) tas ir vietām irdens un vietām ciets, bet vienam (24US6_45) – pārsvarā viscaur ciets.

Vairāki atsegumi (18DO167_4, 18DO167_7, 18DO167_2, 18DO167_3, 18DO167_5) ir salīdzinoši bagāti ar mikroeljefu veidojošajām struktūrām (plaisas, sīkas alas, iedobes).

Uz astoņiem atsegumiem tika konstatētas sūnas, ķērpju un/vai aļģes. Atsegumu sūnām visbagātākie atsegumi ir Kapu klints, 18DO167_2, kur tās veido aptuveni 40 % lielu segumu, kā arī divi citi atsegumi (18DO167_3, 18DO167_7), kur tās veido aptuveni 30 % lielu segumu (2.1. pielikums). Kopumā uz Burtņieka smilšakmens atsegumiem tika konstatētas 13 sūnu sugas, tostarp īpaši aizsargājamā gludā bartrāmija *Bartramia ithyphylla* (2.2. pielikums).

Uz Kapu klints nelielā daudzumā tika konstatēta atsegumiem raksturīgā traušlā pūslīšpārde *Cystopteris fragilis*.

Uz sešiem atsegumiem tika konstatēti sīkie ķērpji, uz Kapu klints nelielā daudzumā tikai konstatēti arī lielie ķērpji (3 % seguma). Uz 8 atsegumiem tika konstatētas arī aļģes (2.1. pielikums).

Virskārtas nogrūvumi tika novēroti desmit atsegumos 1-60 % apmērā, biogaroza sastopama tikai piecos no vienpadsmit atsegumiem (2.1. pielikums).

Lielākajai daļai atsegumu raksturīga R ekspozīcija, pa vienam atsegumam ir ar ZR (18DO167_4) un Z (18DO167_5) ekspozīciju. Tikai viens atsegums (18DO167_3) ir pilnībā atklāti saulains. Ievērojami atklāti saulaina (70 %) un vidēji noēnota (30 %) ir Kapu klints, bet atsegums uz D no kapu klints (18DO167_1) ir pārsvarā vidēji noēnots (70 %) un tikai nelielā mērā atklāti saulains (30 %). Izcērtot šo atsegumu priekšā saaugušās koku atvases, tie atkal kļūs pilnībā atklāti saulaini. Seši atsegumi ir pilnībā vidēji noēnoti, divi – gan vidēji, gan stipri noēnoti. Atsegumu dažādie apgaismojuma apstākļi rada labvēlīgi vidi daudzveidīgas atsegumu biotas pastāvēšanai.

Virsiem atsegumiem atrodas mežaudze – gan Vecie kapi ar vecu mežaudzi, gan ES nozīmes biotops 9180* Nogāžu un gravu meži”, kur nekas nav jāveic.

Kapu klints (18DO167_2) un tās tuvumā esošo atsegumu (18DO167_1, 18DO167_3) priekšā ap 2014.-2015. gadu tika izcirsti krūmi un tagad ir saaugušas to atvases. Kapu klints (18DO167_2) un trīs citu atsegumu (8DO167_1, 18DO167_3, 18DO167_6) priekšā esošos krūmus ieteicams izcirst. Savukārt divu citu atsegumu (18DO167_4, 24US6_47) priekšā esošie krūmi ir saglabājami (2.1. pielikums).

Antropogēnā ietekme novērota tikai četros no vienpadsmit Burtņieka atsegumiem – Kapu klintī (vidēji daudz skrāpējumi), kā arī atsegumos 18DO167_3 (maz skrāpējumu), 18DO167_4 (vidēji liels piemēsojums no kapu puses) un 18DO167_5 (nedaudz rakumi). Dīvos atsegumos novērojama lapsu ietekme un to izraktās alas, kas ir vērtējama pozitīvi, jo palīdz saglabāties atsegumiem.

Trijos (pārsvarā atklāti saulainajos) sastopamas bišu alas, bet putnu ligzdas sastopamas tikai divos atsegumos – Kapu klintī (krastu čurkstes *Riparia riparia*) un atsegumā 18DO167_5 (zivju dzenītis *Alcedo atthis*) (2.1. pielikums).

Atsegumos netika konstatētas fosilās atliekas. Arī invazīvās un ekspansīvās vaskulāro augu un sūnaugu sugas atsegumos netika konstatētas.

Atsegumu unikalitātes ziņā vērtīgākie (piecu punktu vērtējuma skalā ir ieguvuši trīs punktu) ir divi lielākie Burtņieka atsegumi – Kapu klints, (18DO167_2) un atsegums (18DO167_5) Veco kapu ZR pusē pie dabas takas kāpnēm, kas ir arī ainaviskuma ziņā vērtīgākais (piecu punktu vērtējuma skalā ir ieguvis četrus punktus) (2.1. pielikums).

Vislabākajā stāvoklī atrodas viens vidēji lielais atsegums (18DO167_3) un četri vismazākie atsegumi (24US6_48, 24US6_47, 24US6_46, 24US6_45), jo tiem netika novēroti mākslīgi bojājumi. Trīs atsegumi (18DO167_1, 18DO167_5, 18DO167_7) ir labā stāvoklī ar nelieliem

bojājumiem. Kapu klints (18DO167_2) ir vidējā stāvoklī ar bojājumiem (aizbiršana). Vislielākie bojājumi – aizbirums un pastāvīgs racējzvēru traucējums novēroti atsegumā 18DO167_4, kā arī pār šo atsegumu nelielos apjomos tiek izmesti kapu kopšanas atkritumi (2.1. pielikums).

Labākais kopējais novērtējums (22 punkti no 35 iespējamiem) ir šobrīd visizteiksmīgākajam atsegumam (18DO167_5) Veco kapu ZR pusē pie dabas takas kāpnēm. Otrs vērtīgākais atsegums (20 punkti) ir Kapu klints.

Smilšakmens atsegumi DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā ir ļoti nozīmīga, ainaviski vērtīga un dabas tūrisma svarīga, īpaši šai apkārtnē raksturīga dabas daudzveidības daļa. Tie ir Latvijā vienīgie smilšakmens atsegumi, kas veidojušies ezera viļņu erozijas rezultātā.

Labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanas prasības

Pie Kapu klints (18DO167_2) un tai blakus esošajiem atsegumiem (18DO167_1, 18DO167_3) nepieciešams izcirst atseguma priekšā saaugušās krūmu atvases.

Kapu klints (18DO167_2) un vēl 7 atsegumu (18DO167_1, 24US6_48, 18DO167_6, 24US6_47, 18DO167_7, 24US6_46, 24US6_45) pakājē un malās nepieciešams veikt vismaz 50 % aizbirušā grunts materiāla izvākšanu.

Pie atseguma 18DO167_4 nepieciešams savākt atkritumus (īpaši nogāzes pakājē) un novērst to izmešanas turpināšanu.

Pie atseguma 18DO167_5 nepieciešams turpināt dabas takas uzturēšanu.

Vēlams pagarināt esošo Burtnieka stāvkrasta dabas taku līdz Burtnieku mācītājmuižai un baznīcai, nodrošinot arī pārējo smilšakmens atsegumu, kā arī avoksnāju un stāvkrasta nogāzes un tā sāngravu ar nogāzes mežu apskati.

Lai sekmētu smilšakmens atsegumu ģeoloģisko un bioloģiskās daudzveidības vērtību labvēlīgu aizsardzības stāvokli, vēlams paplašināt dabas liegumu, iekļaujot tajā Dambjupītes gravu līdz Dambju dižozolam un Dambjupītes bērzam.

Dabas pieminekļi "Burtnieka smilšakmens atsegumi" un DL "Burtnieka ezera pļavas" konstatētie smilšakmens atsegumu biotopi

Nr. p.k.	ES biotopa kods	ES biotopa nosaukums	Poligona nr., biotopa kvalitāte	Atseguma sākuma un beigu koordinātes (LKS-92)	Atseguma platība (m ²)	Atseguma garums/ platums (m)	Atseguma augstums (m)	Atrašanās DL „Burtnieka ezera pļavas”	Piezīmes
1.	8220	Smilšakmens atsegumi	18DO167_1 laba kvalitāte	397500,7N; 577451,7E 397504,2N; 577452,5E	3,24	3,6/0,5	1,2	nē	Veco kapu DR malā vēsturiskās Kapu klints D malā 0,8 m attālumā no dabas lieguma robežas.
2.	8220	Smilšakmens atsegumi	18DO167_2 laba kvalitāte	397511,4N; 577453,4E 397542,1N; 577458,3E	96,83	31/2	4	daļēji (36 %)	Vēsturiskā Kapu klints, atrodas Veco kapu DR malā D malā uz dabas lieguma robežas.
3.	8220	Smilšakmens atsegumi	18DO167_3 laba kvalitāte.	397557N; 577462E 397560N; 577462,6E	2,18	2,8/0,6	1,1	nē	Veco kapu DR malā vēsturiskās Kapu klints Z malā 5,2 m attālumā no dabas lieguma robežas.
4.	8220	Smilšakmens atsegumi	18DO167_4 vidēja kvalitāte	397605N, 577473,3E 397608N, 577474E	3,96	1,8/1,5	3,0	nē	Veco kapu R malā vēsturiskās Kapu klints Z pusē 15 m no attālumā dabas lieguma robežas.
5.	8220	Smilšakmens atsegumi	18DO167_5 laba kvalitāte	397737N; 577463,7E 397741,6N; 577489,2E	43,32	18,5/0	3,0	nē	Veco kapu ZR pusē 4,8 -30,6 m attālumā no dabas lieguma robežas.
6.	8220	Smilšakmens atsegumi	24US6_48 zema kvalitāte	397791N; 577456E 397792N; 577456E	0,3	1,0/0	0,35	nē	Veco kapu ZR pusē un sausās sāngravas D pusē 3,3 m attālumā no dabas lieguma robežas.
7.	8220	Smilšakmens atsegumi	18DO167_6 vidēja kvalitāte	397772,3N; 577460E 397778,2N; 577458,9E	6,84	6,0/1,0	1,5	daļēji (36 %)	Veco kapu ZR pusē un sausās sāngravas D pusē uz dabas lieguma robežas.
8.	8220	Smilšakmens atsegumi	24US6_47 zema kvalitāte	397791N; 577456E 397792N; 577456E	0,14	0,7/0	0,35	jā	Veco kapu ZR pusē un sausās sāngravas D pusē.
9.	8220	Smilšakmens atsegumi	18DO167_7 vidēja kvalitāte	397772,3N; 577460E 397778,2N; 577458,9E	3,31	4,2/0,4	1,1	jā	Veco kapu ZR un sausās sāngravas Z pusē.
10.	8220	Smilšakmens atsegumi	24US6_46 zema kvalitāte	398059N; 577394E 398061N; 577394E	0,5	1,8/0	0,3	jā	Pie mācītājmuižas „Ezermaļu” un senās ezera takas D malā.
11.	8220	Smilšakmens atsegumi	24US6_45 zema kvalitāte	398068N; 577392E 398069N; 577392E	0,1	0,5/0	0,2	jā	Pie mācītājmuižas „Ezermaļu” un senās ezera takas D malā.

2.3.5. Tekošu saldūdeņu biotopi

DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā esošo saldūdeņu pētījumi pārsvarā veikti pirmā DA plāna izstrādes laikā, kā arī 2018. gadā “Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā”. Daudz pētījumu veikts Burtnieka ezera daļās, kas neietilpst DL robežās. Virszemes ūdeņu monitoringu divās ezera stacijās (ezera vidusdaļā un pie Salacas iztekas) kopš 2003. gada veic LVĢMC. No 1981. līdz 2001. gadam dažādus pētījumus Burtnieka ezerā veikusi LU Bioloģijas institūta Hidrobioloģijas laboratorija, kā arī 2013. gadā detalizētu ezera izpēti veicis Vides risinājumu institūts (VRI, 2015).

Informācija par DL aizsargājamo un reto ūdens bezmugurkaulnieku sugu faunu ir iegūta no DAP dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols", Natura 2000 datubāzes (<http://natura2000.eea.europa.eu>), kā arī apsekojot teritoriju 2024. gada 4. un 6. jūnijā. Briedes, Sedas, Burtnieka ezera piekrastes un Sedas vecupju biotiskās un abiotiskās vides raksturojums veikts, ejot gar ūdenstilpju krastiem, veikta fotofiksācija. Briedē un Sedā ar hidrobioloģisko tīkliņu ievākti ūdens bezmugurkaulnieki un noteikti lauka apstākļos.

DL “Burtnieka ezera pļavas” saldūdens biotopos vai to tuvumā sastopamas 2 ES Direktīvas un 1 cita īpaši aizsargājama suga. No pieejamās informācijas DL teritorijā pie Briedes upes ietekas, veicot Natura 2000 bezmugurkaulnieku monitoringu, 2017. gadā konstatēta spilgtā purvspāre *Leucorrhinia pectoralis* (EP direktīva 92/43/EEC, īpaši aizsargājama suga - 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396), bet Briedes un Eiķinupes grīvās ir lielās dižmakstenes *Sembris phalaenoides* (īpaši aizsargājama suga - 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396, LSG 1998. 4. kategorija) atradnes. *L. pectoralis* konstatēta arī 2024. gada 3. un 4. jūnijā starp Sedas grīvu un peldvietu, savukārt DL teritorijā otrpus Silzemnieku polderi norobežojušam ceļam konstatēta resnvēdera purvspāre *L. caudalis* (EP direktīva 92/43/EEC, īpaši aizsargājama suga - 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396).

Pēc “Dabas aizsardzības plāna dabas liegumam “Burtnieka ezera pļavas” laika posmam no 2005. gada līdz 2015. gadam” pieejamās informācijas teritorijā konstatēti piemēroti saldūdens biotopi platajai airvabolei *Dytiscus latissimus* (EP direktīva 92/43/EEC, 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396, LSG 1998. 3. kategorija), divjoslu airvabolei *Graphoderus bilineatus* (EP direktīva 92/43/EEC, 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396), sīkspārei *Nehalennia speciosa* (2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396, LSG 1998. 2. kategorija), strautspārei *Cordulegaster boltonii* (2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396, LSG 1998. 2. kategorija) un raibgalvas purvspārei *Leucorrhinia albifrons* (EP direktīva 92/43/EEC, 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396). Pēc DL teritorijas apsekošanas 2024. gada jūnijā secināts, ka visticamāk DL teritorijā sīkspāre *N. speciosa* un strautspāre *C. boltonii* nav sastopamas, jo piemēroti biotopi šīm sugām netika konstatēti.

Briede

Pēc ES Kohēzijas fonda projekta “Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā” inventarizācijas anketas, Briedes upes grīva ES nozīmes biotopa 3260 “Upju straujtecēs un dabiski upju posmi” 2. variantam (visas dabiskās upes un upju posmi, kuros vidējais straumes ātrums ir mazāks par 0,2 m/s), ko apstiprināja posma apsekošana dabā 2024. gada 6. jūnijā (2.3.3.1. att.).

2.3.3.1. attēls Skats uz Briedes upi no labā krasta DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā 2024. gada 6. jūnijā (Foto: D. Ozoliņš)

2.3.3.2. attēls Sedas upes kreisais krasts robežā ar DL “Burtnieka ezera pļavas” teritoriju 2024. gada 6. jūnijā (Foto: D. Ozoliņš)

Briedes biotopa kvalitāte ir laba gan pēc ES biotopu inventarizācijas anketu rezultātiem, kā arī pēc LVĢMC virszemes ūdeņu monitoringa datiem Briedes grīvā ir laba ekoloģiskā kvalitāte, kas atbilst ES ŪSD prasībām (LVĢMC, 2021). Upes aizaugums apsekošanas laikā ap 5 %. No helofītiem sastopamas upes kosas *Equisetum fluviatile*, peldošās ūdenszāles *Glyceria fluitans*, vienkāršās ežgalvītes *Sparganium emersum* un grīšļi *Carex* sp.. No nimfeīdiem sastopamas dzeltenās lēpes *Nuphar lutea*, sniegbaltās ūdensrozes *Nymphaea candida* un parastās mazlēpes *Hydrocharis morsus-ranae*. No elodeīdiem konstatētas Kanādas elodejas *Elodea canadensis*. Ar hidrobioloģisko tīkliņu ievāktu bezmugurkaulnieku paraugos konstatētas dīķmaksteņu dzimtas makstenes *Anabolia nervosa*, ūdens ezelīši *Asellus aquaticus*, trīsuļodu Chironomidae kāpuri, skorpionblaktis *Nepa cinerea* un parastās bitīnijas *Bithynia tentaculata*.

Seda

Sedas grīva atbilst ES nozīmes biotopa 3260 “Upju straujtecēs un dabiski upju posmi” 2. variantam. DL teritorijā ietilpst Sedas grīvas kreisais krasts, bet labais krasts un lielākā daļa upes ietilpst DL “Vidusburtnieks”, ar ko robežojas DL “Burtnieka ezera pļavas”. Pēc projekta “Dabas skaitīšana” anketas informācijas biotops ir labas kvalitātes, ko apstiprināja arī Sedas posma apsekošana 2024. gada 6. jūnijā (2.3.3.2. att.).

Sedas grīvā konstatētas 11 makrofītu sugas, kā arī pēc LVĢMC virszemes ūdeņu monitoringa datiem Sedas grīvā ir labs ūdens ekoloģiskais stāvoklis (LVĢMC, 2021). Upes aizaugums apsekošanas laikā ap 10 %. No helofītiem sastopamas upes kosas *Equisetum fluviatile*, lielās ežgalvītes *Sparganium erectum* un krasta grīšļi *Carex riparia*. No nimfeīdiem sastopamas dzeltenās lēpes *Nuphar lutea*, parastās mazlēpes *Hydrocharis morsus-ranae* un peldošās glīvenes *Potamogeton natans*. Ar hidrobioloģisko tīkliņu ievāktu bezmugurkaulnieku paraugos konstatētas dīķmaksteņu dzimtas Limnephilidae makstenes, peldblaktis Corixidae un skorpionblaktis *Nepa cinerea*.

Briede un Seda ir labā kvalitātē gan pēc ES Biotopu direktīvas prasībām, gan arī abu upju ekoloģiskais stāvoklis pēc ŪSD prasībām ir uzlabojies kopš 2015. gada, kad abās upēs tas bija slikts. Briedē un Sedā identificēti gan punktveida, gan difūzā piesārņojuma avoti, tāpēc jāseko līdz LVĢMC veiktā monitoringa datiem. Abu upju aizaugums ir neliels, jo nepārsniedz 30 %.

Labvēlīgs aizsardzības stāvoklis tiks nodrošināts, saglabājot šī brīža Briedes, Sedas un tās vecupju biotopu un ekoloģisko kvalitāti. Jāņem vērā, ka DL teritorijā atrodas upju lejteces, bet biotopu un ekoloģisko stāvokli veido procesi visā sateces baseinā.

Pārējās DL esošās upes nav uzskatāmas par ES nozīmes biotopiem (Eiķīnupe, Smiltsvēveru upīte u.c.), jo DL teritorijā dominē lēnteces, kas padomju laikā ir iztaisnotas.

Eiķīnupe, Smiltsvērupīte un Aunupīte ir iztaisnotas pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados un līdz mūsdienām nav dabiskojušās. Vairāk vai mazāk dabiski ir šo upju grīvu posmi, tomēr to individuālā platība ir mazāka par 0,1 ha, tādēļ šo upju grīvas nav uzskatāmas par ES nozīmes biotopiem. Dūres lejteci ietekmē mākslīgais uzpludinājums Dūres ezers, kā arī dabiskā posma platība lejpus aizsprosta ir mazāka par 0,1 ha un tas neatbilst ES nozīmes biotopa minimālajām prasībām.

2.3.6. Stāvošu saldūdeņu biotopi

DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā esošo saldūdeņu un bezmugurkaulnieku pētījumi pārsvarā veikti pirmā DL plāna izstrādes laikā, kā arī 2018. gadā “Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā”. Daudz pētījumu veikts Burtnieka ezera daļās, kas neietilpst DL robežās. Virszemes ūdeņu monitoringu divās ezera stacijās (ezera vidusdaļā un pie Salacas iztekas) kopš 2003. gada veic LVĢMC. No 1981. līdz 2001. gadam dažādus pētījumus Burtnieka ezerā veikusi LU Bioloģijas institūta Hidrobioloģijas laboratorija, kā arī 2013. gadā detalizētu ezera izpēti veicis Vides risinājumu institūts (VRI, 2015).

Ezera piekraste un vecupes ir grūti pieejamas. Lielu daļu pārējās DL teritorijas aizņem applūstoši zālāji. Burtnieka ezera piekraste daudzviet ir aizaugusi ar parastajām niedrēm *Phragmites australis*. DL teritorija Briedes grīvas tuvumā arī ir grūti pieejama, krastos ir blīvas niedru audzes un krūmājs.

DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā ietilpst arī atsevišķi Burtnieka ezera litorāles posmi, kas atbilst ES nozīmes biotopa tipa 3150 “Eitrofi ezeri ar ieģrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju” 2. variantam “Brūnūdens ezeri ar daudzveidīgu augāju”, bet 3 vecupes Sedas grīvā atbilst biotopa 3150 “Eitrofi ezeri ar ieģrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju” 3. variantam “Vecupes (vecupju un attekas izcelmes ezeri) ar daudzveidīgu, eitrofiem ezeriem raksturīgu augāju”.

Burtnieka ezera platība ir 4000 ha, vidējais dziļums 2 m, bet maksimālais dziļums 3 m. DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā ietilpst atsevišķi līči pie Briedes upes grīvas, Burtnieku ciema, kā arī lieguma ZA daļā - pa labi no Silzemnieku pludmales. Projekta “Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā” ietvaros Burtnieka ezers apsekots 2018. gada 4. augustā, biotopa kvalitāte vērtējama kā vidēja. Apsekojuma laikā Burtnieka ezerā konstatētas 23 makrofītu sugas un izmērīta ūdens caurredzamība ar Seki disku - 0,5 m (DDPS “Ozols”). Līdzīgi rezultāti iegūti arī VRI veiktajā pētījumā 2013. gadā, kad Seki dziļums variēja no 0,4 m vasarā līdz 0,7 m rudenī. Pēc pētījuma 2013. gadā Burtnieka ezers raksturots kā hipereitrofs, par ko liecina augstās barības vielu koncentrācijas ūdenī. Galvenie eitrofikāciju veicinošie faktori ir barības vielu ieplūde no sateces baseina LVĢMC veiktajā monitoringā, kā arī sedimentu resuspensija ūdenī, ko veicina lielais karpveidīgo zivju daudzums ezerā (VRI, 2015). Pēc ES Kohēzijas fonda projekta “Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā” inventarizācijas anketas, Burtnieka ezers atbilst ES nozīmes biotopa 3150 “Eitrofi ezeri ar ieģrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju” 2. variantam “Brūnūdens ezeri ar daudzveidīgu augāju” un biotopa kvalitāte vērtējama kā vidēja. DL teritorijā ezera platība ir neliela, tāpēc 2024. gada 6. jūnijā Burtnieka ezers apsekots atsevišķās vietās no krasta (6. attēls).

6. attēls Skats uz Burtnieka ezeru DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā 2024. gada 6. jūnijā (Foto: D. Ozoliņš)

7. attēls Sedas vecupe DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā 2024. gada 6. jūnijā (Foto: D. Ozoliņš)

Sedas grīvas kreisajā pusē DL teritorijā atrodas 4 vecupes, kas atbilst biotopa 3150 “Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju” 3. variantam “Vecupes (vecupju un attekų izceslmes ezeri) ar daudzveidīgu, eitrofiem ezeriem raksturīgo augāju. Vecupēs kosntatētas vairakas makrofītu sugas: helofītu joslā – parastā niedre *Phragmites australis*, dižmeldru grīslis *Carex pseudocyperus*, krastmalas grīslis *Carex acutiformis*; nimfēdu joslā – dzeltenās lēpes *Nuphar lutea* un sniegbaltās ūdensrozes *Nymphaea candida*; elodeīdu joslā – spožās glīvenes *Potamogeton lucens*. Vecupju aizaugums 80 %, ko 30 % sastāda helofīti, 40 nimfēdi, bet 10% elodeīdi (7. attēls). Vecupēm aizpildīta ES nozīmes ūdeņu biotopu inventarizācijas anketa un piešķirts poligona numurs 24DO153_1-3.

Izzūstošās Briedes vecupes un vecupes, kuru platība ir mazāka par 0,1 ha nav uzskatāmas par ES nozīmes īpaši aizsargājamiem biotopiem (Sniedze Kretalova, 2013 grām. Auniņš, 2013).

Burtnieka ezeru negatīvi ietekmē biogēnu ieplūde no ezerā ietekošajām upēm (lauksaimniecības zemēm sateces baseinā) un, iespējams, notekūdeņu piesārņojums no Ausekļa vidusskolas, Burtnieka un Matīšu ciemiem, kur rekomendēts periodisks notekūdeņu attīrīšanas iekārtu darbības monitorings (LVGMC, 2021). Galvenie eutrofikāciju veicinošie faktori ir barības vielu ieplūde no sateces baseina, kā arī sedimentu resuspensija ūdenī, ko veicina lielais karpveidīgo zivju daudzums ezerā (VRI, 2015). Būtiskākā problēma ir ezera vēsturiskais piesārņojums, ko veicinājuši daudz faktori, t.sk., saimnieciskā darbība sateces baseinā un ezera ūdens līmeņa pazemināšana.

Sedas vecupju kvalitāte ir laba un to nodrošina ūdens apmaiņa ar ezeru un Sedas upi palu laikā. Vecupes ir salīdzinoši aizaugušas, tomēr jāņem vērā, ka tās ir sekas un mijiedarbībā ar bagātīgo augāju nodrošina dzīvotnes daudzām ūdens bezmugurkaulnieku sugām.

2017. gadā sagatavotajā dokumentā “Natura 2000 nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma no 2018. līdz 2030. gadam”. DL “Burtnieka ezera pļavas” ir norādītas apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes:

- Ezera piekrastes pļavu un tām piegulošās ezera seklūdens zonas atbrīvošana no monodominantā niedrāju apauguma – mozaīkveida augāja veidošana un tāda hidroloģiskā režīma (īpaši palu) uzturēšana un atjaunošana, kas nepieciešama ķikuta un pļavu bridējputnu dzīvotnes un zālāju biotopu labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai;
- Vecupju funkcionalitātes nodrošināšana.

Labvēlīgs aizsardzības stāvoklis tiks nodrošināts, saglabājot šī brīža Sedas vecupju biotopu un ekoloģisko kvalitāti.

Jāņem vērā, ka DL teritorijā atrodas tikai nelieli Burtnieka ezera līči, bet biotopu un ekoloģisko stāvokli veido procesi visā ezerā un tā sateces baseinā.

DL teritorijas ietvaros nepieciešama ekspansīvo niedru audžu pļaušana, kas daļēji aizņēmušas arī zālāju platības.

2.4. Sugas

2.4.1. Augi, ķērpji un sēnes

Lielākā daļa konstatēto īpaši aizsargājamo un reto sēņu, ķērpju, sūnaugu un vaskulāro augu sugu saistītas ar meža biotopiem, tomēr nozīmīgi ir arī atsegumi un citas dzīvotnes, kas neatbilst ES nozīmes biotopa statusam (piemēram, meža ceļš).

Konstatētas 8 īpaši aizsargājamas sugas, tai skaitā, trīs šo sugu aizsardzībai var veidot mikroliegumus, kā arī 6 Latvijas Sarkanajā grāmatā iekļautas sugas. Atzīmētas arī konstatētās dabisko meža biotopu indikatorsugas un speciālās biotopo sugas, kā arī citas Latvijā reti sastopamas sugas (2.4.1.1. tabula).

Jāpiezīmē, ka 10 konstatēto īpaši aizsargājamo un reto sugu atradnes ir ārpus DL “Burtnieka ezera pļavas” tiešā lieguma robežas tuvumā. Lai sekmēti šo atradņu saglabāšanos, tās iekļaujamās DL teritorijā.

Retākās no konstatētajām sugām ir Krimas divzobe (Latvijā šobrīd zināmas tikai divas atradnes), zobainā īslaicīte (Latvijā šobrīd zināmas aptuveni 15 atradnes), Vondrāčeka fosombronija (Latvijā šobrīd zināmas aptuveni 30 atradnes), Hellera ķīļlapīte, lielā raganzālīte un mājīgā knīdija.

1992. gada 21. maija Padomes Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un flora (Biotopu direktīvas) direktīvas II un IV pielikuma sūnaugu un vaskulāro augu sugas apsekotajā teritorijā netika konstatētas.

DL “Burtnieka ezera pļavas” smilšakmens atsegumos konstatēta ļoti retas un aizsargājamas sūnaugu sugas gludās bartrāmijas *Bartramia ithyphylla* atradne 10 cm² platībā (2.4.1.1. att.).

2.4.1.1. attēls. Gludā bartrāmija *Bartramia ithyphylla* uz Kapu klints Burtnieka DAA stāvkrasta nogāzē (skatu punkta koord. 397526N/577456E), L. Strazdiņas foto 21.10.2024.

2.4.1.1. tabula

DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā tuvākās apsektotās apkārtnes mežos konstatētās retās un aizsargājamās sēņu, ķērpju, sūnaugu un vaskulāro augu sugas

Nosaukums	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas sastopamība Latvijā	Sugas sastopamība DL Burtnieka ezera pļavas un tā apsektotajā apkārtne	Esošās un potenciālās ietekmes
Sēnes					
Ozolu melnkausene <i>Bulgaria inquinans</i>	-	-	Pareti lapu koku un jauktos mežos uz atmirušas koksnes, galvenokārt uz ozola kritālām	Ļoti reti priežu- ozolu mežā (24LS126_3) Radziņmeža DR daļā uz ozola kritālas	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> atmirušas koksnes izvākšana
Ķērpji					
Pumpurainā akrokordija <i>Acrocordia gemmata</i>	-	DMB IS	Reti platlapju mežos uz ozoliem, kļavām, liepām, gobām	Burtnieka DAA stāvkrasta nogāžu mežā (24LS126_2) uz lapu koku mizas	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> nav konstatētas
Sarkanā bacīdija <i>Bacidia rubella</i>	ĪA	DMB IS	Diezgan bieži uz lapkoku mizas, galvenokārt uz apsēm un liepām	Burtnieka DAA stāvkrasta nogāžu mežā (24LS126_2) uz lapu koku mizas	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> nav konstatētas
Sūnaugi					
Hellera ķīļlapīte <i>Crossocalyx hellerianus</i> (<i>Anastrophyllum hellerianum</i>)	ĪA, MIK	DMB SBS	Reti, galvenokārt austrumdaļā, kā arī Kurzemes centrālajā daļā, ļoti reti piejūrā un Zemgalē, tikai uz atmirušas koksnes, uz egles un priedes kritālām, retāk uz apšu vai melnalkšņa kritālām	Ļoti reti priežu-ozolu mežā (24LS126_3) Radziņmeža DR daļā uz priedes kritālas	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> atmirušas koksnes izvākšana
Zobainā īslaicīte <i>Ephemerum serratum</i>	ĪA	LSG	Latvijā zināmas aptuveni 15 atradnes uz māla meža ceļiem, ezeru vai dīķu tuvumā, ganībās, arumos vai apdzīvotās vietās	Ļoti reti uz augsnes izdangāta meža ceļa malā pie priežu meža malas Radziņmeža DRR malā blakus lieguma robežai starp Tēvplaviņu un Cāļteku	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> izmīdīšana un ceļa pārveidošana
Vondrāčeka fosombronija <i>Fossombronina wondraczekii</i>	-	LSG	Latvijā zināmas aptuveni 30 atradnes mitrās, applūstošās, traucētās, atklātās vietās uz smilšainas augsnes	Ļoti reti uz augsnes izdangāta meža ceļa malā pie priežu meža malas Radziņmeža DRR malā blakus lieguma robežai starp Tēvplaviņu un Cāļteku	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> izmīdīšana un ceļa pārveidošana

Tievā gludlape <i>Homalia trichomanoides</i>	-	DMB IS	Samērā bieži platlapju mežos, uz koka stumbra, pamatnes, akmeņiem	Reti priežu-ozolu mežā (24LS126_4) Radziņmeža R daļā un Burtnieka DAA stāvkrausta nogāžu mežā (24LS126_2) uz lapu koku mizas	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> nav konstatētas
Krimas divzobe <i>Orthodicranum tauricum</i> (<i>Dicranum tauricum</i>)	-	-	Ļoti reta suga, Latvijā zināmas tikai divas atradnes (otra – Gaujas Nacionālajā parkā), bioloģiski vecos mistrotos mežos uz lielas dimensijas kritālām	Ļoti reti priežu-ozolu mežā (24LS126_3) Radziņmeža DR daļā uz ozola kritālas	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> atmirušās koksnes izvākšana
Uzpūstā smaillape <i>Lophozia ventricosa</i>	-	DMB SBS	Reti. Bioloģiski vecos mežos uz atmirušās koksnes un koku saknēm	Ļoti reti priežu-ozolu mežā (24LS126_3) Radziņmeža DR daļā uz priedes kritālas	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> atmirušās koksnes izvākšana
Līklapu novellija <i>Nowellia curvifolia</i>	-	DMB IS	Bieži, visā Latvijā, skuju koku un mistrotos mežos uz egļu un priežu kritālām	Reti priežu-ozolu mežā (24LS126_3) Radziņmeža DR daļā uz priedes kritālas	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> atmirušās koksnes izvākšana
Rudens džeimsonīte <i>Syzygiella autumnalis</i> (<i>Jamesoniella autumnalis</i>)	-	DMB IS	Nereti. Mitros jauktos mežos uz trupošas koksnes	Reti priežu-ozolu mežā (24LS126_3) Radziņmeža DR daļā uz priedes kritālas	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> atmirušās koksnes izvākšana
Hībenera ričija <i>Riccia huebeneriana</i>	ĪA	-	Ļoti reta, zināmas aptuveni piecas atradnes, Vidzemē pēdējo reizi konstatēta 1914. gadā	Ļoti reti uz augsnes izdangāta meža ceļa malā pie priežu meža malas Radziņmeža DRR malā blakus lieguma robežai starp Tēvplaviņu un Cāļteku	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> izmīdīšana un ceļa pārveidošana
Vaskulārie augi					
Lielā raganzālīte <i>Circaea lutetiana</i>	ĪA, MIK	LSG, DMB	Nevienmērīgi un reti izplatīta. Pārsvārā upju ielejās un vecos platlapju mežos	Burtnieka DAA stāvkrausta nogāžu mežā (24LS126_2) Veco kapu ZR pusē	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> izmīdīšana
Mānīgā knīdija <i>Cnidium dubium</i>	ĪA, MIK	LSG	Latvijā reti un nevienmērīgi. Mitrās pļavās, skrajos pieupju krūmājos un mežos	Sekundāri bērzu meži aizaugušo zālāju vietā, priežu meža mala gar veco meža ceļu, kā arī priežu-ozolu mežs (24LS126_3) Radziņmeža DR un R malā, kā arī sekundārs bērzu mežs pie Sedas ietekas	<i>Esošās ietekmes:</i> pārmērīgs noņojums <i>Potenciālās ietekmes:</i> izmīdīšana
Smaržīgā naktsvijole <i>Platanthera bifolia</i>	ĪA	LSG	Latvijā diezgan bieži mežos, mežmalās, pļavās, krūmājos un pārejas purvos	Ļoti reti priežu-ozolu mežā (24LS126_4) Radziņmeža R daļā	<i>Esošās ietekmes:</i> nav konstatētas <i>Potenciālās ietekmes:</i> nav konstatētas
Žaļziedu	ĪA	LSG	Latvijā diezgan bieži	Ļoti reti Burtnieka DAA	<i>Esošās ietekmes:</i> nav

naktsvijole <i>Platanthera chlorantha</i>			pļavās, mežmalās un krūmājos, biežāk valsts austrumu daļā	stāvkrasta nogāzes pakājē pie Vecajiem kapiem	konstatētas Potenciālās ietekmes: izmēģināšana
Parastā strauspārde <i>Matteuccia struthiopteris</i>	-	DMB IS	Retumis visā Latvijā. Mitros un auglīgos mežos un krūmājos, īpaši pieupju gravās un krastmalās	Reti Burtnieka DAA stāvkrasta nogāžu mežā (9180*, 24LS126_2) Veco kapu ZR pusē un „Lezdkalnu” D pusē	Esošās ietekmes: nav konstatētas Potenciālās ietekmes: nav konstatētas

Saīsinājumi: ĪA – Īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 627, 2004); MIK – Mikrolieguma suga (MK noteikumi Nr. 940, 2012); LSG – Latvijas Sarkanās grāmatas suga, norādīta kategorija (Andrušaitis, 1998; Āboliņa, 1994); DMB IS/SBS – Dabisko meža biotopu indikatorsugas un speciālās biotopu sugas (Ek., Suško & Auziņš, 1998, Auniņš (red.), 2013).

2.4.2. Bezmugurkaulnieki

Dati par Silzemnieku poldera (turpmāk tekstā – polderis) un DL īpaši aizsargājamiem un citādi vērtīgiem bezmugurkaulniekiem tika ievākti DL dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros, veicot DL un poldera teritorijas apsekojumus 2024. gada lauka pētījumu sezonā. Apsekojumus dabā veica DAP sertificēti bezmugurkaulnieku eksperti Dāvis Ozoliņš (eksperta sertifikāta numurs 153, derīgs līdz 03.10.2029.) un Dmitrijs Teļnovs. DL teritorijā tika apsekotas zināmās un potenciālās bezmugurkaulnieku atradnes un dzīvotnes. Apsekošanas laika apstākļi un diennakts režīms tika pielāgoti konkrēto bezmugurkaulnieku sugu ekoloģiskajām prasībām un to aktivitātes fenoloģiskajiem aspektiem un kopumā bija labvēlīgs lauku pētījumu veikšanai.

Apsekošanas laikā tika izmantotas dažādas, t.sk. standartizētas, īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu konstatēšanas metodes: atradņu un dzīvotņu vizuālā apsekošana, augšnes lamatas, saldūdens (murdveida) lamatas, barības augu atradņu meklēšana un vizuālā apsekošana, pļaušana ar entomoloģisko tīkliņu (sauszemē), darbs ar ūdens tīkliņu, augšnes u.c. substrāta paraugu sijāšana.

Tika sagatavots saraksts ar 2005.g. DL dabas aizsardzības plānā minēto īpaši aizsargājamo un citādi vērtīgo bezmugurkaulnieku sugu atradnēm. Pēc pieejama kartogrāfiskā materiāla izpētīta Eiropas nozīmes aizsargājamo biotopu sastopamība DL un polderī. Kamerāli tika izstrādāti maršruti izvēlēto teritoriju apsekošanai un vietas lamatu izvietojumam, kas nepieciešamības gadījumā koriģēti dabā pēc situācijas. Apsekošana veikta ar kājām un izmantojot laivu. Lauku darbi veikti balstoties uz bezmugurkaulnieku monitoringa metodiku Natura 2000 teritorijās (Balalaikins 2020) un bezmugurkaulnieku fona monitoringa metodiku (Valainis u.c. 2009), atsevišķos gadījumos tika pielietotas citas standartizētās bezmugurkaulnieku ievākšanas metodikas.

Nemot vērā dabas lieguma teritorijā konstatēto biotopu izplatību DL un polderī, atlasītas teritorijas, kurās konkrētu īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu sastopamība ir iespējama un veikta šo teritoriju apsekošana. Sugu atradņu vietu koordināšu noteikšanai ir izmantota GPS navigācijas programmatūra Simple GPS Display mobilajā telefonā.

Kopumā DL teritorijā konstatētas sešas īpaši aizsargājamas un citādi vērtīgas bezmugurkaulnieku sugas.

2024. gadā pirmoreiz DL teritorijā konstatēta līdz šim prognozēta (Salmiņa 2005) suga zirgskābeņu zilenītis (lielais skābeņu zeltainītis) *Lycena dispar*. Tā ir iekļauta EP direktīvas 92/43/EEC II un IX pielikumos un 2000. gada 14. novembra MK noteikumos Nr. 396). Sugas pieaugušais indivīds konstatēts Eiķinupes palienē pie DL robežām, bet novērojuma brīdī atradies ārpus DL robežām (tomēr noteikti suga sastopamā nelielā skaitā arī DL teritorijā). Sugas populācija atbilstoši metodikai tiek vērtēta ka niecīga.

DL ir apstiprināta 1998.g. izdevuma Latvijas Sarkanajā grāmatā iekļautas sugas krastu medniekzirneklis (*Dolomedes plantarius*) sastopamība, kura DL bija zināma arī iepriekš (Salmiņa 2005). Šī suga apdzīvo nelielus stāvošos ūdeņus un ir sastopama, domājams, gar visu Burtņieka ezera piekrasti piemērotajās dzīvotnēs, veidojot indivīdiem bagātu populāciju. Pūkainais īsspārnis (*Emus hirtus*), kas arī iekļauts 1998.g. izdevuma Latvijas Sarkanajā grāmatā, DL teritorijā 2024. gadā konstatēts pirmoreiz. Šī suga seko lieliem zālēdājiem un nelielā skaitā var būt sastopama piemērotajās dzīvotnēs ganībā DL teritorijā.

DL “Burtņieka ezera pļavas” saldūdens biotopos vai to tuvumā sastopamas 2 ES Direktīvas un 1 cita īpaši aizsargājama suga. No pieejamās informācijas DL teritorijā pie Briedes upes ietekas, veicot Natura 2000 bezmugurkaulnieku monitoringu, 2017. gadā konstatēta spilgtā purvspāre (*Leucorrhinia pectoralis*) (EP direktīva 92/43/EEC, īpaši aizsargājama suga – 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396), bet Briedes un Eiķinupes grīvās ir lielās dižmakstenes (*Semblis phalaenoides*) (īpaši aizsargājama suga – 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396, LSG 1998. 4. kategorija) atradnes. Spilgtā purvspāre konstatēta arī 2024. gada 3. un 4. jūnijā starp Sedas grīvu un peldvietu, savukārt DL teritorijā otrpus Silzemnieku polderim konstatēta resnvēdera purvspāre (*Leucorrhinia caudalis*) (EP direktīva 92/43/EEC, īpaši aizsargājama suga – 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396).

Pēc “Dabas aizsardzības plāna dabas liegumam “Burtņieka ezera pļavas” laika posmam no 2005. gada līdz 2015. gadam” pieejamās informācijas teritorijā konstatēti piemēroti saldūdens biotopi platajai airvabolei (*Dytiscus latissimus*) (EP direktīva 92/43/EEC, 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396, LSG 1998. 3. kategorija), divjoslu airvabolei (*Graphoderus bilineatus*) (EP direktīva 92/43/EEC, 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396), sīkspārei *Nehalennia speciosa* (2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396, LSG 1998. 2. kategorija), strautspārei (*Cordulegaster boltonii*) (2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396, LSG 1998. 2. kategorija) un raibgalvas purvspārei *Leucorrhinia albifrons* (EP direktīva 92/43/EEC, 2000. gada 14. novembra MK noteikumi Nr. 396). Pēc DL teritorijas apsekošanas 2024. gada jūnijā secināts, ka visticamāk DL teritorijā sīkspāre *N. speciosa* un strautspāre *C. boltonii* nav sastopamas, jo piemēroti biotopi šīm sugām netika konstatēti.

Spilgtā purvspāre (*L. pectoralis*) ir Latvijā mēreni izplatīta suga, kura apdzīvo dažāda veida stāvošu ūdeņu biotopus – eitrofos un distrofos ezerus, vecupes, dīķus un karjerus ar labi attīstītu veģetāciju. Eiropas mērogā populācija ir sarūkoša, bet Latvijā nav konstatēti būtiski negatīvi populāciju ietekmējoši faktori (Kalniņš, 2017). Spilgtā purvspāre DL teritorijā konstatēta 2017. gadā pie Briedes upes ietekas, veicot Natura 2000 bezmugurkaulnieku monitoringu, kā arī bezmugurkaulnieku eksperts Dmitrijs Teļnovs uzskaitījis 2 imago 2024. gada 3. jūnijā starp Sedas grīvu un Burtņieka ezera peldvietu. Piemēroti biotopi ir DL sastopamās vecupes, kas bagātas ar iegrimušo augāju un helofītiem, kā arī Silzemnieku poldera kanāls.

Resnvēdera purvspāre (*L. caudalis*) ir Latvijā izplatīta mēreni, sastopama, galvenokārt, maza un vidēja izmēra eitrofos ezeros un vecupēs. Eiropas mērogā populācija ir stabila un Latvijā nav zināmu būtisku sugu apdraudošu faktoru (Kalniņš, 2017). DL teritorijā, blakus Silzemnieku polderim, 3 resnvēdera purvspāres imago 3. jūnijā novēroja bezmugurkaulnieku eksperts Dmitrijs Teļnovs.

Lielā dižmakstene (*S. phalaenoides*) Latvijā sastopama reti, izplatīta galvenokārt Gaujas upju baseina apgabalā. Pieaugušās makstenes izlido no maija vidus līdz jūnija vidum. Kāpuri apdzīvo potamālas vidēja izmēra upes, pirmajās attīstības stadijās tie barojas ar detrītu, bet vēlāk kļūst plēsīgi un barojas ar dažādiem bentiskajiem bezmugurkaulniekiem (Berglind et al. 1999). Zināmas lielās dižmakstenes atradnes Briedes un Eiķinupes grīvās, tomēr 2024. gadā suga nav novērota.

Lauku pētījumos 2024. gadā Silzemnieku polderī netika konstatētas īpaši aizsargājamas vai citādi vērtīgas sauszemes, saldūdens un amfibiotiskas bezmugurkaulnieku sugas. Tomēr pie pareizas

apsaimniekošanas šī teritorija būtu piemērota tauriņiem (attīstības un barošanas biotops) un spārēm (barošanas biotops), ieskaitot DL “Burtnieka ezera pļavās” konstatētas īpaši aizsargājamās spāru (resnvēdera purvspāre, spilgtā purvspāre) un tauriņu (zirgskābeņu zilenītis) sugas, kā arī potenciālo sugu šai teritorijai – skabiozu pļavraibeni (*Euphydryas aurinia*), kuras barības augs DL un apkārtnē pagaidām nav konstatēts. Tomēr poldera platība attiecībā pret DL kopējo platību ir būtiska un poldera pievienošana DL “Burtnieka ezera pļavu” un zirgskābeņu zilenītim un skabiozu pļavraibenim labvēlīgo apsaimniekošanas pasākumu īstenošanas gadījumā zirgskābeņu zilenīša populācijas skaitliskais lielums DL varētu būtiski pieaugt un, teritorijā parādoties skabiozu pļavraibeņa barības augam pļavas vilkmēlei (*Succisa pratensis*), arī šī īpaši aizsargājama tauriņu suga DL teritorijā varētu apmesties.

Skabiozu pļavraibeņa pieaugušie indivīdi Latvijas apstākļos ir aktīvi maijā un jūnijā, lielajam skābeņu zeltainīša – no maija beigām līdz pat septembra vidum ar aktivitātes maksimumu jūnijā un jūlijā. Skabiozu pļavraibeņa saistīts ar pļavas vilkmēli, kuras atradnes DL “Burtnieka ezera pļavās” līdz šim nav konstatētas. Tādēļ poldera teritorijas pļaušanu jāplāno atbilstoši abu sugu prasībām: ne agrāk par jūlija otro pusi. Krūmus un kokus jāpļauj regulāri jebkurā laikā (izvēles kārtā).

DL teritorijā ir konstatētas sešas īpaši aizsargājamās un citādi vērtīgas bezmugurkaulnieku sugas: krastu medniekzirneklis, lielā dižmakstene, pūkainais īsspārnis, resnvēdera purvspāre, spilgtā purvspāre, zirgskābeņu zilenītis. DL teritorijā potenciāli varētu būt sastopams arī skabiozu pļavraibenis, kura barības augs DL teritorijā pagaidām nav konstatēts.

2.4.2.1. tabula

Īpaši aizsargājamās sugas teritorijā un to aizsardzības statuss

(Tabulā ir uzskaitītas arī 1998.g. izdevuma Latvijas Sarkanās grāmatas bezmugurkaulnieku sējumā iekļautas sugas.)

Nr. p.k.	Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski	Sugas aizsardzības statuss valstī		Sugas labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējums valstī kopumā (atbilstoši ETC datiem, tikai direktīvu pielikumos iekļautajām sugām)	Sugas labvēlīga aizsardzības stāvokļa novērtējums konkrētajā ĪADT (direktīvas pielikumos iekļautajām sugām informāciju norāda atbilstoši ETC kategorijām)
			Īpaši aizsargājama suga atbilstoši 14.11.2000. MK noteikumiem Nr. 396 (ar ¹ atzīmēt mikroliegumu sugas 18.12.2012. MK noteikumiem Nr. 940)	Biotopu direktīvu pielikumos iekļauta suga (ar * atzīmē prioritārās sugas)		
1	zirgskābeņu zilenītis (lielais skābeņu zeltainītis)	<i>Lycaena dispar</i>	ir	II, IV	labvēlīgs (FV)	nelabvēlīgs (U2)
2	pūkainais īsspārnis	<i>Emus hirtus</i>	nav	nav	n/a	nelabvēlīgs
3	krastu medniekzirneklis	<i>Dolomedes plantarius</i>	nav	nav	n/a	labvēlīgs
4	lielā dižmakstene	<i>Sembris phalaenoides</i>	ir	nav	n/a	labvēlīgs
4	Resnvēdera	<i>Leucorrhinia</i>	ir	II, IV	labvēlīgs (FV)	labvēlīgs

	purvspāre	caudalis				
5	Spilgtā purvspāre	Leucorrhinia pectoralis	ir	II, IV	labvēlīgs (FV)	labvēlīgs

2.4.2.2. tabula

Biotopu direktīvas pielikumos iekļauto sugu populāciju lielums un sugu dzīvotņu platība

Tabulā ir uzskaitītas arī 1998.g. izdevuma Latvijas Sarkanās grāmatas bezmugurkaulnieku sējumā iekļautas sugas.

Nr.p.k.	Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas lielums teritorijā		Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā
		Min.	Maks.				
1	zirgskābeņu zilenītis (lielais skābeņu zeltainītis) Lycaena dispar	2	40	<1 %	<1 %	1-5 (potenciālas platības ir daudz lielākas, tomēr nepieciešami apsaimniekošanas pasākumi to uzturēšanai)	<1 %
2	pūkainais īsspārnis Emus hirtus	2	20	~1-5 %	<1 %	1-3	<1 %
3	krastu medniekzirneklis Dolomedes plantarius	15	450	1-2 %	<1 %	>20	<1 %
4	Resnvēdera purvspāre Leucorrhinia caudalis	3	60	<1%	<1%	3	<1 %
5	Spilgtā purvspāre Leucorrhinia pectoralis	2	40	<1%	<1%	3	<1 %

2.4.3. Zivis

Zivju faunas apraksts sagatavots pamatojoties uz Burtņieka ezerā iepriekš veiktajiem ihtiofaunas pētījumiem un citu literatūru. Ezerā pēdējo 15 gadu periodā ir veikti vairāki ar zivju resursiem saistīti pētījumi, kā arī veiktas atsevišķas kontrolzvejas.

Ar MK 12.03.2002. noteikumiem Nr. 118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” Burtņieka ezers ir noteikts par prioritārajiem karpveidīgo zivju ūdeņiem.

Burtņieka ezera, kā arī ar ezeru savienoto upju lejteču zivju fauna ir daudzveidīga, tajā sastopama liela daļa no Latvijā konstatētajām saldūdens zivju sugām. Ezerā ik pa laikam tiek veikta zivju resursu papildināšana. Zivju fauna Burtņieka ezerā ietekošo upju lejtecēs domājams būtiski neatšķiras no ezera zivju faunas un ir savstarpēji saistīta ar to.

Ezera zivju resursus izmanto zvejnieki un makšķernieki, savukārt ezerā ietekošo upju zivju resursus izmanto tikai makšķernieki. Spriežot pēc nozvejas statistikas un licencētās makšķerēšanas lomu atskaišu datiem Burtņieka ezerā, var secināt, ka saimnieciski nozīmīgākās zivju sugas ir zandarti un līdakas, taču salīdzinoši lielā daudzumā ezerā tiek iegūti arī līņi, plauži, plīči, asari, ruduļi un citu sugu zivis.

Kopā Burtņieka ezerā pēdējos gados konstatētas trīs īpaši aizsargājamās zivju sugas: akmeņgrauzis *Cobitis taenia*, ausleja *Leucaspis delineatus* un salate *Leuciscus aspius* (1. tabula).

2.4.3.1. tabula

Burtņieka ezera īpaši aizsargājamās zivju sugas

Suga	Konstatācijas gads	Normatīvais akts		
		Direktīva 92/43/EEK 1	Bernes konvencija 2	MK noteikumi Nr. 396 3
Akmeņgrauzis	2023; 2014*; 2006; 2001; 1996; 1994; 1980.	+	+	
Ausleja	2020; 2006; 2001		+	
Salate	2014*	+		+

¹ - Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību;

² - 1979. gada Bernes konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību;

³ - MK 14.11.2000. noteikumi Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu".

* - 2013-2015. gadu pētījuma periods; nav atzīmēts, kurā gadā sugu īpatņi konstatēti

Akmeņgrauzis Burtņieka ezerā tiek konstatēts regulāri, kas norāda uz stabilu populāciju. Latvijā akmeņgrauzis bieži sastopams gan upēs, gan ezeros. Speciāli pētījumi ar mērķi novērtēt akmeņgraužu populāciju stāvokli Latvijā nav veikti, taču veiktās kontrolzvejas liecina, ka akmeņgraužu sastopamība valsts mērogā nav samazinājusies. Apdraudējumi un stresi akmeņgraužu populācijām Latvijā nav speciāli pētīti, taču domājams, ka galvenais apdraudējums var būt dažādi grunts izstrādes darbi un ķīmiskais piesārņojums, kam parasti ir lokāls mērogs un, kas, ņemot vērā sugas plašo sastopamību, neatstāj būtisku ietekmi uz populāciju stāvokli valstī kopumā. Projekta LIFE FOR SPECIES „Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne” (projekta Nr. LIFE19GIELV000857) (turpmāk – LIFE FOR SPECIES) ietvaros veiktajā novērtējumā pēc IUCN kritērijiem sugas stāvoklis Latvijā ir novērtēts kā drošs (LC jeb least concerned).

Lai arī tiek konstatēta neregulāri, acīmredzot Burtņieka ezerā pastāv dabiski atražojošā **auslejas** populācija. Speciāli pētījumi ar mērķi novērtēt ausleju populāciju stāvokli Latvijā nav veikti, taču veiktās kontrolzvejas upēs un ezeros liecina, ka ausleju sastopamība valsts mērogā ir plaša un pēdējos

gados nav samazinājusies. Ausleja ir uzskatāma par vienu no biežāk sastopamajām zivju sugām Latvijas ezeros. Šobrīd pieejamie dati liek domāt, ka auslejas izplatība kopumā palielinās, ko nosaka šīs sugas eksistencei labvēlīgi vides apstākļi (klimata pasiltināšanās un eutrofikācija), izplatīšana, ielaižot tās kopā ar zivīm no dīķsaimniecībām, gan arī nesaskaņota sugas pārvadāšana starp ūdenstilpēm, izmantojot to kā ēsmas zivtīņu makšķerēšanā. Sugas sastopamības samazināšanās netiek prognozēta. Būtiski sugas apdraudējumi nav konstatēti. LIFE FOR SPECIES ietvaros veiktajā novērtējumā pēc IUCN kritērijiem sugas stāvoklis Latvijā ir novērtēts kā drošs (LC jeb least concerned).

Salate galvenokārt apdzīvo ūdens atklāto daļu liela un vidēja izmēra zemieņu upēs, bet var būt sastopama ar upēm savienotos ezeros, kur piemēroti barošanās apstākļi. Salates populācija Burtnieka ezerā acīmredzot ir neliela un sugas konstatēšanai ir gadījuma raksturs.

DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā piemērotās dzīvotnēs, domājams, sastopams akmeņgrauzis un ausleja. Teorētiski iespējama arī salates sastopamība, tomēr salate vairāk apdzīvo atklātās ūdenstilpju daļas un tekošus ūdeņus.

Vietējo īpaši aizsargājamo zivju sugu populācijas kopumā var uzskatīt par stabilām, jo tās būtiski neietekmē vides izmaiņas. Lai arī Burtnieka ezerā notiek rūpnieciskā zveja un tajā ir salīdzinoši augsts makšķerēšanas spiediens, akmeņgrauzis un ausleja nav makšķerēšanas un zvejas mērķsugas, tāpēc nav arī ieguves objekti. Auslejas un akmeņgraužus mēdz izmantot kā ēsmas zivis makšķerēšanā, taču tas nevar ietekmēt to populāciju stāvokli.

Negatīvu ietekmi uz akmeņgraužu populāciju var atstāt darbība, kuras rezultātā no ezera tiek izņemta grunts kopā ar akmeņgraužiem (piemēram, grunts tīrīšanas, sūknēšanas vai padziļināšanas darbi), kā rezultātā uz laiku var samazināties akmeņgraužu daudzums konkrētajā darbības ietekmes zonā. Izņemamo substrātu iespēju robežās vēlams caurskatīt un atlaist ezerā tajā konstatētas zivis.

Pēdējos gados Burtnieka ezerā tiek veikti zivju dabisko dzīvotņu kvalitātes uzlabošanas un nārsta vietu atjaunošanas pasākumi, tostarp arī Burtniekos un Silzemnieku pludmalē – veikta niedru un meldru pļaušana vairāku hektāru platībā. Tomēr nav zināms kāda ir šo darbu ietekme uz īpaši aizsargājamām zivju sugām.

Nemot vērā Burtnieka ezera un tajā sastopamo īpaši aizsargājamo zivju sugu populāciju stāvokli, kā arī patreizējo un iespējamo antropogēno ietekmi, speciāli apsaimniekošanas pasākumi īpaši aizsargājamo zivju sugām DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā nav nepieciešami.

Ietekmes uz zivju sugām samazināšanai ieteicams darbus, kas saistīti ar ūdenstilpju gultni vai ūdeni, neveikt galvenajā zivju nārsta un ikru attīstības laikā no 1. aprīļa līdz 20. jūnijam. Vēlams veikt arī pasākumus, lai samazinātu uzduļķojuma veidošanos un ierobežotu tā izplatīšanos, kā arī pasākumus, lai novērstu cita veida ūdens piesārņošanas (naftas produkti, celtniecības ķīmikālijas u.c.) risku.

2.4.4. Putni

DL “Burtnieka ezera pļavas” 2000. gadā tika atzītas par ES putniem nozīmīgu vietu (Račinskis, Stīpniece 2000), vēlāk vieta sadalīta divās atsevišķās vietās. Burtnieka ezera pļavām piešķirts kods – LV083, pamatojoties uz teritorijā ligzdojošo griežu (20–50 pāri) populāciju (Račinskis 2004). Starp nozīmīgām sugām izcelts arī ķikuts, taču tā populācija vērtēta no nulles līdz diviem pāriem un šī suga līdz ar to nerasniedza putniem nozīmīgai vietai nepieciešamo kvalifikācijas skaitu (Račinskis 2004).

Pirmie reģistrētie putnu novērojumi pie Burtnieka ezera ir veikti 1950. gados (Egons Tauriņš, nepubl. dati, cit. pēc. Račinskis, Stīpniece 2000). Taču līdz pat 1990. gadu beigām teritorijā ir tikai gadījuma novērojumi (Račinskis, Stīpniece 2000). Tad veikti sistematiski putnu novērojumi, lai

meklētu konkrētas sugas – ķikutu (Auniņš 2001) un novērtētu teritorijas atbilstību putniem nozīmīgas statusam (Račinskis, Stīpniece 2000). Nākamā padziļinātā izpēte veikta 2000. gadu sākumā pirmā DA plāna izstrādes ietvaros (Salmiņa 2006). 2021. gadā teritorijā veikti novērojumi Latvijas zosu populācijas novērtējuma pētījuma ietvaros (Stīpniece u.c. 2022).

Šī DA plāna izstrādes ietvaros DL “Burtņieka ezera pļavas” izpēte veikta ar maršrutu metodi maijā – jūnija sākumā, reģistrējot redzētos un dzirdētos putnus. Teritorijas putnu faunas novērtēšanai izmantoti arī citu novērotāju dati, kas ziņoti portālā www.dabasdati.lv.

Pēc publicētajiem datiem līdz 2024. gadam teritorijā dažādos gadalaikos novērotas 193 putnu sugas, no kurām 61 suga pēc dažādiem kritērijiem uzskatāma par aizsargājamu (2.4.4.2. tabula). No šīm sugām tikai 15 īpaši aizsargājamas putnu sugas, iespējams ligzdo lieguma teritorijā katru gadu. Pārējo 46 sugu ligzdošana nav pierādīta, tās lieguma teritorijā vairs neligzdo (kaut gan ir ligzdojušas senāk) vai arī tās sastopamas Latvijā tikai caurceļošanas laikā un pie mums neligzdo vispār. No iespējami ligzdojošajām 15 īpaši aizsargājamām putnu sugām, salīdzinot ar iepriekšējo DA plānu (Salmiņa 2006),

- 3 sugām populācijas vērtējums nav mainījies: tītiņam, pelēkajai dzilnai un sila cīrulim;
- 5 sugām populācijas novērtējums patlaban ir lielāks: lielajam dumpim, dzērvei, ormanītim, vidējam dzenim un brūnajai čakstei;
- 3 sugām populācijas vērtējums 2024. gadā ir mazāks nekā iepriekš – lauka piekūnam, griezei un baltmugurdzenim;
- 4 sugas dabas liegumā vairs neligzdo vispār: ķikuts, dīķa tilbīte, mazais ķīris un purva pūce.

Jāatzīmē arī zivjērgļa ligzdošanas teritorija DL piegulošajā Radziņmežā.

Ķikuts *Gallinago media*

Pēc pētījumiem 2024. gada sezonā ir jākonstatē, ka ķikutu riests ir izzudis. Tuvākais novērojums gan laika, gan vietas ziņā ir 2021. gada 21. jūlijā, kad ķikuts novērots piemērotā biotopā pie Rūņu grāvja Briedes upes palienē Burtņieku pagastā (D. Ūlands www.dabasdati.lv), apmēram 5 km no lieguma teritorijas (2.4.4.1. attēlā redzamā karte ar punktu). Taču arī tur viens novērojums var nenozīmēt riesta eksistenci 2024. gadā.

Visticamāk ķikutu riests ir izzudis tādēļ, ka bijusī riesta vieta ir pārāk aizaugusi ar krūmiem, salīdzinot ar situāciju pirms 20 gadiem, kad tika izstrādāts iepriekšējais dabas aizsardzības plāns (Auniņš 2001; Salmiņa 2006). Taču jau 2005. gadā konstatēts, ka lieguma teritorijā esošais ķikutu riests ir mazs un riestojošo putnu skaits tajā svārstās no 0 līdz 3 gaiļiem (Salmiņa 2006). Ķikuts salīdzinājumā ar radniecīgo mērkaziņu, nekad neapdzīvo krūmājus. Riestam ir iespējams atjaunoties tikai un vienīgi tad, ja pļavas tiek regulāri pļautas un tām neļauj aizaugt ar krūmiem. Taču arī tas atkarīgs no tā, vai tuvumā ir ķikutu populācija, kas var nodrošināt blakus esošo – šajā gadījumā – lieguma teritorijā esošo biotopu, ja tas tiek atjaunots pļavas izskatā.

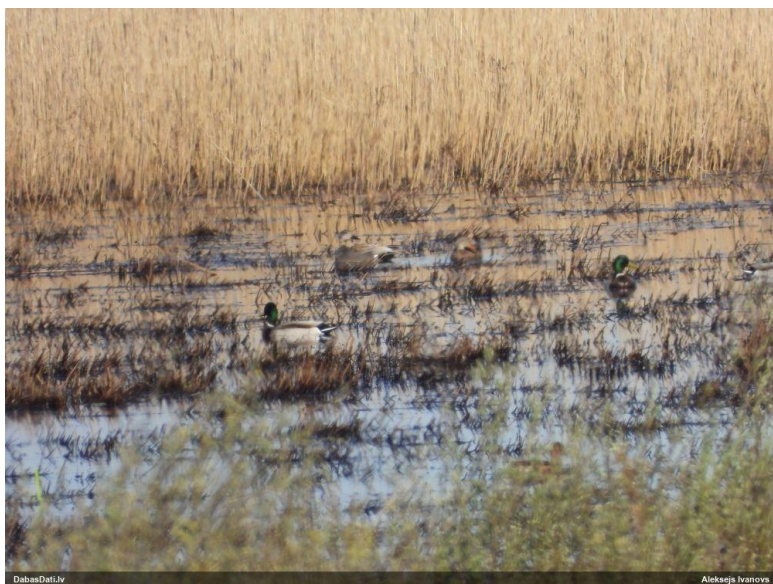
2.4.4.1. attēls. Ķikuta (*Gallinago media*) novērojums 2021. gada 21. jūlijā (Dāvis Ūlands; www.dabasdati.lv)

Grieze *Crex crex*

Griezes populācijas stāvoklis pēdējo desmit gadu laikā Latvijā vispār ir pasliktinājies (Keišs 2023). Lai gan īpaši pētījumi par samazināšanās cēloņiem nav veikti, visticamāk tie ir divi procesi, kas notiek vienlaikus – lauksaimniecības intensifikācija – gan pļavu un ganību aparšana, gan pārāk intensīva: agra un vairākkārtēja, pļaušana, kas neļauj griezēm izvadāt mazuļus. Otrs process, kas daudzviet tuvojas noslēguma fāzei ir lauksaimniecības zemju pamešana un apmežošanās – krūmos un mežā griezes neligzdo. Šīs pārmaiņas ir skārušas arī DL “Burtnieka ezera pļavas”. Jau iepriekšējā DA plānā ir minēts, ka griežu skaits, salīdzinot ar iepriekšējām uzskaitēm (Račisnkis, Stīpniece 2000) ir samazinājies (Salmiņa 2006). Patlaban esošajā lieguma teritorijā griezēm piemērotu vietu palicis maz. Daudzas sākotnējās pļavas ir aizaugušas ar krūmiem un niedrēm un kļuvušas par griezēm nepiemērotiem biotopiem. Patlaban griezēm piemērotākie biotopi ir saglabājušies ap Eikīnupi apsaimniekotajās pļavās, kā arī Silzemnieku poldera zālājos.

Pārējās īpaši aizsargājamās ligzdojošo putnu sugas

No īpaši aizsargājamām sugām lieguma teritorijā vēl regulāri (katru gadu) ligzdo lielais dumpis *Botaurus stellaris*, dzērve *Grus grus*, ormanītis *Porzana porzana* un brūnā čakste *Lanius collurio*. No šīm sugām tikai ormanītis ir tipiska slapju pļavu suga. Lielais dumpis ligzdo niedrājos – šis biotops nav pļavu lieguma prioritāte un tā skaits ir pieaudzis tieši pļavu augājam nomainoties ar niedrāju daļā lieguma teritorijas (2.4.4.2. attēls). Dzērve ligzdo ļoti dažādos slapjos biotopos – tai skaitā slapjos mežos, bet brūnā čakste dod priekšroku krūmainām pļavām, tādēļ arī šīs sugas skaita pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējo vērtējumu, ir pļavu aizaugšanas dēļ, kas pļavu putnu aizsardzības kontekstā vērtējams negatīvi. Vēl jāpiemin baltais stārķis *Ciconia ciconia*, kas gan lieguma teritorijā neligzdo, bet kam lieguma pļavas ir nozīmīga barošanās vieta. Pārējās īpaši aizsargājamās sugas – lauka piekūns *Falco tinunculus*, tītiņš *Jynx torquilla*, pelēkā dzilna *Picus canus* vidējais dzenis *Dendrocopos medius*, baltmugurdzenis *Dendrocopos leucotos* un sila cīrulis *Lullula arborea* ligzdo lieguma perifērijā un nav pļavu lieguma mērķa sugas, pie tam lauka piekūns 2024. gadā visticamāk ligzdoja lielākā attālumā no lieguma teritorijas.

2.4.4.2. attēls. Pelēkās pīles *Anas strepera* un meža pīles *Anas platyrhynchos* ar niedrēm aizaugušajā DL “Burtnieka ezera pļavas” daļā pie Silzemnieku poldera 0.05.2022. (Alekseja Ivanova foto, www.dabasdati.lv). Attēls demonstrē pļavu degradāciju niedres ekspansijas dēļ. Tas ir iemesls, kādēļ šī lieguma daļa vairs nav piemērota vairumam pļavu putnu sugu.

Caurceļojošās zosis

Vēl nesadalītās *Putniem nozīmīgās vietas* – Burtnieka, kvalifikācijai Račinskis un Stīpniece (2000) min arī caurceļojošās sējas un baltpieres zosis (*Anser fabalis* un *Anser albifrons*), konkrēta skaita vietā gan minot “tūkstoši” (Račinskis, Stīpniece 2000:99). Tas vienmēr ir grūts un visbiežāk neiespējams uzdevums – novērtēt, cik daudz zosu izmanto kādu teritoriju pavasara ceļošanas laikā, jo zosu skaits nemitīgi mainās, daļa aizceļo un klāt nāk jaunas. 2021. gadā veiktajā caurceļojošo zosu izpētē Latvijā (Stīpniece u.c. 2022), konstatēts, ka Burtnieka ezera apkaimē cauri izceļo varbūt pat 30 000 zosu, taču ne mazāk kā 15 000 – precīzu skaitu grūti novērtēt augstāk minēto iemeslu dēļ. 2001. gadā visvairāk zosu vienlaikus Burtnieka ezera apkaimē bija aprīlī (15 000), tad martā (13 900) un vismazāk maijā (3500), tomēr jāatceras, ka zosu skaitu un uzturēšanās ilgumu nosaka pavasara gaita gan Latvijā, gan zosu ligzdošanas vietās tundrā, tādēļ tā var būt atšķirīga dažādos gados. Taču absolūti lielākā daļa no šī zosu skaita neizmanto pašreizējo dabas lieguma teritoriju, bet gan tālāk no ezera esošos klajos laukus (tai skaitā Silzemnieku polderi) un pašu Burtnieka ezera akvatoriju nakšņošanai drošā vietā (uz ūdens). Pašreizējā lieguma teritorija zosīm ir nenozīmīga, jo ir salīdzinoši šaura josla, pie tam lielākoties aizaugusi ar krūmiem un niedrēm, kas zosīm nav piemērota – zosis baidās no nepārredzamām teritorijām iespējamās plēsonības dēļ.

Arī 2024. gada 5. maijā tika novērotas apmēram tūkstotis caurceļojošu zosu (sējas un baltpieres zosis jauktā barā), taču – uz dienvidiem no Burtnieku ciema, nevis lieguma teritorijā. Caurceļojošās zosis neapšaubāmi ir Burtnieka ezera ekosistēmas svarīga sastāvdaļa, taču no abām teritorijām – DL “Burtnieka ezera pļavas” un Silzemnieku poldera, nozīmīga atpūtas vieta ir tikai Silzemnieku polderis, jo pašreizējā lieguma teritorijā ir pārāk daudz krūmu un tā ir pārāk šaura, lai tajā uzturētos ievērojams skaits zosu.

Pļavu esamība ezera tuvumā piedāvā dabiskas atpūtas vietas caurceļojošajām zosīm, taču tās, protams, mēģinās baroties kultūraugu sējumos, jo tie piedāvā daudz augstvērtīgāku barību. Tādēļ pie tā saucamās “zosu problēmas” (Fox 2017) lielā mērā vainojamas ainavas izmaiņas, ko radījuši paši lauksaimnieki (Fox, Abraham 2017).

Putnu bioloģiski vērtīgo zālāju indikatorsugas

Putnu BVZ indikatorsugu (Auniņš A. 2013.) ligzdojošo pāru skaita novērtējums teritorijā redzams 2.4.4.1. tabulā. Pēc šiem kritērijiem, visas vēl saglabājušās pļavas esošajā liegumā kvalificējas putnu BVZ statusam pļavās ligzdojošo pīļu sugu – platknābja *Anas clypeata*, priekšķes *Anas querquedula* un pelēkās pīles *Anas strepera* dēļ. Tāpat Burtnieku ezera pļavās lieguma daļā ligzdo vēl astoņas putnu BVZ indikatorsugas: grieze, ormanītis, dumbrcālis *Rallus aquaticus*, ķīvīte *Vanellus vanellus*), mērkaziņa *Gallinago gallinago*, dzeltenā cielava *Motacilla flava*, brūnā čakste *Lanius collurio* un mazais svilpis *Carpodacus erythrinus*.

Tomēr bioloģiski vērtīgi zālāji no putnu viedokļa vairs nav ar krūmiem un niedrēm aizaugušajās lieguma daļās, neskatoties, ka tajās vēl ligzdo mazie svilpi un brūnās čakstes, jo tās nav pļavu sugas un to ligzdošana nekvalificē šīs teritorijas pļavu putnu BVZ statusam, it īpaši, ja tās vairs nav apsaimniekotas – netiek pļautas un pakāpeniski aizaug. DL “Burtnieku ezera pļavas” lielā mērā jau ir aizaugušas (tādēļ no putnu viedokļa daudzviet vairs nav uzlūkojamas kā “pļavas”), jo pēc iepriekšējā dabas aizsardzības plāna izstrādāšanas 2005. gadā, acīmredzot, vairs nav apsaimniekotas.

2.4.4.1. tabula.

Ligzdojošo pāru novērtējums putnu indikatorsugām bioloģiski vērtīgu zālāju (BVZ) noteikšanai

Suga	DL “Burtnieka ezera pļavas”	Silzemnieku polderī
Baltais stārķis <i>Ciconia ciconia</i>	nozīmīga barošanās vieta	nozīmīga barošanās vieta
Platknābis* <i>Anas clypeata</i>	1–5	1–5

Prišķe*	<i>Anas querquedula</i>	1–5	1–5
Pelēkā pile*	<i>Anas strepera</i>	1–5	1–5
Mazais ērglis	<i>Aquila pomarina</i>	0–1	nozīmīga barošanās vieta
Plāvu lija*	<i>Circus pygargus</i>	0–1	1
Lauku lija*	<i>Circus cyaneus</i>	0–1	0–1
Rubenis	<i>Lyrurus tetrix</i>	0	0–10
Grieze	<i>Crex crex</i>	10–15	10–20
Ormanītis	<i>Porzana porzana</i>	5–15	5–10
Dumbcālis	<i>Rallus aquaticus</i>	1–10	0–1
Jūrasžagata	<i>Haematopus ostralegus</i>	0	0
Ķīvīte	<i>Vanellus vanellus</i>	10–15	15–25
Šinca šnībītis*	<i>Calidris alpina</i>	0	0
Gugatnis*	<i>Philomachus pugnax</i>	0	0–1
Plāvu tilbīte*	<i>Tringa totanus</i>	0	0–5
Dīķu tilbīte*	<i>Tringa stagnatilis</i>	0	0
Melnā puskuitala*	<i>Limosa limosa</i>	0	0
Kuitala	<i>Numenius arquata</i>	0–1	0–1
Ķikuts*	<i>Gallinago media</i>	0	0
Mērkaziņa	<i>Gallinago gallinago</i>	10–20	5–10
Purva pūce*	<i>Asio flammeus</i>	0	0–1
Plāvu čipste	<i>Anthus pratensis</i>	0–5	10–20
Stepes čipste*	<i>Anthus campestris</i>	0	0
Dzeltenā cielava	<i>Motacilla flava</i>	10–15	15–25
Grīšļu kauķis*	<i>Acrocephalus paludicola</i>	0	0
Brūnā čakste	<i>Lanius collurio</i>	5–15	2–5
Mazais svilpis	<i>Carpodacus erythrinus</i>	15–50	10–15

* sugas, kuru kaut viena pāra ligzdošana kvalificē teritoriju putnu BVZ statusam (Auniņš A. 2013.).

Ietekmējošie faktori

DL “Burtnieka ezera pļavas” putnu faunu ietekmē dažādi faktori, tomēr vislielākā negatīvā ietekme patlaban visā liegumā ir pļavu aizaugšana ar krūmiem, un dažviet – arī ar niedrēm. Lai gan dažām īpaši aizsargājamām putnu sugām arī šādi biotopi – krūmi un niedrāji –, ir piemēroti, tomēr lielākajai daļai mērķa sugu, kas arī ir visvairāk apdraudētās Latvijas un Eiropas mērogā, ir vajadzīgas regulāri nopļautas pļavas, kur saglabājas pļavām raksturīgā veģetācija. Pie tam krūmu klātbūtne būtiski paaugstina plēsonības risku uz zemes ligzdojošiem pļavu putniem, kas cieš no vārņveidīgo putnu uzbrukumiem (van der Vliet et al. 2008).

Zālāju apsaimniekošana

Lai saglabātu un uzlabotu putniem piemērotas dzīvotnes, jānodrošina regulāra pļavu apsaimniekošana, lai novērstu to aizaugšanu ar krūmiem. Apsaimniekošana nedrīkst būt vienpusēja – piemēram, tikai ganīšana, jo ganības nav piemērotas visām putnu sugām. Piemēram, griezei ganības ir biotops no kura griezies izvairās (Keihs 2006). Jānodrošina gan nelieli, gan lielāki ciņaini atvērumi un pastāvīgas mitrzes ar sekla, dažāda izmēra ūdens ieplakām, kas ir īpaši nozīmīgas pļavu pīlēm un bridējputniem – sugām, kuru populācijas ir īpaši apdraudētas vai pat izzudušas, piemēram, melnajai puskuitalai *Limosa limosa*.

Mākslīgo ligzdošanas vietu izveide

Lai veicinātu putnu populāciju atjaunošanos, ezera akvatorijā ieteicams izbūvēt mākslīgās ligzdošanas vietas upes zīriņam, lielajam un mazajam ķīrim (kas senāk ezerā ligzdojušas). Tā kā kaijveidīgie putni agresīvi aizstāv savas kolonijas no plēsējiem, tad šādas uz zemes esošas kolonijas pastāvēšana palielinās nākotnes izredzes, ka ligzdošanu atsāks pīles un bridējputni.

Informatīvu slēpņu izveide

Dabas lieguma malās ieteicams izveidot slēpņus, kas paredzēti putnu un dzīvnieku vērošanai un fotografēšanai, netraucējot tos. Slēpņos un to apkārtnē jāizvieto izglītojoša informācija par dabas lieguma vērtībām, putnu daudzveidību, to dzīves ciklu un aizsardzības nepieciešamību. Slēpņi veicinātu sabiedrības izpratni par putnu aizsardzību un dabas lieguma nozīmi, vienlaikus nodrošinot iespēju cilvēkiem baudīt dabas vērošanu un fotografēšanu. Slēpņi ir daudz labāk piemēroti arī neprofesionālu dabas mīļotāju vajadzībām, ja salīdzina tos ar putnu torņiem. Respektīvi – no torņiem varbūt gan paveras skats uz plašāku apkārtni, bet putnus no tiem bez teleskopa saskatīt ir grūti, jo putni baidās no cilvēkiem. Slēpņos, ja tie veiksmīgi iekārtoti, putni pat nepamana cilvēka klātbūtni un tos var vērot tuvā attālumā. Šādi slēpņi dabas tūrismā jau tiek veiksmīgi pielietoti daudzās valstīs, piemēram, Vācijā, Nīderlandē un Lielbritānijā. Slēpņu izveide kopā ar vispārējās dabas tūrisma infrastruktūras attīstību un varētu sniegt arī ieguldījumu reģiona ekonomikā.

2.4.4.2. tabula

Īpaši aizsargājamās putnu sugas, kas jebkad konstatētas Burtņieku ezera pļavu teritorijā,
to aizsardzības statuss un populāciju lieluma vērtējums 2024. gadā

Nr. p.k.	Sugas nosaukums latviski	Sugas nosaukums latīniski (atbilstoši Putnu direktīvas ziņojumam 2013.- 2018.)	Sugas aizsardzības statuss valstī		Putniem nozīmīgās vietas kvalificējoš a suga teritorijā ³	Putnu populācijas īstermiņa/ilg termiņa tendence valstī (atbilstoši Putnu direktīvas ziņojumam 2013.- 2018.) ⁴	Putnu populācijas aizsardzības stāvoklis Latvijā (atbilstoši IUCN kategorijām ⁵)	Sugas populācijas lielums teritorijā (min.-maks. intervāls)	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī
			Īpaši aizsargājama suga atbilstoši 14.11.2000. MK noteikumiem Nr. 396 (ar * atzīmēt mikroliedumu sugas atbilstoši 18.12.2012. MK noteikumiem Nr. 940)	Putnu direktīvas I pielikuma suga						
1.	Brūnkakla gārgale	<i>Gavia stellata</i>	X	X		N	tikai caurceļo	0–1	tikai caurceļo	tikai caurceļo
2.	Melnkakla gārgale	<i>Gavia arctica</i>	X	X		N	CR	0–1	tikai caurceļo	tikai caurceļo
3.	Mazais dūkuris	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	X			0/X	VU	0–1	0	0
4.	Lielais dumpis	<i>Botaurus stellaris</i>	X*	X		0/+	NT	5–7 ↑	1,66–2,33	1,20–1,68
5.	Sudrabgārnis	<i>Egretta alba</i>		X		+/+	LC	0–1	0	0
6.	Baltais stārķis	<i>Ciconia ciconia</i>	X	X		+/+	LC	10–20	0,91–1,81	0,07–0,15
7.	Mazais gulbis	<i>Cygnus bewickii</i>	X	X		N	tikai caurceļo	0–1	tikai caurceļo	tikai caurceļo
8.	Ziemeļu gulbis	<i>Cygnus cygnus</i>	X	X		+/+	NT	0–1	0	0
9.	Mazā zoss	<i>Anser erythropus</i>	X	X		N	tikai caurceļo	0–1	0	0
10.	Baltvaigu zoss	<i>Branta leucopsis</i>		X		N	tikai caurceļo	10–50	tikai caurceļo	tikai caurceļo
11.	Sarkankakla zoss	<i>Branta ruficollis</i>	X	X		N	tikai caurceļo	0–5	tikai caurceļo	tikai caurceļo
12.	Mazā gaura	<i>Mergus albellus</i>		X		N	tikai caurceļo	10–50	tikai caurceļo	tikai caurceļo

³ Račinskis E. 2004. Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīgās vietas Latvijā. Rīga: LOB.: <https://www.lob.lv/programmas/vietas/pnv/eiropas-savienibas-nozimes-putniem-nozimigas-vietas-latvija/>

⁴ http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=lv/eu/art12/envxbhqx/LV_birds_reports_20191030-151740.xml&conv=612&source=remote

⁵ Ķerus, V., Dekants, A., Auniņš, A., Mārdega, I. 2021. Latvijas ligzdojošo putnu atlanti 1980–2017. Rīga: Latvijas Ornitoloģijas biedrība.

13.	Zivjērglis	<i>Pandion haliaetus</i>	X*	X		U/+	NT	0–1	0	0
14.	Ķīķis	<i>Pernis apivorus</i>	X	X		+/+	LC	0–1	0	0
15.	Jūras ērglis	<i>Haliaetus albicilla</i>	X*	X		U/+	VU	0–1	0	0
16.	Niedru lija	<i>Circus aeruginosus</i>	X	X		U/X	LC	1–5	0,2–1,0	0,008–0,06
17.	Lauku lija	<i>Circus cyaneus</i>	X	X		X/–	CR	0–1	0	0
18.	Plāvu lija	<i>Circus pygargus</i>	X	X		U/X	VU	0–1	0	0
19.	Vistu vanags	<i>Accipiter gentilis</i>	*			–/X	EN	0–1	0	0
20.	Mazais ērglis	<i>Aquila pomarina</i>	X*	X		+/0	LC	0–1	0	0
21.	Klinšu ērglis	<i>Aquila chrysaetos</i>	X*	X		+/+	EN	0–1	0	0
22.	Purva piekūns	<i>Falco columbarius</i>	X	X		–/–	CR	0–1	0	0
23.	Lauka piekūns	<i>Falco tinunculus</i>	X			+/X	NT	0–1↓	0	0
24.	Paipala	<i>Coturnix coturnix</i>	X			–/F	VU	0–1	0	0
25.	Mežzirbe	<i>Bonasa bonasia</i>		X		–/X	NE	0–2	0	0
26.	Dzērve	<i>Grus grus</i>	X	X		+/+	LC	5–10↑	1,0–2,0	0,18–0,4
27.	Ormanītis	<i>Porzana porzana</i>	X	X		U/+	LC	5–15↑		0,82–1,9
28.	Grieze	<i>Crex crex</i>	X	X	X	–/+	NT	10–20↓	0,19–0,38	0,01–0,02
29.	Smilšu tārtiņš	<i>Charadrius hiaticula</i>	X			–/–	CR	0–1	0	0
30.	Dzeltenais tārtiņš	<i>Pluvialis apricaria</i>	X	X		0/0	NT	10–20	tikai caurceļo	tikai caurceļo
31.	Gugatnis	<i>Philomachus pugnax</i>	X	X		X/–	CR	0–1	0	0
32.	Ķīkuts	<i>Gallinago media</i>	X	X		0/X	CR	0↓	0	0
33.	Vistilbe	<i>Lymnocyrtus minimus</i>	X			X/X	CR	30–50	tikai caurceļo	tikai caurceļo
34.	Melnā puskuitala	<i>Limosa limosa</i>	X			–/–	CR	20–50	tikai caurceļo	tikai caurceļo
35.	Kuitala	<i>Numenius arquata</i>	X			0/X	VU	0–1	0	0
36.	Lietuvainis	<i>Numenius phaeopus</i>	X			0/0	VU	10–20	tikai caurceļo	tikai caurceļo
37.	Purva tilbīte	<i>Tringa glareola</i>	X	X		–/0	VU	100–150	tikai caurceļo	tikai caurceļo
38.	Dīķa tilbīte	<i>Tringa stagnatilis</i>	X	X		+/X	CR	0↓	0	0
39.	Mazais ķīris	<i>Larus minutus</i>	X*	X		–/–	NE	0↓	0	0
40.	Lielais ķīris	<i>Larus ridibundus</i>	X*			–/–	NT	100–200	tikai caurceļo	tikai caurceļo
41.	Upes zīriņš	<i>Sterna hirundo</i>	X*	X		–/0	VU	0–10	0	0
42.	Baltvaigu zīriņš	<i>Chlidonias hybrida</i>	X*	X		+/+	CR	0–1	0	0
43.	Baltspārnu zīriņš	<i>Chlidonias leucoptera</i>	X			+/+	NE	0–1	0	0
44.	Melnais zīriņš	<i>Chlidonias niger</i>	X*	X		+/+	LC	0–10	0	0
45.	Meža balodis	<i>Columba oenas</i>	X*			U/X	LC	0–1	0	0
46.	Apodziņš	<i>Glaucidium passerinum</i>	X*	X		U/–	VU	0–1	0	0
47.	Purva pūce	<i>Asio flammeus</i>	X	X		–/–	CR	0↓	0	0
48.	Vakarlēpis	<i>Caprimulgus europaeus</i>	X	X		X/+	LC	1–5	0,06–0,28	0,03–0,003
49.	Zivju dzenītis	<i>Alcedo atthis</i>	X	X		0/+	LC	1–5	0,33–1,67	0,08–0,67

50.	Titiņš	<i>Jynx torquilla</i>	X			U/+	LC	1-5 ↔	0,18–0,91	0,02–0,13
51.	Pelēkā dzilna	<i>Picus canus</i>	X	X		+/+	LC	1-5 ↔	0,18–0,91	0,04–0,17
52.	Melnā dzilna	<i>Dryocopus martius</i>	X	X		0/–	LC	0–1	0	0
53.	Baltmugurdzenis	<i>Dendrocopos leucotos</i>	X*	X		+/+	LC	1-2 ↓	0,132–0,475	0,014–0,05
54.	Vidējais dzenis	<i>Dendrocopos medius</i>	X*	X		U/+	LC	1-5 ↑	0,15–0,77	0,01–0,06
55.	Sila cīrulis	<i>Lullula arborea</i>	X	X		0/+	LC	1-5 ↔	0,07–0,7	0,016–0,077
56.	Zilrīklīte	<i>Luscinia svecica</i>	X	X		0/–	VU	0–1	0	0
57.	Mazais mušķērājs	<i>Ficedula parva</i>	X	X		+/0	LC	0–1	0	0
58.	Lielā čakste	<i>Lanius excubitor</i>	X			+/+	NT	0–1	0	0
59.	Brūnā čakste	<i>Lanius collurio</i>	X	X		–/–	VU	5-15 ↑	0,11–0,32	0,001–0,02
60.	Dārza stērste	<i>Emberiza hortulana</i>	X	X		–/–	NE	0–1	0	0
61.	Lielā stērste	<i>Emberiza calandra</i>	X			0/X	CR	0–1	0	0

2.5. Citas vērtības dabas lieguma teritorijā un tās ietekmējošie faktori

DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā tuvākajā apkārtnē atrasti arī pieci dižkoki un divpadsmit potenciāli dižkoki, kas pārstāv piecas koku sugas – divus āra bērzus, vienu parasto osi, septiņus parastos ozolus, četras parastās priedes un četras parastās vīksnas un ievērojami papildina šeit piecu (divi ozoli, viena liepa, viens bērzs un viena priede) iepriekš zināmo dižkoku skaitu. Šobrīd dabas liegumā tā pašreizējās robežās atrodas tikai četras potenciālās dižvīksnas, pārējie 18 dižkoki un potenciālie koki atrodas lieguma perspektīvi paplašināmajā daļā, bet četri dižkoki un potenciālie dižkoki blakus tai.

DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā tuvākajā apkārtnē Burtnieka DAA stāvkrasta pakājē starp Burtnieku mācītājmuižu „Ezermaļiem” un Mielas priežu kanālu sastopami arī septiņi lieli granīta laukakmeņi, kuru garums ir no 1,8 līdz 4,3 m, no kuriem pieci atrodas dabas liegumā, bet divi, ieskaitot vislielāko Dambju dižakmeni, blakus lieguma robežai.

Nozīmīga dabas un ainaviskā vērtība blakus DL “Burtnieka ezera pļavas” esošajam Burtnieku muižas parkam un alejām gar lieguma apkārtnē esošajiem ceļiem. Īpaši atzīmējama ozolu aleja pie Dūres muižas.

2.6. Dabas lieguma vērtību apkopojums un pretnostatījums

DL “Burtnieku ezera pļavas” ainavu veido ūdeņu, zālāju, mežu un atsegumu ekosistēmu komplekss, kas veidojies dabas procesu un cilvēku ietekmes mijiearbībā. Lieguma dabas un sociālekonomisko vērtību apkopojums dots 2.6.1. tabulā.

2.6.1. tabula

DL “Burtnieku ezera pļavas” dabas un sociālekonomisko vērtību apkopojums un pretnostatījums

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās/ekosistēmu pakalpojumu vērtības	Ietekmējošie faktori
Zālāji (pļavas un ganības) Palieņu zālāji, sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, mēreni mitras pļavas – ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājami biotopi, tiem raksturīgie procesi un funkcijas Zālājiem raksturīgu, retu un aizsargājamu augu, bezmugurkaulnieku, putnu sugu dzīvotne, tostarp nozīmīga mānīgās knīdijas atradne	Zāles un siena resurss Iespējas saņemt atbalstu pļaušanai vai noganīšanai Vizuāli pievilcīga ainava Ārstniecības un ar tradīcijām saistītu augu ievākšanas vieta Apputeksnētāju barošanās vieta Sēklu izplatīšanās nodrošināšana Augsnes loma barības vielu piesaistē un uzkrāšanā Augsnes veidošanās un augsnes erozijas kontrole Palu telpa un ūdens aprites cikla uzturēšana	(+) Pļaušana, novācot sienu, un ekstensīva noganīšana (+) Aizsargājamās teritorijas statuss (-) Apsaimniekošanas trūkums, aizaugšana ar krūmiem un niedrēm

	Oglekļa piesaiste Vides izglītošanās/ izziņas iespējas Kultūrainavas saglabāšanās Iedvesmas avots mākslā	
Meži ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājams biotops Nogāžu un gravu meži Pārējie meži ezera palienē un uz stāvkrasta Retu un aizsargājamu sūnu un vakulāro augu sugu, kā arī mežiem raksturīgu tipisko sugu dzīvotne	Vides izglītošanās/ izziņas un atpūtas iespējas Koksnes ieguve ierobežotā apjomā Kompensācijas par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem Oglekļa piesaiste Palu telpa un ūdens aprites cikla uzturēšana Apputeksnēšanas un sēklu izplatīšanās nodrošināšana Augsnes loma barības vielu piesaistē un uzkrāšanā, augsnes veidošanās Vizuāli augstvērtīgas ainavas sastāvdaļa Iedvesmas avots mākslā	(+) Aizsargājamās teritorijas statuss ar meža zemes lietošanas kategorijas maiņas aizliegumu un būtiskiem mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem
Smilšakmeņu atsegumi ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājams biotops Atsegumiem raksturīgo sugu dzīvotne	Vides izglītošanās/ izziņas un atpūtas iespējas Vizuāli augstvērtīgas ainavas sastāvdaļa Iedvesmas avots mākslā	(-) Aizbiršana un apaugšana dabisko procesu rezultātā (-) Atkritumu izmešana
Avoksnāji ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājams biotops Minerālvielām bagāti avoksnāji un avotu purvi Avoksnājam raksturīgu sugu dzīvotne	Ainaviski interesantas un īpatnējas teritorijas Ūdens apriti regulējoša loma Vides izglītošanās/izziņas iespējas	(+) Dabiska attīstība

Stāvoši saldūdeņi Burtnieka ezers un vecupes – ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājams biotops Ezeriem raksturīgu un retu un aizsargājamu sugu dzīvotne	Vizuāli augstvērtīgas ainavas būtiska sastāvdaļa Vides izglītošanās/ izziņas un atpūtas iespējas Iedvesmas avots mākslā	(+) Dabiska attīstība (-) Eitrofikācija un aizaugšana
Upju straujtecēs un dabiski upju posmi ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājams biotops Upēm raksturīgu sugu dzīvotne	Vizuāli augstvērtīgas ainavas būtiska sastāvdaļa Vides izglītošanās/ izziņas atpūtas iespējas Iedvesmas avots mākslā	(+) Dabiska attīstība (-) Eitrofikācija un aizaugšana
Bioloģiski veci koki Dižkoki un potenciālie dižkoki Sūnu, ķērpju, bezmugurkaulnieku, putnu sugu dzīvotne	Vizuāli augstvērtīgas ainavas būtiska sastāvdaļa Vides izglītošanās/ izziņas iespējas Iedvesmas avots mākslā	(+) Dabiska attīstība (+) Atbilstoša apsaimniekošana (-) Ieaugšana krūmos un jaunākos kokos
Augi Tipiskas, retas un/ vai aizsargājamās augu sugas	Nozīmīga barības ķēdes daļa Apputeksnētāju barošanās iespējas Vizuāla, izziņas vērtība Genofonda saglabāšanās	(+) Zālāju apsaimniekošana (+) Aizsargājamās teritorijas statuss un mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi (-) Zālāju neapsaimniekošana un aizaugšana
Bezmugurkaulnieki Tipiskas, retas un/ vai aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas	Nozīmīga barības ķēdes daļa Izziņas vērtība Genofonda saglabāšanās	(+) Zālāju apsaimniekošana (-) Zālāju neapsaimniekošana un aizaugšana
Zivis Tipiskas, retas un/ vai aizsargājamās zivju sugas	Nozīmīga barības ķēdes daļa Genofonda saglabāšanās	(+) Dzīvotņu dabiska attīstība (-) Eitrofikācija un aizaugšana

Putni Tipiskas, retas un/ vai aizsargājamas putnu sugas	Nozīmīga barības ķēdes daļa Putnu vērošanas iespējas un izziņas vērtība Genofonda saglabāšanās	(+) Zālāju apsaimniekošana (+) Aizsargājamās teritorijas statuss un mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi (-) Zālāju neapsaimniekošana un aizaugšana
--	---	--

3. DABAS LIEGUMA APSAIMNIEKOŠANAS MĒRĶI

3.1. Teritorijas apsaimniekošanas ideālais jeb ilgtermiņa mērķis

Dabas liegumā dominē atklāti zālāji, sastopami ezera piekrastes niedrāji, nogāžu meži un dabas liegumā notiek labai draudzīgs tūrisms un atpūta.

3.2. Teritorijas apsaimniekošanas īstermiņa mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam (2025. - 2036.)

A. Institucionālie aspekti

A.1. Nodrošināt dabas vērtībām atbilstošas aizsardzības prasības

B. Dabas, ainavisko un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana un apsaimniekošana

B.1. Saglabāt un apsaimniekot ES nozīmes zālāju biotopus 142 ha platībā:

- 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas 2,5 ha
- 6450 Palieņu zālāji 138 ha
- 6510 Mēreni mitras pļavas 1,3 ha

B.2. Saglabāt ES nozīmes biotopu 9180 Nogāžu un gravu meži 1,6 ha platībā

B.3. Saglabāt ES nozīmes biotopu 8220 Smilšakmens atsegumi 187 m² platībā

B.4. Saglabāt un atjaunot ainavu ar funkcionālām, aizsargājamām un retām sugām piemērotām dzīvotnēm

C. Ilgtspējīga tūrisma attīstības un vides izglītības pasākumi

C.1. Attīstīt ar Burtnieku Centra un Silzemnieku pludmalēm saistīto infrastruktūru

C.2. Nodrošināt piekļuvi Burtnieka ezeram un attīstīt ar to saistīto infrastruktūru

C.3. Nodrošināt informācijas pieejamību par DL “Burtnieka ezera pļavas”

D. Izpēte un monitorings

D.1. Veikt Natura 2000 monitoringu

4. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

Izvērtēti iepriekšējā DA plāna periodā paredzētie apsaimniekošanas pasākumi (4.1. tabula) un atbilstoši izvirzītajiem teritorijas saglabāšanas mērķiem plānoti apsaimniekošanas pasākumi laika periodam no 2025. līdz 2036. gadam. Pasākumu kopsavilkums sniegts 4.2. tabulā.

Pasākumu prioritāte vērtēta, pamatojoties uz to ietekmi uz dabas vērtību saglabāšanu un citu sabiedrībai nozīmīgu interešu ievērošanu:

I – prioritāri veicams pasākums, kas nepieciešams teritorijas nozīmīgāko dabas vērtību saglabāšanā un kura neveikšana var izraisīt to daudzuma vai kvalitātes rādītāju pasliktināšanos;

II – vajadzīgs pasākums, kura īstenošana pozitīvi ietekmē dabas vērtību aizsardzību vai citu sabiedrībai nozīmīgu interešu nodrošināšanu teritorijā, vai arī ir prioritāri veicamo pasākumu priekšnoteikums;

III – ieteicams pasākums.

Izvērstāks pasākumu apraksts sniegts tālāk tekstā. Pasākumu veikšanas vietas norādītas kartē 1.4. un 1.5. pielikumā.

Apsaimniekošanas pasākumus iespējams pārskatīt un mainīt, pamatojoties uz monitoringa rezultātiem, kā arī, ja rodas neparedzēti apstākļi un izmaiņu nepieciešamību var zinātniski pamatot. Apsaimniekošanas pasākumu maiņu nepieciešamības gadījumā veic DAP sadarbībā ar DL apsaimniekotājiem savas kompetences ietvaros vai piesaistot attiecīgās nozares ekspertus. Pasākumu maiņa ir jādokumentē.

DL "Burtnieka ezera pļavas" dabas aizsardzības plānā 2005.-2015. gadam
paredzēto apsaimniekošanas pasākumu īstenošanas izvērtējums

Nr. p.k.	Apsaimniekošanas pasākums	Potenciālais īstenotājs	Paredzētais īstenošanas laiks	Izpildes rādītāji	Rezultāta izvērtējums, pasākuma turpmākā nepieciešamība
<i>A. Institucionālie aspekti</i>					
1.	Speciālo dabas lieguma informatīvo zīmju izvietošana dabā	ZBR	2006./2007.	Izvietotas	Robežzīmju atjaunošana pēc nepieciešamības
2.	Iekļaut teritorijas plānojumā dabas lieguma zonējumu	Burtnieku pagasta pašvaldība	2006.	Nav iekļauts.	Zonējumu nosaka DL Burtnieka ezera pļavas individuālai aizsardzības un izmantošanas noteikumi.
<i>B. Dabas vērtību saglabāšana</i>					
3.	Pļavu pļaušana vai ganīšana (vismaz 135 ha)	zemes īpašnieki vai nomnieki	katru gadu	2023. gadā tika apaimniekoti (pieteikti platībmakājumiem) 32 ha	Jāturpina apsaimniekošana. Nepieciešams palielināt apsaimniekotās platības.
4.	Krūmu izciršana palieņu pļavās (vismaz 40 ha)	zemes īpašnieki vai nomnieki	2015. ⁶	Tika veikta, taču DL joprojām ir lielas ar krūmiem aizaugošu zālāju platības.	Ļoti aktuāli, veicama, ja pēc tam turpinās zālāju apsaimniekošana.
5.	Viena ganību aploka ierīkošana pie Eiķinupes (žoga garums 2 km)	zemes īpašnieki vai nomnieki (SIA „Burtnieku zirgaudzētava”)	2005./2006.	Ierīkots.	Aktuāla aploka uzturēšana. Iespējams ierīkot aplokus lielākā platībā.
6.	Pirmreizējā pļaušana (vismaz 60 ha)	zemes īpašnieki vai nomnieki	2015. ⁶	Veikta projekta LIFE04NAT/LV/000198 "Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem" ietvaros.	Joprojām aktuāla aizaugošo zālāju atjaunošana.
7.	Nogāžu mežos nenotiek mežsaimnieciskā darbība, tajos netiek izbērti atkritumi (3 ha)	pašvaldība	visu laiku	Mežs attīstās dabiski.	Arī turpmāk nepieciešama neiejaukšanās nogāžu mežu dabiskajā attīstībā.
8.	Kontrolēta niedrāju un pļavu dedzināšana	zemes īpašnieki vai nomnieki	2015. ⁶	Nav veikta.	

⁶ dabas aizsardzības plāna darbības laikā

C. Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings

9.	Īpaši aizsargājamo ligzdojošo putnu uzskaitē	ornitologs	katru gadu	Notikušas putnu uzskaites projekta LIFE04NAT/LV/000198 “Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem” laikā, kā arī pļavu putnu uzskaites Natura 2000 monitoringa ietvaros un vienu reizi apsekotas arī putnu BVZ monitoringa ietvaros.	Turpināms Natura 2000 putnu monitorings.
----	--	------------	------------	--	--

D. Sabiedrības izglītošana un informēšana

10.	Bukleta par palieņu pļavu dabas vērtībām un to apsaimniekošanu izdošana	LIFE Daba projekts	2005.	Projekta LIFE04NAT/LV/000198 “Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem” ietvaros izdotas brošūras “Putni palieņu pļavās”, “Pali, plūdi, palienes”, “Palieņu pļavu atjaunošana”. https://ldf.lv/sites/default/files/faili/Publikācijas/Brosuras/palienu_pļavu_atjaunosana.pdf http://old.ldf.lv/upload_file/28450/PalienuPutni.pdf http://old.ldf.lv/upload_file/28450/PaliPludiPalienes.pdf	
11.	Bukleta par DL „Burtnieka ezera pļavas” izdošana	LIFE Daba projekts	2006./2007.	Projekta LIFE04NAT/LV/000198 “Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem” ietvaros izdots buklets “Natura 2000 teritorijas Burtnieka apkārtnē”, kā arī dabas lieguma “Burtnieka ezera pļavas” dabas aizsardzības plāna 2005.-2015. gadam kopsavilkums. https://ldf.lv/sites/default/files/faili/Publikācijas/Bukleti/buklets_Burtnieka_ez_pl.pdf	

				http://old.ldf.lv/upload_file/28440/Burtnieka_ez_pl_KPS.pdf	
12.	Informēt sabiedrību par dabas lieguma vērtībām un apsaimniekošanu	LIFE Daba projekts	regulāri	Notikuši semināri projekta LIFE04NAT/LV/000198 “Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem” laikā. Informācija par DL pieejama DAP mājaslapā.	
<i>E. Tūrisms un atpūta</i>					
13.	Uzcelt skatu torni Eiķinupes pļavās	UNDP/GEF projekts	2006.	Pirmais skatu tornis Eiķinupes pļavās tika uzcelts 2006. gadā, 2017. gadā tika uzcelts jauns skatu tornis https://dodies.lv/lv/obj/vsraga-taka.html	Skatu torņa uzturēšana
14.	Izveidot dabas taku un izvietot dabā 10 stājstendus, 2 informatīvos standus (ārpus dabas lieguma)	UNDP/GEF projekts	2006.	Vīsraga dabas taka izveidota 2006. gadā, atjaunota 2017. gadā, ir ~ 2 km gara no Burtnieku muižas parka līdz Eiķinpes pļavām. Takā izvietoti interaktīvi informatīvie stendi. https://visit.valmiera.lv/objekti/visr-aga-dabas-taka/	Takas uzturēšana.
15.	Izvietot dabā vismaz divus informatīvos standus (blakus DL)	ieinteresētā puse	2015. ^{Kļūda!} Grāmatzīme nav definēta.	Informatīvie stendi izvietoti: pie Burtnieku Vecajiem kapiem, Burtnieka smilšakmens atsegumiem, Eiķinupes skatu torņa, Silzemnieku skatu torņa	Stendu atjaunošana pēc nepieciešamības
16.	Uzcelt 2 skatu torņus ezera A krastā	ieinteresētā puse sadarbībā ar Burtnieku pagasta pašvaldību	2015. ^{Kļūda!} Grāmatzīme nav definēta.	Uzcelts skatu tornis Burtnieka krastā pie Silzemnieku poldera sūkņu stacijas. https://dodies.lv/lv/obj/Burtnieka-ez-polderu-tornis.html	Skatu torņa uzturēšana
17.	Izveidot dabas taku Burtnieka ezera A krastā	ieinteresētā puse	2015. ^{Kļūda!} Grāmatzīme nav definēta.	Izveidota Burtnieka ezera stāvkrasta taka ~ 1 km garumā. https://visit.valmiera.lv/objekti/burtnieka-ezera-stavkrasta-taka/	Takas uzturēšana.
18.	Izcirst kokus, krūmus ezera A	zemes īpašnieks	2015. ^{Kļūda!}	Nav veikts.	Gar ezera krastu (gar lieguma robežu)

	krastā z/ī kadastra Nr.96480040009		Grāmatzīme nav definēta.		reģistrēta meža zeme. Var izcirst krūmus lauksaimniecības zemē gar grāvi (ārpus lieguma)
<i>F. ES nozīmes sugu un biotopu stāvokļa monitorings</i>					
19.	Biotopu direktīvas I pielikuma biotopu un II pielikuma sugu un Putnu direktīvas I pielikuma sugu monitorings	LVGMA	2015. ^{Kļūda!} Grāmatzīme nav definēta.	Veikts Natura 2000 pļavu putnu monitorings 2008., 2009., 2012. gadā.	Natura 2000 putnu monitorings turpināms.

4.2. tabula

DL "Burtņieka ezera pļavas" plānotie apsaimniekošanas pasākumi

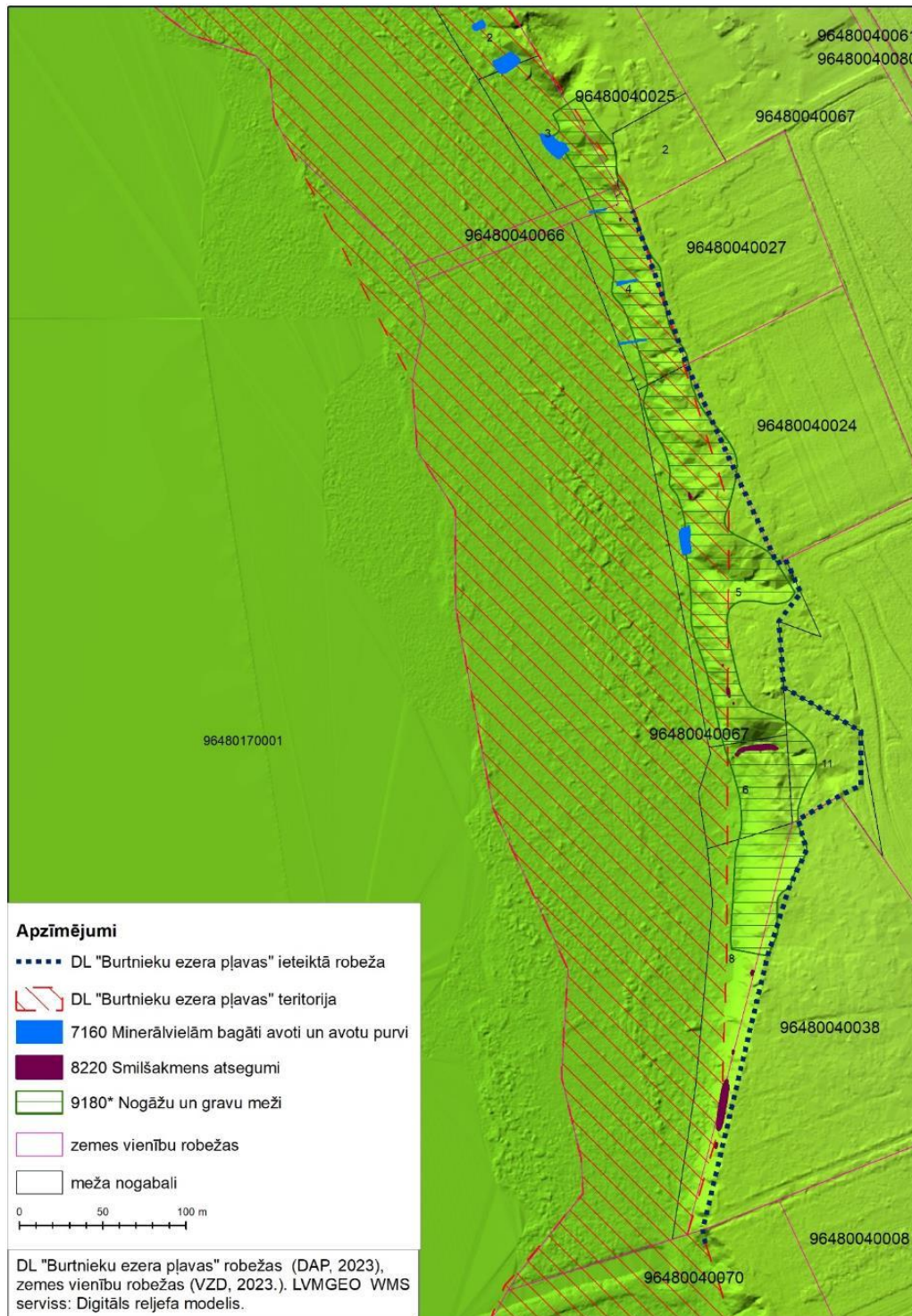
Mērķa Nr.	Apsaimniekošanas pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamie īstenotāji, iesaistītās puses	Nepieciešama is finansējums, EUR (ja to iespējams noteikt)	Iespējamais finansējuma avots	Izpildes indikatori
<i>Institucionālie aspekti</i>						
A.1.	A.1.1. DL Burtņieka ezera pļavas robežas precizēšana	I 2026.	DAP, VARAM			
<i>Dabas un ainavisko vērtību apsaimniekošana</i>						
B.1.	B.1.1. Zālāju regulāras apsaimniekošanas turpināšana	I pastāvīgi	zemes īpašnieki	vidēji 250 - 300 euro/ha	platībmaksājumi	Apsaimniekoti zālāji 38 ha; pēc atjaunošanas papildus apsaimniekoti līdz 115,4 ha zālāju.
B.1.	B.1.2. Zālāju atjaunojoša pļaušana ar siena novākšanu	I 2036.	zemes īpašnieki		ES fondi, LVAF	Atjaunota zālāju apsaimniekošana 100,6 ha.
B.1.	B.1.3. Koku un krūmu apauguma novākšana zālajos	I 2036.	zemes īpašnieki		ES fondi, LVAF	Novākts koku un krūmu apaugums 24,5 ha; t.sk. prioritāri 14,8 ha.
B.1.	B.1.4. Celmu, atvašu, ciņu frēzēšana.	I 2027.	zemes īpašnieki		ES fondi, LVAF	Frēzēšana veikta vismaz 8,9 ha platībā.
B.2.	B.2.1. Nogāžu un gravu meža biotopa saglabāšana	I pastāvīgi	zemes īpašnieki	vismaz 196 euro/ha	platībmaksājumi	Sastopams kvalitatīvs nogāžu un gravu meža biotops 1,6 ha platībā.
B.3.	B.3.1. Smilšakmens atsegumu atjaunošana un uzturēšana	I 2027.	zemes īpašnieki		ES fondi, LVAF	Atsegumu atsegšana veikta 0,5 ha platībā. Smilšakmens atsegumi

Mērķa Nr.	Apsaimniekošanas pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamie īstenotāji, iesaistītās puses	Nepieciešama is finansējums, EUR (ja to iespējams noteikt)	Iespējamais finansējuma avots	Izpildes indikatori
						sastopami vismaz 187 m ² platībā.
B.4.	B.4.1. Krūmu un selektīva koku novākšana	I 2027.	zemes īpašnieki		ES fondi, LVAF, zemes īpašnieku līdzekļi	Uzturētas atklātas dzīvotnes, prioritāri 2 ha.
B.4.	B.4.2. Koku un krūmu struktūras veidošana	I 2027.	zemes īpašnieki		ES fondi, LVAF	Uzturētas piemērotas dzīvotnes, prioritāri 9,7 ha.
B.4.	B.4.3. Zemsedzes novākšana	I 2027.	VNP		ES fondi, LVAF	Atjaunota bridējputniem piemērota dzīvotne 0,3 ha platībā.
B.4.	B.4.4. Ūdensaugu un krastmalas pļaušana	I 2027.	VNP		ES fondi, LVAF, pašvaldības līdzekļi	Veikta ūdensaugu pļaušana un izvākšana, prioritāri 3,5 ha.
B.4.	B.4.5. Aleju, dižkoku un potenciālo dižkoku apsaimniekošana	I 2036.	zemes īpašnieki	vidēji 300 euro/koks	Fondu finansējums, zemes īpašnieku līdzekļi.	Saglabātas alejas, koku rindas, dižkoki un potenciālie dižkoki labā stāvoklī.
B.4.	B.4.6. Invazīvo sugu izplatības ierobežošana	I 2027	zemes īpašnieki		Fondu finansējums, zemes īpašnieku līdzekļi	DL teritorijā un tai piegulošajās platībās nav sastopamas invazīvās sugas.
<i>Ilgtermiņa tūrisma attīstības un vides izglītības pasākumi</i>						
C.1.	C.1.1. Burtnieku centra publiskās zonas apsaimniekošana un attīstīšana	II 2036.	VNP		VNP budžets, fondu finansējums	
C.1.	C.1.2. Silzemnieku pludmales apsaimniekošana un attīstīšana	II 2036.	VNP		VNP budžets, fondu finansējums	Paplašināts un uzlabots stāvlaukums, ierīkots un uzturēts pludmales labiekārtojums (galdi soli, pārgērbšanās kabīne utml.)
C.2.	C.2.1. Piekļuves ezeram uzturēšana un labiekārtošana	II 2036.	zemes īpašnieki, t.sk. VNP		zemes īpašnieku līdzekļi, fondu finansējums	Ierīkotas un uzturētas 6 piekļuves vietas Burtnieka ezeram, t.sk. prioritāri pie Burtnieku baznīcas un Burtnieku Vecajiem kapiem.
C.2.	C.2.2. Automašīnu stāvlaukumu uzturēšana un labiekārtošana	II 2036.	VNP		VNP budžets, fondu finansējums	Uzlaboti un uzturēti 4 automašīnu stāvlaukumi.
C.2.	C.2.3. Taku uzturēšana, labiekārtošana,		VNP sadarbībā ar			

Mērķa Nr.	Apsaimniekošanas pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamie īstenotāji, iesaistītās puses	Nepieciešama is finansējums, EUR (ja to iespējams noteikt)	Iespējamais finansējuma avots	Izpildes indikatori
	ierīkošana		zemes īpašniekiem			
C.2.	C.2.3.1. Vīsruga taka	II 2027., pastāvīgi	VNP		VNP budžets, fondu finansējums	Uzlabota, pagarināta un uzturēta Vīsruga taka.
C.2.	C.2.3.2. Burtnieka stāvkrasta taka	II 2027., pastāvīgi	VNP		VNP budžets, fondu finansējums	Atjaunota, uzlabota, pagarināta un uzturēta taka no Burtnieku Vecajiem kapiem līdz Burtnieku Baznīcai.
C.2.	C.2.3.3. Taka no Burtnieku baznīcas līdz kempingam "Ezerpriedes"	III 2036.	VNP sadarbībā ar zemes īpašniekiem		VNP budžets, fondu finansējums	Ierīkota un uzturēta taka.
C.2.	C.2.3.4. Taka no Silzemnieku pludmales līdz Sedas laivu bāzei	III 2036.	VNP sadarbībā ar zemes īpašniekiem		VNP budžets, fondu finansējums	Ierīkota un uzturēta taka.
C.2.	C.2.4. Skatu torņu uzturēšana	II 2027., pastāvīgi	VNP		VNP budžets, fondu finansējums	Uzbūvēts skatu tornis pie Burtnieku vecajiem kapiem, DL teritorijā tiek uzturēti 3 skatu torņi.
C.2.	C.2.5. DL teritorijas iekļaušana tūrisma maršrutos	III 2036.	VNP		VNP budžets, fondu finansējums	
C.3.	C.3.1. Informācijas stendu izvietošana un atjaunošana	I 2036.i	VNP, DAP		VNP, DAP budžets, fondu finansējums	Teritorijā atrodas 5 informācijas stendi.
C.3.	C.3.2. Robežzīmju uzturēšana.	I pastāvīgi	DAP		DAP budžets, fondu finansējums	Dabā atrodas 15 robežzīmes.
<i>D. Izpēte un monitorings</i>						
D.1.	D.1.1. Natura 2000 monitoringa turpināšana	I 2036.	DAP		DAP budžets, LVAF	

A.1.1. DL “Burtnieka ezera pļavas” robežas precizēšana

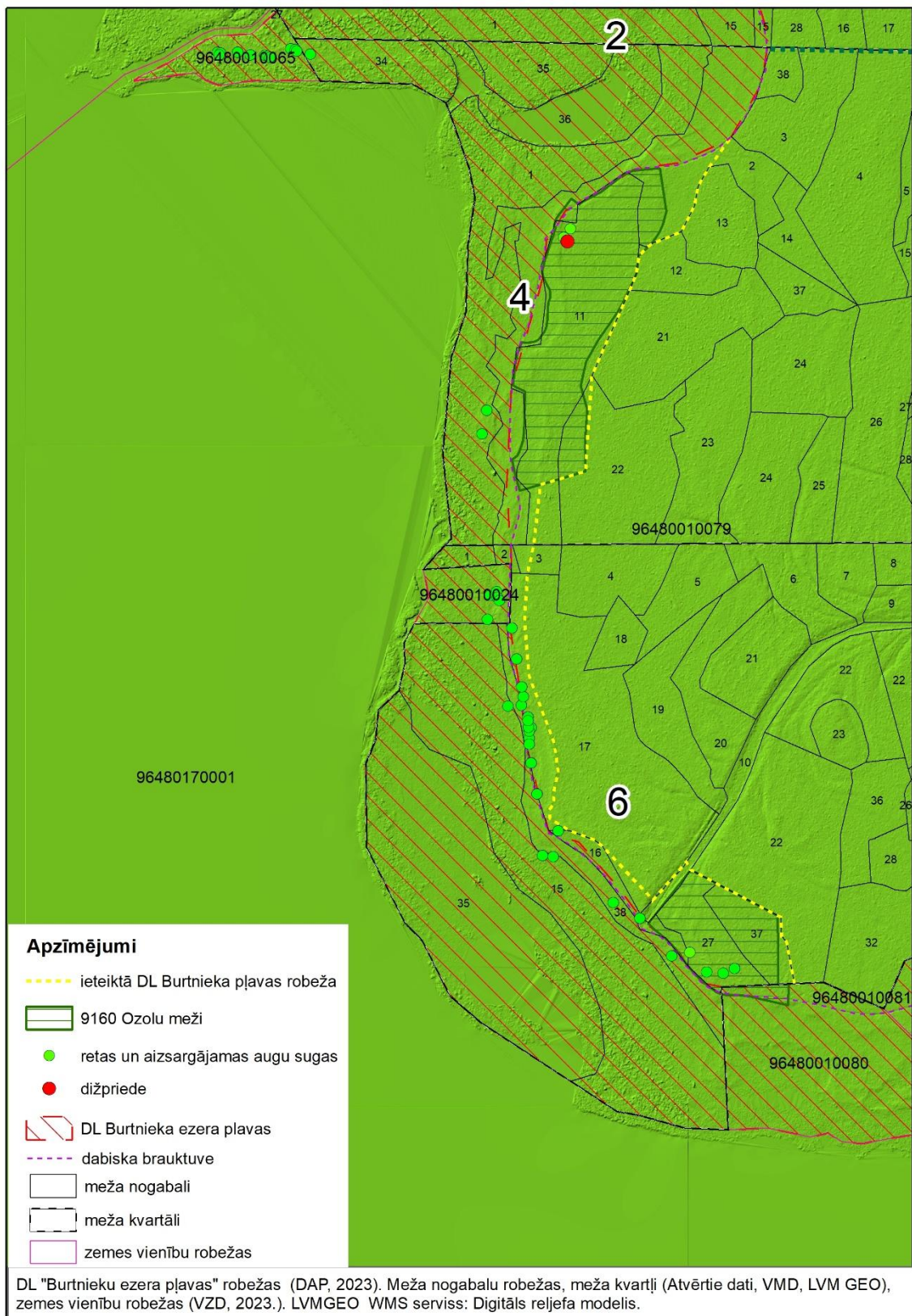
DL pašreizējā robeža ietver tikai daļu no Burtnieka stāvkrasta. Tostarp lielākā daļa smilšakmens atsegumu atrodas ārpus DL. Nepieciešams precizēt DL robežu, ietverot stāvkrastu un nogāžu mežu, DL robežu pēc iespējas piesaistot zemes vienību un meža nogabalu robežām, kā arī kapsētas

robežai (A.1.1.1.att.). DL iekļautajai teritorijai nosakāma dabas lieguma zona.

A.1.1.1. att. DL robežas priekšlikums, ietverot stāvkraustu ar smilšakmens atsegumiem un nogāžu un gravu mežu.

Lai sekmētu dabas un ainavisko vērtību saglabāšanu, DL nepieciešams ietvert pašreizējai robežai piegulošos ES nozīmes biotopa 9060 Ozolu meži nogabalus un Burtnieka vēsturisko krasta līniju (A.1.1.2.att.).

A.1.1.2.att. DL robežas priekšlikums, ietverot Burtnieka vēsturisko krasta līniju un ozolu meža biotopus.

B.1.1. Zālāju regulāras apsaimniekošanas turpināšana

Daļa DL zālāju tiek apsaimniekoti, pļaujot un novācot nopļauto vai noganot, ko nepieciešamas turpināt 38 ha platībā (1.4. pielikums).

Veicama zālāju apsaimniekošanai nepieciešamo grāvju uzturēšana, tostarp bebru dambju izvākšana.

Regulāra apsaimniekošana, pļaujot un novācot nopļauto vai noganot, turpināma arī pēc zālāju atjaunošanas pasākumu veikšanas (atjaunojošas pļaušanas, koku un krūmu izciršanas un celmu, atvašu, ciņu frēzēšanas), sasniedzot 153 ha platību.

B.1.2. Zālāju atjaunojoša pļaušana ar siena novākšanu

ES nozīmes zālāju biotopos, kas pašlaik netiek apsaimniekoti, veicama zālāju atjaunojoša pļaušana ar nopļautās zāles/ siena novākšanu 100,6 ha platībā (1.4. pielikums).

B.1.3. Koku un krūmu apauguma novākšana zālājos

Aizaugošajos zālājos veicama koku un krūmu apauguma novākšana (1.4. pielikums).

Koku un krūmu ciršana veicama ārpus putnu ligzdošanas perioda (saskaņā ar lieguma individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem dabas lieguma zonā aizliegta no 15.aprīļa līdz 31.jūlijam).

Prioritāri krūmu un selektīva koku novākšana paredzēta atjaunojamajos palieņu zālājos pie Silzemnieku pludmales (3,5 ha) un pie Aunupītes (11,3 ha). Izcērtami krūmi un saskaņā ar eksperta atzinumu marķētie koki.

Pārējā DL teritorijā ES nozīmes zālāju biotopos izcērtami vismaz 32,2 ha krūmu.

B.1.4. Celmu, atvašu, ciņu frēzēšana

Pēc koku un krūmu izciršanas, kā arī ilgstoši neapsaimniekotās ciņainās vietās, nepieciešama celmu, atvašu un ciņu frēzēšana vienlaidus platībā, lai mazinātu atvašu ataugšanu un sagatavotu platību pļaušanai ar zāles savākšanu.

Pasākums prioritāri paredzēts blakus Silzemnieku pludmalei 3 poligonos ar kopējo platību 3,5 ha, kā arī 5,4 ha platībā Burtnieka palienē uz ziemeļiem no Aunupītes (1.4. pielikums). Pēc nepieciešamības pasākums īstenojums arī citviet DL atjaunojamajos zālājos.

Lai pasākumu būtu iespējams īstenot, nepieciešams izveidot piekluves vietas atjaunojamajiem zālājiem:

- pie Silzemnieku pludmales izbūvēt caurteku Burtnieka ezera un gar poldera dambi izraktā kanāla savienojuma vietā;
- izveidot nobrauktuvi uz Burtnieka palieni pie Aunupītes un atjaunot caurteku Aunupītē ietekošajā grāvī.

B.2.1. Nogāžu un gravu meža biotopa saglabāšana

Lai nodrošinātu ES nozīmes biotopa 9180* Nogāžu un gravu meži saglabāšanos 1,6 ha platībā (1.4. pielikums), tajā nav pieļaujama mežsaimnieciskā darbība, izņemot krūmu un koku ciršanu, kas nepieciešama:

- potenciālo dižkoku, abu stādīto Gliku ozolu u.c. lielo koku atēnošanai;
- takas ierīkošanai un uzturēšanai, kā arī skata atvēršanai uz ezeru un skatu stigu ierīkošanai:
 - izcērtot baltalkšņus, baltās apses sējeņus u.c. jauno koku un krūmu apaugumu gar lauka malu ārpus nogāzes;
 - saglabājot vecos, resnos kokus, kā arī platlapjus un citus ainaviskus kokus un krūmus, kas netraucē skatam;
 - bīstamo koku novākšana;
- smilšakmens atsegumu atsegšanai;
- invazīvo un citzemju sugu ierobežošanai.

B.3.1. Smilšakmens atsegumu atjaunošana un uzturēšana

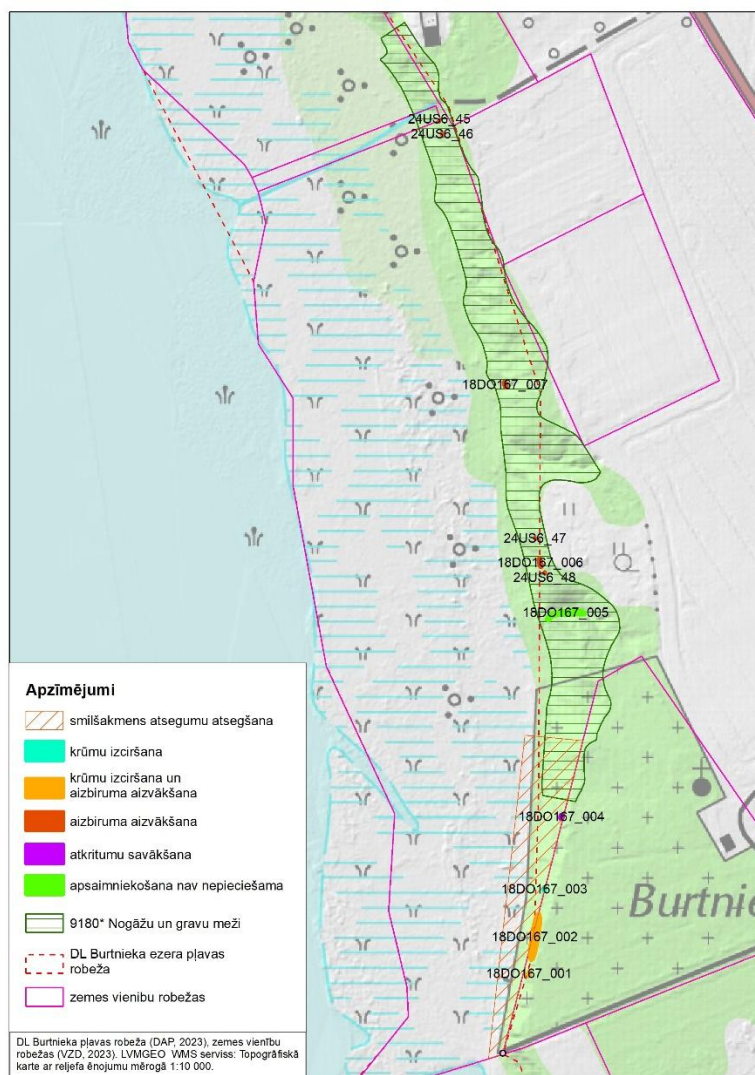
Nepieciešama koku un krūmu apauguma novākšana no atsegumu nogāzes un aizbīrušo, atsegumu atrakšana, kas palielinās gan atsegumu kā dzīvotnes vērtību, gan ainavisko vērtību.

Atsegumu atsegšana prioritāri plānota 0,25 ha platībā (koku un krūmu novākšana un aizbīruma atrakšana 130 m garumā), uzmanību pievēršot konkrētos atsegumu poligonos nepieciešamajiem pasākumiem (B.3.1.1. att.):

- pie Kapu klints (18DO167_2) un tai blakus esošajiem atsegumiem (18DO167_1, 18DO167_3) nepieciešams izcirst atseguma priekšā saaugušās krūmu atvases;
- Kapu klints (18DO167_2) un vēl 7 atsegumu (18DO167_1, 24US6_48, 18DO167_6, 24US6_47, 18DO167_7, 24US6_46, 24US6_45) pakājē un malās nepieciešams veikt vismaz 50 % aizbīrušā grunts materiāla izvākšanu;
- pie atseguma 18DO167_4 nepieciešams savākt atkritumus (īpaši nogāzes pakājē) un novērst to izmešanas turpināšanu.

Atrakšana un izlīdzināšana jāveic ar neliela izmēra ekskavatoru, bet gar pašu smilšakmeni jārok ar lāpstām, lai ne bojātu atsegumu.

Atsegumam poligonā 18DO167_005 apsaimniekošana pašlaik nav nepieciešama, turpināma blakusesošās takas uzturēšana.

B.3.1. att. Smilšakmens atsegumu poligoni un apsaimniekošana.

B.4.1. Krūmu un selektīva koku novākšana

Lai uzlabotu Burtnieka (ES nozīmes biotopa 3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju) funkcijas – veicinātu ezera viļņošanos un atmirušo ūdensaugu izskalošanu krastā –, veicama krūmu apauguma un selektīva (marķēto) koku novākšana aizaugušajās krastmalās (1.4. pielikums). Tas uzlabos arī atklāto ainavu putnu un bezmugurkaulnieku dzīvotnes, kā arī saglabās un uzlabos teritorijas ainavisko vērtību.

Prioritāri pasākums plānots pie Burtnieku Vecajiem kapiem (2 ha).

Koku un krūmu ciršana veicama ārpus putnu ligzdošanas perioda (saskaņā ar lieguma individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem dabas lieguma zonā aizliegta no 15. aprīļa līdz 31. jūlijam).

Pēc kokauguma apauguma novākšanas piemērotās vietās turpinot apsaimniekošanu, pļaujot un novācot zāli vai noganot (nepieciešamības gadījumā pirms tam veicot arī celmu, atvašu un ciņu frēzēšanu), iespējama zālāju atjaunošana.

B.4.2. Koku un krūmu struktūras veidošana

Lai veidotu bezmugurkaulnieku nākotnes dzīvotnes un ekoloģiskos koridorus dzīvotņu savienošanai, kā arī uzlabotu putnu dzīvotnes un ligzdošanas vietas, paredzēta koku un krūmu struktūras veidošana teritorijās gar Silzemnieku polderi (4 ha Z daļā un 2,1 ha D daļā līdz Aunupītei) un pie Burtnieku vecajiem kapiem (3,5 ha) (1.4. pielikums). Pasākuma rezultātā tiks saglabāta un uzlabota arī teritorijas ainaviskā vērtība.

Veicama krūmu un atvašu apauguma un selektīva (marķēto) koku novākšana, kā arī nepieciešamības gadījumā saglabājamo koku stumbru aizsardzība pret bebbriem.

ES nozīmes biotopā 9180* Nogāžu un gravu meži krūmu un koku ciršana pieļaujama saskaņā ar meža biotopu eksperta atzinumu.

B.4.3. Zemsedzes novākšana ezera krastmalā

Lai atjaunotu bridējputnu dzīvotnes (barošanās vietas) un uzlabotu ES nozīmes biotopa 3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju funkcijas, veicama auglīgās zemsedzes kārtas (velēnas) norakšana līdz minerālgruntij.

Pasākums plānots 0,28 ha platībā uz D no Silzemnieku pludmales (1.4. pielikums).

B.4.4. Ūdensaugu un krastmalas pļaušana

Ūdensaugu un krastmalas pļaušana gan uzlabo ezera ES nozīmes biotopa 3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju funkcijas, dažādojot augāja struktūru un samazinot aizaugumu atsevišķos krastmalas posmos, gan uztur rekreācijai piemērotas teritorijas.

Nemot vērā eitrofā Burtnieka ezera veģetācijas raksturu, pasākuma sekmīgai īstenošanai jāizvēlas vietas, kur ūdensaugu pļaušana papildina citus dzīvotņu apsaimniekošanas pasākumus (piemēram, veidojot bridējputniem piemērotas barošanās vietas vai zālāju līdz ūdenim) vai nepieciešama rekreācijas teritoriju un pieejas ezeram uzturēšanai.

Prioritāri pasākums veicams pie Aunupītes ES nozīmes biotopa 3150 Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju funkciju uzlabošanai (3,5 ha), kā arī veicams pēc nepieciešamības Burtnieku centra pludmales, Silzemnieku pludmales un kempinga “Ezerpriedes” teritorijas uzturēšanai (1.4. pielikums).

B.4.5. Aleju, dižkoku un potenciālo dižkoku apsaimniekošana

Veicama DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā un apkārtnē esošo dižkoku un potenciālo dižkoku, kā arī apkārtnē esošo aleju apsaimniekošana, pēc nepieciešamības:

- izzāģējot vainaga teritorijā 10 m attālumā ap to augošos krūmus un kokus;
- izzāģējot bīstamos zarus;
- veicot citus pasākumus koku saglabāšanai (piemēram, vainaga kopšanu).

B.4.6. Invazīvo sugu izplatības ierobežošana

Veicama DL “Burtnieka ezera pļavas” un piegulošajā teritorijā konstatēto Sosnovska latvāņu (pie Burtnieku Vecajiem kapiem) un ošlapu kļavas (pie Silzemnieku poldera) iznīcināšana.

C.1.1. Burtnieku centra publiskās zonas apsaimniekošana un attīstīšana

Burtnieku centra publiskā zona ietver Burtnieka krastmalu ar kanāliem un laivu piestātnēm, Centra pludmali ar laipām un skatu platformu, Ezera ielu ar Burtnieku muižas kompleksa ēkām un ir funkcionāli saistīta ar Burtnieku muižas parku un Vīsruga taku. Tas ir nozīmīgākais tūrisma attīstības centrs pie Burtnieka ezera, potenciāla ezera osta.

Atrodas valsts nozīmes kultūras pieminekļa Nr. 6891 Burtnieku muižas apbūve aizsargjoslā.

Lielākā daļa attīstāmās teritorijas atrodas ārpus DL “Burtnieka ezera pļavas”, kas, koncentrējot aktivitātes un apmeklētājus, ļauj mazināt ietekmi uz DL teritoriju (C.1.1. att.).

Palieņu zālāja uzturēšana

ES nozīmes zālāju biotops 6450 *Palieņu zālāji* atrodas Burtnieka palienē starp Zirgu kanālu un Centra kanālu. Zālāja apsaimniekošana ne tikai uzturēs un palielinās bioloģisko daudzveidību, bet nodrošinās unikālu akcentu Burtnieku ciema ainavā.

Platību nepieciešams nopļaut reizi sezonā, savācot un izvedot nopļauto.

Pieļaujama infrastruktūras izbūvēšana palieņu zālāja teritorijā, ja iznīcinātā platība tiek kompensēta ar atjaunotu palieņu zālāju, piemēram, teritorijā uz austrumiem no Burtnieku centra pludmales.

Atklātas ainavas uzturēšana un palieņu zālāja atjaunošana

Teritorijā uz austrumiem no Burtnieku centra pludmales pēc nepieciešamības veicama krūmu izciršana, lai uzturētu atklātu ainavu. Nocirstie krūmi izvācam no teritorijas. Krūmu ciršana veicama ārpus putnus ligzdošanas laika.

Šajā teritorijā, kur tas tehniski ir iespējams, veicot pļaušanu reizi sezonā, savācot un izvedot nopļauto, iespējams atjaunot palieņu zālāju.

Ūdensaugu un krastmalas augāja pļaušana

Veicama pēc nepieciešamības, lai uzturētu atklātu smilšainu pludmali un krastmalu ar skraju virsūdens un zemu sauszemes augāju.

Ūdensaugu pļaušana veicama:

- laika periodā no 1. jūlija līdz 31. augustam;
- dienās, kad vējš pūš krasta virzienā, lai samazinātu nopļauto ūdensaugu daļu izklīšanu ezerā;
- zem ūdens līmeņa, iespējami tuvāk to saknēm.

Nopļautais augājs savācams un izvācams no applūšanas zonas (var izžāvēt krastā un pēc tam izvest no applūšanas zonas, nepieļaujot nonākšanu ūdenī).

Pludmales uzturēšana un paplašināšana

Savācamas un izvedamas palu un vētru atstātās sanesas.

Nepieciešamības gadījumā veicama irdināšana un augu atlieku nogrābšana vai apauguma noņemšana ar saknēm, lai atjaunotu vai izveidotu smilšainu pludmali. Noņemtais augājs izvācams no applūšanas zonas.

Darbi, kas saistīti ar ūdensaugu izvākšanu ar saknēm veicami vasaras – rudens mazūdens periodā (augustā – septembrī).

Saglabājams augājs teritorijā gar ietekošo strautu/ grāvi, ko apsaimnieko pļaujot (reizi sezonā).

Ezerā ietekošajā strautā/ grāvī ieteicams izveidot sedimentācijas baseinu no ciema teritorijas ieplūstošo sedimentu uztveršanai. Sedimentācijas baseinu ir jāveido iespējami tuvāk Ezera ielai (tālāk no ezera) tā, lai to būtu iespējams periodiski (atkarībā no sedimentu uzkrāšanās ātruma) iztīrīt.

Atpūtas zonas labiekārtošana

Pēc nepieciešamības veicama pludmales infrastruktūras uzstādīšana un apsaimniekošana (piemēram, pārgērbšanās kabīnes, tualetes, soliņi, atkritumu urnas u.c.)

Jārēķinās ar applūšanas risku, attiecīgi infrastruktūru izvietojot neapplūstošās vietās, izvietojot pret applūšanu izturīgu infrastruktūru vai infrastruktūras objektus novācot vasaras sezonas beigās un pirms gaidāmiem plūdiem.

Ieteicams izveidot taku līdz Zirgu kanālam ar pieeju ezeram pie Zirgu kanāla.

Piemērotā vietā ieteicams izvietot informācijas stendu par Burtnieka ezeru un DL “Burtnieka ezera pļavas”.

Piestātņu uzturēšana un izbūvēšana

Uzturama un pilnveidojama piestātņu infrastruktūra (laipas, slips u.c.) ārpus DL “Burtnieka ezera pļavas”.

Pieļaujama laivu piestātnes izveidošana Zirgu kanālā.

Ieteicams izvietot zīmes navigācijas drošībai.

Kanālu tīrīšana

Veicama pēc nepieciešamības laika periodā pēc galvenā zivju nārsta un ikru attīstības laika perioda (no 1. aprīļa līdz 20. jūnijam), ieteicams vasaras-rudens mazūdens periodā jūlijā-septembrī.

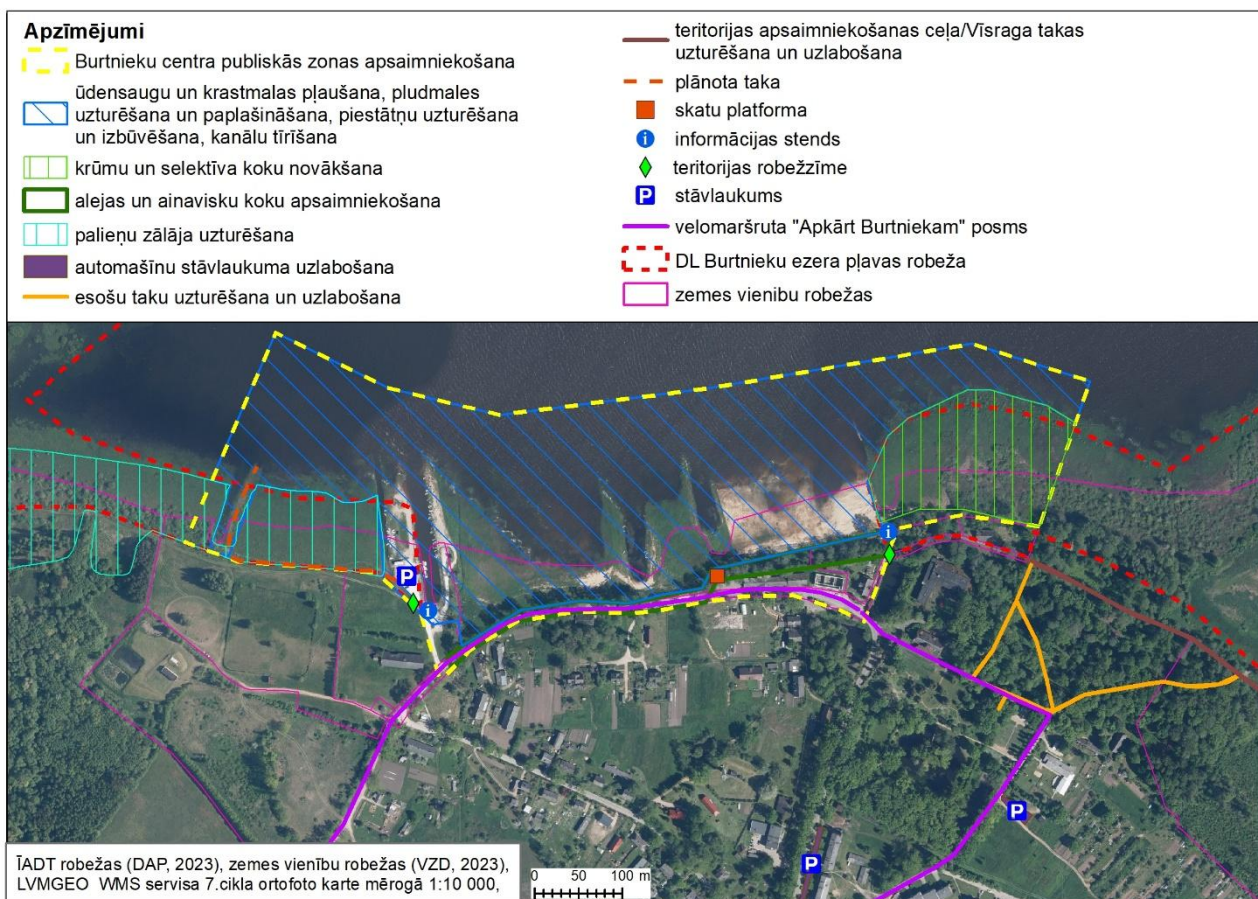
Lai samazinātu uzduļķojumu ezerā, ieteicama metode ar kanāla aizdambēšanu un ūdens izsūkņēšanu.

Ezera ielas un tai pieguļošās teritorijas/ēku attīstīšana

Paredzēta Ziemeļvidzemes dabas un kultūrvēstures izziņas centra izveidošana, atjaunojot Burtnieku muižas kompleksa ēku.

Saglabājama un kopjama aleja gar Ezera ielu, kā arī citi ainaviski vērtīgi koki Burtnieka krastā.

Veicama skatu platformas uzturēšana un uzlabošana pēc nepieciešamības.

C.1.1. attēls. Burtnieku centra publiskās zonas un saistītā infrastruktūra.

C.1.2. Silzemnieku pludmales apsaimniekošana un attīstība

Silzemnieku pludmale ir nozīmīgākais tūrisma objekts DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā, kur nepieciešama esošās infrastruktūras uzturēšana, pilnveidošana un paplašināšana. Infrastruktūras ierīkošana un apsaimniekošana šeit jāplāno kompleksi ar ezera piekrastes ainavas un dabas vērtību saglabāšanu un atjaunošanu.

Saglabājama bērzu grupa ar mājīgās knīdijas atradni

Šajā teritorijā starp stāvlaukumu un pludmali saglabājams pašreizējais hidroloģiskais režīms (applūšanas iespēja), nepieciešamības gadījumā izcērtami krūmi un veicama pļaušana (reizi sezonā vai rudenī, lai knīdija var nogatavināt sēklas).

Ūdensaugu un krastmalas pļaušana

Veicama pēc nepieciešamības, lai uzturētu atklātu smilšainu pludmali un krastmalu ar skraju virsūdens un zemu sauszemes augāju.

Ūdensaugu pļaušana veicama:

- laika periodā no 1. jūlija līdz 31. augustam;
- dienās, kad vējš pūš krasta virzienā, lai samazinātu nopļauto ūdensaugu daļu izklīšanu ezerā;
- zem ūdens līmeņa, iespējami tuvāk to saknēm.

Nopļautais augājs savācams un izvācams no applūšanas zonas (var izžāvēt krastā un pēc tam izvest no applūšanas zonas, nepieļaujot nonākšanu ūdenī).

Pludmales uzturēšana un paplašināšana

Savācamas un izvedamas palu un vētru atstātās sanesas.

Nepieciešamības gadījumā veicama irdināšana un augu atlieku nogrābšana vai apauguma noņemšana ar saknēm, lai atjaunotu vai izveidotu smilšainu pludmali. Noņemtais augājs izvācams no applūšanas zonas.

Darbi, kas saistīti ar ūdensaugu izvākšanu ar saknēm veicami vasaras–rudens mazūdens periodā (augustā–septembrī).

Pludmales paplašināšana pašreizējā palieņu zālāja vietā pieļaujama tikai tad, ja apsaimniekošanas rezultātā atbilstoša palieņu zālāja platība izveidojusies citur Burtnieka palienē, piemēram, teritorijā starp Silzemnieku pludmali un poldera dambi.

Atpūtas zonas labiekārtošana

Pēc nepieciešamības veicama pludmales infrastruktūras uzstādīšana un apsaimniekošana (piemēram, pārgērbšanās kabīnes, tualetes, galdi, soli, atkritumu urnas u.c.)

Jārēķinās ar applūšanas risku, attiecīgi infrastruktūru izvietojot neapplūstošās vietās, izvietojot pret applūšanu izturīgu infrastruktūru vai infrastruktūras objektus novācot vasaras sezonas beigās un pirms gaidāmiem plūdiem.

Automašīnu stāvlaukuma paplašināšana

Veicama norādītajā teritorijā, neietekmējot mājīgās knīdijas atradnes.

Krūmu un selektīva koku novākšana un zālāja atjaunošana

Veicama krūmu apauguma un selektīva (marķēto) koku novākšana. Pasākums prioritāri veicams teritorijā, kas piemērota zālāja atjaunošanai. Šajā teritorijā veicama arī celmu, atvašu, ciņu frēzēšana, lai sagatavotu platību pļaušanai ar zāles (siena) savākšanu. Pēc tam turpināma pļaušana reiz sezonā ar zāles (siena) savākšanu.

Krūmu ciršana veicama ārpus putnu ligzdošanas laika.

Koku un krūmu struktūras veidošana

Teritorijā gar poldera dambi veicama krūmu un atvašu apauguma un selektīva (marķēto) koku novākšana. Nepieciešama saglabājamo koku stumbru aizsardzība pret bebriem.

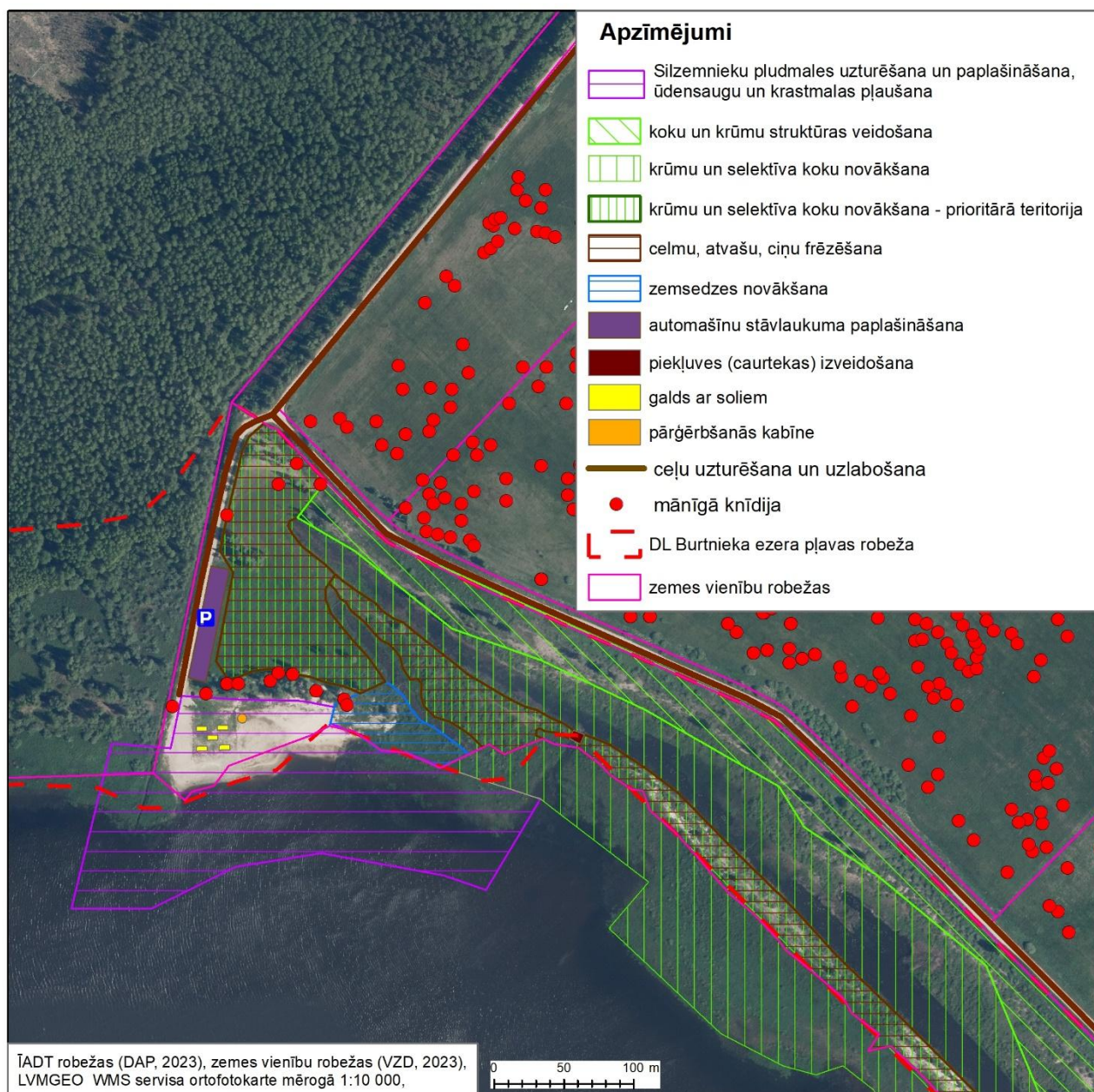
Krūmu ciršana veicama ārpus putnu ligzdošanas laika.

Saglabājami ainaviski koki un koku grupas.

Novadgrāvja Nr. 54551:K:1 tīrīšana

Pieļaujama novadgrāvja (koplietošanas ūdensnotekas) Nr. 54551:K:1 tīrīšana, ierīkojot sedimentācijas baseinu pirms ietekas ezerā.

Darbi veicami pēc zivju nārsta un ikru attīstības un putnu ligzdošanas laika – vasaras-rudens mazūdens periodā (augustā–septembrī).

C.1.2. attēls. Silzemnieku pludmales apsaimniekošanai un attīstībai plānotie pasākumi.

C.2.1. Piekļuves ezeram uzturēšana un labiekārtošana

Nozīmīgākās piekļuves vietas Burtņieka ezeram DL “Burtņieka ezera pļavas” teritorijā un tā apkārtnē ir Burtņieku centrā (skat. pasākumu C.1.1.) un Silzemnieku pludmalē (pasākums C.1.2.). Tālāk apskatītas vairākas citas vietas ar esošu vai ierīkojamu infrastruktūru, kas piemērotas piekļuvei ezeram un ir/ būtu publiski pieejamas vai izmantojamas saskaņā ar zemes īpašnieku izvirzītajiem nosacījumiem.

Izvērtējot konkrēto situāciju, pieļaujams ierīkot pieeju ezeram (taku, laipu) no katra ezeram piegulošā zemesgabala arī citur vietās, kas nav norādītas DA plānā.

Ierīkojot pieeju ezeram, jāņem vērā gan konkrētās vietas reljefs un dabas vērtības, gan ledus un applūšana, izvēloties skrūvpāļus, pontonus vai citu risinājumu atkarībā no vietas apstākļiem.

C.2.1.1. Pie Burtnieku baznīcas

Piemērota vieta, lai izveidotu publisku pieeju Burtnieka ezeram, ņemot vērā blakus esošo Burtnieku baznīcas un mācījmuižas kompleksu kā apskates un dažādu aktivitāšu vietu, esošo automašīnu stāvvietu, kā arī plānoto taku no Vecajiem kapiem līdz baznīcai (C.2.1.1. att.).

Pieejas vieta precizējama, saskaņojot ar zemes īpašniekiem, kā arī ņemot vērā un nebojājot smilšakmens atsegumus un avoksnājus, un saglabājamos kokus (prioritāri saglabājami resnākie koki un platlapji).

Ezera stāvkrastā ierīkojama noeja (kāpnes, vides pieejamības risinājumi), ierīkojama pieeja ezeram (taka, laipa). Ierīkojot pontona laipu, vietu var attīstīt arī kā kuģīša piestātņi.

Lai atsegtu skatu uz ezeru, noejas zonā uz nogāzes izcērtami krūmi, pamežs un atsevišķi tievākie koki, novācams apaugums ezera palienē (var saglabāt atsevišķus ainavisku kokus un krūmus).

Ieteicams atjaunot lapeni un labiekārtot atpūtas vietu.

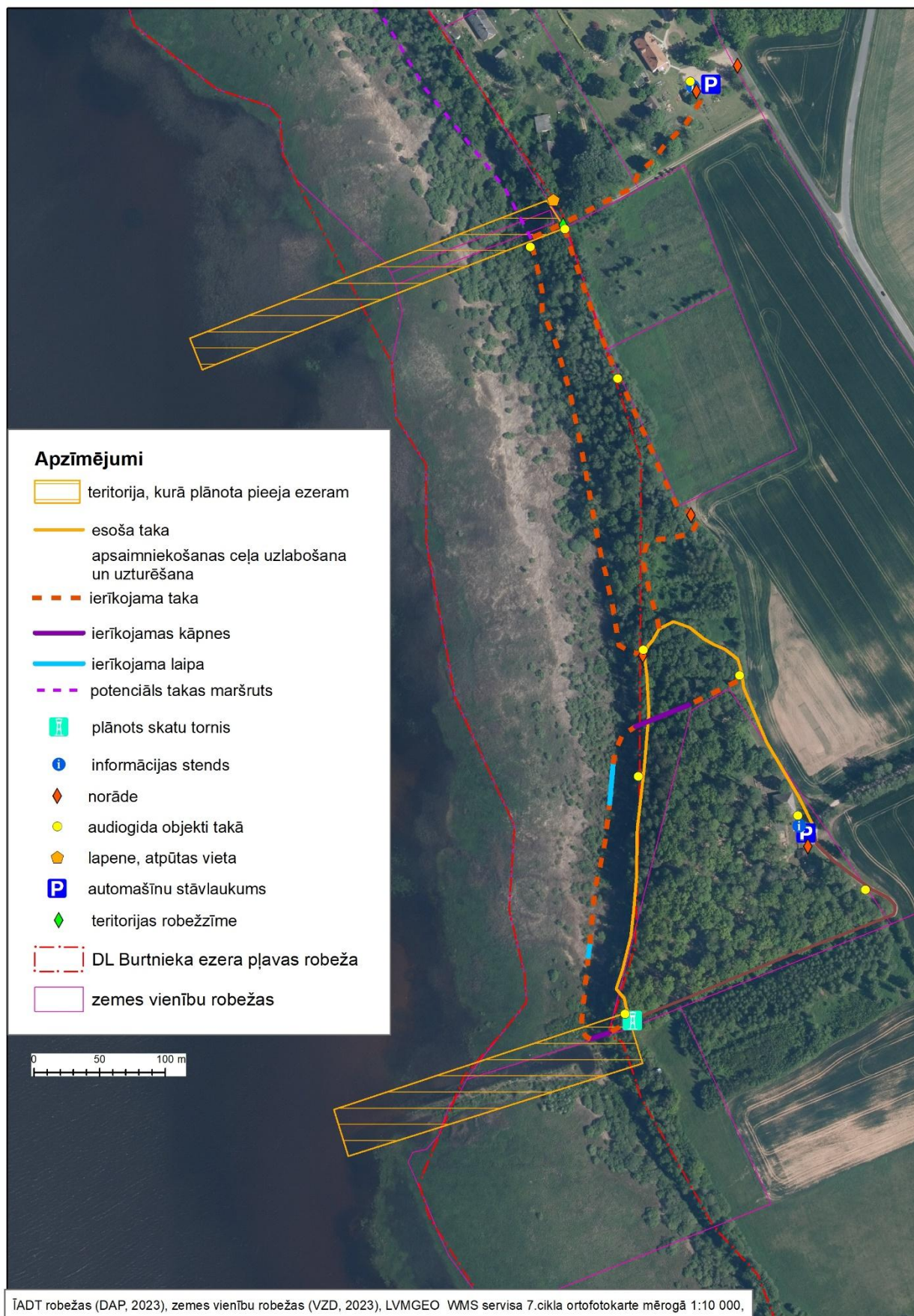
C.2.1.2. Pie Burtnieku Vecajiem kapiem

Piemērota vieta, lai izveidotu publisku pieeju Burtnieka ezeram, ņemot vērā jau esošo taku un stāvkrastā ierīkotās kāpnes, kā arī savulaik ezerā izveidoto kanālu (C.2.1.1. att.).

Pieejas vieta precizējama, saskaņojot ar zemes īpašniekiem.

Ierīkojama pieeja ezeram (taka, laipa). Vietu var attīstīt arī kā kuģīša piestātņi, ierīkojot pontonu laipu vai izmantojot kanālu. Pieļaujama kanāla tīrīšana.

Ierīkojot labiekārtojumu, jāņem vērā stāvkrasta erozijas procesi, kuru veicināšana nav pieļaujama.

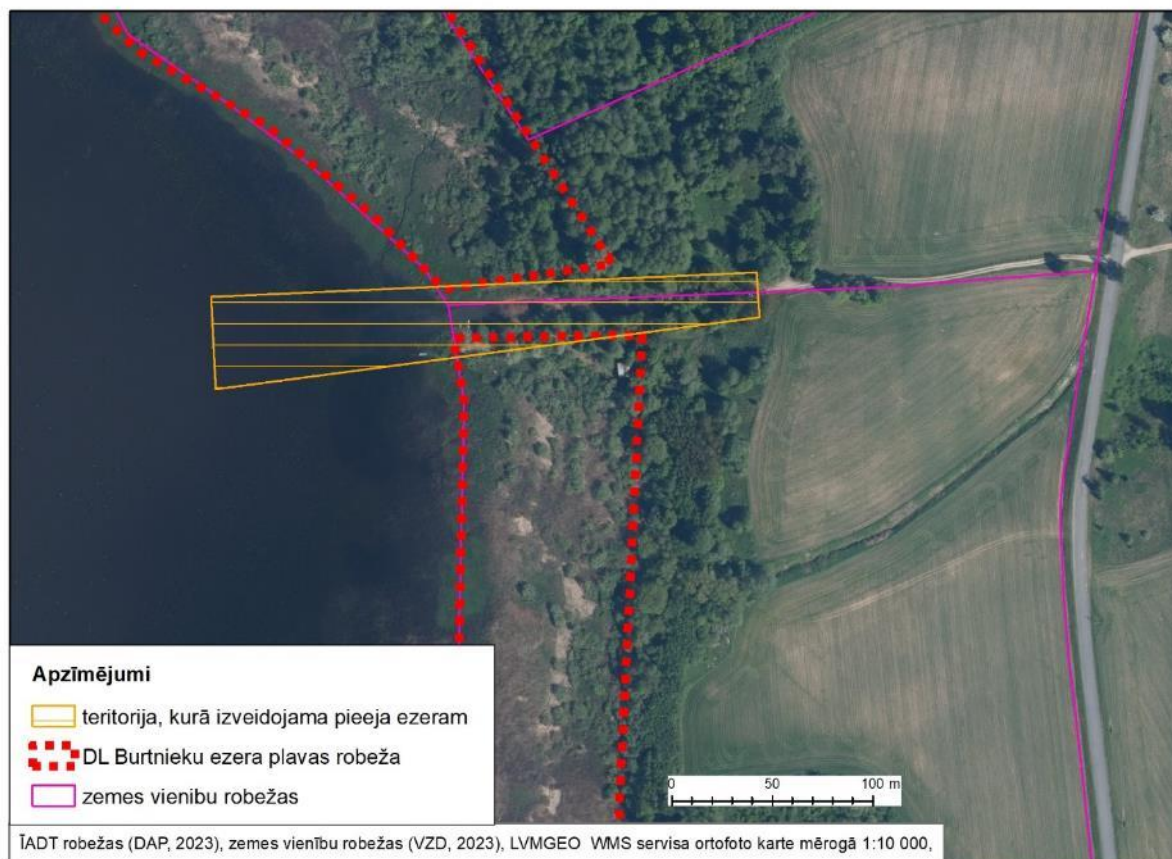
C.2.1.1. attēls. Teritorijas, kur izveidojamas pieejas ezeram pie Burtnieku kapiem un pie Burtnieku baznīcas, un saistītā infrastruktūra.

C.2.1.3. Pie Mieļām (Zvejnieku osta)

Piemērota vieta, lai izveidotu publisku pieeju Burtnieka ezeram, ņemot vērā pašvaldības īpašumā esošo piebraucamo ceļu līdz krastam un savulaik ezerā ierīkoto kanālu.

Var ierīkot taku (laipu) līdz ezeram, kā arī attīstīt atpūtas zonu ārpus DL “Burtnieka ezera plavas” krasta augstākajā sausajā daļā gan pašvaldības, gan privātajā zemē.

Pieļaujama kanāla tīrīšana.

C.2.1.3. attēls. Teritorija, kur izveidojama pieeja ezeram Pie Mieļām (Zvejnieku osta).

C.2.1.4. Pie Silzemnieku poldera sūkņu stacijas (skatu torņa)

Iespējams ierīkot publisku pieeju ezeram (taku, laipu) pašvaldības īpašumā, ko varētu izmantot skatu torņa apmeklētāji.

Nākotnē var domāt par iespējām attīstīt tūrisma infrastruktūru Silzemnieku poldera sūkņu stacijas teritorijā.

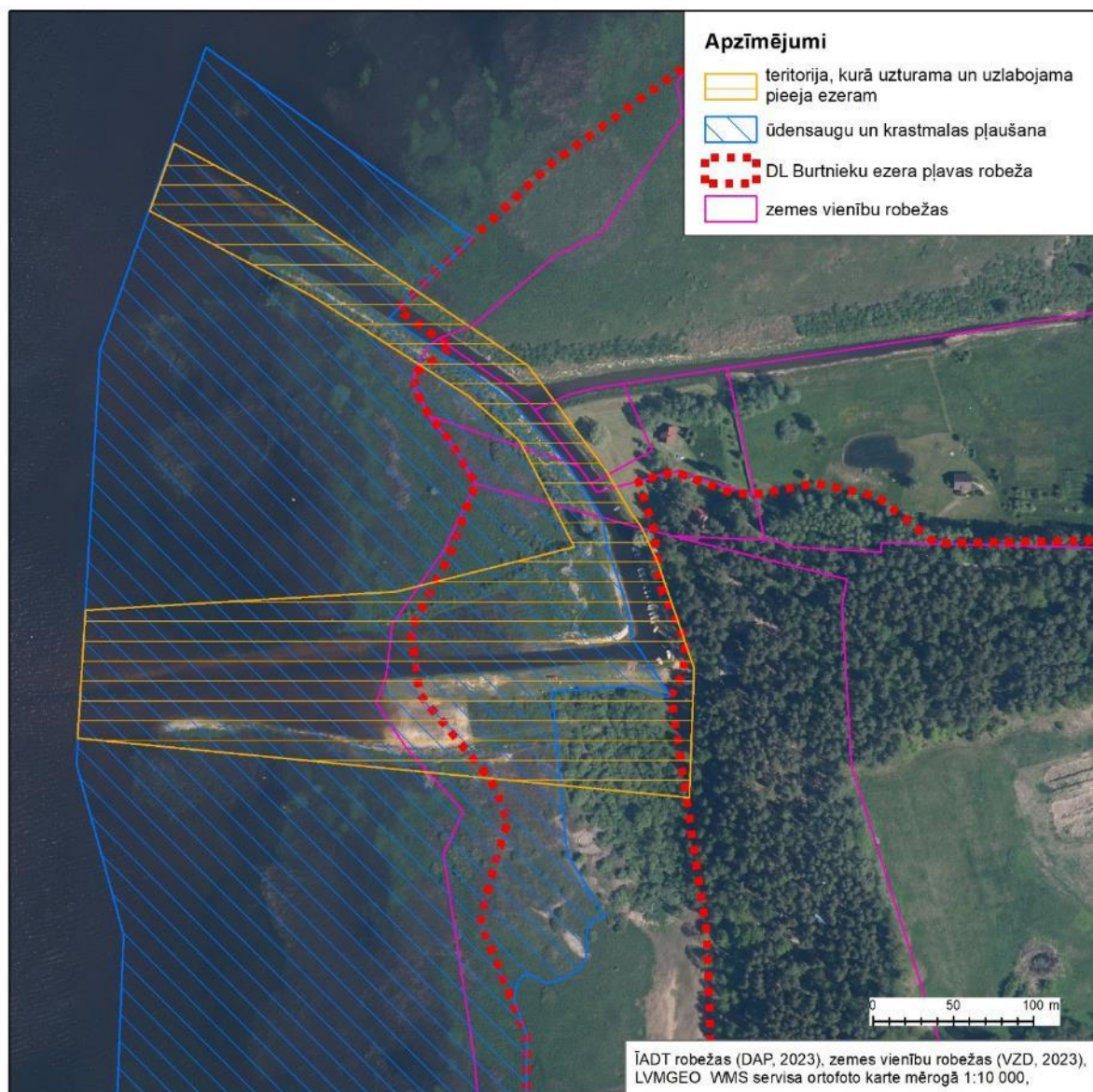
C.2.1.4. attēls. Teritorija, kur izveidojama pieeja ezeram pie Silzemnieku poldera sūkņu stacijas un saistītā infrastruktūra.

C.2.1.5. Kempinga “Ezerpriedes” teritorijā

Kempinga “Ezerpriedes” teritorijā ir izveidota infrastruktūra piekļuvei ezeram – kanāls un laivu piestātne, uzturēta neliela pludmalīte un pieeja ezeram. Turpmāk nepieciešams:

- ūdensaugu pļaušana un izvākšana, lai uzturētu atklātu pieeju ezeram un pludmali;
- kanāla uzturēšana;
- pontona laipas/ piestātnes ierīkošana.

Iespējams paplašināt krastmalas atpūtas zonu, novācot krūmāju un niedrāju un pēc tam uzturot ar pļaušanu.

C.2.1.5. attēls. Pieeja ezeram kempinga “Ezerpriedes” teritorijā.

C.2.1.6. Pie “Pīlādžu dārza”

Privātā īpašumā esoša pieeja ezeram ar ierīkotu kanālu.

Var ierīkot taku (laipu) līdz ezeram, pieļaujama kanāla tīrīšana.

C.2.1.6. attēls. Teritorija, kur izveidojama pieeja ezeram īpašumā “Pīlādžu dārzs”.

C.2.2. Automašīnu stāvvietu uzturēšana un labiekārtošana

Esošo automašīnu stāvvietu uzturēšana un uzlabošana:

- Burtniekos pie Burtnieku muižas parka, pie Centra kanāla, Ozolu ielā 3;
- pie Burtnieku Vecajiem kapiem;
- pie Burtnieku baznīcas;
- kempinga “Ezerpriedes” teritorijā.

Paredzēts paplašināt automašīnu stāvvietu pie Silzemnieku poldera (skat. pasākumu C.1.2.).

Ja tiek attīstīta tūrisma infrastruktūra pie Mieļām (Zvejnieku osta), tad tur ierīkojama arī automašīnu stāvvietā.

Ieteicams ierīkot automašīnu stāvvietu pie izveidojamā Ziemeļvidzemes dabas un kultūrvēstures izziņas centra Burtniekos Ezera ielā.

C.2.3. Taku uzturēšana, labiekārtošana, ierīkošana

C.2.3.1. Vīsruga taka

Turpināma Vīsruga takas uzturēšana un labiekārtošana:

- uzturams esošais ceļš no Ezera ielas līdz skatu tornim un taka no stāvlaukuma, lai to varētu izmantot teritorijas apsaimniekošanai nepieciešamā tehnika;
- uzturami un uzlabojami ar taku saistītie Burtnieku muižas parka celiņi;

Ieteicams ierīkot taku no skatu torņa līdz ezeram.

Uzturami un pēc nepieciešamības atjaunojami un papildināmi pie takas izvietotie informatīvie stendi.

C.2.3.2. Burtnieka stāvkresta taka

Turpināma Burtnieka stāvkresta takas uzturēšana un labiekārtošana:

- pēc nepieciešamības veicama takas izpļaušana un krūmu izciršana gar taku;
- pēc nepieciešamības atjaunojamas kāpnes un mitrākajās vietās izveidojamas laipas;
- izcērtami koki un krūmi, lai atsegtu skatu uz ezeru: izcērtams palienes un laukmales apaugums (krūmi un jauni koki), uz nogāzes izcērtami atvērumi – skatu stigas, saglabājot vecos, resnos kokus, platlapjus un citus ainaviskus kokus un krūmus, kas netraucē skatam.

Taku ieteicams pagarināt līdz Burtnieku baznīcai, veidojot apļveida maršrutu:

- taku iespējams ierīkot gan pa leju gar stāvkrastu, gan pa stāvkresta augšējo malu;
- mitrākajās vietās ierīkojamas laipas;
- izcērtami koki un krūmi, lai atsegtu skatu uz ezeru: izcērtams palienes un laukmales apaugums (krūmi un jauni koki), uz nogāzes izcērtami atvērumi – skatu stigas, saglabājot vecos, resnos kokus, platlapjus un citus ainaviskus kokus un krūmus, kas netraucē skatam.

Uzturami un pēc nepieciešamības atjaunojami un papildināmi pie takas izvietotie informatīvie stendi.

Taku ieteicams papildināt ar audiogidu (par Burtnieka veidošanos, stāvkrastu, floru un faunu, par zvejniekiem, kuģošanu un burāšanu Burtniekā, par apkārtnes vēsturi, Burtnieku draudzi un baznīcu Vecajiem kapiem, Dambju dižozolu u.c.).

Pie Burtnieku Vecajiem kapiem un pie Burtieku baznīcas ieteicams ierīkot pieeju ezeram un atjaunot lapeni, kas atrodas pie noejas uz ezeru. Plānota arī skatu torņa būvniecība (skat. pasākumus C.2.1.1., C.2.4. un C.2.1.1. attēlu).

C.2.3.3. Taka no Burtnieku baznīcas līdz kempingam “Ezerpriedes”

Potenciāli izveidojama taka, kas savienotu Burtnieku baznīcu un kempingu “Ezerpriedes”:

- taku var ierīkot pa stāvkresta augšu vai leju, tuvāk vai tālāk no ezera, ņemot vērā konkrētās vietas apstākļus;
- takas maršruts un labiekārtojums saskaņojams ar zemes īpašniekiem un attiecīgi precizējams;
- mitrākajās vietās izveidojamas laipas;
- nepieciešams tiltiņš pāri Dūres upītei;
- izcērtami koki un krūmi, lai atsegtu skatu uz ezeru: izcērtams palienes un laukmales apaugums (krūmi un jauni koki), uz nogāzes izcērtami atvērumi – skatu stigas pēc vajadzības, saglabājot vecos, resnos kokus u.c. platlapjus un ainaviskus krūmus, kas netraucē skatam).

C.2.3.4. Taka no Silzemnieku pludmales līdz Sedas laivu bāzei

Izvērtējama iespēja izveidot taku no Silzemnieku pludmales līdz Sedas laivu bāzei. Takas maršruts ir ainaviski interesants (Burtnieka senais krasts, skats uz Burtnieku, Seda), taču, plānojot taku, jāņem vērā:

- takas maršruts un labiekārtojums saskaņojams ar zemes īpašniekiem un attiecīgi precizējams;
- maršrutā iekļautais esošais zemes ceļš tiek izmantots teritorijas apsaimniekošanai;
- iespējamā ietekme uz jūras ērgļa ligzdošanas teritoriju un īpaši aizsargājamo augu sugu atradnēm;
- mitrākajās vietās ierīkojamas laipas;
- nepieciešams tilts pāri Sedai.

C.2.4. Skatu torņu uzturēšana

Nesen uzbūvētie Vīsraga un Silzemnieku skatu torņi ir labā stāvoklī. Nepieciešama to stāvokļa uzraudzība un turpmāk pēc nepieciešamības veicami remontdarbi.

Paredzēta jauna skatu torņa būvniecība pie Vecajiem kapiem (C.2.1.1. att.).

Uzturami un pēc nepieciešamības atjaunojami un papildināmi pie skatu torņiem izvietotie informatīvie stendi.

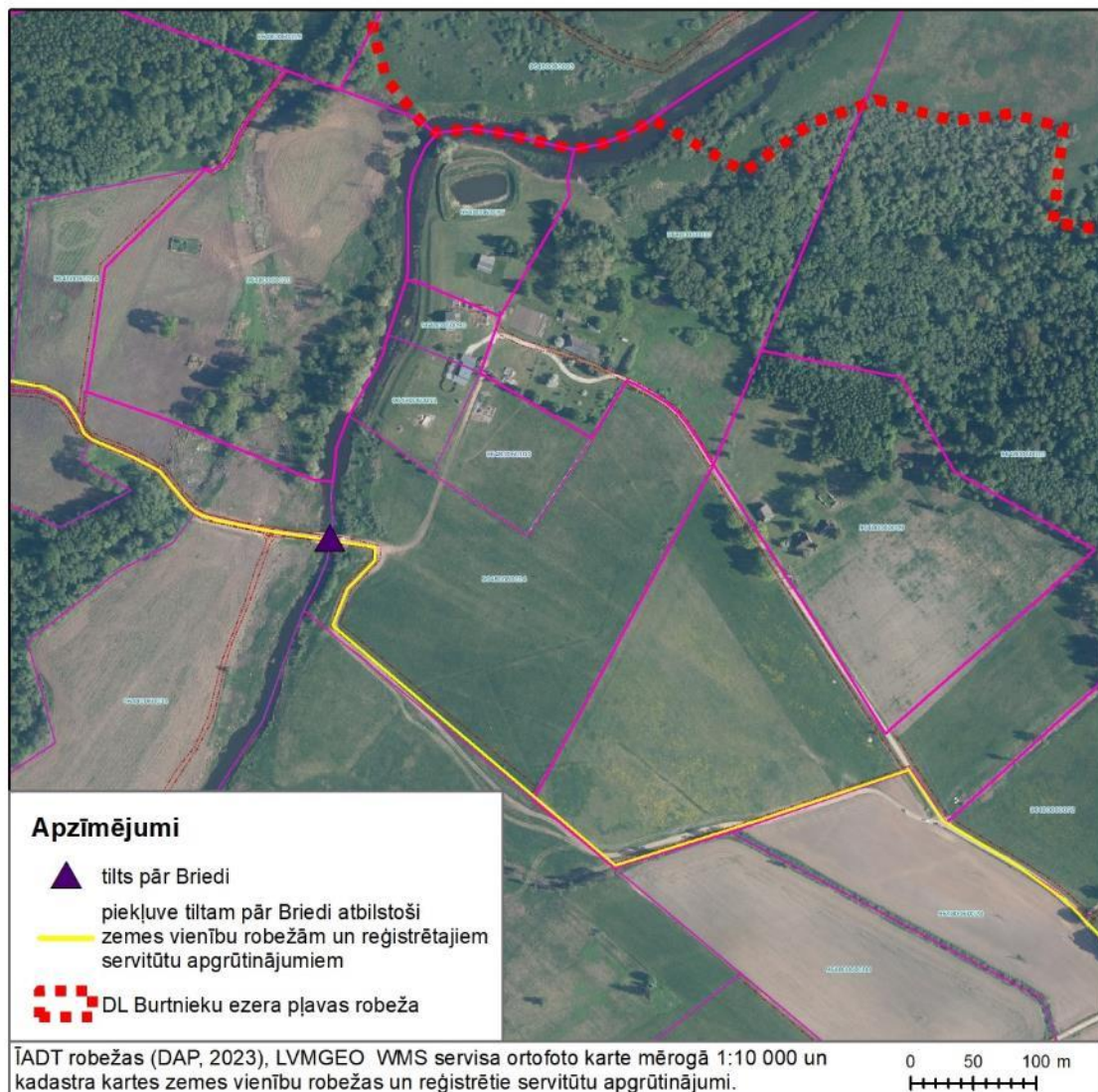
C.2.5. DL teritorijas iekļaušana tūrisma maršrutos

Gar DL Burtnieka ezera pļavas ved velomaršruta Nr. 112 “Apkārt Burtniekam” posms no Burtniekiem līdz Silzemnieku pludmalei, kas posmā no Burtniekiem līdz Silzemnieku skatu tornim sakrīt arī ar reģionālo veleomaršrutu Nr. 17 Ainaži–Aloja–Matīši–Burtnieki–Rūjiena–Karksi Nuija (EST). Velomaršruts savā starpā saista ievērojamākos apskates objektus:

- Burtnieki (Centra pludmale ar skatu vietām, Burtnieku muižas parks, Vīsraga taka un skatu tornis);
- Burtnieku Vecie kapi un Burtnieka stāvkrasta taka;
- Burtnieku baznīca un mācītājmuiža;
- ozolu aleja līdz Dūres muižai;
- Dūres muiža, informatīvais stends par Dūres muižu;
- Silzemnieku skatu tornis;
- Silzemnieku pludmale.

Posmu Burtnieki–Silzemnieku pludmale var izmantot arī autobraucēji (tostarp velosipēdus var atvest ar auto līdz Burtnieku vai Silzemnieku automašīnu stāvvietām) un kājāmgājēji.

Velomaršrutā (un arī DL “Burtnieka ezera pļavas” Briedes palienē esošo zālāju apsaimniekošanai) svarīgs ir tilts pāri Briedei. Jānodrošina piekļuve tiltam, vienojoties ar zemes īpašniekiem vai nosakot servitūtu.

C.2.5.1. att. Tilts pār Briedi velomaršrutā Nr. 112 “Apkārt Burtniekam”.

C.3.1. Informācijas standu izvietošana un atjaunošana

Pēc nepieciešamības veicama pie apskates un infrastruktūras objektiem izvietoto informācijas standu atjaunošana un jaunu informācijas standu izvietošana.

C.3.2. Robežzīmju uzturēšana

Pēc nepieciešamības veicama teritorijas robežzīmju atjaunošana.

D.1.1. Natura 2000 monitoringa turpināšana

Turpināms pļavu putnu un bezmugurkaulnieku monitorings.

5. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA

5.1. Priekšlikumi grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumā

Pašlaik DL “Burtnieka ezera pļavas” un tā apkārtnē ir spēkā Burtnieku novada teritorijas plānojums 2012.-2024. gadam un tā saistošie noteikumi Nr.10/2012 “Burtnieku novada teritorijas plānojuma 2012.-2024. gadam grafiskā daļa, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi”, apstiprināti ar Burtnieku novada pašvaldības domes 19.09.2012. sēdes lēmumu Nr.411 (protokols 12, 1.punkts).

Saskaņā ar Burtnieku novada teritorijas plānojumu, DL “Burtnieka ezera pļavas” ir noteiktas lauku zemju teritorijas, mežu teritorijas (t.sk. purvu teritorijas), ūdeņu teritorijas, dabas pamatnes teritorijas, rekreācijas teritorijas un labiekārtotas apzaļumotas teritorijas.

Atbilstoši 2023. gada 30. marta Valmieras novada domes lēmumam Valmieras novadam notiek jauna teritorijas plānojuma izstrāde, un, saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma Pārejas noteikumu 17. punktu, tas izstrādājams līdz 2025. gada 31. decembrim.

Izstrādājot Valmieras novada teritorijas plānojumu, tiks ņemtas vērā MK noteikumos “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” noteiktās prasības un teritorijas izmantošanas veidu klasifikācija, kas stājas spēkā pēc Burtnieku novada teritorijas plānojuma 2012.-2024. gadam apstiprināšanas.

DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā ieteicams noteikt dabas un apstādījumu teritorijas (DA), mežu teritorijas (M), lauksaimniecības teritorijas (L), ūdeņu teritorija (Ū) funkcionālo zonu apakšzonas ar attiecīgiem izmantošanas veidiem, taču atbilstoši Vispārīgajiem teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumiem, ja lauku teritorijā vai kādā tās daļā nav izstrādāts detalizēts funkcionālais zonējums, atļautos izmantošanas veidus nosaka saskaņā ar aktuālas topogrāfiskās kartes mērogā M 1:10000 informāciju, ievērojot šajos noteikumos minētās prasības šādām funkcionālajām zonām – mežu teritorijām (M), lauksaimniecības teritorijām (L) vai ūdeņu teritorijām (Ū).

Dabas un apstādījumu teritoriju ieteicams noteikt DL “Burtnieka ezera pļavas” ietilpstošajās zemes vienībās Burtnieku ciemā (z.v. kad. apz. 96480070150, 96480070093, 96480070149 (daļa) ar galveno izmantošanas veidu – publiskā vai privātā ārtelpa (ar labiekārtojumu vai bez tā). Zemes vienībā ar kad.apz. 96480070093 kā papildizmantošanas veidus var noteikt publiskā apbūve un teritorijas izmantošana, tirdzniecības un pakalpojumu objektu apbūve, kultūras iestāžu apbūve, sporta būvju apbūve, tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve.

Pārējā DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijā atbilstoši situācijai dabā un topogrāfiskajai kartei nosakāmas:

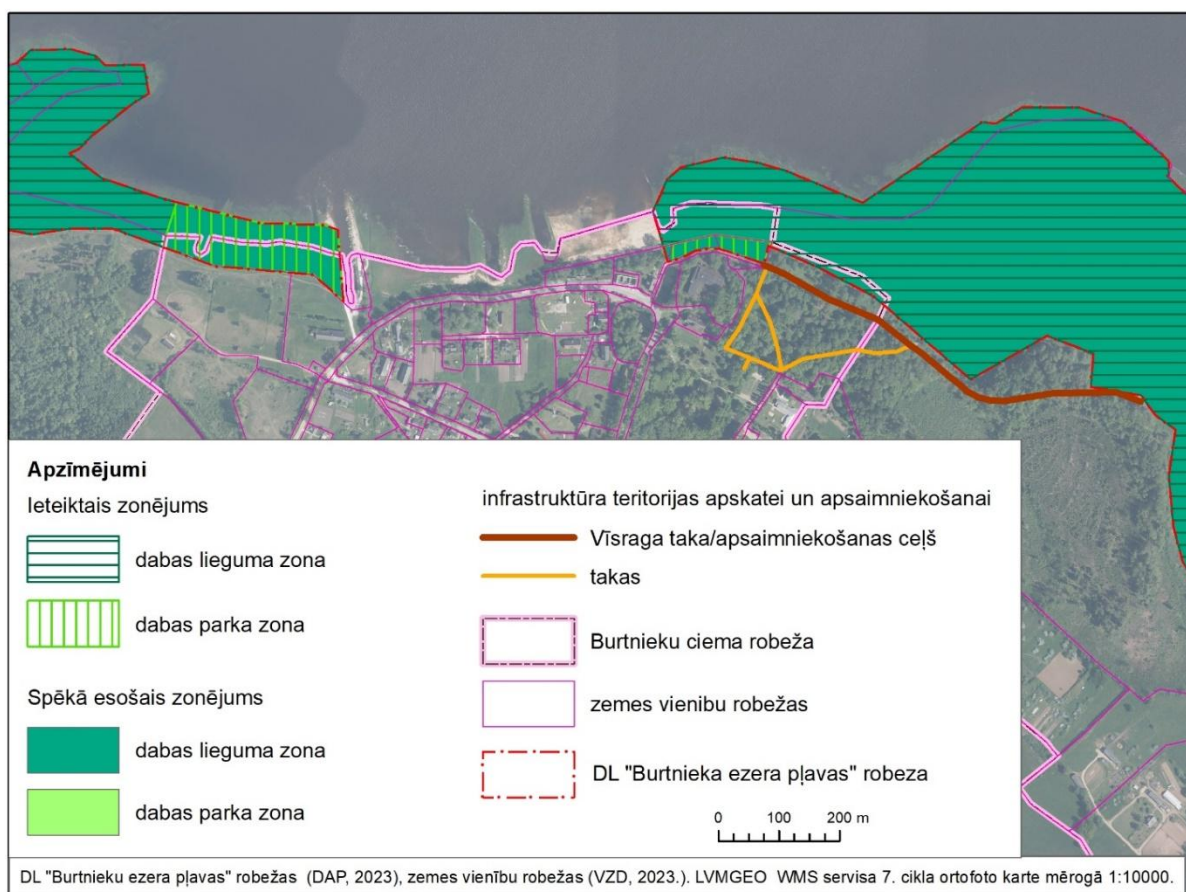
- lauksaimniecības teritorijas (galvenie izmantošanas veidi ir lauksaimnieciska izmantošana un publiskā vai privātā ārtelpa, kā papildizmantošanas veidu var noteikt mežsaimniecisku izmantošanu);
- mežu teritorijas (galvenie izmantošanas veidi ir mežsaimnieciska izmantošana, mežs īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, publiskā vai privātā ārtelpa (ar labiekārtojumu vai bez tā); kā papildizmantošanas veidu ezera palienē var noteikt lauksaimniecisku izmantošanu, tādējādi pieļaujot aizugušo zālāju atjaunošanu);
- ūdeņu teritorijas (galvenie izmantošanas veidi ir ūdenssaimnieciskā izmantošana un ūdens telpas publiskā izmantošana, papildizmantošanas veidus nenosaka).

Neplānot vēja parkus Burtnieka ezera dabas un kultūrvēsturiskās ainavas telpā, kas noteikta Burtnieku novada teritorijas plānojumā, tostarp Silzemnieku polderī (skat. 2.2.1. attēlu).

5.2. Priekšlikumi grozījumiem individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos un funkcionālajā zonējumā

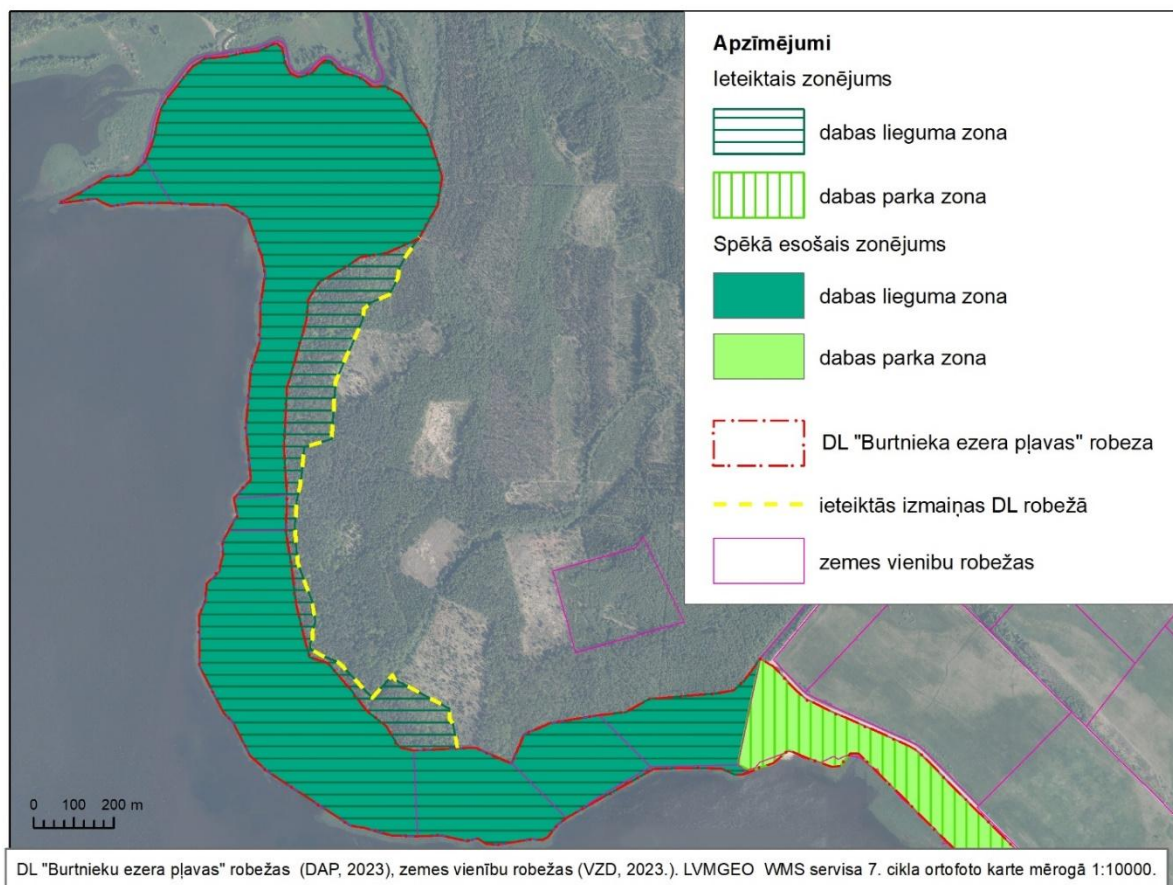
Nemot vērā pašreizējo un potenciālo aizsargājamo sugu un biotopu sastopamību, kā arī teritorijas piemērotību rekreācijai vietas dabas apstākļu un apkārtējo teritoriju kontekstā, ieteiktas izmaiņas DL “Burtnieka ezera pļavas” funkcionālajā zonējumā.

1) Burtniekos teritorijā no Burtnieku Centra kanālam līdz Zirgu kanālam, kā arī zemes vienībās ar kadastra apzīmējumiem 96480070150 un 96480070093 mainīt zonējumu no dabas lieguma zonas uz dabas parka zonu (5.2.1. att.).

5.2.1. att. Priekšlikums DL “Burtnieka ezera pļavas” funkcionālā zonējuma izmaiņām Burtnieku ciemā.

2) Burtnieka palienē uz ziemeļiem no Aunupītes mainīt zonējumu no dabas parka zonu uz dabas lieguma zonu (5.2.2. att.). Šī teritorija ir lielākoties pārmīta un nav rekreācijai piemērota, tiek plānoti dzīvotņu atjaunošanas pasākumi. Regulētā Aunupīte un tās atbērtnes josla ar pārveidotu reljefu paliek dabas parka zonā.

5.2.4. att. Dabas lieguma zona ierosinātajā DL “Burtnieka ezera pļavas” teritorijas paplašinājumā Radziņmežā.

Priekšlikumi grozījumiem DL “Burtnieka ezera pļavas” individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos apkopoti 5.2.1. tabulā.

MK noteikumi Nr. 60 (16.01.2007.) Dabas lieguma "Burtnieku ezera pļavas" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

*Izdoti saskaņā ar likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"
14.panta otro daļu un 17.panta otro daļu*

Spēkā esošā redakcija	Priekšlikumi grozījumiem	Pamatojums
I. Vispārīgie jautājumi		
1. Noteikumi nosaka:		
1.1. dabas lieguma "Burtnieku ezera pļavas" (turpmāk - liegums) individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus;		
1.2. lieguma funkcionālo zonējumu;		
1.3. lieguma apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas kārtību.		
2. Lieguma teritorijā nav spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.		
3. Lieguma platība ir 432 ha. Lieguma funkcionālo zonu shēma noteikta šo noteikumu 1.pielikumā, bet funkcionālo zonu sastāvs un robežu apraksts — šo noteikumu 2.pielikumā.	3. Lieguma platība ir 432 ha. Lieguma funkcionālo zonu shēma noteikta šo noteikumu 1.pielikumā.	Tiek lietodas digitālas robežas DDPS "Ozols".
4. Lieguma robežas dabā apzīmē ar speciālām informatīvajām zīmēm. To paraugs un lietošanas kārtība noteikta šo noteikumu 3.pielikumā. Informatīvo zīmju izveidošanu (sagatavošanu) un izvietošanu nodrošina Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta (turpmāk - rezervāts) administrācija sadarbībā ar vietējo pašvaldību.	4. Lieguma robežas dabā apzīmē ar speciālām informatīvajām zīmēm. To paraugs un lietošanas kārtība noteikta šo noteikumu 3. pielikumā. Informatīvo zīmju izveidošanu (sagatavošanu) un izvietošanu nodrošina Dabas aizsardzības pārvalde sadarbībā ar vietējo pašvaldību.	
5. Liegumā ir noteiktas šādas funkcionālās zonas:		
5.1. dabas lieguma zona;		
5.2. dabas parka zona.		

II. Vispārīgie aprobežojumi visā lieguma teritorijā		
6. Visā lieguma teritorijā ir aizliegtas darbības, par kurām valsts vai pašvaldības institūcija, kas atbildīga par vides aizsardzību, atbilstoši kompetencei pieņēmusi pārvaldes lēmumu, nosakot, ka attiecīgā darbība ir pretrunā ar lieguma izveidošanas un aizsardzības mērķiem vai attiecīgajai darbībai ir vai varētu būt:		
6.1. būtiska negatīva ietekme uz dabas liegumu, tā ekosistēmām vai dabas procesiem tajā;		
6.2. būtiska negatīva ietekme uz dabiskajiem biotopiem, savvaļas dzīvnieku, augu un sēņu sugām un to dzīvotnēm vai savvaļas dzīvnieku populāciju vairošanos, atpūtu un barošanos, kā arī pulcēšanos migrācijas periodā;		
6.3. negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamiem biotopiem, īpaši aizsargājamām sugām un to dzīvotnēm.		
7. Zemes īpašniekiem (lietotājiem) aizliegts savā īpašumā (lietojumā) ierobežot apmeklētāju pārvietošanos pa ceļiem, takām, ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas norādītas 1.pielikumā un paredzētas dabas lieguma apskatei.		Vīsruga taka (ceļš no Ezera ielas līdz skatu tornim) un piekļuve ezeram pie Burtnieku Vecajiem kapiem.
8. Jebkāda veida reklāma liegumā izvietoājama pēc saskaņošanas ar rezervāta administrāciju.		Nav aktuāli.
9. Informāciju par lieguma īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnēm un īpaši aizsargājamiem biotopiem drīkst izplatīt tikai ar rezervāta administrācijas rakstisku atļauju.	9. Dabas aizsardzības pārvalde nosaka ierobežotas pieejamības statusu informācijai par dabas liegumā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt dabas aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.	Informācijas izplatīšanas ierobežojumi nepieciešami tikai par ļoti retām un jutīgām dzīvotnēm un sugām.
	9. ¹ Dabas aizsardzības pārvalde, izvērtējot	Nosaka DAP pienākumus.

	paredzētās darbības, kā arī izsniedzot rakstisku atļauju šajos noteikumos minētajām darbībām, izmanto dabas aizsardzības plānā iekļauto informāciju un jaunāko pieejamo informāciju par īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, tai skaitā Eiropas Savienības nozīmes biotopiem, dabas lieguma teritorijā un izvērtē paredzētās darbības ietekmi uz dabas liegumu, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī uz dabas liegumu kā Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) izveides un aizsardzības mērķiem.	
	9. ² Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja nav nepieciešama darbībām, kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu Valsts vides dienests izsniedz tehniskos noteikumus vai veic ietekmes uz vidi sākotnējo izvērtējumu. Ja minēto darbību rezultātā tiek mainīta zemes lietošanas kategorija, Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskā atļauja zemes lietošanas kategorijas maiņai nav nepieciešama. Vērtējot šādas darbības, Valsts vides dienests vienlaikus izvērtē zemes lietošanas kategorijas maiņas iespējamību.	Nosaka DAP un VVD sadarbības kārtību.
10. Visā lieguma teritorijā aizliegts:		
10.1. ierīkot jaunus atkritumu poligonus, kā arī piesārņot un piegružot vidi ar atkritumiem un uzglabāt atkritumus tam nepiemērotās vietās;		
10.2. būvēt elektronisko sakaru tīklu torņus;		
10.3. bojāt un iznīcināt speciālās informatīvās zīmes, kā arī informācijas standus un labiekārtojuma objektus;		

10.4. dedzināt sauso zāli un niedres, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto biotopu apsaimniekošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar rezervāta administrāciju un institūciju, kas atbild par ugunsdrošību un ugunsdzēsību;		
10.5. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem un pajūgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību;		
10.6. kurināt ugunsiskus ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām (izņemot ugunsiskus pagalmos un ugunsiskus ciršanas atlieku dedzināšanai atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem);		
10.7. uzstādīt vēja ģeneratorus;		
10.8. sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par pieciem hektāriem;		
10.9. veikt zemes transformāciju, izņemot transformāciju pēc saskaņošanas ar rezervāta administrāciju:	10.9. mainīt zemes lietošanas kategoriju , izņemot zemes lietošanas kategorijas maiņu pēc saskaņošanas ar Dabas aizsardzības pārvaldi ;	
10.9.1. izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu būvniecībai un ierīkošanai saskaņā ar 1.pielikumu ;	10.9.1. izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu būvniecībai un ierīkošanai	Tūrisma infrastruktūra paredzama arī z.v. ar kad. apz. 96480070150 un 96480070093 Burtniekos. Iespēja veidot arī DA plānā neiekļautu infrastruktūru.
10.9.2. esošo viensētu pagalmos (zemes īpašumos ar kadastra numuru 96480020004, 96480020068 un 96480020018);		
10.9.3. šo noteikumu 10.11.2.apakšpunktā noteikto darbību veikšanai;		
10.9.4. biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai;		

10.10. celt un ierīkot jaunus aizsprostus un citas ūdens regulēšanas ietaises, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar rezervāta administrāciju;	10.10. celt un ierīkot jaunus aizsprostus un citas ūdens regulēšanas ietaises, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar Dabas aizsardzības pārvaldi ;	
10.11. bez rakstiskas saskaņošanas ar rezervāta administrāciju:	10.11. bez rakstiskas saskaņošanas ar Dabas aizsardzības pārvaldi :	
10.11.1. ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus;		
10.11.2. veikt ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju;		
10.11.3. veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu, izņemot meliorācijas sistēmu darbības pārtraukšanu šo noteikumu 13.punktā minētajos zemes īpašumos;		
10.11.4. veikt arheoloģiskās izpētes darbus;		
10.11.5. izsniegt zemes dzīļu izmantošanas atļauju (licenci).		
III. Dabas lieguma zona		
11. Dabas lieguma zona izveidota, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo putnu sugu - ķikuta (<i>Gallinago media</i>), griezes (<i>Crex crex</i>), ormanīša (<i>Porzana porzana</i>) - un īpaši aizsargājamā biotopa - upju palieņu pļavas - saglabāšanu, kā arī citu īpaši aizsargājamo sugu un dabisko biotopu aizsardzību un apsaimniekošanu.	11. Dabas lieguma zona izveidota, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo putnu sugu - ķikuta (<i>Gallinago media</i>), griezes (<i>Crex crex</i>), ormanīša (<i>Porzana porzana</i>) - un īpaši aizsargājamā biotopa – palieņu zālāji - saglabāšanu, kā arī citu īpaši aizsargājamo sugu un dabisko biotopu aizsardzību un apsaimniekošanu.	
12. Dabas lieguma zonā aizliegts:		
12.1. lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svīnu;		
12.2. pļaut virzienā no lauka malām uz centru;		

12.3. cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē;		
12.4. cirst kokus kopšanas cirtē (izņemot slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus saskaņā ar šo noteikumu 12.18.apakšpunktu un citiem normatīvajiem aktiem), ja valdaudzes vecums pārsniedz:		
12.4.1. priežu un ozolu audzēm - 60 gadu;		
12.4.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm - 50 gadu;		
12.5. no 15.aprīļa līdz 31.jūlijam veikt mežsaimniecisko darbību un krūmu ciršanu, izņemot meža ugunsdrošības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;	10.12. no 15.aprīļa līdz 31.jūlijam veikt mežsaimniecisko darbību un krūmu ciršanu, izņemot meža ugunsdrošības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;	Attiecināms uz visu dabas lieguma teritoriju.
12.6. atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz vispārējās lietošanas ceļiem;		
12.7. cirst nokaltušus kokus un izvākt kritušus kokus, kritalas vai to daļas, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, izņemot bīstamo koku novākšanu;		
12.8. ierīkot nometnes, atpūtas vietas un celt teltis ārpus īpaši norādītām vietām;		
12.9. rīkot autosacensības, motosacensības, rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus, kā arī Burtnieku ezera plāvās esošajos atklātajos ūdeņos - ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas sacensības;		
12.10. ierīkot savvaļas augu, sēņu un dzīvnieku,		Nav aktuāli.

kā arī to produktu pārdošanas un iepirkšanas punktus;		
12.11. pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos gadījumus un kārtību;		
12.12. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvi personiskajām vajadzībām;		
12.13. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) palieņu, terašu un meža pļavas un lauces;		
12.14. veikt darbības, kas izraisa augsnes eroziju;		
12.15. ierīkot iežogotas savvaļas dzīvnieku sugu brīvdabas audzētavas;		
12.16. būvēt jaunas būves, izņemot biotopu saglabāšanai nepieciešamo un šo noteikumu 10.11.1.apakšpunktā minēto objektu būvniecību;		
12.17. bez rakstiskas saskaņošanas ar rezervāta administrāciju:	12.17. bez rakstiskas saskaņošanas ar Dabas aizsardzības pārvaldi :	
12.17.1. organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku;	12.17.1. organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku, izņemot ierīkoto infrastruktūras objektu apmeklēšanu ;	
12.17.2. vākt dabas materiālus kolekcijām;		
12.17.3. veikt zinātniskos pētījumus;		
12.17.4. ierīkot jaunas un paplašināt esošās ūdenstransporta līdzekļu bāzes;		
12.18. cirst slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus kopšanas cirtē, sanitārajā cirtē un galvenajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma bez rakstiskas saskaņošanas ar rezervāta administrāciju.	12.18. Ja dabas lieguma zonā slimību inficētie, kaitēkļu invadētie vai citādi bojātie koki rada masveidīgas kaitēkļu savairošanās draudus, kas var izraisīt audžu bojāeju ārpus dabas lieguma, bojātos kokus atļauts cirst sanitārajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma, kurā noteikts konkrēts apjoms šo	Precizēta redakcija atbilstoši sanitārās cirtes aktuālajai definīcijai. Kopšanas cirtes regulē 12.4. punkts.

	bojāto koku izvākšanai.	
13. Zemes īpašumos ar kadastra numuriem 96480070013, 96480070003, 96480070002, 96480070047, 96480100029, 96480100030, 96480100080, 96480100002, 96480100004, 96480100015, 96480100020, 96480100019 un 96480100077 pieļaujama meliorācijas sistēmu (izņemot valsts nozīmes ūdensnotekas) darbības pārtraukšana.		
IV. Dabas parka zona		
14. Dabas parka zona izveidota, lai veicinātu dabai draudzīgu tūrisma un atpūtas attīstību dabas liegumā.		
15. Dabas parka zonā bez rakstiskas saskaņošanas ar rezervāta administrāciju aizliegts:	15. Dabas parka zonā bez rakstiskas saskaņošanas ar Dabas aizsardzības pārvaldi aizliegts:	
15.1. ierīkot iežogotas savvaļas dzīvnieku sugu brīvdabas audzētavas;		
15.2. rīkot autosacensības, motosacensības, rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus.		
16. Dabas parka zonā atļauta pludmaļu labiekārtošana bez pastāvīgas apbūves šo noteikumu 1.pielikumā norādītajās vietās.	16. Dabas parka zonā atļauta pludmaļu labiekārtošana bez pastāvīgas apbūves.	Pludmaļu paplašināšana pašlaik nav aktuāla, bet saglabāta iespēja nepieciešamības gadījumā veidot pludmali.
17. Būvniecība dabas parka zonā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību un ierobežojumus.		
V. Dabas pieminekļi		
18. Šie noteikumi attiecas arī uz liegumā esošajiem dabas pieminekļiem:		
18.1. aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un geomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem;		
18.2. aizsargājamiem kokiem - vietējo un		4. pielikums ir jāizsaka jaunā redakcijā ar

svešzemju sugu dižkokiem (koki, kuru apkārtmērs 1,3 metru augstumā no koka sakņu kakla vai augstums nav mazāks par šo noteikumu 4.pielikumā noteiktajiem izmēriem).		aktuālajiem dižkoku izmēriem atbilstoši Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem.
19. Dabas pieminekļu teritorijā un 10 metru rādiusā ap aizsargājamiem kokiem (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas) aizliegts:		
19.1. veikt jebkādu saimniecisko vai cita veida darbību, kura bojā vai varētu bojāt vai iznīcināt dabas pieminekli vai mazināt tā dabisko estētisko nozīmi;		
19.2. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvu personiskām vajadzībām;		
19.3. ierīkot atpūtas vietas, nometnes un celt teltis ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām;		
19.4. bez rakstiskas saskaņošanas ar rezervāta administrāciju:	19.4. bez rakstiskas saskaņošanas ar Dabas aizsardzības pārvaldi :	
19.4.1. veikt dabas pieminekļu apsaimniekošanas pasākumus to turpmākai aizsardzībai un saglabāšanai;		
19.4.2. veikt tādu pazemes būvju celtniecību un ekspluatāciju, kuras nav saistītas ar derīgo izrakteņu ieguvu.		
20. Papildus šo noteikumu 19.punktā noteiktajām prasībām aizsargājamo ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas pieminekļu teritorijā aizliegts:		
20.1. rakstīt, zīmēt un gravēt uz dabas pieminekļiem un tos pārvietot;		
20.2. cirst kokus kaileirtē;		Dabas piemineklis atrodas dabas lieguma zonā, kur koku ciršanas nosacījumi noteikti noteikumu 3. nodaļā.

20.3. bez rakstiskas saskaņošanas ar rezervāta administrāciju;	20.3. bez rakstiskas saskaņošanas ar Dabas aizsardzības pārvaldi ;	
20.3.1. tīrīt dabas pieminekļus;		
20.3.2. rīkot nodarbības un sacensības klinšu kāpšanā;		
20.3.3. cirst kokus galvenajā cirtē, kā arī galvenajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma saņemšanas.		Dabas piemineklis atrodas dabas lieguma zonā, kur koku ciršanas nosacījumi noteikti noteikumu 3. nodaļā.
21. Ja ģeoloģiskais vai ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis ir valsts aizsardzībā kā kultūras piemineklis, šo noteikumu 20.3.apakšpunktā minēto darbību veikšanai papildus nepieciešama Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas rakstiska atļauja.		
22. Papildus šo noteikumu 19.punktā noteiktajām prasībām 10 metru rādiusā ap aizsargājamiem kokiem aizliegts:		
22.1. veikt jebkādas darbības, kas var negatīvi ietekmēt aizsargājamo koku augšanu un dabisko attīstību;		
22.2. apkraut aizsargājamās kokus;		
22.3. mainīt vides apstākļus - ūdens un barošanās režīmu;		
22.4. iznīcināt vai bojāt dabisko zemsedzi, izņemot krūmu un koku ciršanu saskaņā ar šiem noteikumiem un citiem normatīvajiem aktiem;		
22.5. cirst kokus bez rakstiskas saskaņošanas ar rezervāta administrāciju.		Aizstāts ar 22. ¹ atbilstoši Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem.
	22. ¹ Ja aizsargājamo koku nomāc vai apēno jaunāki koki un krūmi, saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē koku ciršanu meža zemēs vai ārpus tām, atļauta to izciršana kopšanas vai citā cirtē aizsargājamā koka	

	vainaga projekcijā un tai piegulošā zonā, izveidojot no kokiem brīvu 10 metru platu joslu (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas līdz apkārtējo koku vainagu projekcijām).	
23. Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama tikai gadījumos, ja tas kļuvis bīstams (apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) un saņemta rezervāta administrācijas rakstiska atļauja.	23. Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama tikai gadījumos, ja tas kļuvis bīstams (apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) un saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja.	

4. pielikums
Ministru kabineta
2007.gada 16.janvāra noteikumiem Nr.60

Aizsargājamie koki – vietējo un citzemju sugu dižkoki (pēc apkārtmēra vai augstuma)

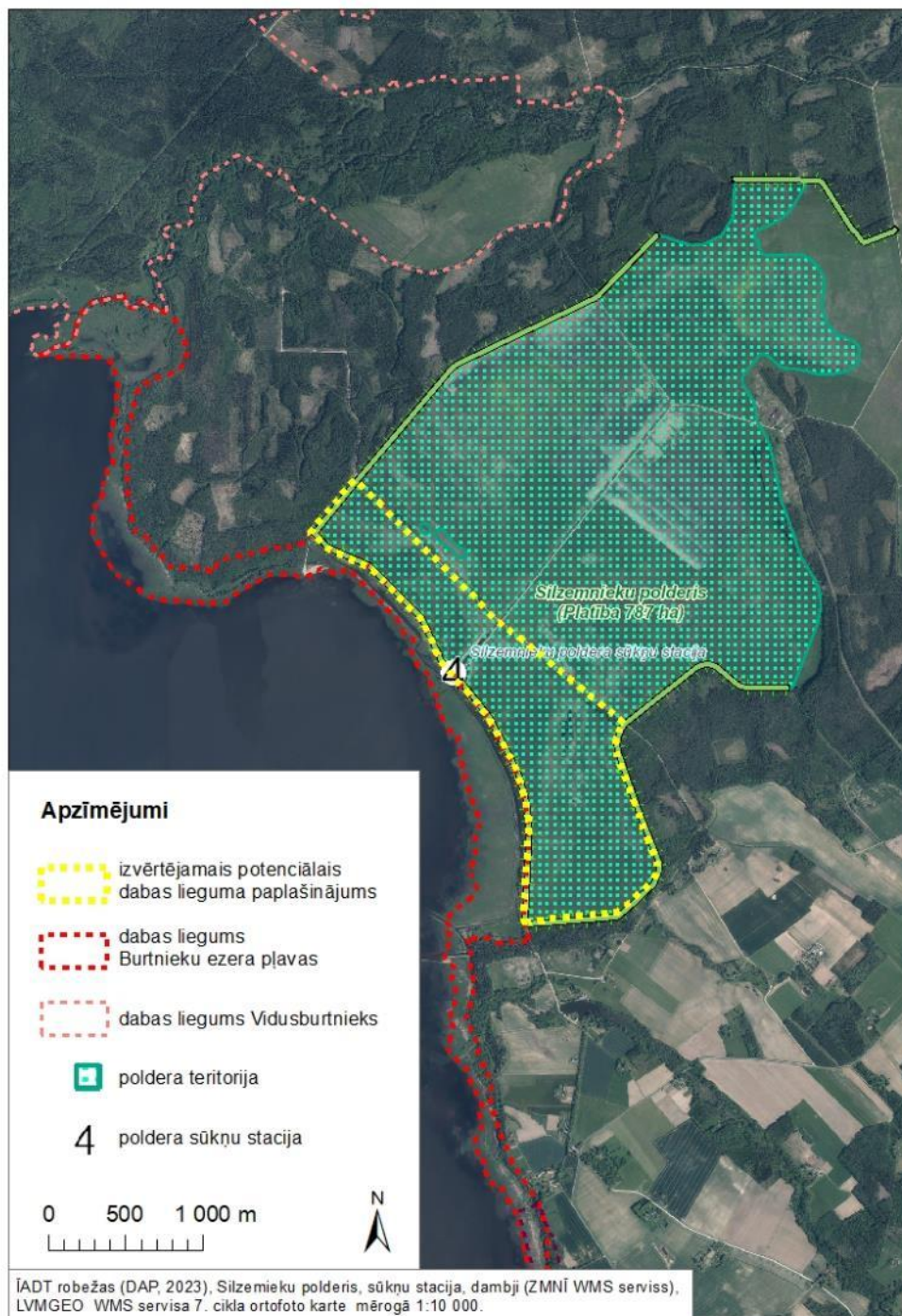
Nr. p. k.	Nosaukums latviešu valodā	Nosaukums latīņu valodā	Apkārtmērs 1,3 metru augstumā (metros)	Augstums (metros)
I. Vietējās sugas				
1.	Āra bērzs (kārpainais bērzs)	<i>Betula pendula (Betula verrucosa)</i>	3,0	33
2.	Baltalksnis	<i>Alnus incana</i>	1,6	25
3.	Blīgzna (pūpolvītols)	<i>Salix caprea</i>	1,9	22
4.	Eiropas segliņš	<i>Euonymus europaeus</i>	1,0	6
5.	Hibrīdais alksnis	<i>Alnus x pubescens</i>	1,5	32
6.	Melnalksnis	<i>Alnus glutinosa</i>	2,5	30
7.	Meža ābele	<i>Malus sylvestris</i>	1,5	14
8.	Meža bumbiere	<i>Pyrus pyraeaster</i>	1,5	13

9.	Parastais kadiķis	<i>Juniperus communis</i>	0,8	11
10.	Parastais osis	<i>Fraxinus excelsior</i>	3,5	34
11.	Parastais ozols	<i>Quercus robur</i>	4,0	32
12.	Parastais pīlādzis	<i>Sorbus aucuparia</i>	1,5	21
13.	Parastais skābardis	<i>Carpinus betulus</i>	1,5	20
14.	Parastā apse	<i>Populus tremula</i>	3,5	35
15.	Parastā egle	<i>Picea abies</i>	3,0	37
16.	Parastā goba	<i>Ulmus glabra</i>	4,0	28
17.	Parastā ieva	<i>Padus avium</i>	1,7	22
18.	Parastā (ogu) īve	<i>Taxus baccata</i>	0,6	8
19.	Parastā kļava	<i>Acer platanoides</i>	3,5	27
20.	Parastā liepa	<i>Tilia cordata</i>	3,5	33
21.	Parastā priede	<i>Pinus sylvestris</i>	2,5	38
22.	Parastā vīksna	<i>Ulmus laevis</i>	4,0	30
23.	Purva bērzs (pūkainais bērzs)	<i>Betula pubescens (Betula alba)</i>	3,0	32
24.	Šķetra	<i>Salix pentandra</i>	1,6	22
25.	Trauslais vītols	<i>Salix fragilis</i>	4,0	–
II. Citzemju sugas				
26.	Baltais vītols	<i>Salix alba</i>	4,5	20
27.	Balzama baltegle	<i>Abies balsamea</i>	1,5	24
28.	Eiropas baltegle	<i>Abies alba</i>	2,7	32
29.	Eiropas ciedrupriede	<i>Pinus cembra</i>	1,6	22
30.	Eiropas dižskābardis	<i>Fagus sylvatica</i>	3,8	30
31.	Eiropas lapegle	<i>Larix decidua</i>	3,2	39

32.	Holandes liepa	<i>Tilia x europaea</i>	2,8	26
33.	Kalnu kļava	<i>Acer pseudoplatanus</i>	2,2	20
34.	Krimas liepa	<i>Tilia x euchlora</i>	1,9	20
35.	Lauku kļava	<i>Acer campestre</i>	1,5	18
36.	Lēdebūra lapegle	<i>Larix ledebourii</i>	3,0	34
37.	Mandžūrijas riekstkoks	<i>Juglans mandshurica</i>	1,6	18
38.	Melnā priede	<i>Pinus nigra</i>	1,9	23
39.	Menzīsa duglāzija	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	2,4	30
40.	Papele	<i>Populus spp.</i>	5,0	35
41.	Parastā zirgkastaņa	<i>Aesculus hippocastanum</i>	3,0	23
42.	Pelēkais riekstkoks	<i>Juglans cinerea</i>	2,8	20
43.	Pensilvānijas osis	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	2,0	23
44.	Platlapu liepa	<i>Tilia platyphyllos</i>	3,1	27
45.	Rietumu tūja	<i>Thuja occidentalis</i>	1,5	16
46.	Saldais ķirsis	<i>Cerasus avium</i>	1,6	12
47.	Sarkanais ozols	<i>Quercus rubra</i>	1,9	27
48.	Sarkstošais vītols	<i>Salix x rubens</i>	3,1	25
49.	Sibīrijas baltegle	<i>Abies sibirica</i>	1,8	30
50.	Sibīrijas ciedrupriede	<i>Pinus sibirica</i>	1,9	22
51.	Sudraba kļava	<i>Acer saccharinum</i>	3,2	26
52.	Veimuta priede	<i>Pinus strobus</i>	2,7	36
53.	Vienkrāsas baltegle	<i>Abies concolor</i>	1,7	32

6. SILZEMNIEKU POLDERA RIETUMU DAĻAS IZVĒRTĒJUMS

Saskaņā ar darba uzdevumu DA plāna izstrādes ietvaros tika izvērtēta Silzemnieku poldera rietumu daļas (6.1. att.) bioloģiskā daudzveidība, kā arī tās nozīme putnu dzīvotņu un zālāju biotopu

savienojamības nodrošināšanā un iespējamā iekļaušana DL “Burtnieka ezera pļavas”.

6.1. att. Silzemnieku polderis un tā izvērtētā daļa.

Zemes lietojuma veidi un īpašuma formas

Izvērtētās Silzemnieku poldera rietumu daļas platība ir 180,1 ha, kur zālāji aizņem 167,6 ha jeb 93 %. Visi šie zālāji tiek apsaimniekoti un 2024. gadā tika pieteikti atbalsta maksājumiem kā ilggadīgie zālāji (kods 710, www.karte.lad.gov.lv). Nelielas platības aizņem meži un poldera infrastruktūra (6.1. tab.).

6.1. tabula

Zemes lietošanas veidi izvērtētajā Silzemnieku poldera daļā

Zemes lietošanas veids	Platība, ha	Īpatsvars no izvērtētās poldera platības, %
Zālāji	167,6	93
Meži	3,2	1,8
Poldera dambji, ceļi	7,7	4,3
Sūkņu stacijas pievadkanāls	0,84	0,5
Sūkņu stacijas infrastruktūra	0,8	0,4

Vairāk kā 90 % no izvērtētās poldera teritorijas zemes ir privātīpašumā, nelielas platības pieder valstij un Valmieras novada pašvaldībai (6.2. tab.).

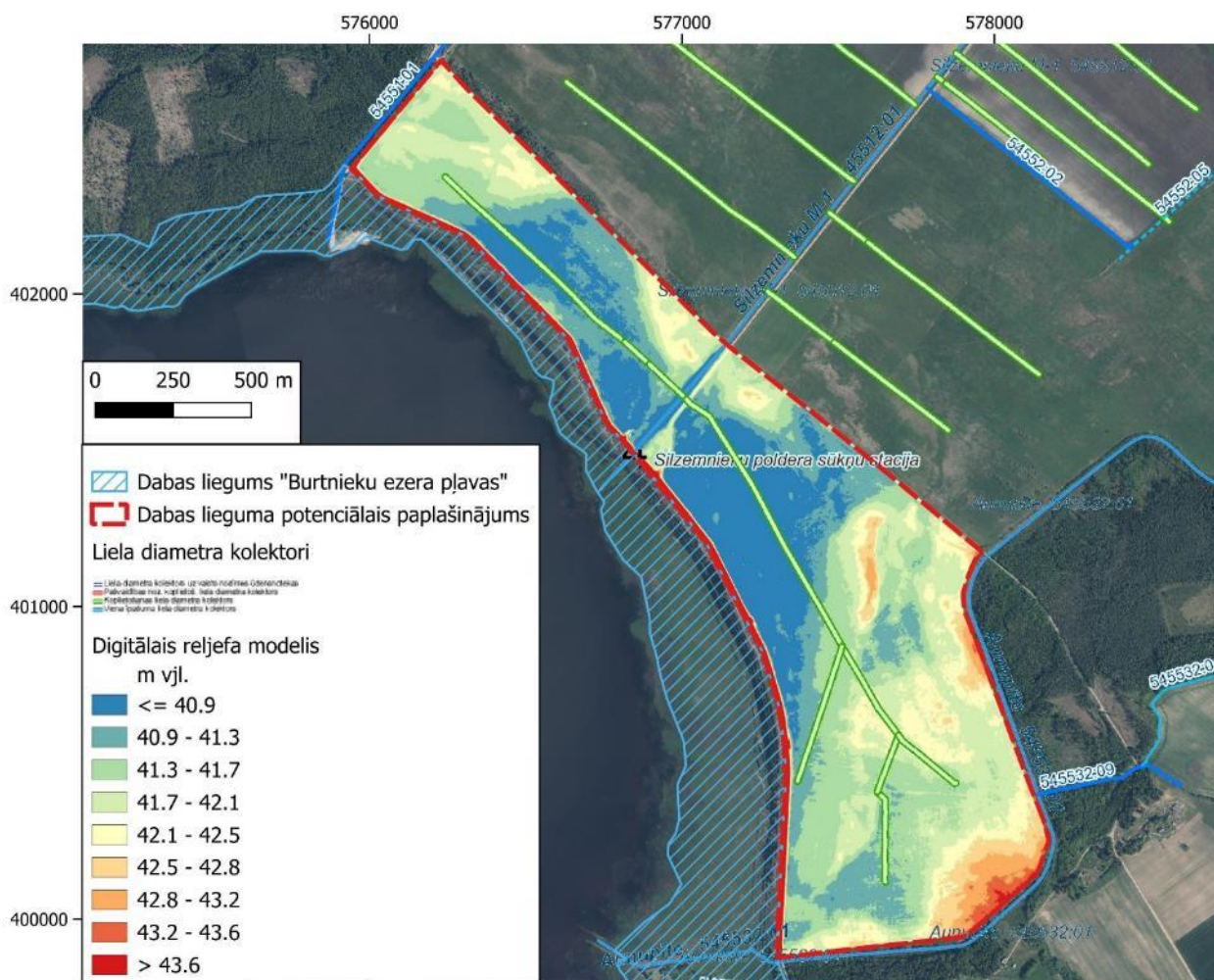
6.2. tabula

Zemes īpašuma formas izvērtētajā Silzemnieku poldera daļā

Īpašnieks	Platība, ha	Īpatsvars no izvērtētās poldera platības, %
fiziskas personas	111	61,6
juridiskas personas	55,4	30,8
Valmieras novada pašvaldība (tiesiskais valdītājs)	6,6	3,7
valsts	2,3	1,3
rezerves zemes fonds	4,8	2,7

Hidroloģija

Silzemnieku poldera ūdens režīmu nodrošina poldera aizsarggambji, sūkņu stacija ar pievadkanālu un izbūvētās drenu sistēmas. Arī izvērtētajā poldera daļā ir ierīkotas drenu sistēmas, atrodas poldera sūkņu stacija un sūkņu stacijas pievadkanāls.

6.2. att. Digitālais reljefa modelis izvērtētajai Silzemnieku poldera daļai.

Dabas vērtības

2024. gada apsekojumu rezultātā Silzemnieku Ziemeļu un Dienvidu pļavās tika konstatēti divi Eiropas Savienības un Latvijas aizsargājamie zālāju biotopu veidi (6.3. att.):

1) „6270*/3.9. Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas – 1. variants (tipiskais):

- divi poligoni Dienvidu zālājā – kopējā platība 5,26 ha jeb 3 % no Silzemnieku abu pļavu kopplatības un 4,3 % no Dienvidu zālāja kopējās platības.

2) „6510/3.12. Mēreni mitras pļavas – 1. variants (tipiskais) un 2. variants (mitrais)

- viens apvienotais poligons Ziemeļu zālājā – kopējā platība 44,8 ha jeb 26,7 % no Silzemnieku abu pļavu kopplatības un 100 % no Ziemeļu zālāja kopējās platības – 1. un 2. varianta mozaīka;
- viens apvienotais poligons Dienvidu zālājā – kopējā platība 116,84 ha jeb 69,6 % no Silzemnieku abu pļavu kopplatības un 94,9 % no Dienvidu zālāja kopējās platības – 1. un 2. varianta mozaīka;
- viens atsevišķs poligons Dienvidu zālājā – kopējā platība 1,0 ha jeb 0,6 % no Silzemnieku abu pļavu kopplatības un 0,8 % no Dienvidu zālāja kopējās platības – 2. variants;

- aizsargājamais biotops „6510/3.12. Mēreni mitras pļavas” Silzemnieku abās pļavās aizņem kopā 161,64 ha jeb 96,2% no to kopējās platības.

ES nozīmes zālāju biotopi aizņem 93 % no izvērtētās Silzemnieku poldera daļas (6.3. tab.). Te sastopama ļoti bagātīga īpaši aizsargājamas augu sugas mēnīgā knīdija *Cnidium dubium* atradne, kā arī konstatētas citas īpaši aizsargājamās augu sugas (6.3. att.).

6.3. tabula

ES nozīmes biotopi izvērtētajā Silzemnieku poldera daļā

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība, ha	Īpatsvars no izvērtētās poldera platības, %
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	5,1	3
6510	Mēreni mitras pļavas	162	90

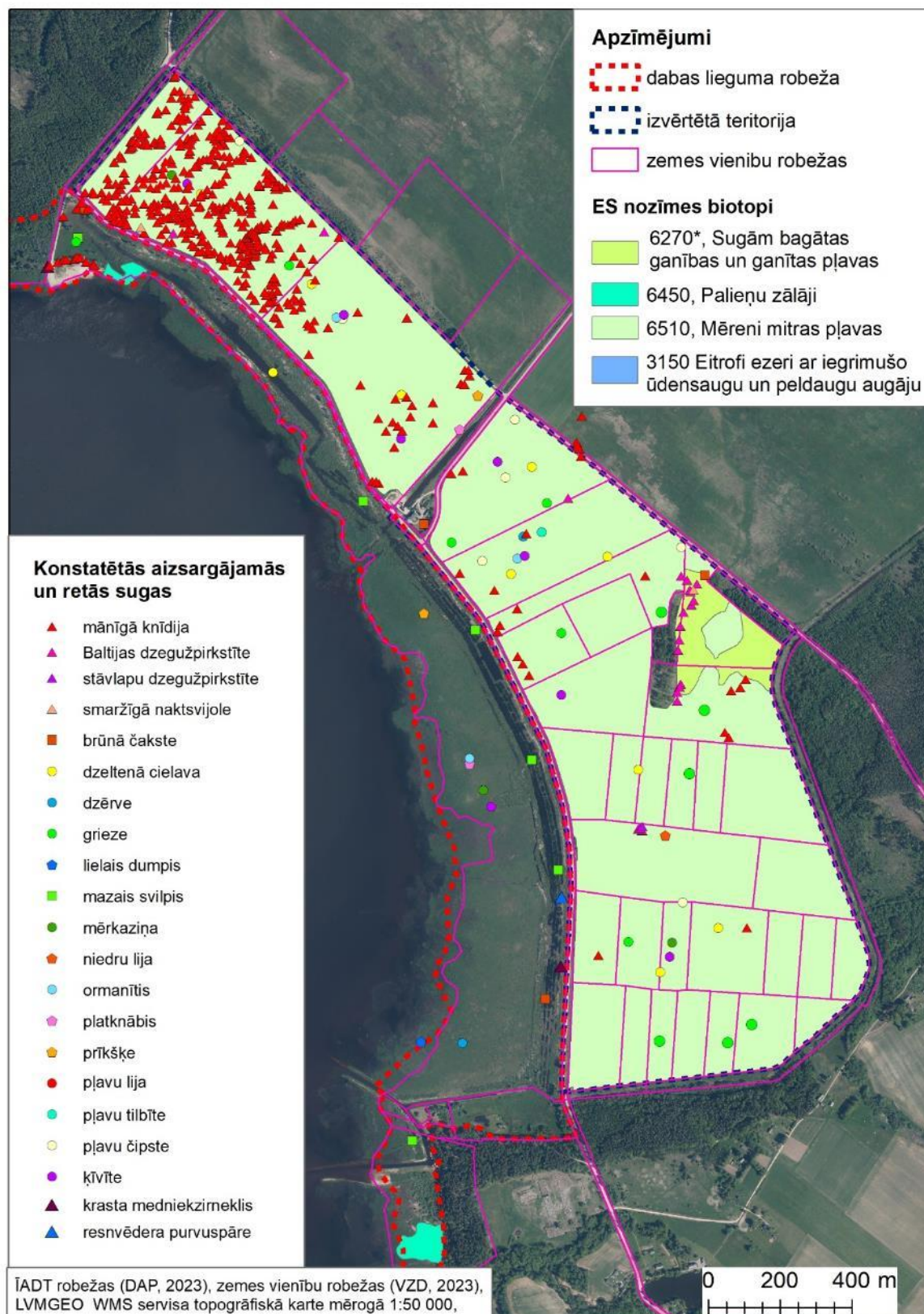
Silzemnieku Ziemeļu un Dienvidu pļavā 2024. gadā tika konstatētas piecas īpaši aizsargājamās vaskulāro augu sugas:

- 1) Mēnīgā knīdija (*Cnidium dubium*) – Latvijā sastopama reti un nevienmērīgi areāla ziemeļu malā un aug mitrās pļavās, skrajos upmalu un ezermalu krūmājos un mežos, vairākums atradņu ir Lubāna apkārtnē, kur suga sastopama diezgan bieži (Priedītis 2014). Burtņieka Silzemnieku pļavas un ezera krastmala Radziņmeža malā, kur suga sastopama ļoti bagātīgi, vērtējama kā otra lielākā un bagātākā sugas populācija Latvijā aiz Lubāna.
- 2) Baltijas dzegužpirkstīte (*Dactylorhiza baltica*) – Eiropas austrumu un ziemeļaustrumu daļas suga, kur Latvija ir bagātākais šīs sugas izplatības apvidus visā tās areālā (Priedītis 2014). Latvijā sastopama diezgan bieži un aug pļavās, zāļu purvos un krūmājos, retāk skrajos mežos. 2024. gadā Silzemnieku abās pļavās atrasts kopumā 191 sugas eksemplārs (galvenokārt Dienvidu pļavā).
- 3) Stāvlapu dzegužpirkstīte (*Dactylorhiza incarnata*) – Latvijā sastopama diezgan bieži un aug mitrās un purvainās pļavās, retāk purvos un krūmājos (Priedītis 2014). 2024. gadā Silzemnieku Dienvidu pļavā atrasti divi sugas eksemplāri.
- 4) Smaržīgā naktsvijole (*Platanthera bifolia*) – Latvijā sastopama diezgan bieži un aug pļavās, kā arī sausos un pārmitros mežos un krūmājos, retāk purvos, vērtīgu dabisko zālāju indikatorsuga (Priedītis 2014). 2024. gadā Silzemnieku abās pļavās atrasti kopumā deviņi sugas eksemplāri.
- 5) Bezdelīgactiņa (*Primula farinosa*) – Latvijā sastopama diezgan reti visā valstī un aug kaļķainos zāļu purvos, kūdrainās pļavās vietās ar zemu lakstaugu stāvu, daudzviet Eiropā izzūdoša suga, arī Latvijā augteņu pārveidošanas dēļ izplatība ir ievērojami samazinājusies un turpina samazināties, vērtīgu dabisko zālāju indikatorsuga (Priedītis 2014). 2020. gada 10. maijā Sindra Elksne Dabas skaitīšanas projekta ietvaros atrada divus šīs sugas eksemplārus Silzemnieku Dienvidu pļavas austrumu malā pie meža un Aunupītes dambja.

Šajās pļavās tika atrastas arī četras retas un diezgan retas bioloģiskie vērtīgiem zālājiem raksturīgas vaskulāro augu sugas:

- 1) Zilā kāpnīte (*Polemonium caeruleum*) – Latvijā nevienmērīgi izplatīta suga – valsts austrumdaļā sastopama nereti, rietumdaļā – reti un aug pļavās, upju palienēs un mežmalās, nereti tiek kultivēta un pāriet savvaļā (Priedītis 2014). 2024. gadā atrasta Silzemnieku Dienvidu pļavā, kur vietām sastopama mitrās un slapjās ieplakās.
- 2) Purva dedestiņa (*Lathyrus palustris*) – Latvijā sastopama retumis un aug ūdenstilpju palienēs, mitrās pļavās un zāļu purvos, vērtīgu dabisko zālāju indikatorsuga (Priedītis 2014). 2024. gadā abās Silzemnieku abās pļavās suga konstatēta diezgan daudzās vietās, kur aug atsevišķiem eksemplāriem vai nelielās grupās.

- 3) Parastā čūskmēlīte (*Ophioglossum vulgatum*) – Latvijā sastopama retumis un aug atsevišķiem eksemplāriem vai nelielām grupām mitrās pļavās, krūmājos un mežmalās, vērtīgu dabisko zālāju indikatorsuga (Priedītis 2014). 2024. gadā suga viena neliela sugas atradne atrasta Silzemnieku Ziemeļu pļavā (L. Enģele, I. Priediece) un otra bagātāka atradne Dienvidu pļavā, kur aizņem ap 5 m² lielu platību.
- 4) Zilganā seslērija (*Sesleria caerulea*) – Latvijā sastopama nevienmērīgi un izplatība samazinās virzienā no rietumiem uz austrumiem, Rietumlatvijā dažviet bieži vai nereti, citur valstī ļoti reti vai nav sastopama, parasti veido dažāda lieluma grupas vai skrajas ciņveida audzes kaļķainos purvos, skrajos mežos un purvainās pļavās (Priedītis 2014). 2024. gadā atrasta Silzemnieku Dienvidu pļavas austrumu malā, kur veido nelielu populāciju aptuveni 6 m² lielā platībā.

6.3. att. Dabas vērtības izvērtētajā Silzemnieku poldera daļā.

2024. gadā apsekotajā Silzemnieku poldera teritorijā nav konstatētas īpaši aizsargājamo vai citādi vērtīgu bezmugurkaulnieku sugu atradnes vai novērojumi. Taču poldera teritorija ir potenciāli piemērota vismaz divu īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu – zirgskābeņu zilenīša un skabiozu pļavraibeņa – kāpuru attīstībai pie nosacījuma, ka tajā tiks īstenoti abām sugām labvēlīgie

apsaimniekošanas pasākumi – regulāra pļaušana noteiktā laika periodā. Poldera teritorijas pievienošana DL “Burtnieka ezera pļavas” nozīmīgi paplašinātu DL kopējo platību un, pie labvēlīgas apsaimniekošanas, minēto īpaši aizsargājamo un citādi nozīmīgu sauszemes bezmugurkaulnieku sugu potenciālās dzīvotnes platību.

Saglabājot un apsaimniekojot zālājus, šī teritorija būtu piemērota tauriņiem (attīstības un barošanas biotops) un spārēm (barošanas biotops), ieskaitot DL “Burtnieka ezera pļavās” konstatētas īpaši aizsargājamās spāru (resnvēdera purvspāre, spilgtā purvspāre) un tauriņu (zirgskābeņu zilenītis) sugas, ka arī potenciālo sugu šai teritorijai – skabiozu pļavraibeni *Euphydryas aurinia*, kuras barības augs DL un apkārtnē pagaidām nav konstatēts. Tomēr poldera platība attiecībā pret DL kopējo platību ir būtiska un poldera pievienošana DL “Burtnieka ezera pļavu” un zirgskābeņu zilenītim un skabiozu pļavraibenim labvēlīgo apsaimniekošanas pasākumu īstenošanas gadījumā zirgskābeņu zilenīša populācijas skaitliskais lielums DL varētu būtiski pieaugt un, teritorijā parādīties skabiozu pļavraibēna barības augam pļavas vilkmēlei *Succisa pratensis*, arī šī īpaši aizsargājama tauriņu suga DL teritorijā varētu apmesties.

Šobrīdī no pļavu putnu viedokļa Silzemnieku polderis ir pļavu putniem ļoti piemērots biotops – zālājs. Tas kvalificējas putnu BVZ, jo tajā ir konstatēta ticama vairāku sugu pīļu (platknābja, priekšķes un pelēkās pīles), kā arī pļavu lījas ligzdošana (6.4. tabula). Priekšnoteikums Silzemnieku poldera pievienošanai DL ir tas, ka to ir obligāti jāturpina apsaimniekot kā zālāju.

6.4. tabula.

Ligzdojošo pāru skaita novērtējums putnu indikatorsugām BVZ noteikšanai

Suga		Silzemnieku polderī
Baltais stārķis	<i>Ciconia ciconia</i>	nozīmīga barošanās vieta
Platknābis*	<i>Anas clypeata</i>	1–5
Priekšķe*	<i>Anas querquedula</i>	1–5
Pelēkā pīle*	<i>Anas strepera</i>	1–5
Mazais ērglis	<i>Aquila pomarina</i>	nozīmīga barošanās vieta
Pļavu līja*	<i>Circus pygargus</i>	1
Lauku līja*	<i>Circus cyaneus</i>	0–1
Rubenis	<i>Lyrurus tetrix</i>	0–10
Grieze	<i>Crex crex</i>	10–20
Ormanītis	<i>Porzana porzana</i>	5–10
Dumbcālis	<i>Rallus aquaticus</i>	0–1
Jūrasžagata	<i>Haematopus ostralegus</i>	0
Ķīvīte	<i>Vanellus vanellus</i>	15–25
Šinca šņībītis*	<i>Calidris alpina</i>	0
Gugatnis*	<i>Philomachus pugnax</i>	0–1
Pļavu tilbīte*	<i>Tringa totanus</i>	0–5

Dīķu tilbīte*	<i>Tringa stagnatilis</i>	0
Melnā puskuitala*	<i>Limosa limosa</i>	0
Kuitala	<i>Numenius arquata</i>	0–1
Ķikuts*	<i>Gallinago media</i>	0
Mērkaziņa	<i>Gallinago gallinago</i>	5–10
Purva pūce*	<i>Asio flammeus</i>	0–1
Pļavu čipste	<i>Anthus pratensis</i>	10–20
Stepes čipste*	<i>Anthus campestris</i>	0
Dzeltenā cielava	<i>Motacilla flava</i>	15–25
Grīšļu kauķis*	<i>Acrocephalus paludicola</i>	0
Brūnā čakste	<i>Lanius collurio</i>	2–5
Mazais svilpis	<i>Carpodacus erythrinus</i>	10–15

* sugas, kuru kaut viena pāra ligzdošana kvalificē teritoriju putnu BVZ statusam

Secinājumi

1. 2024. gadā apsekotajā Silzemnieku poldera teritorijā konstatētās dabas vērtības – ES nozīmes un Latvijā īpaši aizsargājamie biotopi 6510 Mēreni mitras pļavas un 6270* Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, kas aizņem 93 % no apsekotās teritorijas, plaša un vitāla īpaši aizsargājamās augu sugas mājīgās knīdijas atradne, teritorijas atbilstība putnu bioloģiski vērtīgā zālāja kritērijiem un potenciāla piemērotība īpaši aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām liecina par augstu teritorijas bioloģisko vērtību un ir pamats iekļaušanai DL “Burtnieku ezera pļavas”.

2. Priekšnoteikums dabas vērtību saglabāšanai apsekotajā Silzemnieku poldera teritorijā ir zālāju saglabāšana un apsaimniekošana, pļaujot reizi sezonā un novācot nopļauto sienu (zāli).

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

- Andrušaitis G., 2003. Latvijas Sarkanā grāmata. Retās un izzūdošās augu un dzīvnieku sugas, 3. sējums – Vaskulārie augi. – Rīga. – 691 lpp.
- Auniņš A. 2013. Putnu BVZ noteikšana dabā. Lārmanis V. (red.). Bioloģiski vērtīgo zālāju kartēšanas metodika. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda, 24-36
- Auniņš A. (red.) 2013. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2.papildināts izdevums. Rīga: Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 359 lpp.
- Aleksejevs, Ē. 2015. Latvijas ezeri un to zivis. Latvijas zivsaimniecības gadagrāmata 2015. Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centrs, Rīga, 63.lpp.
- Āboliņa, A., 1994. Latvijas retās un aizsargājamās sūnas. [Rare and Protected Bryophytes in Latvia]. Latvijas Universitātes ekoloģiskais apgāds “Vide”, 24 lpp.
- Balalaikins M. (red.) 2020. Bezmugurkaulnieku monitoringa metodika Natura 2000 teritorijās. <https://www.daba.gov.lv/lv/natura-2000-vietu-monitoringa-metodikas>
- Bambe B., Gerra-Inohosa L., Kluša J., Kukāre I., Ķeire L., Leimanis I., Liepiņa L., Longs D., Mežaka A., Oļehnoviča E., Opmanis A., Pošiva-Bunkovska A., Strazdiņa L., Suško U., Fonteina-Kazeka M., Volskis G.J., Zvejniece E. 2023. Latvijas sūnu sugu taksonu saraksts. Mežaka A., Liepiņa L. (red.). – Daugavpils: Daugavpils Universitātes Akadēmiskais apgāds „Suale. – 48 lpp.
- Berglind, S. Å., Engblom, E., Lingdell, P. E. 1999. Naturligt sällsynta, hotade eller förbisedda? Nattsländorna *Sembris phalaenoides* och *S. atrata* i Sverige. Ent. Tidskr, 120, 1-16.
- Broce J.K., 2002. Zīmējumi un apraksti. Latvijas mazās pilsētas un lauki. Zeids T., Brambe R., Straube G. red. – Rīga: Zinātne. – 3. sēj. – 400.-414. lpp.
- Burtnieka ezera zivis. To bioloģija un nozvejas (1961). Lablaika, I. Pētera Stučkas Latvijas valsts universitātes zinātniskie raksti. 39. sējums.
- Burtnieku novada pašvaldība 2012. Burtnieku novada teritorijas plānojums 2012.-2024.gadam. I daļa. Paskaidrojuma raksts.
- Cukurs, R. 1930. Burtnieka ezers un tā upes. Jaunais zinātnieks, 8. nr. a/s Valters un Rapa grāmatspiestuve, Rīga, 63 lpp.
- Ek T., Suško U., Auziņš R., 1998. Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācija (metodika). Rīga: Valsts meža dienests un Austrumjūtlandes meža pārvalde. – 70 lpp.
- Ikauniece S. (red.) 2017. Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. 6. sējums. Meži. – Sigulda: Dabas aizsardzības pārvalde. – 167 lpp.
- Ikauniece S., Pikšena I., Priede A. (red.), 2017. Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma 2018.-2030. gadam. Sigulda: Dabas aizsardzības pārvalde. – 800 lpp.
- Kalme, 2010. Valsts pētījumu programma klimata maiņas ietekme uz Latvijas ūdeņu vidi.
- Kalniņš M. 2017. Spāres (Odonata) Latvijā. Pētījumu vēsture, bibliogrāfija un izplatība no 18. gadsimta līdz 2016. gadam. – Sigulda, “Zaļā upe”, 352 lpp.
- Latvijas Dabas fonds, 2005. Dabas lieguma “Burtnieka ezera pļavas” dabas aizsardzības plāns, Rīga.
- Liepiņa L., 2017. Īpaši aizsargājamās un reti sastopamās sūnu sugas Latvijā. Latvijas vides aizsardzības fonds, Dabas aizsardzības pārvalde, Daugavpils Universitātes Dabas izpētes un vides izglītības centrs. LVAf projekts “Dabas aizsardzības pārvaldes kapacitātes stiprināšana, nodrošinot jaunu sugu aizsardzības jomas ekspertu apmācību un paaugstinot profesionālo kompetenci DAP speciālistiem”, Nr.1-08/171/2017. 154 lpp.

Meiere D., 2017. Īpaši aizsargājamās un reti sastopamās sēņu sugas Latvijā. Latvijas vides aizsardzības fonds, Dabas aizsardzības pārvalde, Daugavpils Universitātes Dabas izpētes un vides izglītības centrs. LVAf projekts “Dabas aizsardzības pārvaldes kapacitātes stiprināšana, nodrošinot jaunu sugu aizsardzības jomas ekspertu apmācību un paaugstinot profesionālo kompetenci DAP speciālistiem”, Nr.1-08/171/2017. 88 lpp.

Moisejevs R., 2017. Īpaši aizsargājamās un reti sastopamās ķērpju sugas Latvijā. Latvijas vides aizsardzības fonds, Dabas aizsardzības pārvalde, Daugavpils Universitātes Dabas izpētes un vides izglītības centrs. LVAf projekts “Dabas aizsardzības pārvaldes kapacitātes stiprināšana, nodrošinot jaunu sugu aizsardzības jomas ekspertu apmācību un paaugstinot profesionālo kompetenci DAP speciālistiem”, Nr.1-08/171/2017. 80 lpp.

Priedītis N., 2014. Latvijas augi (enciklopēdija). – Rīga: Gandrs. – 888 lpp.

Pūriņš V. (atb. red.), 1975. Latvijas PSR ģeogrāfija. – Rīga: Zinātne. – 672 lpp.

Ramans K., Zelcs V., 1995. Fiziogēogrāfiskā rajonēšana. – Gr.: Kavacs G. (red.). Enciklopēdija „Latvijas daba”. – Rīga: Latvijas enciklopēdija, – 2. sēj., 74. – 76. lpp.

Suško U., 1998. Latvijas dabiskie meži. Pētījums par bioloģiskās daudzveidības struktūrām, atkarīgajām sugām un meža vēsturi. – Rīga: WWF – Pasaules dabas fonds. – 170 lpp.

Turlajs J. (red.), 2012. Lielais Latvijas atlants. – Rīga: Karšu izdevniecība Jāņa sēta. – 134. lpp.

Spuris Z. (red.) 1998. Latvijas Sarkanā grāmata. Rīga, LU Bioloģijas institūts.

Valainis U., Cibuļskis R., Savenkovs N. 2009. Bezmugurkaulnieku fona monitoringa metodika. Rokasgrāmata. <https://lvafa.vraa.gov.lv/faili/materiali/petijumi/2008/744/metodika.pdf>

Valmieras novada Tūrisma pārvalde 2022. Burtnieka ezera tūrisma attīstības koncepcija līdz 2027. gadam.

Vides Risinājumu institūts. 2015. Burtnieka ezerā veiktā hidrobioloģiskā izpēte un ekosistēmas pieejā balstīts ezera praktiskas apsaimniekošanas plāns (līgums Nr. 3-21/304- 2015). Cēsis, 25 lpp.’

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu ekoloģiskais plāns (2007). SIA Estonian, Latvian & Lithuanian Environment sadarbībā ar Latvijas Universitāti. Rīga.

Interneta vietnes

Brīvpieejas karšu portāls www.dodies.lv.

Dabas datu pārvaldības sistēma “OZOLS”, 2024. <https://ozols.gov.lv/ozols/>

Klimata portāls, 2024.

https://klimats.meteo.lv/klimats_latvija/pasvaldibu_apskati/novads/valmieras_novads/

Vietvārdu datubāze, 2024. <https://vietvardi.lgia.gov.lv/search>

Latvijas ainavu atlantes, 2024.

<https://experience.arcgis.com/experience/6c0b5c1cfaaa4bffb3c44b79158cd93c/page/Par-ainavu-atlantu/>

LVM GEO, 2024. <https://www.lvmgeo.lv/kartes>

Valsts zemes dienests, 2024. Valsts zemes dienesta datu publicēšanas un e-pakalpojumu portāls www.kadastrs.lv

SIA “Jāņa sēta”, 2024. <https://balticmaps.eu/>

www.ezeri.lv Burtnieka ezers

Burtnieka ezera ekosistēmas modelēšana un apsaimniekošanas scenāriju izstrāde (2015).

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs. 2021. Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam. Rīga, 377 lpp.

Kontrolzvejas 2020.-2023. gadā pirms Zivju fonda projektu "Zivju dabisko dzīvotņu kvalitātes uzlabošana un nārsta vietu atjaunošana Burtnieka ezerā" paredzēto zivju dzīvotņu un nārsta vietu atjaunošanas darbu uzsākšanas.

Zivsaimnieciskā izpēte Burtnieka ezerā: pētījuma rezultāti (2020). SIA "Saldūdeņu risinājumi".

Pieejams www.valmierasnovads.lv/content/uploads/2022/11/Burtnieka_ezers-2020.pdf

Zivju sezonālās barošanās ekoloģija Burtniekā (2014). Maģistra darbs. Briekmane Laura. LU.

Pieejams <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/24950>

Burtnieka ezerā ielaisti 400 600 zušu mazuli. Pieejams

<https://valmiera.pilseta24.lv/zina?slug=Burtnieka-ezera-ielaisti-400-600-zusu-mazuli>

Vidzemes ūdenskrātuvēs papildina zušu krājumus. Pieejams <https://edruva.lv/sabiedriba/vidzemes-udenskratuves-papildina-zusu-krajumus/>

PIELIKUMI

- 1.1. pielikums. Zemes lietojuma veidi DL “Burtnieka ezera pļavas”.
- 1.2. pielikums. Zemes īpašuma formas DL “Burtnieka ezera pļavas”.
- 1.3. pielikums. Dabas vērtības DL “Burtnieka ezera pļavas”.
- 1.4. pielikums. Plānotie apsaimniekošanas pasākumi DL “Burtnieka ezera pļavas”.
- 1.5. pielikums. Tūrisma infrastruktūra DL “Burtnieka ezera pļavas”.
- 1.6. pielikums. Priekšlikumi funkcionālā zonējuma izmaiņām.
- 2.1. pielikums. Dabas pieminekļi “Burtnieka smilšakmens atsegumi un DL “Burtnieka ezera pļavas” konstatēto smilšakmens atsegumu biotopu raksturojums
- 2.2. pielikums. Uz Burtnieka smilšakmens atsegumiem konstatētās sūnaugu sugas
- 3.1. *pielikums. Pārskats par dabas aizsardzības plāna sabiedrisko apspriešanu*
- 3.2. *pielikums. Sabiedriskās apspriešanas laikā saņemto priekšlikumu izvērtējums*
- 3.3. *pielikums. Pašvaldības atzinums*

Dabas pieminekļi “Burtnieka smilšakmens atsegumi un DL “Burtnieka ezera pļavas” konstatēto smilšakmens atsegumu biotopu raksturojums

Pazīme	Poligona numurs										
	18DO167_1	18DO167_2	18DO167_3	18DO167_4	18DO167_5	24US6_48	18DO167_6	24US6_47	18DO167_7	24US6_46	24US6_45
Ieža struktūra	māla cements, irdens viscaur	māla cements, irdens viscaur	māla cements, irdens viscaur	māla cements, irdens viscaur	māla cements, irdens viscaur	māla cements, irdens viscaur	māla cements, irdens viscaur	māla cements, vietām irdens, vietām ciets	māla cements, irdens viscaur	māla cements, vietām irdens, vietām ciets	māla cements, viscaur ciets
Mikroreljefu veidojošās struktūras	sīkas alas (maz) iedobes (vidēji daudz)	plaisas (maz) sīkas alas (maz) iedobes (vidēji daudz)	plaisas (maz) sīkas alas (maz) iedobes (vidēji daudz)	nišas (daudz) plaisas (maz) bedres (daudz) pārkares (daudz) sīkas alas (daudz) iedobes (vidēji daudz)	plaisas (vidēji daudz) sīkas alas (maz) iedobes (maz)	nav	iedobes (maz)	nav	bedres (vidēji daudz) pārkares (maz) sīkas alas (daudz) iedobes (maz)	nav	nav
Sūnas, ķērpji un aļģes uz atseguma	atsegumu sūnas (maz), sīkie ķērpji (40%) aļģes (5%)	atsegumu sūnas (40%), sīkie ķērpji (30%) aļģes (1%) lieli ķērpji (3%)	atsegumu sūnas (30%), sīkie ķērpji (50%) aļģes (1%)	atsegumu sūnas (maz), sīkie ķērpji (50%) aļģes (2%)	atsegumu sūnas (maz), sīkie ķērpji (5%) aļģes (1%)	nav	atsegumu sūnas (1%), aļģes (2%)	nav	atsegumu sūnas (30%), sīkie ķērpji (30%) aļģes (1%)	nav	aļģes (35%)
Virskārtas nogrūvumi	nav	2%	1%	20%	20%	20%	60%	20%	5%	50%	50%
Biogarozas klātbūtne, segums un raksturojums	1% – plāna un neizteikta, 1% apmērā nolobījusies	40% - vidēji izteikta, 10% apmērā nolobījusies	40% - vidēji izteikta, 1% apmērā nolobījusies	nav	nav	nav	nav	nav	20% - vidēji izteikta, 10% apmērā nolobījusies	nav	35% - plāna un neizteikta
Avoksnājs atseguma pakājē	nē	nē	nē	nē	nē	nē	nē	nē	nē	nē	jā
Gar atsegumu pakājē tek strauts	nē	nē	nē	nē	jā	nē	nē	nē	nē	nē	nē
Citi biotopi	dabisks, vecs mežs virs atseguma (kapi)	dabisks, vecs mežs virs atseguma (kapi)	dabisks, vecs mežs virs atseguma (kapi)	dabisks, vecs mežs virs atseguma (kapi)	dabisks, vecs mežs virs atseguma (9180* Nogāžu un gravu meži)	dabisks, vecs mežs virs atseguma (9180* Nogāžu un gravu meži)	dabisks, vecs mežs virs atseguma un starp tā daļām (9180* Nogāžu un gravu meži)	dabisks, vecs mežs virs atseguma un tā priekšā (,9180* Nogāžu un gravu meži)	dabisks, vecs mežs virs atseguma un starp tā daļām (9180* Nogāžu un gravu meži)	dabisks, vecs mežs virs atseguma, tā priekšā un starp tā daļām (9180* Nogāžu un gravu meži”)	dabisks, vecs mežs virs atseguma un tā priekšā (9180* Nogāžu un gravu meži)
Atseguma ekspozīcija un izgaismojums	R atklāts saulains (30%) vidēji noēnots (70%)	R atklāts saulains (70%) vidēji noēnots (30%)	R atklāts saulains (100%)	DR vidēji noēnots (40%) stipri noēnots (60%)	Z vidēji noēnots (100%)	R vidēji noēnots (100%)	R vidēji noēnots (100%)	R vidēji noēnots (100%)	R vidēji noēnots (70%) stipri noēnots (30%)	R vidēji noēnots (100%)	R vidēji noēnots (100%)
Mežaudze virs atseguma	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)
Mežaudze atseguma priekšā	nē	nē	nē	jā (neko neveikt)	nē	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)	jā (neko neveikt)
Krūmi atseguma priekšā	jā (jālikvidē)	jā (jālikvidē)	jā (jālikvidē)	jā (neko neveikt)	nē	nē	jā (jālikvidē)	jā (neko neveikt)	nē	nē	nē
Tūrisma taka	atseguma pakājē (jāturpina uzturēt)	atseguma pakājē (jāturpina uzturēt)	atseguma pakājē (jāturpina uzturēt)	atseguma pakājē (jāturpina uzturēt)	atseguma pakājē (jāturpina uzturēt)	šobrīd nav (plānojams blakus esošās takas pagarinājums)	šobrīd nav (plānojams blakus esošās takas pagarinājums)	šobrīd nav (plānojams blakus esošās takas pagarinājums)	šobrīd nav (plānojams netālu esošās takas pagarinājums)	šobrīd nav (plānojams netālu esošās takas pagarinājums)	šobrīd nav (plānojams netālu esošās takas pagarinājums)

Pazīme	Poligona numurs										
	18DO167 1	18DO167 2	18DO167 3	18DO167 4	18DO167 5	24US6 48	18DO167 6	24US6 47	18DO167 7	24US6 46	24US6 45
Antropogēnā ietekme	nē	skrāpējumi (vidēji daudz)	skrāpējumi (maz)	piemēslojums (vidējs)	rakumi (vidēji)	nē	nē	nē	nē	nē	nē
Bebu, āpšu lapsu ietekme	nē	nē	nē	jā	nē	nē	nē	nē	jā	nē	nē
Raktas alas	nē	nē	nē	jā (būtiski un pozitīvi)	nē	nē	nē	nē	jā (būtiski un pozitīvi)	nē	nē
Bišu alas	jā	jā	jā	jā	nē	nē	nē	nē	nē	nē	nē
Putnu alas/ligzdas	nav	jā (krasta čurkstes)	nav	nav	jā (zivju dzenīši)	nē	nē	nē	nē	nē	nē
Hidroloģiskā režīma atjaunošana	jāveic	jāveic	jāveic	jāveic	nav jāveic	nav jāveic	jāveic	nav jāveic	jāveic	nav jāveic	nav jāveic
Invazīvās un ekspansīvās sugas	nav	nav	nav	nav	nav	nav	nav	nav	nav	nav	nav
Retās un īpaši aizsargājamās sūnaugu un putnu sugas	nav atrastas	gludā bratrāmija (<i>Bartramia ithyphylla</i>)	nav atrastas	nav atrastas	zivju dzenītis (<i>Alcedo atthis</i>)	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas
Fosilās atliekas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas	nav atrastas
Atseguma unikalitātes novērtējums un apraksts	2 – neliels un viens no 11 Burtnieka stāvkrasta atsegumiem	3 – prāvs atsegums Burtnieka stāvkrastā, senāk lielākais (Kapu klints), tagad otrs lielākais no 11 stāvkrasta atsegumiem	2 – neliels un viens no 11 Burtnieka stāvkrasta atsegumiem	2- neliels savdabīgs veidojums pie lapsu alas, viens no 11 Burtnieka stāvkrasta atsegumiem, savdabīgs	3 – šobrīd izteiksmnī-gākais no Burtnieka stāvkrasta atsegumiem	1 – neliels atsegums	2 – neliels un viens no 11 Burtnieka stāvkrasta atsegumiem	1 – neliels atsegums	2 – neliels un viens no 11 Burtnieka stāvkrasta atsegumiem	1 – neliels atsegums	1 – neliels atsegums
Atseguma ainaviskuma novērtējums un apraksts	3 – parasts, nedaudz vairo ainavas vērtīgumu (nedaudz ainavisks)	3 – visainavis-kākais Z galā	3 – parasts, nedaudz vairo ainavas vērtīgumu (nedaudz ainavisks)	3 – parasts, nedaudz vairo ainavas vērtīgumu (nedaudz aianavisks)	4 – skaists un glīts, vairo ainavas vērtīgumu (ainavisks)	3 – parasts, nedaudz vairo ainavas vērtīgumu (nedaudz ainavisks)	3 – parasts, nedaudz vairo ainavas vērtīgumu (nedaudz ainavisks)	3 – parasts, nedaudz vairo ainavas vērtīgumu (nedaudz ainavisks)	3 – parasts, nedaudz vairo ainavas vērtīgumu (nedaudz ainavisks)	3 – parasts, nedaudz vairo ainavas vērtīgumu (nedaudz ainavisks)	3 – parasts, nedaudz vairo ainavas vērtīgumu (nedaudz ainavisks)
Atseguma stratigrāfijas novērtējums un apraksts	3 – D2 brt, parasts raksturīgs konkrētās svītas atsegums	3 – D2 brt, parasts raksturīgs konkrētās svītas atsegums	3 – D2 brt, parasts raksturīgs konkrētās svītas atsegums	3 – D2 brt, parasts raksturīgs konkrētās svītas atsegums	3 – D2 brt, parasts raksturīgs konkrētās svītas atsegums, labi atsedzas ieži	1 – D2 brt, nenožīmīgs (sīks) atsegums	3 – D2 brt, parasts raksturīgs konkrētās svītas atsegums	1 – D2 brt, nenožīmīgs (sīks) atsegums	3 – D2 brt, parasts raksturīgs konkrētās svītas atsegums	1 – D2 brt, nenožīmīgs (sīks) atsegums	1 – D2 brt, nenožīmīgs (sīks) atsegums
Atseguma uzbūves novērtējums un apraksts	3- labi izteikts slāņojums (arī slīpais)	2 – neizteik-smīgs slāņojums	2 – neizteik-smīgs slāņojums, atedzas kā izcilnis stāvkrasta nogāzes vidusdaļā kā izcilns	2 – neizteik-smīgs slāņojums, ar lapsas alu, kas pie ieejas sadalās divās ejās	3 – parasts, raksturīgs slāņojums, atsegums kā pagara vertikāla siena	3 – parasts, raksturīgs slāņojums (labi izteikts)	2 –neizteiksmīgs slāņojums	3 – parasts, raksturīgs slāņojums (labi izteikts)	2 –neizteik-smīgs slāņojums atsegums nogāzes izcilnī	2 – neizteik-smīgs slāņojums	1 – nav novērojamas nekādas raksturīgas uzbūves detaļas
Atseguma vielas novērtējums un apraksts	3 – parasti ieži (viscaur irdens un smalk-graudains smilšakmens)	3 – parasti ieži (viscaur irdens un smalk-graudains smilšakmens)	3 – parasti ieži (viscaur irdens un smalk-graudains smilšakmens)	3 – parasti ieži (viscaur irdens un smalk-graudains smilšakmens)	3 – parasti ieži (viscaur irdens un smalk-graudains smilšakmens)	3 – parasti ieži (viscaur irdens un smalk-graudains smilšakmens)	3 – parasti ieži (viscaur irdens un smalk-graudains smilšakmens)	3 – parasti ieži (vietām ciets un vietām irdens smalk-graudains smilšakmens)	3 – parasti ieži (viscaur irdens un smalk-graudains smilšakmens)	3 – parasti ieži (vietām ciets un vietām irdens smalk-graudains smilšakmens)	3 – parasti ieži (viscaur ciets smalkgraudains smilšakmens)
Atseguma procesu	1 – nekādi īpaši procesi nav	2 – novērojamas mazaktīvas	2 – novērojamas mazaktīvas	2 – novērojamas mazaktīvas	3 – raksturīgi procesi (strauta	1 – nekādi īpaši procesi	1 – nekādi īpaši procesi nav	1 – nekādi īpaši procesi nav	1 – nekādi īpaši procesi nav	1 – nekādi īpaši procesi nav	1 – nekādi īpaši procesi

Pazīme	Poligona numurs										
	18DO167 1	18DO167 2	18DO167 3	18DO167 4	18DO167 5	24US6 48	18DO167 6	24US6 47	18DO167 7	24US6 46	24US6 45
novērtējums un apraksts	novērojami	atsevišķu procesu izpausmes (materiāla biršana un uzplūšana)	atsevišķu procesu izpausmes (biogarozas veidošanās un atslāņošanās)	atsevišķu procesu izpausmes (aktīva zvēru darbība)	erozija pastāvīgi atjauno atsegumu)	nav novērojami	novērojami (nobiru veidošanās)	novērojami	novērojami	novērojami	nav novērojami
Citu atseguma vērtību novērtējums un apraksts	2 – neliels nozīmīgums dzīvajai dabai, kultūrvēsturei, tūrismam (apskates vieta dabas takā)	3 – laba apskates vieta dabas takā	2 – neliels nozīmīgums dzīvajai dabai, kultūrvēsturei, tūrismam (apskates vieta dabas takā)	2 – neliels nozīmīgums dzīvajai dabai, kultūrvēsturei, tūrismam (apskates vieta dabas takā)	3 – laba apskates vieta dabas takā	2 – neliels nozīmīgums dzīvajai dabai, kultūrvēsturei, tūrismam (perspektīva apskates vieta potenciāli pagarināja-majā dabas takā)	2 – neliels nozīmīgums dzīvajai dabai, kultūrvēsturei, tūrismam (perspektīva apskates vieta potenciāli pagarināja-majā dabas takā)	2 – neliels nozīmīgums dzīvajai dabai, kultūrvēsturei, tūrismam (perspektīva apskates vieta potenciāli pagarināja-majā dabas takā)	2 – neliels nozīmīgums dzīvajai dabai, kultūrvēsturei, tūrismam (perspektīva apskates vieta potenciāli pagarināja-majā dabas takā)	2 – neliels nozīmīgums dzīvajai dabai, kultūrvēsturei, tūrismam (perspektīva apskates vieta potenciāli pagarināja-majā dabas takā)	2 – neliels nozīmīgums dzīvajai dabai, kultūrvēsturei, tūrismam (perspektīva apskates vieta potenciāli pagarināja-majā dabas takā)
Novērtējuma summa (7-35 punkti)	17	20	17	17	22	14	16	14	15	13	12
Atseguma stāvokļa novērtējums un apraksts	4 – labā stāvoklī, ar nelieliem bojājumiem	3 – vidējā stāvoklī, ir bojājumi, bet tomēr saglabā savu vērtīgumu kā ģeoloģisks veidojums (aizbirst un atseguma priekšā aizaug ar krūmiem)	5 – bez mākslīgiem bojājumiem	2 – ievērojami bojājumi	4 – labā stāvoklī ar nelieliem bojājumiem (bieži nobrukumi apgrūtina biotopa nostabilizē-šanos)	5 – bez mākslīgiem bojājumiem	2 – ievērojami bojājumi (birstošs un daļēji aizbiris)	5 – bez mākslīgiem bojājumiem	4 – labā stāvoklī, ar nelieliem bojājumiem	5 – bez mākslīgiem bojājumiem	5 – bez mākslīgiem bojājumiem
Atseguma bojājumu (piemēslo-jums, skrāpējumi utml.) novērtējums un apraksts	1 – bojājumu nav	3 – vidēji bojājumi (aizbiršana)	1- bojājumu nav	4 – nopietni bojājumi (aizbirums, pastāvīgs racējzvēru traucējums)	2 – nelieli un maznozīmīgi (aizbiršana)	3 – vidēji bojājumi (aizbirums)	3 – vidēji bojājumi (aizbirums)	1 – bojājumu nav	2 – nelieli un maznozīmīgi (aizbiršana un applūšana)	2 – nelieli un maznozīmīgi (aizbiršana)	1 – bojājumu nav
Atseguma apdraudējumu novērtējums un apraksts	2 – neliels, vairāk teorētisks nekā praktisks apdraudējums (aizbiršana, aizaugšana)	3 – tiek apdraudēts (aizbiršana, atseguma priekšas aizaugšana ar krūmiem)	2 – neliels (potenciāli – pārsedzošā bērza izgāšanās)	3 – tiek apdraudēts (dzīvniekiem pametot alu, var aizbirt)	2 – neliels, vairāk teorētisks nekā praktisks apdraudējums (mainotie straute režīmam vai gultnei var aizbirt)	1 – apdraudē-juma nav	3 – tiek apdraudēts (var notikt aizbiršana un aizaugšana)	1 – apdraudē-juma nav	2 – neliels, vairāk teorētisks nekā praktisks apdraudējums (aizbiršana un applūšana)	2 – neliels, vairāk teorētisks nekā praktisks apdraudējums (aizbiršana)	1 – apdraudē-juma nav
Esošā apsaimniekošana	Atseguma priekšā ap 2014.-2015. gadu izcirsti krūmi, kas sāk ataugt	Atseguma priekšā ap 2014.-2015. gadu izcirsti krūmi, kas sāk ataugt	Atseguma priekšā ap 2014.-2015. gadu izcirsti krūmi, kas sāk ataugt	Pār atsegumu no tā augšpusē esošajiem kapiem nelielos apjomos tiek izmesti kapu kopšanas atkritumi	Atseguma pakājē un Z pusē tiek uzturēta taka ar koka kāpnēm	nav	nav	nav	nav	nav	nav
Nepieciešamā apsaimniekošana	Attīrīt atseguma priekšu no saaugušajām	Attīrīt atseguma priekšu no saaugušajām	Attīrīt atseguma priekšu no saaugušajām krūmu	Savākt atkritumus, īpaši nogāzes pakājē	Turpināt takas uzturēšanu	Iespējama blakus esošās takas	Iespējama blakus esošās takas pagarināšana	Iespējama blakus esošās takas	Iespējama netālu esošās takas pagarināšana	Iespējama netālu esošās takas pagarināšana	Iespējama netālu esošās takas

Pazīme	Poligona numurs										
	18DO167 1	18DO167 2	18DO167 3	18DO167 4	18DO167 5	24US6 48	18DO167 6	24US6 47	18DO167 7	24US6 46	24US6 45
	krūmu atvasēm	krūmu atvasēm	atvasēm			pagarināšana		pagarināšana			pagarināšana
Piezīmes		Senā 1920.-1930. gadu Kapu klints, kas pēc 1950. gada ir pakāpeniski sagruvusi un no kuras ir saglabājes tikai tās Z gals, garākais Burtnieka stāvkresta atsegums	Sīks atsegums nogāzes vidusdaļas izvirzījumā zem veca bērza saknēm	Sīks atsegums virs lapsu alas un tās ieejas daļā	Izteiksmīgs un pratiski visā garuma svaigs atsegums stāvkraustu šķelošas gravas kreisā krasta nogāzē, šobrīd izteiksmīgā-kais un otrs garākais Burtnieka stāvkresta atsegums	Sīks atsegums stāvkresta nogāzes augšdaļā	Neliels atsegums stāvkresta nogāzes augšdaļā, virskārta tikai nelielos iecirkņos ir konsoldēta	Sīks atsegums stāvkresta nogāzes augšdaļā	Neliels atsegums stāvkresta un sīkas sāngravas savienojuma vietā ar pamestu lapsas alu, sastāv no divām daļām, ko nodala 1-1,5 m plata nobiru josla	Sīks atsegums stāvkresta nogāzes vidusdaļā	Sīks atsegums stāvkresta nogāzes vidusdaļā zem koka saknēm
Vispārējs atseguma apraksts	3,6 m garš, 0,5 m plats un līdz 1,2 m augsts smilšakmens atsegums ar 3,24 m ² lielu atseguma platību	31 m garš, 2 m plats un līdz 4 m augsts smilšakmens atsegums ar 96,83 m ² lielu atseguma platību un atsevišķiem nelieliem nobiru segtiem pārtraukumiem, lielākais sienas fragments Z galā	2,8 m garš, 0,6 m plats un līdz 1,1 m augsts smilšakmens atsegums ar 2,18 m ² lielu atseguma platību	1,8 m garš, 1,5 m plats un līdz 3,0 m augsts smilšakmens atsegums ar 3,96 m ² lielu atseguma platību	18,5 m garš, un līdz 3,0 m augsts smilšakmens atsegums ar 43,32 m ² lielu atseguma platību	1,0 m garš un 0,25-0,35 m augsts smilšakmens atsegums ar 0,3 m ² lielu atseguma platību	6,0 m garš, 1,0 m plats un līdz 1,5 m augsts smilšakmens atsegums ar 6,84 m ² lielu atseguma platību	0,7 m garš un 0,15-0,35 m augsts smilšakmens atsegums ar 0,14 m ² lielu atseguma platību	4,2 m garš, 4 m plats un līdz 1,1 m augsts smilšakmens atsegums ar 3,31 m ² lielu atseguma platību	1,8 m garš un 0,15-0,3 m augsts smilšakmens atsegums ar 0,5 m ² lielu atseguma platību	0,5 m garš un 0,2 m augsts smilšakmens atsegums ar 0,1 m ² lielu atseguma platību

Uz Burtnieka smilšakmens atsegumiem konstatētās sūnaugu sugas

Sugas zinātniskais nosaukums	Sugas latviskais nosaukums
<i>Atrichum undulatum</i>	viļņainā lācīte
<i>Barbula unguiculata</i>	struplapu bārbula
<i>Bartramia ithyphylla</i> *	gludā bartrāmija
<i>Brachythecium salebrosum</i>	nelīdzenā īsvācelīte
<i>Bryoerythrophyllum recurvirostrum</i>	greizknābīša sarkanlape
<i>Fissidens bryoides</i>	samtīšu spārnene
<i>Hypnum cupressiforme</i>	ciprešu hipns
<i>Tortula subulata</i>	īlendzīslas sīkvijzobe
<i>Leptobryum pyriforme</i>	parastā bumbiervācelīte
<i>Lophozia ventricosa</i>	uzpūstā smaillape
<i>Mnium stellare</i>	zilējošā skrajlapīte
<i>Plagiothecium cavifolium</i>	doblapu šķībvācelīte
<i>Ptychostomum pallescens</i>	bālganā kroksamtīte

* – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi nr. 396).